

VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
VIỆN NGHIÊN CỨU HÁN NÔM

**Tổng
tập
truyện
thơ**

NÔM

CÁC DÂN TỘC THIỂU SỐ VIỆT NAM

Tập 3

**NHO HƯƠNG
CHIÊU ĐỨC**

Nhà xuất bản Khoa học Xã hội

VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
VIỆN NGHIÊN CỨU HÁN NÔM

TỔNG TẬP
TRUYỆN THƠ NÔM
CỦA CÁC DÂN TỘC THIỂU SỐ VIỆT NAM

Tập 3

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI

Nho Hương
Chiêu Đức

VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
VIỆN NGHIÊN CỨU HÁN NÔM

3

NHO HƯƠNG CHIÊU ĐỨC

Hoàng Triều Ân - Hoàng Quyết

Giới thiệu - Phiên âm - Dịch nghĩa - Chú giải

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI

NHO HƯƠNG
NGƯỜI ANH HÙNG ÁO VẢI TRONG
TRÍ TƯỜNG TƯỢNG CỦA
NHÂN DÂN

Vào thời vua Thái Tông ở Việt quốc thịnh trị, nhà vua nọ có ba công chúa; công chúa út tên là Mẫu Đan. Hai chị em đã có chồng giàu sang, riêng Mẫu Đan còn "ở lẻ".

Có anh con trai nhà nghèo, mồ côi cha mẹ tên là Nho Hương, đi xin ăn đây đó. Có người thương Nho Hương bèn tâu vua để chàng được làm công trong cung vua hàng ngày chăn ngựa và lấy củi. Một ngày hè oi ả, sau khi đi làm về nóng bức, Nho Hương xuống tắm trộm ở hồ nước thủy tinh, hồ nước trong dành cho công chúa tắm....

Đêm hôm đó Mẫu Đan ra tắm, trở về, nàng thấy trong người có "chuyển động", nằm mơ thấy "thái dương xâm phạm" tỉnh dậy thấy trong người mệt mỏi, linh cảm thấy mình đã thụ thai. Mẫu Đan trình vua cha biết. Nhà vua quát mắng. Mẫu Đan chỉ biết thở than....

Thấm thoát đã đến ngày mãn nguyệt khai hoa, Mẫu Đan đẻ một con trai. Nhà vua họp triều đình, quyết định đem nàng ra xét xử. Sau khi hỏi Trạng nguyên, nhà vua cho họp quần thần

để con nhận bố. Mọi người kéo đến họp mặt ở triều đình, nhưng con của Mẫu Đan không nhận ai cả. Trạng nguyên sai tìm người coi ngựa (Nho Hương) còn bỏ sót chưa gọi. Khi Nho Hương bước ra, con Mẫu Đan chạy đến bá cổ đòi công lưng chàng. Nhà vua vô cùng xấu hổ và lấy làm nhục. Mẫu Đan thấy tủi phận và xấu hổ vì không ngờ con mình lại nhận người chăn ngựa nghèo hèn trong nhà làm bố. Nho Hương không nhận Mẫu Đan làm vợ, không nhận làm phò mã... Mẫu Đan tự trách số phận mình.... Hai công chúa chị xiêm nịnh xui vua xét xử thật nặng Mẫu Đan và Nho Hương. Trạng nguyên can vua. Vua gọi Mẫu Đan và Nho Hương tới ban lệnh đuổi khỏi cung, đi biệt xứ. Hoàng hậu xin tha cũng không được. Mẫu Đan địu con lên lưng, ra bãi cát theo Nho Hương.

Nho Hương một mực không nhận nàng làm vợ. Mẫu Đan lại vào xóm bán xin ăn. Nho Hương đang nằm trên bãi cát, có đàn quạ bay đến đậu lên bụng định rỉa thịt ăn. Nho Hương tóm được một con quạ lông vàng. Thốt nhiên, quạ nói được tiếng người, xin tha tội. Quạ hứa sẽ trả bằng tiền bạc. Nho Hương không ưng. Quạ lại hứa trả bằng cái trống mười hai cạnh, khi đánh lên, ước gì được nấy. Quạ đàn bay lên trời lấy cái trống. Quạ vàng đánh thử cho Nho Hương xem, quả như lời quạ nói. Quạ được tha bay lên trời.

Ngày ấy cũng như mọi khi Mẫu Đan đi xin ăn trở về đem cơm mời Nho Hương ăn. Nho Hương cảm ơn Mẫu Đan có nghĩa và chỗ cơm ăn không hết, chàng đổ hắt đi. Mẫu Đan than thở số phận và nhớ mẹ.

Đường đi mỗi lúc một khó khăn, Mẫu Đan than thở, Nho Hương khuyên nàng cố đi. Khi đến, trước mặt có núi cao chót vót, Mẫu Đan khóc và trong bụng nàng có ý nghi ngờ Nho Hương nói dối mình. Nho Hương đem trống quạ ra đánh, một

đô thành hiện ra trước mắt, binh mã dân chúng đi lại rập riu. Nho Hương đánh tiếp trống qua cung điện dựng ngay trước mặt... Nhân dân đến rước Mẫu Đan và Nho Hương vào cung. Nho Hương đặt tên nước là Bân quốc, và tự xưng là Bân vương. Bân vương kể lại lai lịch cái trống qua cho Mẫu Đan nghe. Cuộc sống từng bừng hạnh phúc của muôn dân đất Bân quốc bắt đầu. Bân vương đứng ra xếp đặt triều đình.

Lại nói về mẹ Mẫu Đan ở cung nhớ con gái, Hoàng hậu thương khóc và than thở. Hai công chúa chị khuyên mẹ nếu Mẫu Đan chết thì không cần khóc lóc, đã có hai con chị.

Trong khi đó, Mẫu Đan cũng nhớ mẹ. Nàng bàn cùng Nho Hương kéo quân quốc về thăm bố mẹ. Sắp tới kinh đô, Mẫu Đan hóa trang làm người nghèo, đi một mình vào cung điện. Nho Hương đợi ở gốc cây đa. Hai mẹ con gặp nhau hàn huyên. Mẫu Đan vội xin đi. Đêm hôm đó hai vợ chồng Mẫu Đan và Nho Hương cùng quân quốc lại kéo rầm rầm về Bân quốc. Vua cha cho quân đi tuần tra được báo cho biết có hơn ba trăm ngàn binh mã người sắt, ngựa gang không biết của nước nào. Trạng nguyên tâu vua biết chính Mẫu Đan về thăm mẹ, binh mã chờ ngoài bãi cỏ, xong lại kéo đi.

Gặp khi hoàng hậu chết, Mẫu Đan xin về viếng mẹ ở Trường An. Hai vợ chồng đánh trống đi rất nhanh. Đến Tràng An, Mẫu Đan vào viếng. Hai chị thấy cũng không thừa và bĩu môi, chê "nghèo hèn chỉ đến khóc không có lễ cúng". Nho Hương đợi ở gốc đa. Nhà vua ban lệnh cho các con rể ai làm được nhà táng cao nhất, đẹp nhất sẽ được vua cha truyền ngôi báu. Mẫu Đan nghe lỏm được lời vua, bèn đem nói lại Nho Hương nghe. Sắp tới ngày hẹn, Nho Hương ở bờ sông đánh trống làm nên cái nhà táng nguy nga lộng lẫy khiến dân mười hai phố hốt hoảng. Nhà vua cũng run sợ, Trạng nguyên điều tra

ra nhà vua mới êm bụng. Mẫu Đan vào xin vua cha mang thi hài mẹ ra bờ sông để tế lễ, vua ưng thuận. Tang lễ tế trong ba tháng. Sau đó Bản quốc cầu phúc, phát chẩn, đại xá cho dân rồi xin hồi loan.

Vua Khách xui mười tám nước giúp binh đánh cướp nước Việt. Vua Việt vương sai hai phò mã đến Biên Nhạc chống cự. Khi thế chiến đấu của vua Khách quá mạnh, hai phò mã bị giặc bắt sống. Vua hội họp quần thần, ai cũng lo. Trạng nguyên tâu vua xin gọi Nho Hương. Được tin ấy, Mẫu Đan rất căm sự dối xử của vua cha không công bằng ngày trước. Nho Hương khuyên giải nàng.

Bản vương lên đường, cho con là Khâm Vương đi theo để chiến đấu. Nho Hương vào chầu vua cha, yếm ẩm ba ngày. Bản vương cùng quân quốc ra trận, quân Khách chạy tán loạn. Nho Hương hóa phép cho đàn ong bay đuổi theo đốt. Quân xâm lược xin hàng. Bản vương tha cả. Mười tám nước đến đầu hàng, vua Khách bị bắt sống đem nộp. Hai anh rể của Nho Hương được Nho Hương cứu thoát.

Vua Việt xử trảm vua Khách. Phò mã vua Khách là Tiễn Hùng đồ tất cả tội lỗi lên vua cha, nên được tha. Tiễn Hùng nguyên được học phép thuật, khi ra khỏi cung vua Việt, Tiễn Hùng bèn hóa phép đánh nhau với Bản vương tại Biên Nhạc. Bản vương cùng con là Khâm vương quyết đánh. Bản vương tung phép lửa cháy mưa sa tới tấp. Quân giặc chạy, Tiễn Hùng hóa phép gió để trốn. Nho Hương hóa làm mây, làm vách đá (nân) để che, khi lại biến hóa ong, rồng, khi lại tung lưới gang bắt. Tiễn Hùng thua, chạy về giữ đất Phong Cương. Tiễn Hùng bám quẻ độn thấy điều dữ, không có điềm lành, quân lính lại chạy trốn rất nhiều. Bản vương lại tiến đánh bằng người sắt, ngựa gang, ong tổ, hổ lang (chặn lối hoặc mai phục giữa rừng),

cuối cùng bắt được Tiên Hùng (Tiền vương) đang giả làm beo. Tiên Hùng lại nói rõ hơn âm mưu và tội lỗi của vua cha (bố vợ) nước Khách. Bần vương khoan xá, mười tám nước (Lương, Tang, Lỗ, Châu, Tương...) đến tiến cống đều được khoan hồng. Tiên vương vào châu, Nho Hương cũng tha tội cho về.

Bần vương khao quân, cùng kéo quân về thăm vua cha (bố vợ). Trạng nguyên tâu vua cho Khâm vương (cháu ngoại của vua Thái Tông nước Việt) thế ngôi. Vua Việt vui mừng. Tân vương lên ngôi, đại xá quốc dân.

Bần vương kéo quân về Bần quốc. Mẫu Đan ra đón và rất vui mừng khi biết Khâm vương đã lên ngôi. Bần quốc thái bình.

Nói về nước Việt quốc, Trạng nguyên vẫn làm Thượng thư. Toàn dân vui thú....

*

* *

Truyện thơ *Nho Hương* gồm hơn 1700 câu. Truyện có nhiều chi tiết giống truyện cổ tích dân tộc (Trống quạ)¹¹. Trong dân gian dân tộc Tày có lưu truyền truyện "Đại lạn dạn thai, nòn ngai thả mác đũa" (Đại lãn lười quá, nằm vạ (ngừa) chờ sung). Câu chuyện cổ đó có nội dung khá gần gũi với cốt truyện thơ này, nhưng chàng trai trong truyện cổ được xây dựng thành một anh chàng lười, lại gặp may là làm nên, với nội dung tư tưởng tầm thường.

Với truyện thơ này, Nho Hương được xây dựng thành một nhân vật đáng yêu, xuất thân từ nghèo hèn, mang trong người bao oan trái, cái khả năng lao động, cộng với sự giúp đỡ của

thần linh (do ở hiền gặp lành) mà vùng lên xây dựng một quốc gia lý tưởng, giúp dân đánh giặc ngoại xâm.... Nho Hương được xây dựng thành một nhân vật có nội tâm...

Truyện thơ này rất phổ biến trong vùng người Tày với nhiều tên khác nhau: *Trống quạ* (Nguyên Bình, Cao Bằng), *Nho Hương* (Bạch Thông, Bắc Cạn), *Nho Hương chẵn ngựa* (Hòa An, Cao Bằng), *Nho Hương phò mã*, *Nho Hương Mẩu Đan*....

Bản dịch này lấy bản Nôm của Nông Văn Vệ (Bạch Thông, Bắc Cạn) làm bản gốc để dịch, có tham khảo bản chữ Nôm còn giữ được của Lưu Văn Cẩm (Dẽ - đống, Hòa An, Cao Bằng) và Nông Văn Ấn (Minh Thanh, Nguyên Bình, Cao Bằng).

*
* *

Đọc toàn bộ câu chuyện, ta không thể không nhận tinh chiến đấu của truyện thơ.

Từ khách quan tác phẩm, truyện thơ *Nho Hương* đã vạch trần cái thối nát, mục ruỗng của chế độ phong kiến.

Truyện *Nho Hương* được sáng tác năm nào, tác giả là ai? Đến nay, chúng ta vẫn chưa có cơ sở xác định thời đại và tác giả của nó. Nhưng có một điều chắc chắn là truyện thơ phải được sáng tác trong thời kỳ xã hội phong kiến có nhiều mâu thuẫn, có những cái ung nhọt sắp vỡ mủ, cái uy tín của đế vương không còn được giữ nguyên vẹn.

Những dòng mở đầu câu truyện có đoạn viết:

"Thái Tông ngự điện vàng trị vị
An cư khắp tứ xứ quốc gia"

Nhưng đoạn thơ đó không đứng vững nữa khi ta đọc đi sâu vào câu chuyện. Từ việc nhà đến việc nước, nhà vua, người cầm kỷ cương và giữ trọng trách của một quốc gia phong kiến cũng không làm nổi phận sự mình.

Không biết về khoa học, nghiên cứu có trường hợp ngẫu nhiên mà người con gái thụ thai không; ta có thể cứ công nhận là có hiện tượng "không chồng mà chửa" đi nữa, thì thái độ đối xử của nhà vua, với tư cách là người cha, cũng không thể hiện được tấm lòng của một người làm bố, làm mẹ. Mẫu Đan thấy sự lạ, bèn tâu vua thì nhà vua đã cho rằng "loạn phép tắc thiên hạ loạn bang"

Và sau đó, để giữ cho "đẹp" cái vẻ bên ngoài, cái gia thế của long nhan, nhà vua đã: đưa việc riêng của gia đình ra bàn ở công đường và nghị phạt, có người can, vua lại quyết định đuổi công chúa út ra khỏi "nhà cao cửa rộng"... Vì cái sĩ diện muốn giữ cái oai phong của dòng họ nhà nòi ích kỷ, không cần điều tra. Hành động đó của vua không phù hợp lòng người:

Gặp khi đất nước có ngoại xâm, các bậc "tai to mặt lớn" của triều đình đã làm gì? Hai con rể thuộc dòng quan sang. Lúc này không thấy có vị quan tướng nào "hiển kế" cả, mà chỉ có:

"Các tướng mặt nhìn mặt ngẩn ngơ"

Ở đây ta thấy các quan triều thần vẫn giữ được cái bản chất như khi chúng ngồi dự xét xử Mẫu Đan có hoang thai: "Nàng con vua biết nói làm sao/ xin chớ đức vua cao luận xét/ chúng quan rồi mới biết chính mình"

Cả triều đình, từ vua đến quần thần, đều bất tài, ưa xiêm nịnh, việc to việc nhỏ đều không giải quyết được. Những kẻ đại diện cho một quốc gia như thế thì sao chống được giặc ngoại xâm? Triều đình chỉ còn một nhân vật được nhân dân yêu mến, được nhân dân gửi gắm lý tưởng của mình, là còn giữ được

khí tiết của một vị đại thần. Cũng vì vậy mà Trang nguyên đã tiến cử Khâm vương (cháu ngoại) nối ngôi, nhà vua "liền hiệu lệnh rao cả điện cung" vì:

"Đức thánh cả mừng vui trong dạ"

Nếu ta quay trở lại đọc đoạn trên, ta thấy ngài vàng được nhà vua hứa đổi bằng cái nhà táng cao nhất đẹp nhất:

*
* *

Mặt khác, truyện thơ *Nho Hương* lại đề cao con người nghèo; Nho Hương có tài năng, chịu nhiều oan trái, đã vùng lên xây dựng một quốc gia lý tưởng, ra tay giúp đỡ dân chúng chống xâm lược.

Nho Hương là một người nghèo tiêu biểu cho lớp người nghèo trong xã hội cũ. "Mười tuổi, quan coi củt đơn cô":

Rồi, Nho Hương được người "nhận thấy chàng khổ sở" nên được giới thiệu vào làm người coi ngựa, lấy củi cho nhà vua (ngày ngày chàng ra vào chẵn ngựa).

Một câu chuyện bất ngờ xảy đến, con Mẫu Đan nhận chàng làm bố, ta tưởng Nho Hương có thể được mở mày mở mặt một chút, địa vị chàng chẵn ngựa nghèo hèn có thể nâng lên ghé một vị trí phò mã oai phong. Nhưng không, Nho Hương không được vua vui lòng: Nàng Mẫu Đan cũng lấy làm tủi hổ.

Nho Hương trước sau vẫn chỉ là một thanh niên nghèo hèn, thành phần dưới cùng của xã hội đó: đi ở.

Là người lao động, tuy nghèo hèn, Nho Hương không tham lam. Được làm phò mã, chàng cũng không màng:

Những ngày chàng đi lưu lạc tha phương, một ngày nọ chàng đói lả nằm trên bãi cát, con quạ đến định rỉa thịt ăn, chàng tóm được; quạ van xin và hứa trả vàng bạc cho chàng, nhưng:

"Thân quan lên tiếng hét: Không thu

Của mày không làm giàu nuôi miệng!"

Mà chỉ thích cái mới lạ đời chàng chưa thấy bao giờ: cái trống quạ cũng là phần thưởng cho chàng thanh niên mồ côi lương thiện, không tham lam... Cũng từ đây, đời Nho Hương có bước ngoặt; chàng xây dựng quốc gia của người nghèo (Bản quốc), chàng ra sức kháng chiến tiêu diệt giặc ngoại xâm.

Nho Hương có lý tưởng xây dựng quốc gia của mình:

Đất nước do chàng lập nên diễn ra cảnh thái bình thịnh trị:

"Lâu đài nhìn sắc sở đông tây

Vẽ phượng hạc tung bay uốn lượn

Trông tầy đời vua Thuấn ngày xưa

Quân sĩ kéo đón đưa châu chực

Thanh nhân gấp mười bực vua cha"

Nhưng chàng chỉ đặt hiệu nước là Bản quốc mà tự xưng là Bản vương. Những người nghèo được Nho Hương ban lộc phát chẩn; sau cuộc chiến đấu Nho Hương khao thưởng quân sĩ. Đặc biệt trong kháng chiến, Nho hương trở thành một vị tướng lĩnh xuất sắc, vận dụng linh hoạt mọi khả năng, mọi phương tiện vũ khí để chiến đấu (như ong, như lửa, như nước...)

Từ trong quần chúng nhân dân lao động mà ra, Nho Hương mang trong mình bản chất tốt đẹp của người lao động, phát huy được mọi khả năng của người lao động từ việc kháng chiến chống ngoại xâm đến việc tổ chức một quốc gia lý tưởng.

Nho Hươg làm vua nhưng hình ảnh chàng trai nghèo hèn bị hắt hủi còn khắc họa trong đoạn đời vinh hiển của chàng. Để đề cao hơn đức độ và tài năng của con người nghèo ấy, tác giả (nhân dân) đã xây dựng nên hình tượng người anh hùng của nhân dân đối lập lại đức tài của vua quan trong đất nước vua cha (một bộ máy chính quyền có "truyền thống" nhưng đã thối nát).

Về mặt kháng chiến, ta có thể tìm trong truyện *Nho Hươg* bài học về đấu tranh.

Đất nước vua cha có ngoại xâm, hai phò mã (anh rể) chỉ huy chống lại cũng bị bắt sống, theo lời Trạng nguyên, vua cha cho mời Nho Hươg (đương kim Bần vương) giúp đỡ. Đứng trước việc này, Mẫu Đan chưa hẳn đã thông"

"Mẫu Đan nằng thân xinh cãm bụng
Ngày xưa cha mẹ nặng không cân
Mình nằng những bấn khoản đây đó"

Nhưng Nho Hươg đã nhìn thấy đó là việc nghĩa:

"Khuyên thân em nói dờ không nên
Nghĩa xương thịt bốn thân nặng lắm
Khuyên em ngọc chớ oán nỗi phiền"

Trong cuộc chiến tranh chính nghĩa ấy, Nho hươg đã biết vận dụng các phép thuật cao cường, nào là:

"Biến phép lửa hồng trên xuống cháy
Biến phép lửa hồng dưới hỏa công
Lửa cháy hết trong rừng ngàn rộng
Lửa cháy hết núi động ngàn cây
Lửa cháy hết một khi nhạỵ bển

Phép lửa cháy màu nhiệm thần thông"

Nào là:

"Biến phép lên trên vùng trời cả
Mưa đổ xuống thiên hạ to cơn
Giội cho lửa bốn phương tắt hết
Bể mông mênh nước lụt bốn bên"

Nào là:

"Biến phép làm ong khoái đốt người
Làm rồng bay vào mây phép lạ"

Đọc những đoạn này ta ngỡ đó là chuyện mê tín; nhưng suy nghĩ cho cùng những phép thuật đó chính ông cha chúng ta đã dùng để chống ngoại xâm: hoặc phép hỏa công, hoặc chắn sông Bạch Đằng; hoặc ngày nay ở miền nam du kích ta đã luyện được ong bò vẽ chống Mỹ, hoặc đánh nhau khi ẩn hiện làm địch không kịp trở bàn tay (như "làm rồng" bay vào mây phép lạ). Đọc những đoạn như vậy, chúng ta thấy thú vị chính vì đoạn thơ đã "nghệ thuật hóa" được những phương tiện của cuộc chiến tranh nhân dân...

Tướng sĩ của lực lượng kháng chiến mạnh mẽ khôn đường. Họ đều là "Người sắt và ngựa gang", có tinh thần quyết chiến quyết thắng, có chính nghĩa trong mình, cho nên lúc xuất quân họ đã có khí thế của người chiến thắng:

"Trẩy quân ngày thiên xá lên đường
Bố và con nghìn vàng cùng trẩy
Binh mã như gió thổi ầm ầm
Quân lên đường ba hôm chưa hết"

Hay

"Quân thần đi lặn lội dưới khe

Cờ ngũ sắc vẫn về nhan nhân
Người voi hăng mấy vạn vênh vang
Người sắt và ngựa gang đi trước
Quân kéo như cuốn móc bời bời"

Cho nên, họ đã anh dũng chiến đấu và chiến thắng tuyệt vời, dĩ chiến đấu không hề run sợ:

"Quân thiện xạ đông đảo khỏe hăng
Bắn bia như én vung ngàn rộng"

Hay

"Người sắt và ngựa gang đi trước
Cờ bay đường sương móc theo sau
Tiếng súng bắn ào ào không dứt"

Và trải qua nhiều trận ác liệt khác nữa, kết quả là

"Quân Khách bên túi bụi mắt hoa
Đi không thoát trở ra phục tội"

Trong truyện, đoạn thơ kể về Tiến Hùng (phò mã) nước Khách xâm lược, gợi ta suy nghĩ về tính chất ngoan cố và nham hiểm của kẻ thù, gợi cho ta tinh thần cảnh giác đối với quân thù, thúc giục ta luôn luôn sẵn sàng đối phó quân địch và luôn luôn có ý chí quyết chiến để quyết thắng.

Trí tưởng tượng của nhân dân đã xây dựng được hình tượng người anh hùng áo vải: Nho Hương.

Con người Nho Hương được xây dựng rõ nét, nêu bật được quá trình diễn biến tâm lý của một chàng trai chuyển dần thành người chồng, rồi trở thành một "vua nghèo" của một nước Bần quốc lý tưởng. Tính cách của nhân vật thống nhất từ đầu đến cuối truyện, Nho Hương vẫn như con người của hàng ngũ

nhân dân lao động. Đức tính con người, quan hệ vợ chồng quan hệ vua tôi, quan hệ xã hội trong con người Nho Hương đã phản ánh khá rõ hiện thực xã hội cũng như mơ ước của con người đương thời.

Trong truyện cái "trống quạ" được xây dựng thành một bảo vật đủ sức mạnh giúp đỡ người lương thiện giải quyết mọi công việc, khắc phục mọi khó khăn, hoặc xây dựng sự nghiệp lớn. Trống quạ tập trung mọi mơ ước của con người, nó có tính chất tượng trưng và lãng mạn hơn là hiện thực.

Bằng những thủ pháp nghệ thuật của dân gian, cộng với những yếu tố nghệ thuật khác, truyện *Nho Hương* là một truyện thơ dài, hay, có giá trị, mang tính nhân dân sâu sắc...

Tuy vậy, truyện thơ *Nho Hương*, một truyện thơ được sản sinh trong xã hội phong kiến, có nhiều hạn chế về tư tưởng nghệ thuật.

Những tư tưởng "định mệnh" trong truyện bày ra không ít, việc lấy vợ, lấy chồng, đường công danh phú quý hầu như trời xanh kia đã xếp sẵn:

"Được chồng đo số mệnh không lui."

Khách quan tác phẩm có vạch ra những cái thối nát của nước phong kiến vua cha, một quốc gia phong kiến đã được thành lập lâu đời. Nhưng, tất nhiên thái độ của những tác giả nặng về phê phán hơn là vừa phê vừa xây. Tác dụng tích cực của nó là tác phẩm khẳng định cho ta cái xã hội như thế phải phủ định

Nhưng phủ định rồi ta sẽ xây dựng một quốc gia như thế nào? như quốc gia của Bàn vương ư? Thật luẩn quẩn không lối thoát; Bàn quốc chỉ có giá trị một quốc gia lý tưởng, một mơ ước; nếu nó là sự thực rồi cũng lại đi vào con đường bế tắc như đất nước vua cha vậy.

Sức con người trong truyện quá yếu đuối; vì quá đề cao cái trống quạ nên thần linh nổi bật hơn con người

Về mặt ngôn ngữ, tác giả có lẽ là tầng lớp có học nên thường dùng nhiều tỷ dụ so sánh với Lưu Bang, Nghiêu Thuấn... Đó là một hạn chế của nghệ thuật....

Tuy nhiên, với tính phổ biến của tác phẩm ta nhận rằng: truyện thơ *Nhị Hương* là một tác phẩm có giá trị của dân tộc Tày....

NHO HƯƠNG

Phản Nguyên bản Nôm Tây và Phiên âm

仗香

NHO HƯƠNG*

侍 片 輪 下 呂 茂 香
臨 渭 傳 殺 香 秋 他
形 生 都 道 香 陽 東
扶 立 芳 太 香 越 國
涉 命 鞋 善 渴 切 軍
父 味 肩 天 家 咏 佐
歌 望 泣 天 下 東 西
敗 速 吹 沒 鼓 每 處
以 歎 敗 艷 駁 鈴 身
蟻 策 地 皇 雲 隱 形
真 逢 吹 聖 命 我 無
姻 魚 吻 禹 門 化 祿
誼 嫁 定 上 閣 分 領
誰 姑 娘 牡 丹 公 主

Toạ này lần bioóc lạ phong hương
Lần mưa toạ Nho Hương lúc vựa
Bân sinh lỏng đạo là dương đông
Phò lập đức Thái Tông Việt quốc
Một mình sông khô khát xiết xa
Vô mê mưa thiên gia veng ta
Xo kin khớp thiên hạ đông tây
Văn tóc mự một pây mọi xứ
Khâu xo hắt báo mạ liệng thân
Luồng nòn tỹ bích vân ân hính
Chấn vận khâu thảng minh mắt thân
Lý Ngự vượt vũ môn hóa loóc
Nhân duyên định thượng các phân ban
Hầu kết nàng Mậu Đan công chúa

NHO HƯƠNG

Truyện này kể hoa lạ đưa hương
Kể về truyện Nho Hương cô út
Trời cho xuống mặt đất dương đông
Phò trợ giúp Thái Tông Việt quốc
Sống đan thân đôi rách xót xa
Cha mẹ châu thiên gia côi Phật
Xin ăn thiên hạ khắp đông tây
Ngày lại ngày đó đây mọi xứ
Xin đi ở nuôi ngựa dưỡng thân
Rồng nằm tạm bích vân ẩn tích
Nếu lộ ra số mệnh mất thân
Lý ngư vượt vũ môn thành đạt
Nhân duyên do thượng các đã phân
Cho kết nàng Mậu Đan công chúa

邦位家至前賢登新鑑王隱香評定下馬鏡昭其邦武希醫顏
 出章旭城要舟少去榮遠歟晶味痛月針座預命訪下官事新吟室
 攻毀此陽嫁壯年齊宮排宮水事肥憐婢麻太動安天各家殿奏各
 室御邊參了廿喻托礼恨次叻登麻虱仍娘分登御則寸役會官共
 敗宋至肩竟叁喻店仍賢馬評保凌年丙冲帥然榮法得論將元以
 聊太兵生登大醫當身出艱沃保陳袖登評江自太乱令以諸收須

Gửi văn quan khẩu dụ thành bang
 Thái Tông ngự diện chương trị vị
 Yên cư khớp tứ xứ quốc gia
 Sinh mi sam dương nga công chúa
 Soong nhi leo giá thú định rườn
 Thứ sam là Mẫu Đan nữ hiền
 Nà ròn ròn niên thiếu sếp sam
 Táng rừ hoa bươn xuân phong ôn
 Thân nhằng lễ cung cảm nghiêm trang
 Dú hiển năng páy thông vườn kìn
 Báo mạ chang cung điện đế vương
 Oóc áp lặc thủy tinh hồ nậm
 Bầu rầu rự sự lậm Nho Hương
 Tóc lẳng mà bó nam chúa áp
 Dù tàn che bông ngoạn già lôm
 Soong bường những sao chăm hầu hạ
 Áp xong năng mà sóa giường loan
 Chang gửi phần thái dương xâm kính
 Tự nhiên khác động minh thụ thai
 Thái Tông ngự nưc ngai lo quả
 Loạn phép tắc thiên hạ loạn bang
 Lệnh truyền tôi các quan văn võ
 Khẩu luận việc gia sự rườn vùa
 Chư tướng hội diện đo vộm nà
 Trạng nguyên quan tấu gạ thiên nhan
 "Tua khôi cùng các quan luận hội

Ngày đêm chàng vào ở trong thành
Thái Tông ngự điện vàng trị vị
An cư khắp tứ xứ quốc gia
Sinh có ba dương nga công chúa
Hai chị đã giá thú phượng loan
Thứ ba là Mẫu Đan hiền nữ
Tuổi thiếu niên rực rỡ mười ba
Khác nào như xuân hoa tươi nở
Vẫn đan thân ở lễ nghiêm trang
Ở hiền nàng chưa thông vườn kín
Chàng coi ngựa cung điện đế vương
Vào tắm trộm thủy tinh hồ nước
Chẳng ai hay sự việc Nho Hương
Nàng công chúa sau sang tấp tắp
Che gió che bóng nguyệt dù tàn
Hai bên đầy gái châm hầu hạ
Tắm xong nàng trở lại giường loan
Nửa đêm mơ thái dương xâm phạm
Nàng như thấy linh cảm thụ thai
Thái Tông ngự trên ngai lo quá
Loạn pháp tắc thiên hạ loạn bang
Lệnh truyền tới các quan văn võ
Tới luận bàn gia sự nhà vua
Chư tướng hội điện đô đủ mặt
Quan trạng nguyên tâu thật thiên nhan:
"Tôi đã cùng các quan luận hỏi

昨乘明沃荒乐殊煥兮見所醫天見欣量著跡焉
 吟下咻由相爺
 也論征拜敢醫床宮分以僕稟上詔新高共懋
 繫了排宴床由麻
 嘿配君拂生卡甚客秋他文憤恨謝也現也
 可吟了麻稟詳舊凌爺
 嘆登帝治臂帝男客叁麻武和殿裡
 魏進才登時依
 拜吡新艷而吟
 良希多案由如秋泣帝配何似
 合袁芝彤相揮
 連珣吏喧欣
 隱騎連涓
 尚望吟轉煙帝贊育登希云
 官本臣福元
 君希稟懋
 叩元懋香
 希良
 秋秋地這望生香養宮旁古不
 立有眉狀
 群指
 顯拜叩
 此連枝
 指雞

Lục rườn vủa rự phướỉ vằn rắng
 Phục vọng đức đế quân luận xét
 Khởi gỏi xét hay piết chính mình"
 Vận chuyển do bươn sinh là oóc
 Chỏi chỏi như nậu biồc ngấm phồng
 Sinh đày lục nam quân nả miác
 Hương thơm khớp cung các giường châu
 Dưỡng dục đày sam thu cung vắng
 Quan rự phướỉ mơ mắng phẩn phẩn
 Đức vua truyền vũ vằn khẩu kén
 Chiêm vằn gần sang hén đường rắng
 Bách quan hội diện ngàn vọt nả
 Lập bán khừn lạy tạ thượng thiên
 Bách thần cùng nằng bên chúng kiến
 Mi phúc bản khác hiện hửu hần
 Trạng nguyên tướng tài nằng cao lượng
 Quân thần sắp song bường cùng khan
 Lan vua liền son gắm pây tèo
 Vùm vậu dân vại lêu lè lạ
 Phải pây lại phải mà tèo nằng
 Lú lo cang bắc bắm vầy gắm
 Trạng nguyên hần rõ ràng thực thả
 Liền pây tòi báo mạ mà xam
 Nho Hương dặng bường lằng do đó
 Lan vủa liền gạ vó mà thẳng
 Gắm khừn mừa khừn hênh roọng vò

Nàng con vua biết nói làm sao
Xin chờ đức vua cao luận xét
Chúng quan rồi mới biết chính minh".
Vận chuyển đủ tháng sinh là đề
Rực rỡ như hoa nở ngậm sương
Sinh con trai rõ ràng mặt ngọc
Hương thơm lừng cung các giường châu
Ở cung vàng ba thu dưỡng dục
Chàng nói năng sau trước khôn ngoan
Vua truyền quan vũ văn vào điện
Tướng mạo xem quý tiện làm sao
Tại điện bạc quan vào đủ mặt
Lập bàn hương lạy tới thượng thiên
Bách thần cùng ngồi bên chứng kiến
Có phúc trời cho hiện cùng xem
Quan Trạng nguyên tài năng cao kẻ
Quần thần xếp hai phía cùng trông
Cháu vua vừa tập đi chập chững
Lại bỏ như lúng túng bốn chân
Bước xa lại bước gần ngồi lại
Dù ậm ừ cũng nói vài câu.
Trạng nguyên trông trước sau thật tỏ
Liên đòi chàng chặn ngựa hỏi xem
Nho Hương đứng đằng sau ló ngó
Cháu vua gọi "bố - bố đến rồi"
To tiếng gọi những lời "bố - bố"

跼蹐兮
哀于官
凌凌中
揖並事
伯嘖座
中安坐
韦兮
姑兮
依过

Dàn khúm lẳng cót bá thư gò
Nặng tềnh lẳng vui khua hé hé
Bách quan nặng trung sỏa cụng hần
Bầu chắc sự cón lẳng lạ quả

*

* *

丹見
壯官係
主官
公百租
听会
乃克云
駿政規
收預壯
彬听
渴生
豈公
次壯
云腎
醜
依仗
力壯

Đoạn này gạ công chúa Mậu Đan
Vấn mền hội bách quan khỉn kén
Chiêm văn gần sang hén đường răng
Nho Hương dặng buồng lẳng gió gió
Lan vua riềng hát vô, rồi thương
Mậu Đan nặng si lường vuồn nạo
"-Bản răng định hát hại ngò rừ
Răng vận gạ phẩn đua vận nó
Khát sim sậy xẩu nà, rồi bản
Sinh thê bầu văn gần chịu nhục
Soong công chúa nà miắc vi nhìn
Khâu tẩu nà thánh minh vua vô:
"-Mậu Đan dú cửa sổ cung chang
Vấn răng tinh nam quan lục cá
Hôn dâm đuôi báo mạ bầu văn
Xẩu tiếng lục đế quân sinh oóc
Gần tồn khóp đầu noóc xẩu xa
Phục vọng đức vua cha luận xét"
Đức thánh ngự điện các tỉnh gằm
Trạng nguyên tâu: "Thiên nhan hại năm:

Bò lên lưng, ôm cổ, vỗ vai
Ngồi trên lưng vui cười hớ hớ
Bách quan cùng ngồi đó trông vào
Không hiểu nổi trước sau quá lạ

*

* *

Đoạn này kể công chúa Mẫu Đan
Hôm ấy gọi bách quan lên hội
Xem sang hèn lý lỗi làm sao
Nho Hương đứng đằng sau ló ngó
Cháu vua gọi là "bố" lạ thay
Nàng Mẫu Đan mặt mày ủ rũ
"- Trời sao đành làm vậy hại ta
Sao như chuyện mộng mơ vậy nhỉ
Đứt ruột thêm xấu hổ, trời ơi
Sinh thế không nên người chịu nhục!"
Hai chúa chị mặt ngọc nhõn nhơ
Vào tâu với vua cha lời xấu:
"- Mẫu Đan ở cửa sổ cung trong
Sao lại đề ra thẳng quái quỷ
Hôn dâm chàng chẵn ngựa xấu xa
Để tiếng xấu cho nhà hoàng đế
Người đồn đại sông bể núi non
Phục vọng vua cha cần luận xét!"
Đức vua ngồi điện các nghe lời.
Trạng nguyên tâu "Con trời hãy nghĩ

娘切點明岐重方亂邦佐民辭履也娘彼何末盡何正娘正哩來
至何文通分別上欺越扶不輪至再主也庄許言送我並主宴嗽孩
黃娘玉收瘦嬌重襪坎襪下君處归黃漢銖章各漂河沙下也甘清
命歸孩腫上夫九篋侵相天量並回命他賣寔安他海浮候志沒身
以如倚義義刀像強辭安方渭咽交淹收並保滄準豔歡恩本併
耻似廿生救糠曉胡作寔帝時娘限皆丹慘妹生女渭香令官陳送
者費戮功屬糟以流云天庄去送滿色壯味顙改姜送散色身本論

"-Giá nghe gầm mình vắng chúa nàng
 Ví nợng như bóng ngằn sương siết
 Trước là sương lúc ngược Văn Đầm
 Công sinh dường gừn vẫn thông minh
 Duyên số đủ thượng đỉnh phân chia
 Tao khang đạo phua mìa piết trọng
 Khỏi ngòi đao cừu trùng thượng phương
 Nước Hồ mìn nhiều nhưong hắt loạn
 Ất rầu mìn xâm khảm Việt bang
 Thiên đình hắt tướng sang phù tá
 Dằng đây yên thiên hạ vạn dân"
 Nửa ngai đức thánh quân luận tứ
 "Sống nàng mưa đủ xứ thánh di
 Mãn hạn gỏi hồi quê tái hoán"
 Sắc chỉ trao mình vắng chúa nàng
 Mậu Đan nậm tha chan vẫn pế
 "-Rối thăm lúc lia mè dằng thương
 Nguyễn mè đủ cung chương hắt mát
 Số sinh bầu yên các rầu pây"
 Mỹ nữ nậm tha luây sống á
 Sống mưa chốn hải há ngà ba
 Nho Hương nằng phù sa đủ thả
 Sắc lệnh pây hắt hạ chúa nàng
 Thân quan toọng chỉ tâm thật thá
 Bàn tốc bàn một quá xo kìn
 Nậm mừng sương thân xinh lúc miác

Chớ nghe lời hai chị chúa nàng
Chị em như bạc vàng thân thiết
Trước là thương con ngọc Văn Đăm
Công dưỡng dục ngày đêm sáng dạ
Duyên số do trời cả phân chia
Đạo tao khang nhân nghi thật trọng
Tôi trông sao cõi thượng cứu trùng
Nước Hồ khởi nhiễu nhiễu làm loạn
Trước sau hãn xâm phạm Việt bang
Thiên đình cho tướng sang phù tá
Mới được yên thiên hạ muôn dân"
Trên ngai đức thánh quân sử sự
"Đưa nàng về ở xứ thánh di
Mãn hạn sẽ hồi quê là được".
Sắc chỉ trao mình ngọc chúa nàng
Mẫu Đan lệ chứa chan như bể
"- Trời hỡi, con lìa mẹ xót xa
Cầu nguyện mẹ ở nhà mát mẻ
Số phận con không thể không đi".
Mỹ nữ tiễn tuôn dài hàng lệ
Đưa nàng ra sông bể ngã ba.
Nho Hương đời phù sa sông cả
Có lệnh đi hầu hạ chúa nàng
Chàng lòng thành chí tâm ngay thật
Bản qua bản tất bật xin ăn
Ai cũng thương thân xinh mặt ngọc

吟喧呶哭彬沃咽度娘札車乃數呼傷啼多化宜落呼治署所身座
望帝幼娘索生甯帝王乳切泣色在段边窠秋秋哈肩哈庄呼吟娘
閻動忙加乃是落前吟婦帝麻解低嫁泥甯香馬書渴凌擲窠馬窠
良肩憐慄慄边帝流眉吟淋保娘前妻放淪淋攸髒寔差改呈秋芽菜
少窠响窠庄秋方保照夷鼓秋良慄更許氣泪買敵外度啗韓挂點
舌暗娘孃孃所哥麻看他娘孃孃孃孃孃孃孃孃孃孃孃孃孃孃孃孃
望望望望望望望望望望望望望望望望望望望望望望望望望望

Tóc râu là khìn các kìn lèng
Kìn ím quan mì rềng đậy cẳng
Lâm xâm nói mơ máng phân vân
Sim sí lường điếp thẳng nàng hây:
"Hắt rừ dằng vắn nầy rồi bân
Tiếng gạ lúc để quân sinh oóc
Khóp sí phương lưu lạc giác dân
Gừm mà bầu mì rườn đậy tổ?"
Nho Hương nghìn gằm gạ chúa nàng
Nằm tha rải rằm đang lầy lạy
Chúa nàng pây bầu đậy xiết xa
Dân sự hấn nàng mà thẳng nầy
Mời nàng khừn rườn giải sắc khi
Mính nàng điếp chần đậy dằng gạ
"Đức vua đã phóng giá đoạn sương
Hắt khô hầu nậm mừng vắn giác
Chúng mìn thái mốc giác vộm hương"
Tèo mưa thẳng Nho Hương lúc vạ
Tiếng dân mời báo mạ khươi quan
"Mời mưa hìn cung loan gói viác
Tiện dân khôì khô khát mì răng?
Mời mưa tổ vắn lẳng gói tẩy"
Nho Hương pác chiềng bảy đẳng khan
"Khôi bầu dư khươi quan răng gạ
Lúc vạ cất nhả mạ liệng thân
Công chúa nàng cầm cung dẫu sỏa

Đến dân tiện làm chốn ngồi ăn
No bụng chàng nói năng tâm sự
Sang cả chuyện lữ thứ tha hương
Nghĩ lắm nỗi thê lương nàng khóc:
"- Làm sao xảy ra cuộc chuyển vần
Là con đề để quân lâu các
Lại bốn phương lưu lạc đối no
Đêm tối chẳng có nhà để nghỉ?"
Nho Hương nghe khuyên nhủ chúa nàng
Nước mắt chảy hai hàng chẳng dứt.
Nàng lê chân từng bước thăm thê
Dân chúng thấy nàng về qua bản
Mời nàng lên nhà tạm nghỉ chân
Nàng thương lắm mười phần nói thật
"- Vua giả chồng lại đuổi ra đường
Ăn xin khắp bản mừng hèn hạ
Còn đối no nhờ ở bản hương".
Dân lại gặp Nho Hương cô cút
Mời anh chàng chặn ngựa rể vua
"Mời chàng lên trên nhà tạm nghỉ
Dân mọn tôi nghèo đói giàu chi
Mời ở lại sáng mai sẽ trả".
Nho Hương cất lời nói trước sau:
"- Tôi đâu phải rể vua mà nói
Mồ cô cắt cổ ngựa nuôi thân
Công chúa vốn cấm cung trong điện

官見能由你苦抗泥江忙胎地枯对娘呵娘羞
 男才由味歛猴式速保捐南恍敲聆听玉羞
 个文窗菱斧陌喋听期娘啼啼战胎外官朝老拜
 我武上可收世煊更须玉麻昼昼号外跌袍浚望
 生付叔时啼生平保平殿样保昼昼号外跌袍浚望
 祝希夫外希夫外希夫外希夫外希夫外希夫外希夫
 華方大身孩身孩身孩身孩身孩身孩身孩身孩身孩
 乃身乃身乃身乃身乃身乃身乃身乃身乃身乃身
 許外放帝幼身嘉帶吏聖我
 命

Bồng chốc sinh lúc cá nam quan
 Đức vừa truyền vũ văn khâu kén
 Đại phụ quyền thượng hiển tài năng
 Thân khôi dạng bường lãng do dó
 Lan vua riết hắt vô, rồi thương
 Thân khôi sinh thể đương khôm khô
 Nả nằm bặng mi mờ linh cãng
 Sửa khát bầu vắn răng dặc dặc
 Hình đường vắn tua cây tóc giang
 Chang cung điện nguộc nằng bầu mằng
 Lan vua táng mà roọng cốt gò
 Nạy khôi bầu rự lo nam bắc
 Thân khôi bầu rự chắc quanh co
 Nạy nằng hác ngắc gò pây đuôi
 Hẫu pây theo khôi nội nềm nằng
 Khôi bầu dữ khươi quan răng gạ"
 Nho Hương tín lạy tạ nguộc nằng:
 "Đầy phong thu nặm mường của cái
 Au lúc mưa kìn bãi rầu pây
 Thân khôi dù don rài nằng thả
 Thai là thai nặm tả bầu mùa
 Đái tội như nước cò chiểu bi
 Lại thêm tội thất lễ bân đin
 Kìn khâu xo khắp miền thiên hạ
 Thân khôi gòi dú thả khao bang
 Sống minh hắt khôi nằng lai mự"

Bỗng chốc sinh ngọc diện một trai
Vua gọi quan đủ tài văn võ
Cùng đại phu đến trở tài năng
Tôi đứng xem đằng sau chẳng nói
Cháu vua chạy đến gọi "bố ơi!"
Thân tôi ở gằm trời cay đắng
Như mặt vườn thần sắc nhọ nôi
Áo mặc rách lòi thoi lếch thếch
Dáng hình như gà bị rơi sông
Trong cung điện chúa nàng chẳng đoái
Cháu vua lại chạy tới bá vai
Tôi chẳng biết mọi hai năm bắc
Cũng không hay nói ngược quanh co
Nay nàng gọi cho ta theo với
Cho đi theo làm tớ đường dài
Tôi không phải rể ai cao quý"
Nho Hương bèn lạy tạ ngọc nường:
"- Ăn xin được bản mệnh nhiều của
Mang con đi đâu đó thì đi
Ở bãi cát tôi thì ngồi được
Chết thì chết sông suối không về
Mang tội như nước cờ chiếu bí
Lại thêm tội thất lễ đất trời
Cơm ăn xin khắp nơi thiên hạ
Thân tôi đành ngồi đó chờ mong
Sống làm tớ cho nàng nhiều bữa"

命如方牧若謝艷保苗民佐
主漏希香保馬與認民町牧
娘流眉批駝出庄壓保買香
阮共放惡駝數地仗罕離出
漢漏賜那馬殊度香醅拜且
庄庄年庄前庄困薛蜂漏浮
看声声听希聲身望官塵沙

×

歌漫長殊者香攝他啼未柯似嬰
城渡準地段仗仍膜許帝何瀕望
傳泡東且龜翻似岫麻板舌齧似
弄滄西東取素寡女沒扒僂戰響
呼獻或香莫挑翠聖聽快須保卒
乃翻勿役巧翻陌声咽摩片声乱
散彬彬散主彬都蒙官官須歌滾

Mình chúa nằng gác ngư dăng khan:

"- Noọng mùa vì cũng mùa dăng dù

Đức vua mì phóng từ ngò rừ"

Nho Hương sim nác na dăng ga

"- Khôi bầu dữ phò mã rừn vùa

Phò mã dú điện chua dăng dù

Báo mã dăng đi dò khôn thân"

Bầu nhận lời Nho Hương từ chối

Tiếng dân bầu ngò phuổi xình quan

Dân đánh mòi khao bang mùa sòa

Tả Nho Hương dú thả phò sa..

*

* *

Đoạn nầy gạ vua ca khoắc vạ

Bân lông hìn nậm tả bến sông

Bân vắt khâu tây đông chôn lạ

Hăn Nho Hương nòn thả đon rải

Chúa ca ngò gằn thai đoạn giá

Bân lông chấp tờ nà Nho Hương

Lông pác tốt nựa gằn nhằng nháp

Mong rừ kin chim pác mác tha

Quan giết lịn oóc mà hắt tốt

Quan mừng khoái pắt gắp đây thư:

"Tua nầy tua đường rừ câu khá

Hắt rừ bầu chắc nà tua gằn

Cuốn luồn tốt nà căn kin nựa

Đắn đo nàng công chúa dạ thưa
"Em về chàng cùng về mới phải
Đức vua hỏi em nói làm sao?"
Nho Hương chẳng nỡ nao nói rõ
"- Tôi đâu phải phò mã nhà vua
Phò mã ở điện châu mới phải
Đây chẵn ngựa nường nấu khốn thân"
Cứ một mực Nho Hương từ chối
Thôn dân hết lời nói mời chàng
Dân đánh chỉ mời nàng lên bán
Bỏ Nho Hương ngồi chốn phù sa.

*

* *

Đoạn này kể cao xa vua Quạ
Bay xuống chơi dạo bộ bên sông
Bay lạc đến tây đông chốn lạ
Thấy Nho Hương nằm ở phù sa
Vua quạ tưởng thầy ma vút bỏ
Bay đến đậu gần chỗ Nho Hương
Mổ ngay miếng thịt dai chưa rữa
Mong sao ăn con mắt, miệng môi
Chàng thè lưỡi làm mời cho mổ
Chàng nhanh tay tóm cổ Quạ vua
"- Con quạ làm sao đùa, tao giết
Làm sao không biết mặt con người
Sao dám liều mổ chơi ăn thịt

吳昌長形傳甯望星花冠此縣成往云柯異嘉此命狀正形下疎過
凶事色親壽慈帝才莫愧瀟湘悲倍份在天袖于如省貴安制呼等
使欣賦方命乘轄田下庶界傳喻他世泪歎傷切步長軍數淹存東
鬼帝毒上身軀淪形毀斬瀕姪形哭慄床因省刺伏亨將禽渡屯第
瀕官傷瀕於許出改治乃女伯唱秋以伯物敏官彈看袒弄戴榮琳
乃入壽乃香呼燕效高瀕乃姊傷吟物改乃於來傷啞吟將都官了
自貧張元後彬興棟彬許瀕如軍於登且瀕雷割瀕句拾外彬飲外

Tua nầy tua quý sứ hung hăng
Bản nhân quan đây hấn sự lạ
Hấn vua ca khoắc vạ sắc lương
Phẩm nầy tua thượng phương hiện hình
Nho Hương cầm thân mình vừa ca
"Bản rằng hầu nóc mà thai giác
Lý Ngự dụ nậm hát đây kìn
Đúng số lúc bản đin tài lạ
Quyền cao trị thiên hạ vinh hoa
Hầu tua nầy lồng mà quấy qua
Tua nầy cụng tua nựa tua pya
Đặng phầy câu chí ca kìn cón"
Quân ca kéo bản lộn pây mà
Síp gằm xo vắn tha vội vãng
Đặng phầy khừn mở máng phần vắn:
"-Thà lúc câu mà thàng đặng khà
Tua nầy vật khoắc vạ thiên la
Quan cầm mấn thua ca nạp pích
Mít nội quan si sít tềng gồ
Tua ca tần tác lo đuổi mình
Củ pác khan hênh khừn tiếng gằn
Síp gằm lạy tướng quân quý chúa:
"-Khởi là vua cầm thủ nua bản
Bản lồng hín bển sông chơi bióc
Hấn quan nòn don thác vô rãi
Khởi lèo mốc giác lai may quã

Đúng là loại quỳ quyết hung hăng".
Chàng bắn nhân bắn khoăn sự lạ
Từ trời xuống vua quạ lông vàng
Con này ắt thượng phương hình hiện
Nho Hương giữ chặt quạ trong tay
"- Sao trời thả chim này chết đói
Thiếu gì cá sông suối ăn ngon
Đúng trời nhằm số con trâu gheo
Quyền cao trị thiên hạ vinh hoa
Cho quạ xuống mổ ta đau đớn
Thịt nó ngon chẳng kém cá sông
Nhóm lửa nướng than hồng ăn đã".
Quân quạ bay các ngã tụ về
Mười lời van xin tha vội vội
Chàng nhóm lửa miệng nói mơ màng
"- Chờ con ta cùng nàng sẽ mổ".
Con vật này trời cả thiên la
Cầm chắc đầu cùng là chéo cánh
Dao nhíp chàng đã sẵn lăm le
Quạ hốt hoảng lo cho số phận
Mở miệng thưa ra giọng con người
Mười lời lay tướng quân quý chúa
"- Tôi là vua cầm thú trời cao
Bay xuống dạo xem hoa sông suối
Thấy quan nằm bãi cát phủ sa
Bụng đang đói mắt hoa, may quá.

聖鞋官命侵謝姚配秋鮮麻柯官廷於各麻審幻陌保鈴仿尖膏尹罪者
 帝仍飛贖地麻五倪咄恨保他吟泣命湍百留吁輒托疎結彤秀尙
 者生照安乃煒名倪咄恨保他吟泣命湍百留吁輒托疎結彤秀尙
 氣攸吟吟事金事保登金首捧吟泣他衫吟尙陌地聽結彤放吟
 了官拾地敢事吟事保登金首捧吟泣他衫吟尙陌地聽結彤放吟
 官翼傳柯柳吟敢事吟事保登金首捧吟泣他衫吟尙陌地聽結彤放吟
 冀傳主者地地官源云謂金翼主金在軍十坤什結結結謂尙庄備

Ngò quan lèo thai giã đay kìn
 Bầu ngờ quan nhỏ sinh nhằng sống"
 Chứa ca síp gằm cụng lạy quan:
 "Giã khà khỏi gỏi an duốc mình
 Khỏi nhô hắt sự tính phạm xâm
 Khỏi gỏi xa kim ngân mà tạ"
 Quan hấn gạ sự lạ chang sim:
 "Tua ca răng đường mìn rụ phuối?
 Vần rừ mìn rụ nôi tiếng gằn?
 Mầu gạ mi kim ngân tỏ tương
 Kim ngân mầu rừ đường au mà
 Chúng câu gỏi piông tha bầu khà"
 Chứa ca síp gằm cạ lạy quan:
 "Kim ngân khỏi chan chan thượng đình
 Phục mệnh quan tha mình quá tr"
 Quân ca kéo bản mừa thượng các
 Là tua là gập pác au mà
 Khuân mà thâng tổng nà buông nà
 Nho Hương cù pác gạ:"-Bầu au
 Cúa nầy bầu vần giầu liêng pác
 Cúa nầy nhộn đon thác tá dai
 Cúa nầy nhộn đon rải tèm ló
 Mầu gạ mi răng của xính tân
 Câu ngợ tầu của bản thiên lộc
 Dăng gạ tha phồng thúc tội mầu
 Mầu khéo miầu gạ câu giã khà"

Tưởng quan chết rồi có cái ăn
Không ngờ quan nhỏ vẫn còn sống?"
Vua quạ mười lời bái lạy quan
"- Chớ giết tôi sẽ lo chuộc mệnh
Sự tình lỡ xâm phạm xảy ra
Tôi sẽ kiếm bạc vàng lễ tạ".
Chàng nghe rồi thấy lạ lùng thay:
"Là thân quạ cũng bày lời nói
Lễ nghĩa thì theo thói người thường
Mày lại nói tỏ tường vàng bạc
Thì làm sao mang vác đến đây
Ừ, ta hứa thả thôi, không giết".
Vua quạ mười lời tạ lạy quan
"- Bạc vàng đây chứa chan điện cả
Trả ơn quan ân xá lại quê".
Quân quạ cùng bay về thượng các
Con nào cũng đầy mỏ cầm vàng
Đồng thành đồng ruộng đồng trước mặt.
Nho Hương rằng: "- Thứ ấy không thu
Bạc vàng chẳng nên giàu nuôi miệng
Thứ này đầy mặt ruộng bỏ qua
Thứ này đồng phù sa cũng bỏ
Mày nói có gì nữa thanh tân
Ta nghĩ đâu của trời thiên lộc
Mới nói tha phóng thích thể thôi
Mày khéo nói xuôi tai đừng giết

他舅摩呼係是將隻他者所快車地生聲嘆悲城有否
 保要江界慘國天眉威却捧廿呼左舞滑泊攸新庄樞都即准法文
 柯柯切呀醫方名矣悵眉共倘柯於亦敗麻盤哥儕空淦兵式耶賦
 吟增刺吟音上挽眉樓祥翳挽官於幼彤新素可舌拾和軍听法詩
 官於官眉半華安雀名貼姊姊姊官於幼彤新素可舌拾和軍听法詩
 吟柔束仍倘畫眉提殿然麻官羅番急倘速成生媚倘豈至叁將弄
 拾官剛領主却仍同立自幼若却仍倘軍急幼攸挽主樞樞樞樞

Síp găm quan gạ khả bấu tha
 Quan tèo cãm thua ca éo pích
 Mít nọi quan si sit chang mùng
 "-Mầu nhằng mì găm răng là gạ?"
 Chúa ca lo đăm nà thắm thương
 "Khôi đủ chón thượng phương khoắc vạ
 Nhằng mì ăn tổng lạ thiên linh
 Hồi gợn hác mì binh mì tướng
 Lập điện dài lâu chương uy nghi
 Tự nhiên cửa táng mì đo thức
 Au mà nốp nà miác pioóng tha
 Nhược quan chê tổng ca là giá
 Khôi tội là quan khả ngò rừ"
 Nho Hương liền ừ ừ dăng gạ
 "-Mầu cấp tốc au mà hẩu khoái"
 Quân ca liền bán bại mùa xa
 Cấp tốc au lỏng mà thăng ti
 Au khẩu tất tó nà nho sinh
 Nho sinh gạ cả rình tỏ tướng
 "Tổng mầu vắn rừ dương dăng moòng"
 Chúa ca chỉ síp soong mặt tổng
 "- Mặt nung mì khẩu nậm đo kin
 Mặt soong mì quân binh tức sắc
 Mặt sam ái răng thức hác mì
 Mặt si mì phép quai phép lạ
 Mặt hà oóc thơ phú văn chương

Mười lời chàng nói thật không tha
Chàng lại giữ đầu và chéo cánh
Dao nhíp chàng cầm sẵn lăm lăm
"- Mà còn có lời nào thì nói!"
Vua quạ lo bối rối thâm thương:
"- Tôi ở chốn thượng phương trời cả
Còn có thêm trống lạ thiên linh
Một hồi đánh hiện binh hiện tướng
Dựng điện đài mở trường uy nghi
Tài sản muốn thứ gì cũng có
Đem về nộp quan cả tha cho
Nhược quan chê, chẳng thu cứ giết
Tôi có tội còn biết nói sao?"
Nho Hương thấy đúng vào mong ước
"- Mà cấp tốc đem về đây nộp!"
Quân quạ liền bay vượt trùng xa
Cấp tốc mang xuống cho đến chốn
Mang về đặt trước mặt nho quan
Nho Hương lòng hân hoan toan tính
"- Trống này làm sao đánh cho vang?"
Vua quạ chỉ mười hai mặt trống
"- Mặt này có cơm nước ăn no
Mặt hai có binh cơ đánh giặc
Mặt ba lòng ao ước có ngay
Mặt bốn những phép hay phép lạ
Mặt năm ra thơ phú văn chương

獸王下南徠東鉞形思偶惜人鉞
 閨童天地將海雲載殿主氣愛渭天
 方府方鉞剛淡克化升捧他拜彬
 上水四罕金爪霜變棚連帝望連
 渭新飲律推施仁麵方室棚思偶
 六七捌桑九拾拾望人財偶寸展
 麵麵麵參麵麵麵拾金郎主棚
 麵麵麵參麵麵麵拾金郎主棚

Mặt xốc mìn thương phươg khoắc vạ
Mặt chất lỏng thủy phù Long vương
Mặt pét hần tứ phươg thiên hạ
Sam giờ lợt tẩu phạ bắc nam
Mặt cầu xoi kim cang tướng mạnh
Mặt síp vầy mây nậm hải đông
Mặt síp ắt phù sung gấm vạ
Síp song mặt biến hóa tàng hình"
Bần nhân lắc mừng dỏm đầu toạ
Tức thì quan liên piông chúa ca
Chúa ca mắng dầy tha thai xác
Mắng thôn toạ vọng báỉ bần nhân
Lạy thôi ca liên bần mìn vạ
Phút đeo lợt tẩu phạ thiên đình

*

* *

他形爲戶百飢河聖體身
我偶艷指沃寒根裂堂边
生秋外被繁霜珠他堪寒
仗聽方暖戶姻瘦秋彬飢
殷帝官拘配耐杰边慨取
呼敢恩偶報恩命苦弓拔
吏自憫憐保憫沒收榮彬

Lại gạ đoạn Nho sinh lúc vạ
 Tứ vắn đày tổng lạ ca bản
 Mãng toọng quan lặc đồm riện rạ
 Tổng ca củ đầu sũa vậy se
 Bấu dữ phuối lò lè oóc pác
 Mãng toọng thuốn giần giắc hàn cơ
 Một mình đứ bến châu Ngân há
 Khôm khô vắn lúc vạ xo kìn
 Giờ nạy on bản đin đảng hoảng
 Bần cháu gằn cơ hán vắn thân

Mặt sáu lên thượng phương trời cả
Mặt bảy về thủy phủ Long vương
Mặt tám thấy từ phương thiên hạ
Ba giờ gầm trời lọt bắc nam
Mặt chín sai kim cương tướng mạnh
Mặt mười lửa đốt cháy biển đông
Mười một nâng núi dâng trời cả
Mười hai mặt biến hóa ẩn hình".
Bản nhân thăm vui mừng trong dạ
Thả tức thì vua quạ bay xa
Vua quạ mừng được tha còn xác
Mừng hết lòng vọng bái bản nhân
Lay thôi quạ bay ngay về điện
Một phút vượt mây đến thiên đình.

*

* *

Lại kể chuyện Nho sinh cô cút
Từ ngày được trống lạ quạ trời
Mừng thầm trộm ngắm chơi đẹp dễ
Giấu trống quạ vào túi đàn hoàng
Không phải đem khoe khoang ra miệng
Mừng thầm nay sẽ hết hàm cơ
Một mình ở bến châu Ngân thủy
Cay đắng thuở cô cút ăn xin
Giờ đây hoàng ơn trời cứu khổ
Trời cứu người thì dễ nên người

鯉 蔡 忠
莫 乃 忠
勿 庄 忠
禹 帝 忠
门 禄 忠
三 云 力
後 蟬 棚

Lý Ngự vượt vũ môn tam cấp
Giờ này đáng đây lọt vắn lòng
Khẩn khẩn toạng tư lương lặc mắng

*

* *

乐 都 下 聖 范 福 麻 且 官 拜 慈 承 環 命 声 析 汤 保 塢 听
盤 了 候 眉 下 滄 帝 沃 點 立 恩 咏 秘 稽 洲 年 京 鄣 昼 每 庄
丹 陶 區 邑 清 本 係 祇 沙 響 娘 妹 際 沃 安 情 都 地 安 愁 堵
壯 蝦 汁 物 身 曹 恩 把 浮 素 噪 廿 他 生 平 事 城 每 蚩 咄 咄
吟 聖 仍 鼓 娘 尉 眉 娘 弄 沃 帝 尉 慈 效 帝 罪 佐 泣 仍 充 旬
乃 忿 事 分 思 听 恩 恩 官 知 香 保 娘 吟 声 秃 是 落 妹 娘 人
穀 粒 民 彬 殿 娘 者 听 欣 开 仗 聖 命 嘆 莫 吏 自 際 戰 命 翁

Đoạn này ga Mậu Đan nà miác
Khẩu nậm kin đầu các lêu đo
Dân sự nhằng giôm khuya hâu hạ
Bân pân của vật lạ mi kin
Đoạn thôi nằng thân xinh hạ bán
Nằng sáng thuôn tăng bân nậm mường
Dã ơn mi toạng sương đây phúc
Sáng thôi nằng tựa lúc oóc mà
Hăn quan nưà phù sa nằng thả
Khay khẩu oóc tố nà rập quan
Nho Hương đây piom nằng ơn bài
Kin bầu thuôn là soái veng pây
Mình nằng nậm tha luây mười moóc
Than ga: "Sỏ sinh oóc tuần hoàn
Ngò rầu đây bình an thắng mình
Lại thúc tội, sự tính ngò rừ
Tự vắn tả thành đô kinh ký
Luây lặc khớp mọi ti lang thang
Chắc mè nhằng dú an rự bầu"
Mình nằng khác lo sáu mọi tăng
Bân nhân cũ pác khan đẳng ga:

Lý ngư vượt vũ môn tam cấp
Giờ này mới qua lọt hỏa rông
Nghĩ suy mãi thắm mừng trong dạ

*

* *

Đoạn này kể Mẫu Đan mặt ngọc
Cơm nước ăn trong các đủ rồi
Dân chúng còn cười vui hầu hạ
Trời cho của vật lạ có ăn
Đoạn thôi nàng thân xinh xin biệt
Chào xóm bản chào hết bản mừng
Giã ơn bà con thương được phúc!
Chào thôi nàng lưng địu con ra
Thấy chàng vẫn phủ sa ngồi đợi
Mời chàng nàng giở gói cơm ra
Nho Hương được ăn no cậy vợ
Ăn chẳng hết chàng đã đồ đi
Mẫu Đan nàng lệ đây sương móc
Than rằng: "- Số thuận cuộc tuần hoàn
Những tưởng được bình an sáng dạ
Lại mắc tội, sự đó làm sao
Từ ngày xa thành đô đi biệt
Trôi giạt khắp mọi chốn lang thang
Không biết mẹ bình an chẳng tá?:
Mỗi nàng tự lo lắng mọi đường.
Bản nhân bèn cất lời với thị:

點馬娘地頭群凌鬻畝景工呂麻茅滿風虛莫伸者恢其啞哭聖暗
 文町立云仍敲敲敲東高神筆敲祿泪噫方力困旬当醜似味剥色
 何似化嘆処塢温鄒野亢脉縣过过替尋訪駁驛茅奈下珠帝歎
 如瀕覽者華再孩規岸圩百魏往保声擇出速敲醜聖珠天孤庄官
 最替分娘归官把官準肩曉官碧以敲喻取娘云了乙責律措迄和
 麻亮地玉敲香丹噫河免吟啞歎乃乃收廊丹保巧乃人失丹本牀
 勸瀕天勸塢攸牡暗麻地官挑塢茶惡他帝牡命媚及貧响姓屑帝

"Khuyên mà rồi nóng á Văn Dâm
 Tua vi đáng tua gần dên mạ
 Thiên địa păn tạo hóa rộp nằng
 khuyên ngược nhì giá than vận ti
 Tàng pây quây cách xứ nhằng hăng"
 Nho Hương quan tài tàng pây còn
 Mẫu Đan tựa lúc ón pây lằng
 ùm ý quan chiêm lòng pây nả
 Mả thàng chón ngán rạ đông luông
 Tỷ mìn mì pù sung cao cảnh
 Quan gỏi ngòi mọi mạch thần công
 Chẹp pác quan nằng lòng chón lạ
 Tàng cái xưa vạng quá pây mà
 Giò nầy gần bầu qua rộc nhà
 Vần nầy pây rừ quá thàng rườn
 Tha vẫn lộn bóng buơn tầu gằm
 Rườn lằng chắc giủ lăm phươg hâu
 Mẫu Đan nằng tóc châu lắt thán
 "-Mình bầu vắn pây vắn khỏn thân
 Mìn khéo léo phuoối viàng câu giá
 Gằm nầy át kìn nhả tang vại"
 Bần nhân tách châu trai phuoối quá
 Nôi thất luật thiên hạ gần khua
 Mậu Đan ùm lúc chua rọi hây
 Mì bần mường dăng đảy xo kìn
 Đảy pát khẩu quan eng sắc ám

"- Khuyên thành tâm em hơi Văn Dằm
Thân anh xứng là chàng chẵn ngựa
Trời đất phân tạo hóa gặp nàng
Khuyên ngọc nhị chớ than như thế
Đường đi xa cách xứ còn lâu".
Chàng Nho Hương dẫn đường đi trước
Mẫu Đan địu con nhỏ theo sau
Ôm cậu bé nhìn về đằng nọ
Thoắt đến chốn rừng cả non ngàn
Nơi ấy có cao sơn cảnh đẹp
Chàng tính toán mọi mạch thần công
Chép miệng quan bèn ngồi chốn lạ
Đường lớn xưa qua lại đi về
Giờ này chẳng ai đi rậm cỏ
Hôm nay đi sao tới bản làng
Mặt trời lặn bóng trắng đã ló
Nhà cửa ai biết ở phương nao?
Nàng Mẫu Đan thầm than thất vọng
"- Số chẳng nên đành phải long đong
Nó khéo nói lừa ta dần bước
Đêm nay ắt ăn cỏ như trâu".
Bản nhân trách châu trai nói quá
Nói dọc ngang thiên hạ người cười
Mẫu Đan ôm con trai than khóc
Có bản làng mới được xin ăn
Được bát cơm thì con có miếng

15

飢 吧 車 真 麻 草 朝 科 奉 哥 勳 車 提 界 跪 吟 煥 似 殿 蒙
 寒 吧 切 愛 呵 帝 懣 高 長 麻 都 朝 天 上 解 脉 切 沃 嚙 娘 聖 戰 仍 覆 國 蒙
 退 恒 哭 加 漾 勃 忙 沙 脉 竟 後 麻 重 依 聖 年 岳 侶 動 花 陰 清 象 履 現 方
 氣 官 共 通 耐 肩 嫌 浮 每 青 玉 應 九 獲 蘇 少 山 脆 叫 床 知 浸 馬 金 欣 登
 廿 廿 秋 吹 差 官 助 準 眉 有 漆 山 跳 禿 官 官 良 幼 連 眉 廿 嚙 眉 連 拾
 乃 唉 唉 开 乃 暗 吸 洲 兕 虎 前 才 求 秋 香 兕 哨 香 昌 登 登 哥 吊 六 七 名
 時 娘 妹 娘 效 聖 琳 懣 地 左 珠 叁 山 生 攸 數 望 攸 同 同 同 同 同 同 同 殿

Giờ này là thai ôn hân cơ
 Nàng hãy là quan khua rì rây
 Mè hãy lúc cụng hãy xiết xa
 Nàng khay khẩu thông đa mắt lúc
 Sô này khô thuận nước cả rình
 Kín im quan mi rêng đây càng
 Lăm xăm nói mơ màng pây mà
 Pây thẳng chôn phủ sa cao cách
 Tỉ min mi mọi mạch khừn lờng
 Tả hồ hữu thanh long mà châu
 Châu tiền thêm ngọc hậu đo khoa
 Sam vạn sơn ứng mà châu phụng
 Sơn câu theo cửu trùng thiên khai
 Sinh lúc thúc mò vài thượng đẳng
 Nho Hương quan lờng nặng dài rêng
 Khi min quan thiếu niên mốt giác
 Vọng tiếng khừn sơn nhạc xiết xa
 Nho Hương au tông ca oóc gọn
 Hối nung liền kéo động rân ra
 Hối soong mi giường hoa nàng nặng
 Hối sam mi khẩu nậm kín lêng
 Hối sí là bâm xính chén vâng
 Hối há tiếng mạ dạng nhựng gản
 Hối xóc mi kim ngân phủ điện
 Hối chất liền hân hiện quốc vương
 Điện đài síp soong phương mừng ngói

Giờ này là chết rữ hàn cơ
Nàng khóc thì chàng cười hơ hớ
Mẹ khóc con cũng khóc xót xa
Sốt túi địu đem ra gói nhỏ
Đến nước này tận số con ơi!
Ăn một chút con cười lại nói
Câu vu vơ qua lại mơ màng
Đã đến chốn phù sa cao cách
Nơi ấy có mọi mạch xuống lên ⁽¹⁾
Hữu thanh long châu về, tả hổ
Châu tiến thêm ngọc hậu đủ khoa ⁽²⁾
Ba vạn sơn quay về châu phượng
Con sông theo hoàng thượng thiên khai
Con cái, trâu bò nuôi thượng đẳng...
Chàng Nho Hương ngồi xuống nghĩ chân
Khi ấy cậu thiếu niên đói bụng
Tiếng khóc vang sơn nhạc xót xa...
Rút trống quạ đem ra chàng đánh
Một hồi liên kéo động gần xa
Hồi hai có giường hoa nàng nghĩ
Hồi ba có cơm nước đủ đầy
Hồi bốn có chén vàng mâm bạc
Hồi năm có voi ngựa, những người
Hồi sáu có bạc vàng phủ điện
Hồi bảy liền thấy hiện quốc vương
Cung điện mười hai phương lợp ngói

金候嘶個持个鞍落娘群顏下在尹安士王下班芸嫁利收府王下
數麻凌以扶孜崎多婢黠竟候應把畢士收天庄肩結保省四貧天
由矣朝熟此覓馬官頃嫌過行疑份亂毒位方希妻子先配南位方
有軍以文空男急軍沃醫竊登括份樸商治一拾六年祖法開正一
肩肩袒娘插夾虱仍効醫醫叫排叫黠以長曉帝拾定每扔郭節慰
捌九官白要醫傘份吻勤汨廿什困士軍香領丹香下承爭榜号赦
同同百滑聖等巾份省取庄美婢軍插此仗院壯仗天奉彈沃年大

Hối pét mì phủ nội điện kim
Hối cầu mì quân binh mà hầu
Bách quan lạy khấu châu lãng xãng
Mới au nằng Văn Đăm khấu vọng
Nả lãng síp soong noọng phủ tri
Ngòac nả lại nam nhi lúc cá
Dù tàn che long mạ cả an
Phân phân nhụng quân quan lạ lác
Tiếng nói phầy óc pác rừng rường
Gần lếch cấp mạ khang pây còn
Dẳng thẳng nả khao ón long nhan
Mỹ nữ kéo soong hàng hầu hạ
Sao chắm thư goắt vạ già lồm
Quân quốc kéo phân phân bữa roạn
Xấp xây pây dẹp loạn tầu nư
Kéo quân khấu rườn vừa xay xây
Nho Hương khừn trị vị hắt vương
Thống lĩnh coi nhất phương thiên hạ
Mậu Đan đây síp hà dẳng ban
Nho Hương síp xóc xuân mì nghề
Thiên địa vận ngộ tỷ kết duyên
Phụng thờ một tổ tiên bấu rời
Đàn tranh nầy phép phười gùm vắn
Óc bâng giữa cửa Nam tu phủ
Niên hiệu tức chính vị Bần vương
Đại xá thuôn nhất phương thiên hạ

Hồi tám có phủ nội điện kim
Hồi chín có quân binh hầu hạ
Bách quan vào lạy ta lẳng xăng
Mời đưa nàng Văn Dã lên vồng
Trước sau tá mỹ nữ phù trì
Quay mặt thấy nam nhi trai tráng
Dù tà che long mã cả yên
Táp nập những quân quan mới lạ
Tiếng nói phun ra lửa sáng quang
Người sắt cùng ngựa gang đi trước
Mới đến mặt trong trắng long nhan
Mỹ nữ kéo hai hàng hầu hạ
Gái châm mang che gió quạt chồi
Quân quốc trẩy đầy nơi như bướm
Hùng dũng như dẹp loạn dưới trên
Kéo quân vào cung vua tập nập
Nho Hương lên trị vị đế vương
Thống lĩnh coi nhất phương thiên hạ
Mẫu Đan mười lăm tuổi xuân tươi
Nho Hương đã có nghề mười sáu
Thiên địa cho ngộ tí kết duyên
Phụng thờ một tổ tiên không nhác
Đàn tranh gảy thánh thót ngày đêm
Yết bằng giữa cửa nam cổng phủ
Niên hiệu rõ ràng đó Bần vương
Đại xá hết một phương thiên hạ

漢呼膏登言位僕貴寓子家艷叱葉去析
 民舍舍保通治民叔床太王朝希安漆京
 舍置付暇出改地丹殿王二和重花里親
 庸舍舍充幼帕每牡內教第順九百千双
 眉民民味仍護邊娘宮官一良殿各宜蝶
 清眉眉喧听殿君封正封第君欣景蝶改
 施吏系吓喧御安吏楚吏和班乐毛蠅帕

Mừng Theng mì phổ xá dân man
 Lại mì dân xá cang xá họ
 Tèo mì dân xá phó xã lý
 Pác cang mì thúc nghe bầu rụ
 Càng rãng nhằng au dư thông ngôn
 Ngự diện Kim gùm vắn trị vị
 Yên cư khóp mọi tỷ dân man
 Lại phong nằng Mậu Đan quyền quý
 Nằng chính cung nội điện giường loan
 Lại phong quan Khâm Vương thái tư
 Quyền đệ nhất đệ nhị vương gia
 Bản quân thần thuận hòa châu nằng
 Miác hơn điện cửu trùng vua cha
 Phong cảnh các bách hoa nở nhị
 Ong điệp vắn thiên lý thêm xuân
 Gùm vắn điệp song thân kinh kỳ

*

* *

丹良係獸都答声慮
 壯通呱長京困辺量
 葉煥和王馬希肉居
 王宮舍奎貯外出家
 新魁喧奏似歌如出
 乃改勸响免聖裁命
 段帕勸旬如歌解波

Đoạn này kể ngược nhì Mậu Đan
 Gùm vắn nằng cung vàng thông thái
 Khuyên khuyên cang hợp hóa gấm sùng
 Cù pác tâu thánh vương là mã
 "- Vừa mển gần dềnh mạ kinh đô
 Xo kin hát khỏi vưa khôn đáp
 Bầu chác noọng giú các vắn rừ
 Một mình dú gia cư lượng lự

Mường Theng có phố xá dân man
Lại có dân Xá Cang, Xá Hộ
Lại có dân Xá Phố, Xá Lý
Miệng nói chẳng thể nghe thông hiểu
Nói gì phải dùng chữ thông ngôn
Ngự điện vàng ngày đêm trị vị
An cư khắp mọi chỗ dân man
Lại phong nàng Mẫu Đan quyền quý
Ngồi chính cung nội điện giường loan
Lại phong cậu Khâm vương thái tử
Quyền đệ nhất đệ nhị vương gia
Bàn quân thần thuận hòa trên dưới
Đẹp hơn điện chín bệ vua cha
Phong cảnh đủ bách hoa thơm nhụy
Ong bướm bay thiên lý thêm xuân
Ngày đêm nhớ song thân thành cũ.

*

* *

Đoạn ngày kể ngọc nhị Mẫu Đan
Ngày đêm ngự cung vàng thông thả
Nói dịu dàng êm ả lời thương
Cất lời tâu thánh vương "- Chẳng hỡi
Khi xưa chàng chẵn ngựa kinh đô
Xin làm tớ cửa vua khôn đáp
Nào biết em lâu các gần xa
Một mình em ở nhà lương lự

見思難事呼个分效功广根教方何都產充潮飢夏楠沖來沖姓个
 男魚娘論叮泪色泪咸率泪保速姑京宮好娘寒嫌布新嘴那人生
 死非事顏地翻听身出東啞噴到班馬希芽湘苦陽过狸啗齋血生
 生想每天没分保執聖以保咩听梧射以捨涉紹太慈倍畜珠氣庄
 戰段云貴出戰害亮事喋害億晴对云收魁芽催节廿亮觀玉陽君
 空云排叔愿保利唉戰听利明王涓亮聖收律命天亮捨堅段阴男
 理在理地愿也殺也保膠被愿貪勸起欺欺發系身達魁匪帝云

Hư không chắc sinh tử nam nhi
 Dạng vắn đoạn tướng phi vô tú
 Tất báy vắn mọi sự gian nan
 Tàng quyền quý thiên nhan luận sự
 Khẩn khẩn giữ một ý dinh ninh
 Noọng bầu chắc phân minh thăng cá
 Việc lợi hại bầu gạ sắc phẩn
 Noọng hảy vì chép thân thăng số
 Bầu chắc sự kìn đủ thành công
 Duyên răng dũa khâu đóng ngân quang
 Việc lợi hại bầu cang thăng căn
 Toọng âm ức bản khoản bầu giáo".
 Bản vương khan gạ đảo viện phương
 Khuyên mưa đuổi ngô bươn noọng á
 "Vừa vì vắn đênh mạ kinh đô
 Xo kìn hắt khỏi vừa cung sỏa
 Vắn vắn pây tháp nhà pù sung
 Pây rắt nhà phảng đông bên hồ
 Một minh hác chịu khổ hàn cơ
 Hè thiên tiết thái dương đốt lạ
 Thân vì là pây quá bó nam
 Tất tháp vì vội vàng lông áp
 Vả kìn và sủa pác sớm lai
 Thôi đoạn ngược châu trai lông áp
 Dây âm dương khí huyết nhân kình
 Vắn nam quân dăng sinh lực cá

Hư không sinh nam tử lạ thay
Mới có chuyện đặt bày đồn đại
Sinh ra bao nhiêu lối gian nan
Cả quyền quý thiên nhan luận sự
Khăng khăng giữ một ý đình ninh
Đổ cho anh phân minh đầu nũa
Việc lợi hại khôn gờ một phân
Em thì khóc, thiệt thân anh lắm
Không còn hay cái đúng cái sai
Duyên sao rủ tới nơi rừng rú
Việc lợi hại chẳng nói với nhau
Dù âm ức lòng đau chẳng hỏi".
Bần vương nói đã tới viễn phương
Có lời khuyên ngô ban em nhé:
"- Khi anh còn chẵn ngựa kinh đô
Phận tôi đòi cung vua ăn ở
Ngày ngày đi tìm cỏ non cao
Đi cắt cỏ bên hồ bìa núi
Một mình làm thui thủi thảm thương
Ngày hè tiết thái dương oi ả
Anh đi men hồ phía bờ nam
Đặt gánh anh vội vàng xuống tắm
Uống nước thêm sức miệng thỏa thê
Sau đó ngọc châu trai xuống tắm
Gặp âm dương khi huyết thân người
Nên coi trai chào đời còn nhỏ

根 賜 娥 啓 聖 渴 沛 出 仍 咎 他 柯 似 主 杉 呂 菓 丕 身 賀 華 寧 離 位 僂 泣
 金 輪 兩 行 歌 告 麻 龜 竟 沃 莫 辛 省 貴 安 邑 欣 如 立 嘉 榮 亂 身 若 民 叁
 歡 顏 諸 家 世 生 朱 係 昼 嚕 啤 傷 所 軍 默 鼓 奇 偶 愜 展 猷 功 贊 金 地 去
 因 天 憐 國 沒 仗 醫 慘 保 時 誓 帝 戰 將 禽 德 相 應 帝 金 杉 吧 命 殿 每 夏
 生 方 了 役 本 依 娘 恩 悅 竟 托 扒 登 裡 希 安 吸 安 地 帝 金 杉 吧 命 殿 每 夏
 最 律 竟 敗 速 逃 印 喃 傷 事 新 揮 了 吟 巾 肩 席 廿 天 然 由 帝 未 敗 居 化
 黠 矣 双 自 本 滄 立 妹 主 燕 傷 竟 倪 恰 巾 巾 句 現 懸 自 緣 把 勸 帕 英 造

Bồi duyên số khoắc vạ hợp căn
 Thất luật đức thiên nhan luận tứ
 Soong pi leo điệp chữ Dương Nga
 Tự vẫn viặc quốc gia hành lộ
 Bản tộc bản một quá xo kin
 Nậm muồng sương thân xinh khô khát
 Rắp au nằng nà miác mà rườn
 Móc giác toọng thâm thương hác giú
 Chũa ca mìn bầu rự vi nhằng
 Vô sự vi bầu giăng oóc pác
 Ca lỏng chấp nà tót mác tha
 Vi xấp pát đay ca tè khá
 Mìn lèo rự chắc gạ tiếng gản
 Síp gằm lạy tướng quân quý chúa
 "Khôi là vua cảm thú nư bán
 Khôi mi ăn tổng xinh nưng lạ
 Au mà rắp tướng cả hất quà
 Hiện là ăn tổng ca như vậy
 Ôn thiên địa dầy cậy lập thân
 Tự nhiên dầy kim ngân hi hạ
 Duyên do ơn bản vạ vinh hoa
 Pyá dầy vắn bơ vợ cơ hán"
 Khuyên mà đuổi mình vâng thân xinh
 Gùm vắn ngự điện kim trị vị
 Yên cư khóp mọi tỷ dân man
 Tạo hóa chuyển hé xuân sam khuốp

Bởi duyên số trời cả hợp nhau
Phạm luật nên đức vua trách cứ
Hai năm trời thương nhớ Dương Nga
Từ ngày bỏ nước nhà đi biệt
Bản rồi bản hành khát xin ăn
Bản mừng thương thân xinh đôi khát
Đón lấy nàng mặt ngọc lên nhà
Ta đói bụng xót xa ở lẻ
Vua quạ tưởng anh đã làm sao
Anh nằm im đâu nào nó biết
Nó đậu má mỡ mắt mới ghê
Anh bắt lấy và đe rằng giết
Vội thưa thoát nó biết tiếng người
Mười lời lay tướng quân quý chúa
"Tôi là vua cầm thú trời cao
Có cái trống trông vào xinh lạ
Đem dâng lên tướng cả làm quà".
Hiện trống quạ của ta là vậy
Ơn đất trời được cậy lập thân
Tự nhiên có kim ngân vui vẻ
Nguồn cơn nhờ trời cả vinh hoa
Quên được thuở bơ vơ đôi khát".
Nói cùng em mặt ngọc thân xinh
Ngày đêm ngự điện kim trị vị
An cư khắp mọi chỗ dân man
Đã ba năm hè xuân vận chuyển

國母出賊王知蒙
相政諸主振我王
取祭許帝律來係
懸恩思量我牒

Quốc mẫu giữ điện ngọc nhớ mong
Gùm văn chủ chúa nằng lúc nguốc
Chắc tầu hẩu đây lọt rồi thương
Khăn khăn toọng tư lương một điệp.

*

* *

宗太國越乃所
妹父親双
中家桂宮
尔主邦
归方由
搭那低
係立
拜香
新界
处公
極論
暫才
仍欣
爽保
顏事
濟天
泪家
己新
方知
介波
仗
香

Đoạn nầy gạ Việt quốc Thái tông
Ngự nưc ngai song thân vô mề
Hoàng hậu dụ cung quế gia trung
Gùm văn điệp khao bang chúa nội
Bầu chắc luây kỳ nội phương quây
Bầu chắc thai râu đây lông thấp
Nậm tha rải rằm rập thắm thương
Hoàng hậu dâng chút hương vọng bái
"Lúc khôi sinh hạ giới thanh tân
Đức vua toọng bắt công luận xử
Nhược lúc khôi sông giữ phương hầu
Gùm nòn dâng phần tầu hẩu nả
Nhược Mậu Đan thai giá bầu nhằng
Chang gùm xuất đưa phần sự rại"
Hương tầu khùn thượng giới thiên nhan
Gùm mền nòn giurong chang gia tế:
Đây hẩu tiên thượng đế lông thàng
Giáo mề nằng giurong chang tri kỳ
"Quyền nhất chính trị vị một phương
Mậu Đan cấp Nho Hương trạng cá

Quốc mẫu ở ngọc điện nhớ mong
Ngày đêm nhớ chúa nàng con ngọc
Biết có ai trợ giúp qua ngày
Đình ninh nhớ hôm mai đều nhớ.

*

* *

Đoạn này kể Việt quốc Thái Tông
Ngự trên ngai vợ chồng đủ cả
Hoàng hậu ở cung quế phía trong
Ngày đêm nhớ trắng trong chúa út
Biết giờ này lặn lội phương nao
Sống chết biết thế nào tìm được
Hai tròng đầy nước mắt thảm thương
Hoàng hậu đốt nén hương vọng bái
"- Con tôi để hạ giới thanh tân
Đức vua lòng bất công luận xử
Nay con tôi sống ở nơi nao
Đêm nay vào cơn mơ thấy mặt
Nếu Mẫu Đan đã khuất không còn
Nửa đêm xin cho cơn ác mộng".
Hương tàu lên thượng giới thiên nhan
Đêm ấy ngủ giường loan mát mẻ
Được gặp tiên thượng đế xuống cùng
Gọi mẹ ngồi giường vàng tri kỷ
"- Quyền cao nhất trị vị một phương
Mẫu Đan cùng Nho Hương trạng cả

王煥差忙漂后丹去听叶佛叔生渴
 貪宮保恠唯皇壯逐耽身庄勒殊保
 下方鮮鵲行証諸顏魚燈内港吟
 天双新妾望听仍荃姑仍陌勒殊叮
 治一宴罢速夷殊旁諸意自姑功色
 希大从取他主后仍氣后中安后
 朕殿都昼洽忍佛論殊倪皇者保皇

Hắt vua trị thiên hạ Bản vương
 Điện đại síp soong phương cung vãng"
 Dưa phẩn thật tò tướng bầu sai
 Rụ chắc tầu nửa ngai mờ máng
 Nậm tha tóc soong háng rồi luây
 Soong chúa vì gạ ngay hoàng hậu
 "Dưỡng rừ mè nhằng chữ Mậu Đan
 Luận tứ đức thánh nhan trực khừ
 Mè nhằng chữ noọng nhi hắt răng
 Mìn thai ý nhằng sương thân khời"
 Hoàng hậu củ pác nói dằng thương
 "-Giá lo noọng cheng mường cheng quyền
 Sương ăn công mè liệng mè sinh"
 Hoàng hậu đã đĩnh ninh bầu khát

*

* *

丹意新殊璽賜併駁嘴
 牡丹說清父宮論慘对庄帝
 乐萍夜宋地顏子香叶安
 帶宮重太渭天太房陌平
 呼出迂諸帝旁短出句束
 乃院梧念哪律殊改王麻
 殿院忌切狗失ノ帆食勸

Đoạn nầy gạ nà miắc Mậu Đan
 Vèn vèn dú cung đan thuyết ý
 Ôn nằng thiên trọng vị xính tân
 Thiết niệm chữ Thái tông vô mè
 Ước rằng đây mùa tỳ cung loan
 Thắt luật đức thiên nhan luận tứ
 Phít mè đoạn thái tử thăm thương
 Gìm vắn dú buông hương duỗi mà
 Bản vương củ pác gạ dằng khan
 "-Khuyên mà rồi bình an nậu bioóc

Làm vua trị thiên hạ Bần vương
Điện lớn mười hai phương vàng bạc"
Giấc mơ thật chính xác chẳng sai
Hay mơ màng trên ngai đầu biết
Lệ chứa chan chẳng ngọt hai hàng
Hai chúa chị nói ngang với mẹ
"- Tại sao mẹ cứ nhớ Mẫu Đan
Luận tứ đức thánh nhan đã đuổi
Mẹ con mong út gái làm gì
Nó chết thì còn đây hai chị".
Hoàng hậu cất lời nói chẳng nhường
"- Chớ lo em tranh mừng cướp vị
Thương công lệnh mẹ đẻ mẹ nuôi".
Hoàng hậu mắng nhiều lời không dứt.

*

* *

Đoạn này kể mặt ngọc Mẫu Đan
Ở cung đồ muôn vàn vừa ý
Lại có thêm địa vị thanh tân
Lòng vẫn nhớ Thái Tông cha mẹ
Ước gì về chốn ấy cung loan
Sai luật lệ thiên nhan luận tứ
Xa mẹ xa thái tử thâm thương
Ngày đêm ở buồng hương chồng vợ
Bần vương thấy sự thể mới thưa:
"- Nàng hỡi như bông hoa nở thắm

通左食令文代食排諸自自宮軍民壯諸食朝王弄請平群擇軍旗
 且戰王傳武望王眉將上天美女赤掌丹父王臣判甘將榮臣日國五
 帝第御隊叫方馳役受軍文女安挑望珠傅行听如如吟望洲叫色
 麻道殿百叩聖殿家殿相煉保施本皇太將軍几榜勳要一敗積江
 律茂壩官頭明池邦公武差乱港上宋武文姪楷琴斤方王宅杉鄉
 世惜庄吹殿上判京食通挾法新盛貧皇矣吹帝盤迷後同除心如姪
 遷义囉朝金位浪析邦悟的論詳旺王后軍朝渭滄彬渡心治舊姪

Thông thả đây mà lọt là thôi
 Dẳng chắc dư đạo đời tình nghĩa"
 Bản vương ngự điện tỷ dẳng toan
 Lệnh truyền tôi bách quan khâu châu
 Văn vũ kéo khâu dấu điện kim
 Phục vọng đức thánh minh thượng vị
 Bản vương nằng điện tỷ phán rằng
 "-Páy mì việc gia bang kinh ký
 Chư tướng thụ điện tỷ Bản bang
 Tứ vệ quân tướng công thông ngộ
 Tứ thiên văn luyện võ phù ngai"
 Cung mỹ nữ bầu sai phép luận
 Quân thị yên thi loạn tỏ tường
 Dân chương chấp bản mừng thịnh vượng"
 Mậu Đan vọng hoàng thượng Bản vương
 Chử vô mè Thái tông hoàng hậu
 Bản vương truyền tướng võ binh quân
 Triều thần hàng quan văn khâu châu
 Vương phán gạ ký vừa đây mira
 Vua là như bằng lửa nả nậm
 Chư tướng như đao găm mừng bản
 Nghiêm cấm găm éo cần việc nước
 Quân thần ta nhất đức đồng tâm
 Trạch nhật thắng văn Vương tẩu trảy
 Quân quốc kéo rì rây như lỏm
 Cờ ngũ sắc chang bản rừng chồi

Thư thả lợt đến chốn là thôi
Mới biết chữ đạo đời tình nghĩa"
Chốn đàn trì vương đã tính toán
Lệnh truyền cho bách quan châu phục
Văn võ kéo lục tục điện vàng
Phục vọng đức thánh vương cao cả
Từ đàn trì lời của Bần vương:
"- Kinh kỳ ổn gia bang yên ổn
Theo đàn trì chư tướng bản bang
Từ vệ quân tướng công hiểu rõ
Vi ngại vàng luyện võ thiên văn
Cung mỹ nữ nhân luận phải phép
Quân muốn yên bỏ loạn tỏ tường
Dân chúng dựng bản mừng thịnh vượng"
Mẫu Đan tâu hoàng thượng Bần vương
Nhớ bố mẹ Thái Tông hoàng hậu
Bần vương truyền tướng võ binh quân
Cả triều thần quan văn châu phục
Vương phán rằng mấy lúc được về
Vua như thể con thuyền mất nước
Chư tướng như sao sáng trời cao
Nghiêm cấm không lời nào trái ngược
Quần thần hãy nhất đức đồng tâm
Trạch nhật đến ngày vương ta trở
Quân quốc đi như gió gặp thời
Cờ ngũ sắc lưng trời pháp phối

文殊莊个象命契時既末棄桂明妹叶下保汝係京係主由恩王妹
武在严狄國應敗即我聖雲騰光機棚秀策狄共狄別公緣順帝帝
由適翻丹府吼形高析楊銀灵朱庭後去律班下王東班事啖望章
朝界天姓每麻現天京憐罕核罕宮豈豈麻格呈教狄格每过祖靈
寸洲雷及曾幻曉法律出叫準曉吹出懸庄懔禦欣欣教啞棚娘出
將希令王後渴幫化刀吹蝶推景王母妹乃改希女她飲爺后丹妹
軍送榮貪判被使官／官輪霍晚公國商際帽希美皇宴命皇壯願

Quân tướng thuần triều nội vũ văn
 Sống vua thâu chái piên đẳng tào
 Vâng lệnh nà thiên triều nghiêm trang
 Bần vương cấp Mậu Đan lúc cá
 Phán khắp tàng nội phủ quốc gia
 Sửa khát au mà che giả mình
 Tha nà ngôi hiện hình văn xưa
 Quan hóa phép thiên nư tức thi
 Phút đeo lột kinh ký ngã ba
 quan khâu dú bóng da nắng mát
 Ong điệp kéo tầu vạ văn lái
 Lồm xoi chồn cây đa bóng quế
 Văn cảnh ngôi tốt miắc quang minh
 Công chúa khâu cung đình lạy mẹ
 Quốc mẫu dú cung nghi mắng dôm
 Lia mẹ pây sam xuân mùa bioóc
 Giờ nầy đẳng mà lột rồi thương
 Gừn văn điệp ngô bươn lúc oóc
 Vua vô ngự giởng các cũng sương
 Mỹ nữ hần Khâm vương lúc nội
 Cung phi hần rồi rọi piết sương
 Yển ẳm thết Ngô Bươn công chúa
 Minh vô cang mọi sự duyên do
 Hoàng hậu mắng quá ư dẫu toạng
 Mậu Đan nằng lạy vọng đế vương
 Nguyễn mẹ dú cung chương đay mát

Quân tướng trong triều nội Vũ văn
Tiễn vua đến ải quan trở lại
Vâng lệnh vua cửa đại nghiêm trang
Bàn vương cùng Mẫu Đan, con nhỏ
Truyền phán khắp nơi phủ quốc gia
Áo rách cũ đem ra mà mặc
Lại hiện hình mặt mũi như xưa
Chàng hóa phép thiên cơ lập tức
Phút chốc đến thành thị ngã ba
Chàng ngồi dưới bóng đa nghĩ mát
Ong bướm bay chấp chới từng đàn
Gió vờn bóng cây đa, bóng quế
Phong cảnh xưa rục rờ quang minh
Công chúa vào cung dinh lạy mẹ
Quốc mẫu ngồi cung nghỉ mừng vui
Xa mẹ ba xuân rồi hoa nở
Bây giờ mới về lợt, ơ thương
Ngày đêm nhớ ngô bươn con để
Vua cha ngồi ngai đế cũng thương
Mỹ nữ thấy Khâm vương còn nhỏ
Cung phi đều hơn hờ thật thương
Yến ảm thất ngô bươn công chúa
Vua cha nói mọi sự duyên do
Hoàng hậu mừng thật thà để dạ
Nàng Mẫu Đan lạy tạ đế vương
Cầu mong mẹ cung chương mát mẻ

人帝秋下。黠呼克。蛛蠶。馭時。越鞍落娘群。杉池
發保對候。吟庄叔對寒。對宜。勢奇。多。細。蠶。肥。殿
渴。料。吏。行。且。低。个。近。义。棧。且。傳。馬。官。類。康。溫。城
苦。是。他。登。運。要。相。宮。每。驛。通。總。百。軍。沃。馬。下。汜
夫。把。爲。點。黃。牒。福。出。寸。沃。豔。棍。叁。仍。姊。及。如。塏
低。點。似。女。娘。娘。低。帝。所。歌。似。相。沃。吟。吟。所。群。取
效。賜。奪。美。苗。命。改。庄。娘。妹。叁。江。現。紛。嘴。似。旗。拾

Sở đây phua khô khát bần nhân
Nốc chính pyá on bân bầu đây
Mọi gần nậm tha rài đuổi nàng
Mỹ nữ nằng song hàng hầu hạ
Khuyên nàng dú thông thả gỏi pây
Mình nàng điệp chần đây dẳng gạ
"Sở đây phúc tướng cả quyền sang
Dẳng đây dú cung chang đuổi mẽ"
Nàng sáng thuồn mọi nghề trung gia
Mẽ lúc oóc bóng đa đuổi mà
Sam gần nằng thông thả nghỉ ngơi
Chang gừm gọn tổng ca động vạ
I liện oóc sam pác mạ cá yên
Phân phân nhựng quân quan lạ lác
Tiếng nói vầy oóc pác rừng rường
Gần lếch cặp mạ khang pây còn
Cờ kéo như bioóc ôn bữa bân
Síp vắn tàng thâng thành diện tý

*

*

*

靖位黜，過軸雄。
 縣帝仍，惻貳美。
 繅城射，官耶夫。
 地宮鄉，男揭丈。
 出都除，塚襪曉。
 庄速鋪，欣祿聖。
 官出在，帝官他。

Quan dăng dụ bển lũy nước sân
 Xuất tốc lồng cung thành đế vị
 Dăng rừng giờ mạo thí nhằng dăm
 Đây hãn duyên nam quan mắng quả
 Quan nùng sửa khát róa che dù
 Tha nả ngòi trượng phu anh hùng.

Số lấy chồng đôi rách bản nhân
Chim chích trả ơn trời chẳng thể
Mọi người đều rơi lệ với nàng
Mỹ nữ ngồi hai hàng hầu hạ
Khuyên nàng chơi thông thả hãy đi
Nàng thấy mến lời ngay bèn nói
"- Số tốt lấy tướng cả quyền sang
Mới được ở cung chương cùng mẹ".
Nàng dặn dò chào hết trong nhà
Mẹ con ra bóng đa cùng bố
Ba người ngồi thông thả nghỉ ngơi
Nửa đêm đánh động trời trống quạ
Hiện ra ba trăm ngựa cả yên
Táp nập những quân quan lạ lắm
Khi nói mồm phun lửa sáng trưng
Người sắt với ngựa gang đi trước
Kéo cờ như hoa nở bướm bay
Thành đan trì mười ngày đăng đẳng

*

* *

Chàng mới ở ngoài lũy rành rành
Đã xuống ngay cung thành để vị
Trời chưa sáng giờ mảo rạng đông
Được thấy tại Nho Hương mừng quá
Chồng mặc áo rách che dù
Hiện anh hùng trượng phu trên mặt

仙姑娥吳地吁豔豔顏往家吁地馬嘔恫地信刺
和夫預奇豔保過困天來奴庄豔眉吐共豔每戚保
驊綠登床馬冀娶歸曉丹芥花馬丹奇都但南處隨
締結困豔啗望紫處奏壯慕數啗壯相殿担抱片墮
暫史意叫叁廊倪似官娘似禦叁信方囁叫曾造棟
盤世情軍吏都馬戰元過世全眉作元將兵洲遠將
娘陽事放近切兵保水時哈手倭保壯諸軍勤各軍

Nàng nâng nà khảo bóng như tiên
 Dương thế vẫn kết duyên phu phụ
 Sự tình y khôn rự Dương Nga
 Hãn quân kéo pây mà kỷ lạ
 Xuất tốc sam pác mạ pây tàng
 Khôi lỏng lảng vọng than bầu gạ
 Bình mạ mền cốm nà quá pây
 Bầu chắc gần xầu quây khôn nghị
 Trạng nguyên quan tấu quý thiên nhan:
 "Hôm qua nàng Mậu Đan lai vắng
 Hay là vắng báo mã nô gia?"
 Đức thánh ngự điện hoa đăng gạ:
 "Rầu mì sam pác mạ pây tàng
 Bầu rầu sín Mậu Đan mì mạ..."
 Trạng nguyên đức tướng cả nhúm khua
 Chư tướng nhộn điện đô cũng gián
 Quân binh kéo tàn tận pây tàng
 Động thẳng tăng bắc nam mọi tỷ
 Các nước dú quây xầu chắc thẳng
 Quân tướng toòng ải biên bầu rời

*

* *

五嶺旺都
通殿盛眉
王座烟保
貧江彬每
野藥管曾
乃敗希崇
殿卞名觀

Đoạn này gạ Bần vương thông thả
Glim vẫn ngự chang sỏa điện kim
Đức vua quân bản đĩn thịnh vượng
Quan cảnh tằng mọi đường mi đo

Nàng ngồi mặt ngà ngọc như tiên
Người đương thế kết duyên phu phụ
Sự tình ý khó hiểu Dương Nga
Thấy quân kéo đi về kỳ lạ
Xuất tốc ba trăm ngựa đi đường
Ra đường chẳng hề than chẳng nói
Binh mã cứ phơi phơi hành quân
Không biết người xa gần khó nghĩ?
Quan trạng nguyên quỳ lạy thiên nhan:
"- Hôm qua nàng Mẫu Đan lai vãng
Hay cả thẳng chặn ngựa nô gia?"
Đức thánh ngự điện hoa phán bảo
"- Ai có ba trăm ngựa đi đường
Không thể tin Mẫu Đan có ngựa..."
Đức Trạng nguyên tướng cả mỉm cười
Các tướng chạt điện đô cũng chịu
Quân binh trẩy nhộn nhịp trên đường
Động đến khắp bắc nam mọi chốn
Khắp xa gần các nước biết tin
Quân tướng canh ải biên không màng

*

* *

Đoạn này kể Bản vương thông thả
Ngày đêm ngồi trên điện bạc vàng
Đức vua quân bốn phương thịnh vượng
Trông cảnh thấy đầy đủ ấm no

31

民和民依
帝忠惻
事如領
帝壽萬
流各歸
快尖宴
朱埃歡
山下聖
位

Dân sự đầy phong lưu khoái lạc
Khẩu nậm nhộn tằm các tằm cai
Dân sự mông viầu ngài yển âm
Y như tôi vua Thuần Lịch sơn
Thống lệnh cai nhất phương thiên hạ
Vạn dân đầy hí hạ hát kìn
Gùm vắn vùa điện kim trị vị

*

* *

段皇帝
乃皇帝
所出
國宮
家優
帝皇
妹孤
孤其
眉月
生命
主僑
性豔
跪新
仙皓

Đoạn nầy gạ quốc gia vô mè
Hoàng hậu dú cung nghị qui tiên
Đầy hân gản vọng thăng mà quá
Hoàng hậu lèo thuồn sỏ bầu mì
Tồn gạ định nhang phi đông ngoặt
Vô bầu thương lục miác thân xinh
Công sinh dưỡng gùm vắn thăng minh
Mậu Đan nạng vọng kính Bản vương:
"- Bầu chắc việc rại chân rừ đường
Nay khỏi xo pây bường ngòi lu"
Bản vương ngự diện chu lo tính
Sam hồi tông động đình khấu phya
Hàng quân tướng kéo mà châu gùy
Đức vùa ngự diện tí phán khan
"- Nay mì việc gia bang kính ký
Hoàng hậu dú cung nghị qui tiên
Đầy hân mì hoàng tin gạ khảo

Dân sự được phong lưu khoái lạc
Thóc lúa đầy trên gác ngoài sân
Khắp nơi mừng sớm chiều yến ẩm
Y như đời vua Thuần Lịch San
Thống lĩnh coi một phương thiên hạ
Muôn dân được vui vẻ làm ăn
Vua ngày đêm điện vàng trị vị

*

* *

Đoạn này kể quốc gia Việt quốc
Hoàng hậu ở cung các quy tiên
Kẻ đi đường mang tin qua lại
Hoàng hậu đã hết số không còn
Đồn làm ma tháng đông tế lễ
Vua cha chẳng thương ngọc thân xinh
Công sinh dưỡng tháng ngày là mẹ
Mẫu Đan nàng vọng kể Bản vương
"- Không rõ việc giả chân chân giả
Nay em đi sang đó xem sao?"
Bản vương ngự điện châu lo tính
Đánh ba hồi trống động non ngàn
Hàng quân tướng kéo sang châu phục
Đức vua ngự trên điện phán vang:
"- Nay kinh kỳ gia bang có việc
Hoàng hậu ở lầu nghị quy tiên
Được thấy tin truyện loan đưa tới

24

凌波由緊莊呂可時松驟京个天析
群宮緣更严别天即紛庄殿秋通京我
到泪吏都來聞救証地發朝生疑安地
面涓低殿宮新天治每隨天男固長泪
凝信方外然秋令忍泪受反浩泪涓
將軍戰旨中將帝帝風弄令王变刀
諸分許救貼諸揮方文送送翁王
官以蟠行五壯以滄娘宮美女每

Chư tướng an điện đảo còn lãg
Phân quân pây mưa thâng cung nghị
Hầu chắc việc dây rại duyên do"
Sắc chỉ đức điện đô canh cần
Xem trong ngoài cung cấm nghiêm trang
Chư tướng nghìn tân văn piết lạ
Trạch dây hãn thiên xá thiên khai
Đức vua lệnh trảy ngay tức thì
Văn vũ nhộn mọi tí phân vân
Sống vua thâng biên cương dăng tèo
Tuân lệnh thụ thiên triều điện kinh
Bản vương cấp nam xính lúc cả
Vương biến phép khoắc vạ thông thiên
Phít đeo thâng Trảng An kinh ký
Quan khâu mưa thâng tỷ ngã ba
Khâu độ bóng cây da nắng dài
Ong điệp bản vận vãi tom hoa
Háng phó gản pây mà như hội
Rỏp thuôn tăng mọi nội kinh đô
Mậu Đan khâu cung chua rời rọi
Khâu mưa thâng chúa lạy mê hoàng
Nằm tha tóc chan chan vận pế
Nàng hãy than rời mê hội sương
Cung phi hãn Ngô Bươn mà lột
Mỹ nữ hãy lẩn loóc đuổi nàng
Mọi gản mọi hãy than li lại

Các tướng lo có mặt trước sau
Chia quân đi đến nơi cung nghị
Để biết việc hay dở duyên do".
Sắc chỉ đức điện đô nghiêm cấm
Xem trong ngoài cung cấm nghiêm trang
Chư tướng nghe tin loan lã quá
Liền thấy ngày thiên xá thiên khai
Đức vua lệnh trẩy ngay lập tức
Khắp mọi nơi đứng chận vũ văn
Tiễn vua đến biên cương trở lại
Đi cho kịp theo lệnh vua cha
Bần vương cùng con nhà bé bỏng
Vương biến phép trời cả thông thiên
Tới kinh kỳ Trảng An chốc lát
Chàng đi vào đến chốn ngã ba
Vào dưới bóng cây đa ngồi nghỉ
Ông bướm bay đầy bãi lượn hoa
Hàng phố người lại qua như hội
Gặp tất thấy các lối kinh đô
Mẫu Đan vào cung châu tất bật
Vào đến nơi chúa lạy bà hoàng
Nước mắt rơi chứa chan như bể
Nàng khóc than "hỡi mẹ hỡi thương
Cung phi thân Ngô Bươn vào lọt
Mỹ nữ khóc lẫn lóc cùng nàng
Mọi người mọi khóc than tẩm tức

優唉倚窗嘆
別時來望
由娘乃方何
數床云登玉
點畫庄吏主
希祿弟他丹
壽齡敗潘壯
文宮仍嘆身
道取

Vua vô ngư điện nội piết xâm
Lăn lơc dú giường ngằn rộng hay
"Hát rừ dăng vắn nầy rồi sường!"
Nằm tha rai song phương rằm nà
Mậu Đan chúa nguộc á vọng than
Vắn vô cùng bách quan cụng sáu
Cung phi thuôn cung hầu hay thương
Nhằng song vi toọng lương bất nghĩa
Bún pác di noọng nhi thuôn gằm
Thân khổ khát mà thàng hay piếu
Đạo quân thần huỳnh đệ nhân luân
Hát rừ nguộc chúa nằng bầu siết

*

* *

析仙甘文
京归金武
家桂金下
固定殿天
听出魏戡
乃右圣侍
殿望方令
以方决日
生百叻

Đoạn nầy gạ quốc gia kinh ký
Hoàng hậu dú cung quế quý tiên
Đức thánh nằng điện kim vuồn quá
Lệnh truyền tời thiên hạ vũ vắn
Khẩu hội rập cung ngằn việm nà
Đức thánh liên phán gạ bách quan
Quyết mi việc cung chang điện tí
Nhật vắn thàng rừ kè lão đang
Hoàng hậu đay pét sam trường thọ
Sinh mi sam công chúa lúc nhìn
Bách quan luận chính minh rừ đường
Lo liệu việc triều đường Thái Tông

Vua cha ngự điện ngọc bần thần
Lăn lóc trên giường ngân than khóc
"Làm sao ra sự ấy thảm thương"
Nước mắt chảy hai phương ướt má
Chúa Mẫu Đan tiếng cả vọng than
Văn võ cùng bách quan sầu não
Cung phi cùng một dạ khóc thương
Còn hai chị bụng vàng bất nghĩa
Bĩu môi chê em nhị hết lời
"Nghèo khó như đến chơi thiếu lễ".
Đạo quân thần huynh đệ nhân luân
Làm sao ngọc chúa nàng không khóc?

*

* *

Đoạn này kể quốc gia Việt quốc
Hoàng hậu ở cung quế quy tiên
Đức thánh ngồi điện kim buồn quá
Lệnh truyền tới thiên hạ vũ văn
Đến hội họp cung ngân đủ mặt
Đức thánh bèn phán hỏi bách quan
Quyết có việc trong lầu trên điện
Ngày thêm ngày tuổi đến già nua
Hoàng hậu được tám ba trường thọ
Sinh được ba công chúa xinh xinh
Bách quan luận cho mình phải trái
Lo liệu việc triều chính Thái Tông

事賢福不忌詳於黨家馬功煥門社因寸統漳仙勸來厭車馭差恩夏
每得求報新榮許國駟爭身軍民工尺冲姻八滌朱國切對僕暇過
是女解育班壘分煥官奇部象似益却分熟項軍壘台柯棧吟於望
帝用少鞠登大拾時狀狀良馬宵已許下燕六諸大天玉校擲過命
奏世沛養近車曉位振登叫祥祥壘秋添肩肩及前泪娘沃娘升沒
元男馬生福登下治榜相國似似大數層碧兩將登榮丹秋吟玉丹
狀魚駟义求拾天萬沃承軍祥祥車宴上四登諸拾保壯味每禽壯

Trạng nguyên tâu để quân mọi sự
"- Vô nam là dụng nữ truyện hiền
Phò mã phải làm nên cầu phúc
Nghĩa sinh dưỡng cúc dục báo ơn
Cầu phúc chang sam bươn tở tướng
Síp soong xe đại táng găm bản
Thiên hạ ngời síp phần hầu dàng"
Dú trị vị ngai vánh quốc gia
Oóc bâng báo khươi quan phò mã
Thừa tướng soong khươi cả cheng công
Quân quốc kéo khùn lông vội vánh
Táng gấn táng mạ dạng quân môn
Táng gấn táng mì gấn dân xã
Xe đại táng vệ họa vệ dò
Thật cái lương hầu đo xích xỏn
Thượng tăng thêm hạ phận xung quanh
Tứ bích mì yến oanh rừng choáng
Soong bường mì lục hạng bát tiên
Chư tướng cấp chư quân phải xéng
Síp soong rườn đại táng miác lai
Bấu găm thăng thiên thai khoắc vạ
Mậu Đan nàng nguộc á xiết xa
Dừa lúc oóc cây da đuôi mã
Mọi găm nàng bảy ga đường rừ
Bản vương dóm quá ư dẫu toạng
Mậu Đan một mình vọng quá đa

Trạng nguyên tâu đế quân mọi sự
"- Vô nam là dụng nữ truyền hiền
Phò mã phải làm nên cầu phúc
Nghĩa sinh thành cúc dục báo ân
Cầu phúc thật tỏ tường ba tháng
Mười hai xe đại táng đưng trời
Thiên hạ xem mười mười cho đáng".
Vua trị vì ngồi giữa ngai vàng
Ra bằng báo rể chàng phò mã.
Thừa tướng hai rể cả tranh công
Quân quốc kéo xuống lên chớ chậm
Ai nấy lo voi ngựa quân nhà
Ai nấy tự có người dân xã
Xe đại táng vẽ hoa vẽ đồ
Thật lớn cao phải đo bằng thước
Tầng trên thêm tầng dưới xung quanh
Bốn phía có yển oanh sáng chói
Hai bên có lục hạm bát tiên
Chư tướng với chư quân chớ mắng
Mười hai nhà đại táng đẹp thay
Không chạm đến thiên thai trời cả
Nàng Mẫu Đan mặt ngọc xót xa
Rủ con tới cây đa cùng bố
Mỗi lời nàng bày vẽ ra sao.
Bần vương nghe nhập tâm trong dạ
Mẫu Đan một mình ngóng quá nhiều

江白殿赤唯旗沃貧賤軍太行操次連聖帝壯夫壯諸壯慢使伏皇
 相然大騎征五榜王哩國宋庫燭元差使以榜廿以娘將廿吏謂旁了
 棍眉拾叫嬌色捲及疎棟御拾寸官使以榜廿以娘將廿吏謂旁了
 處矣登忍蒙姻南玉嘴南殿登諸以歡奏貪貪江郎地公同府至崩
 傳焉章雲難存乃女榮地蟻行莖朝叫纏王主麟射南至多堂君別
 動奕構動律園殿壯動西驚京城天汨殿正太奏奏眉帝再殿明归
 厥奕大杉礼杉池丹叮東惶城爰顏地門字宋跪蹻效王往歆白仙

Chang gưn gơn tồg ca đợng va
 Tự nhiên mị binh mã chan chan
 Điện dài síp soong chương lầu đại
 Mạ dạng kéo nhộn bãi động bản
 Tiếng chiêng tồg moong nần lắt li
 Cờ ngũ sắc rùng mọi coóc bản
 Oóc bạng khoen nam môn điện tỷ
 Bản vương cấp ngược nữ Mậu Đan
 Kèn loa pầu tiếng vang động đình
 Quân quốc toong nam bắc tây đợng
 Thái Tông ngự điện rờng kinh hoàng
 Hàng phố síp soong háng kinh thành
 Xao xác thuồn chư đình hợn hảo
 Trạng nguyên quan khấu châu thiên nhan
 Liễn sai sử pây xam thắng tỷ
 Soong sứ khấu tầu gủy điện môn
 Đầy hắh bạng Bản vương chính tự
 Mậu Đan là công chúa Thái Tông
 Phua mĩa khấu chang sắh tầu gủy
 Mậu Đan nắng tức thí tầu khan
 Chư quân tướng bắc nam mị số
 Mậu Đan là công chúa đế vương
 Mạn phép lại hồi hương tải vắng
 Sứ gỏi mừa phù đắng điện luông
 Phục vợng đức thắh quân minh viếc
 Hoàng hậu lờo bắng biệt quý tiên

Nửa đêm đánh máy hồi trống qua
Tự nhiên đầy binh mã chan chan
Điện đài mười hai chương lầu lớn.
Ngựa voi hai hàng dọc động trời
Chiêng trống rung bời bời dậy đất
Cờ ngũ sắc ánh ngát từng mây
Cửa nam ngoài đan trì treo bảng:⁽³⁾
"Mẫu Đan và vị thượng Bần vương"⁽⁴⁾
Kèn loa thổi tiếng vang rung động
Quân quốc sắp bến động tây đông...
Thái Tông ngự đền rồng kinh hoảng
Mười hai phổ náo động xôn xao
Các dinh quân hỗn hào xuôi ngược....
Trạng nguyên vào chầu đức thiên nhan
Liên sai sứ ra thăm đến chỗ
Hai sứ vào quỳ lạy cửa dinh:
"Thấy bảng viết "Bần vương" chính chữ!
"Mẫu Đan" là công chúa Thái Tông
Hai sứ vào sân trong tâu lạy
Mẫu Đan nàng liền dậy bảo ban:
"Không phải quân đông nam tây bắc
Quân Mẫu Đan con Ngọc đế vương
Đến thủ hiếu⁽⁵⁾ cảm tang hoàng hậu
Sứ sẽ về bên phủ đền trang
Tâu bày đức đế vương rõ rệt
Hoàng hậu người vĩnh biệt về tiên

公吟登壯保令歸唯戎立庄羞俞受讀前指俞願义壯懷公歎义壽
 主奏使丹禱禱唯元本帝使王令歆并勤王公鞠丹以主網生帝
 蒙發以異似策出洽奏良出汭欣頌似事保費主育論渭路殊養安
 振新涓主罕殿酌他帝禱平深使京慘王回順情振他殿洽沃是殿
 冠群汭重安閣恨吏君謝安商宦析保父家和深補都池他管漢卡
 生正奏改召判啤像庄交快壯以帝每过醉一霧田思壽吏渡求咱
 养明曉壽落年嘆汾吟叔朱丹曉王藥夢謝心露功汲叱笑殊福吟

Công chúa mong báo ơn sinh dưỡng
 Gởi tấu khưm tồ tướng chính mình
 Soong sứ khấu mưa thăng tấu gủ:
 "- Mậu Đan là chúa nhì lúc vua
 Bầu thúc gần tầu nửa lạ lác"
 Đức vua ngự diện các phán toan
 Lăn loóc giủ ngai ngắn rộng hảy
 Rời rọi nậm tha rải tường phân
 Trạng nguyên tầu đế quân đẳng gạ:
 "- Lập ban khưm lạy tạ giao quyền
 Dẳng đảy giủ bình yên khòai lạc"
 Sai sứ giủ thăm các Mậu Đan
 Bản vương hăn sứ quan khấu gủ
 Thụ lệnh ban kinh ký đế vương
 Đọc hăn gần thăm thương mọi sự
 "- Tiền nhật sự vương phụ quá đa
 Chỉ cần báo hồi giá từ tạ
 Bản quân thần thuận hóa nhất tâm
 Nguyên công chúa tình thâm vụ lộ
 Nghĩa cức dục báo bỏ tên công"
 Mậu Đan nậm tha lỏng vắn pẻ
 Nang khấu mưa diện tỷ vua cha
 Công chúa gủ nậm tha rải hảy:
 "Xo vọng mè oóc quán bến châu
 Nghĩa sinh dưỡng ơn sâu cầu phúc"
 Vua vô nưa diện bioóc tình gắm

Công chúa về giả ơn sinh dưỡng
Sẽ tâu lên thánh thượng phân minh
Hai sứ sẽ về kinh tâu bố
Mẫu Đan là công chúa con vua
Không phải người lạ đâu trên dưới..."
Vua ngự đền rộng rãi phán thương
Lăn lóc ở ngai vàng kêu khóc
Hàng lệ rơi vãi khắp như mưa...
Trạng nguyên bàn tâu vua thông thả
"Nên lập ban đi tạ giao quyền
Mới được sống bình yên khoái lạc"
Sai sứ đi đến các Mẫu Đan
Bần vương thấy sứ sang quỳ lạy
Nhận quan kinh lệnh dạy để vương
Đọc thấy lời thăm thương mọi sự:
"Ngày trước kia thật bố lỗi nhiều
Dạ thật thà nay đều hối quá
Lòng thuận hòa một dạ quan vua
Chữ cha con tình sâu nhớ đó
Nghĩa cù lao báo bổ đền công"⁽⁶⁾
Lệ Mẫu Đan rờn rờn như bể
Nàng vào điện quỳ lạy vua cha
Công chúa nước mắt sa khăn khăn
"-Xin vồng mẹ ra quán bên sông
Nghĩa sinh nuôi giả công cầu phúc
Vua cha ngự đền vóc ửng ngay

參參參在貧賤起於天每望曉
 嗔嗔嗔下如車如丹曉出退參
 將軍矢鬚刻沃難車曉故如車
 被帔被綺胡胡動大拾麻他登
 黥帽黥鬚彈管豪華分律敢
 以先鼓壯姜樓鉄榮膝以定
 綢絳群丹榜中宜彬律升時
 綢絳群丹榜中宜彬律升時

Sam pác tướng sửa đăm khâu vạng
 Sam pác quân mủ mạo tiên phong
 Sam vạng binh sửa đăm pây cón
 Dăng thẳng nà khao ón Mậu Đan
 Bản vương khắc hồ đàn nửa băng
 Vọng mè oóc thang quán lầu trung
 Chiêng tông nắn động moòng vạ vum
 Síp soong xe đại táng găm bản
 Thiên hạ ngời síp phần bóng lọt
 Mọi gần cổ mà piôt khâu dôm
 Chòi chòi như tha vắn ngộ thú
 Ngòi hân xe soong vĩ lo nho
 Khắc răng như ần to chang héo
 Xe Mậu Đan ngắt kéo găm bản
 Thiên hạ ngời síp phần tỏ tướng
 Tê lễ giú lầu đường nghiêm trang
 Kèn loa thổi tiếng vang mọi tí
 Mọi sự sam tuần lễ khoan dong
 Sam bươn hát lẹo xong cầu phúc
 Tổng táng xong phát phúc lợi dân
 Phát phúc dây sam bươn đại xá
 Phát khớp tăng thiên hạ man đi
 Đoạn thôi vua hồi quê dinh trưởng
 Phục vọng đức thánh nhân hồi loan
 Hát yển rập khươi quan báo chúa
 Chư tướng cũng hợp hóa giao vui

Ba trăm quân vàng khuy đen áo
Ba trăm áo lằng dạo trước tiên
Ba vạn mặc áo đen đi trước
Mới đến nàng mặt ngọc Mẫu Đan
Bàn vương mặc áo tang đi bạn...
Khiêng quan mẹ đến quán bến sông
Khua chiêng trống thi thùng đường lớn
Mười hai xe đại táng đưng trời
Thiên hạ xem mười mười rõ suốt
Ai ai cũng về lợt vào thăm
Chối như vàng dương⁽⁷⁾ đang giờ ngọ
Trông thấy xe hai chị nhũ nhờ
Khác nào gốc cây to đèo núi...
Xe Mẫu Đan vôi vôi lưng trời
Thiên hạ thấy mười mười xứng đáng
Tế lễ ở lầu quán nghiêm trang
Kèn loa thổi tiếng vang mọi chốn
Mỗi buổi ba bận cúng ung dung
Ba tháng làm lễ xong cầu phúc
Tổng táng xong ban lộc lợi dân
Ba tháng phát chẩn bản⁽⁸⁾ đại xá
Đón tất thầy thiên hạ man di...
Đoạn rồi quan trở về dinh tướng
Tâu xin đức thánh thượng hồi loan
Làm yến mời rể quan phò mã
Các tướng cũng họp cả mời ăn

退拾
敗敗
送眉
弄泪
回地
郎室
時苑
上

Thôi đoạn sống vua hỏi tức thì
Síp vẫn mùa thăng ty cung đình
Gửi văn ngự điện kim thông thả

*

* *

段
敗
諸
上
秋
陌
園
每
綠
弄
旗
馬
軍
選
仍
鉅
招
汝
大
鏡
軍
乃
敗
將
未
吟
讀
吹
謔
令
雀
長
象
治
仍
旗
纓
帝
侵
兵
砲
國
弄
起
喧
魚
至
牽
捌
軍
至
親
旗
帽
演
鞞
但
西
拾
太
出
機
催
兵
陌
方
皇
拋
送
精
皇
征
祿
敗
府
根
但
東
系
宋
地
連
伍
大
爭
勸
上
保
詔
執
叁
开
沃
旗
如
計
乙
勤
万
御
隘
律
連
堂
國
平
潤
聰
沃
矣
万
矣
陣
深
蛇
花
万
杉
駭
軍
時
適
里
營

Đoạn nảy gạ vua Hác đại đình
Gửi văn lo khởi binh cheng quốc
Chư tướng bàn cang pác khuyên can
Thượng thư cùng võ văn cũng gián
Tọ là dừc thánh hoáng bầu nghe
Pác đọc là mù phê chiếu oóc
Xính xoi síp pét nước giúp binh
Mọi nước hầu quân tỉnh sam vạn
Rèo lệnh vua thánh vàng khay binh
Vua Hác tự thân chinh oóc trận
Cờ lương thêm cờ lục cờ thâm
Mạ dạn kéo gửi văn như bữa
Quân tay oóc tu phũ như lờm
Tuyền nhệm mạ an ngàn kẻ vạn
Nhệm cờ chiến tàn tàn ngắt bản
Chiêng tồng nắn tây đông động vạ
Chiêu đẩy cầu síp hà vạn quân
Oóc xâm đin Thái Tông tức thì
Đại binh tồng dú tí ái biên
Sùng pháo moòng tương liên lắt li
Quân quốc toòng cơ ngũ liên đình

Xong rồi đưa hồi an một thể
Mười ngày đến bản địa cung trang
Ngày đêm ở lâu vắng khoái lạc

*

* *

Đoạn này nói vua Khách đại dinh
Đêm ngày lo khởi binh⁽⁹⁾ cướp nước
Bản tính nó cương nghịch hung hăng
Thượng thư và các quan can gián
Nhưng vua Khách⁽¹⁰⁾ quyết hẳn không ưng
Tự tay viết thư sang định chước
Đi xui mười tám nước giúp binh
Các nước cho quân tinh ba vạn
Theo lệnh vua Khách tấn đại binh
Vua Khách tự thân chinh⁽¹¹⁾ ra trận
Cờ vàng gió bay lẫn cờ đen
Voi ngựa kéo ngày đêm như bướm
Kéo quân như gió cuốn cửa dinh
Ngựa yên bạc kẻ hàng ngàn vạn
Cờ giáo đâm nhan nhản ngất mây
Động đến trời đông tây chiêng trống
Chín mươi lăm quân chúng đã vờ
Cướp Thái Tông đất đai tức khắc...
Đại binh đóng ở đất ải biên⁽¹²⁾
Tiếng súng nổ liên miên inh ỏi
Quân quốc đóng dài dãy liên dinh

國金害地仁武兵排敗堂彬馬顏勇論治侵已詳罪時改
 越旁敗彬祥不文保各大陣相府律斷天英經連如已新我色變拾
 征乍侵吏聖義官語事信蒼昭恨狂軍醫官秘軍已敗帥孤束坎墜
 親數愛友敗不百論差叫敵台合為將過將尿諸夷叁元相說汨郎
 鄰鄉悅悅祥麻寸以連連對掃涓蒙聖治登登各叫敵令猶不進軍
 董宋乃乃幾呼隊巨官官盡教日提肖令馬未伺馬根另侯親期態
 第人事事祥敗令朝沃有沃競期鉅救受駙兵令兵逐哨作忍急氣

Vua Hác lòng thân chinh Việt quốc
 Thái Tông ngự điện bioóc lao vuồn
 "-Sự nầy mìn ải xâm hắt hại
 Sự nầy mìn phản lại bản đin
 Táng nước táng hắt kìn táng tí
 Hắt răng mà bắt nghĩa bắt nhân"
 Lệnh tôi thuận bách quan vãn võ
 Triều thần khau luận ngữ bầu hăng
 Oóc chi liền xoi quân các trấn
 Bách quan liền kéo tùm đại binh
 Oóc nả đuổi địch dinh trận bảy
 Sùng giao sấp thay thầy gùm vắn
 Kỳ nhật mùa hội căn phủ đáng
 Chiêng tồng moòng quây quàng lắt bản
 Sác chi soong tướng quân phò mã
 Thụ lệnh trảy quá nả thiên nhan
 Phò mã soong tướng quân anh dũng
 Binh thư rự thuộc lòng kinh luân
 Lệnh truyền các chư quân liền trảy
 Binh mạ kéo rì rây như xấm
 Dục căn pây sam vắn rây rây
 Tinh hiệu lệnh nguyên sủy rõ ràng
 Rầu trái phép tướng sang phạt tội
 Quân thần bất nghị lợi xác rì
 Cấp kỳ tiền thăng nơi biển nhạc
 Khí thái quân tức ải síp muồn

Vua Khách xuống thân chinh Việt quốc
Thái Tông ngự điện ngọc không lo
Ngồi lặng vua gật đầu mới phán:
"Sự này nó làm loạn đất trời
Mỗi nước riêng một nơi ăn ở
Làm sao nó bất nghĩa bất nhân?
Lệnh đòi thầy các quan văn võ
Các triều thần bàn sự không lâu
Liền ra giấy các châu binh mã
Trăm quan liền kéo cả đại dinh
Đổi diện với địch binh bày bố
Súng giáo sắp tua tủa ngày đêm
Hẹn ngày cùng nhau lên hội phủ
Chiêng trống ầm đây đó trời trên...
Sắc chỉ cho tướng quân phò mã
Thống lĩnh qua trước tọa thiên nhan..
Phò mã người tướng quan anh dũng
Binh thư hiểu thuộc bụng kinh luân"⁽¹³⁾
Lệnh truyền thầy chú quân liền trở
Binh mã đông thành dãy như bèo
Ba ngày đi giục nhau tới đấy
Nghe hiệu lệnh nguyên sủy mọi đàng
"Ai trái phép tướng sang phạt tội
Quân pháp nào phải nói đùa chơi
Cấp kỳ tiến đến nơi Biên Nhạc"⁽¹⁴⁾
Kén đại quân đánh ác mười muôn

登大慶軍空駟左哨登軍格空射軍建
 旁兵累回丙馬突呼將東捌駟嚴雀今
 將棟乃棟陣登廿嘹逐將讓馬郎仍扒
 才出哨各交將右每兵才騎亮雀伏相
 坤地榮我攻奇冲掃軍幹龜个軍路番地
 謀隨動西大冲劇音郎往以隨保伏即
 智閑厭東破鋒戰音吹來破攻素塢射
 散麻析攻燭批將官界麻

Soong bường tướng tài khôn mưu trí
 Đại binh toòng dù trãi quan
 Kèn loa nấy tiếng vang động vạ
 Quân quốc toòng các ngà tây đông
 Soong bường liền giao công đại phá
 Phò mã soong tướng cả xung phong
 Tả đột là hữu xung kích chiến
 Tiếng hò reo mọi miền âm ầm
 Các tướng dục binh quân tức khâu
 Quân đông tướng tài cán mạnh lai
 Síp pét nước lẫn thai khâu phá
 Soong phò mã vi cá lâm công
 Đồi địch tức Hác quân bầu tó
 Quân Hác nhằng phục lộ phục tàng
 Thành linh pát tướng sang tức thí
 Mìn pát au mưa tỵ dinh môn
 Việt binh bại tứ phương vãi sán
 Quân tướng vượt khâm ngăn ni mà
 Khâu tâu đức vua cha kinh ký
 Tâu rự soong phò mã lâm công
 Quân quốc sán tây đông xao xác
 Đức thánh ngự đền các vườn sấm
 Lệnh truyền tời vũ văn chư tướng
 Sự nấy hất rừ đường bách quan
 Quân Hác lèo tây sang biên chái
 Quân tướng luận mọi khái pây mà

Hai bên tướng tài khôn mưu trí
Đại binh đóng ở phía ải quan
Kèn loa nổi tiếng vang tiền tuyến⁽¹⁵⁾
Quân quốc đóng các mạn tây đông
Hai bên liền giao công đại phá⁽¹⁶⁾
Phò mã hai tướng cả tiến công⁽¹⁷⁾
Trong đột và ngoại xung kịch chiến⁽¹⁸⁾
Quân Khách vây tứ diện tập công⁽¹⁹⁾
Tiếng hò reo phân vân mọi mặt
Tướng tài lại khỏe sức quân nhiều
Mười tám nước lẫn liều vào phá
Phò mã hai anh cả uổng công
Đánh quân Khách chắc không thể thắng
Quân địch đã phục sẵn các đường
Nghe lời bắt tướng sang tức khắc
Đã tóm về bên Khách dinh môn
Quân Việt bại bốn bên thất tán
Tôi bời vượt núi nản về mau
Tức khắc chạy vào tàu thánh thượng:
"- Phò mã đánh không thắng tôi công
Bị giặc bắt chính thân đi khỏi
Tàn binh vượt ngàn nội đến đây
Quân thất tán đông tây lác đác!"
Đức thánh nghị đền các buồn thân
Liền truyền đòi vũ văn chư tướng:
"- Việc làm sao tình trạng trăm quan?
Quân Khách đã vượt sang biên giới!"
Các tướng bàn mọi nỗi vào ra

判起唱晴春莫斷丹章志難喻地金唱針緊難莊戰麻跪署奇侵
 連士暢除魅良高壯其仁救者泊殿許功魅百救平征沃葵庄竟賊
 花鉢低郎係醫未至英老归皇眉跪明煥雲朝廳堂閑賢吒肘稱柯
 殿臣配魅將滕上賢煥將同至使奏分殿隨宮令府隘女毒郎將魅
 御旺欣係帝留叔使用肩自方差以吟御定醫眉聆坎玉使娘聖許
 京聯似道机將允姜地国玉望廿麻王希才合吒央迄丹欣走馬保
 太周每朕悅諸狀娶東翁乙伏一望翁另天魁壽分瓜壯滕公駟吓

Thái Tông ngự điện hoa liên phán
 "Có rượu uống ba bát sẽ hay"
 Mọi gần gần phuoối đây soáng pác
 "Hắt rừ đường pây tức giò này
 Mền pát đây tướng hây pây giá?"
 Chư tướng nà mừng nà ngần ngo
 Trạng nguyên quyền thượng thư cao đoán
 "-Hãy sai sứ thăm chùa Mậu Đan
 Đông bắc dụng vàng anh cam thảo
 Bản quốc mi tướng lão nhân từ
 Ất vương tự hồi qui cứu nạn
 Phục vọng đức thánh hoàng giá lo
 Nhất là sai sứ mùa tháng tỳ
 Soong mà khẩu tàu gủy điện kim"
 Bản vương gạ phân minh hầu tính
 Đức vua ngự điện vắng lặc dồm
 Thiên tài vận tùy vân pây tèo
 Ngồi hợp nà cung triều bách quan
 "Vua cha mi lệnh sang cứu nạn
 Phán binh coi phủ đáng nghiêm trang
 Phán nạng khám ái quan chinh chiến"
 Mậu Đan ngược nữ hiền oóc má
 Mừng hân sứ vua cha tàu gủy
 Công chúa nạng tức thi đẳng khan
 "-Phò mã soong tướng sang vì cá
 Răng bầu hầu pây khâ sắc xâm?"

Thái Tông ngự điện hoa liên phán:
"- Có rượu chè cõ soạn nói hay!"⁽²⁰⁾
Mọi người nói tốt thay sượng miệng !
"Làm cách nào đi đánh bây giờ?
Nó đã bắt tướng ta đi mất!"
Các tướng mặt nhìn mặt ngẩn ngơ...
Trạng nguyên quyền thượng thư phán đoán
"- Phải anh hùng bình loạn mới yên
Lão thần như thuốc thêm cam thảo
Biết Nho Hương đắc đạo thần kỳ"⁽²¹⁾
Ât phải gọi về đây cứu nạn
Cúi xin đức thánh thượng đừng lo
Một sai sứ đi cho đến đây!"
Hai là vào tàu lạy đèn vàng
Sứ giả nói rõ ràng tường tận..
Bản vương ngự cung điện thăm mừng
Vạn nghìn năm vàng dương soi đến
Liên hợp mặt cung điện trăm quan.
"- Hẳn có việc gia bang kẻ chợ?"
"- Giặc Khách đóng dinh lũy ải quan
Vua cha có lệnh sang bình giặc
Chia quân ra giữ nước nghiêm trang
Một phần sang biên quan chiến sự!"
Mẫu Đan ngọc hiền nữ đi ra
Mới thấy sứ vua cha tàu lạy
Công chúa nàng ngay đấy hỏi han
"- Phò mã hai tướng sang anh gã
Sao không cho đi phá giặc Nùng?"

吟攻者侵惶兵恩公誓听壯侵重恩
秦臨越賊惊救欽保懋耿肱思甚帝漫
嶙奇身破越工難恩侵恤江帝親度娘
近將正鑒帝皇身/琳麻逼者丑肱王
號宿机仍曾名玉色免仍敦后肉娘玉
使馬免伟元望丹群忙乃王皇骨玉
登駢龜乃狀在壯敗冥呵貪勸义勸壯

Soong sứ gùy chang sân tầu ga
"-Phò mã sang tướng cả lâm công
Đã mèn pát chính thân pây giá
Nay rầu nhằng dâm phá sắc xâm
Trạng nguyên tăng đế quân kinh hoảng
Phục vọng đức hoảng thượng cứu binh"
Mậu Đan nguộc thân xinh khôm toọng
"-Vấn còn đủ phít toọng bầu công
Mình mằng mền lăm xâm pây nả
Cả này dẳng mà nhờ hắt răng?"
Bản vương ngậy bức chang mốt sây
Khuyên hoảng hậu giá đây tứ sấm
"-Nghĩa cốt nhục tứ thân thậm trọng
Khuyên nguộc nàng mốt quàng đây ơn"
Mậu Đan nguộc chúa nàng oán toọng
Gim vắn giú điện vãng thả vua.

*

* *

个关治霍寸群
孜治共如懋新伐
王教生吧改将相
貪天親夷叁諸將
吟改同叫治令保
乃帝子馬軍号能
殿草父矣大殊作群

Đoạn này gạ Bản vương lúc cả
Chọn đây vắn thiên xá trảy binh
Phụ từ đồng thân xinh cụng tấy
Binh mạ kéo rì rạy như lỏm
Đại quân tấy sam vắn pây thuồn
Rèo hiệu lệnh chư tướng rõ ràng
Rầu phạm lệnh tướng sang phạt tội
Quân thần bầu lo ngại tăng quây

Hai tướng quý trong sân tâu bảo:
"- Phò mã hai tướng cậu phí công
Chính thân bị sinh cầm⁽²²⁾ đi mất
Còn ai dám phá giặc Khách không
Trạng nguyên và đế quân kinh hoảng
Cúi xin đức thánh thượng xuất binh!"
Mẫu Đan nàng thân xinh cãm bụng:
"- Ngày xưa cha nhẹ nặng không cân!"⁽²³⁾
Mình nàng cũng bắn khoăn đây đó
Dịp này cho thấy rõ cân, đong!...
Bản vương ngẩn ngơ trong tác dạ
- "Khuyên thân em nói đỡ không nên
Nghĩa xương thịt bốn thân nặng lắm"⁽²⁴⁾
Khuyên em ngọc chớ oán nỗi phiền..."
Mẫu Đan nàng dạ êm lòng dịu
Đêm ngày ở cung hậu chờ quan

★

★ ★

Đoạn này nói Bản vương cậu cả
Trẩy quân ngày thiên xá lên đường⁽²⁵⁾
Bố và con nghìn vàng⁽²⁶⁾ cũng trẩy
Binh mã như gió thổi ầm ầm
Quan lên đường ba hôm chưa hết
Nghe hiệu lệnh nghiêm mật đi đàng
Ai trái lệnh tướng quan phạt tội
Quân thần đi lẫn lộn suốt khe

昂群林析信下王已營募顏吟傳隘江个侵其角難都惶征納民
 胡匪鼓排京戰天貪已以馬天判吟適害免賊安保救城者戰赤害
 翻万鑲溫西池營馬方奇矢重煥和汨色相破功者王望都陣英滋
 縱几馬汎城毀諸艷四將精九殿合侵殿將謂本執貪圣帝沃大侵
 色象及如汨御隊立時庭仍朝御喧僕滔空以要悅汨奏外外可悅
 五馬鋤四政既得鼓將立王以弄寬霍官馬冒陣英望王望尸執握
 旗旗似軍拾弄令四軍沃貪王方寬賊有駟奉敗廷伏貪伏乃歟無

Cờ ngũ sắc tung bay thẳng vạ
Cờ mạt dạn kỳ vạn nghênh ngang
Gần lách cấp mạt kháng pây cón
Quân kéo như moóc ón bởi bởi
Síp vẫn thẳng thành tây kinh ký
Vua cha ngự điện tỷ chắc tin
Lệnh truyền tới chư dinh thiên hạ
Kéo pây rập báo mã Bần vương
Quân tướng kéo tứ phương rây rây
Oóc rập ngay tướng cả khẩu dinh
Bần vương những tỉnh binh mạt dạn
Vương khẩu châu cừ trùng thiên nhan
Đức thánh ngự điện vàng phán gạ:
"Khoan khoan cặng hợp hóa gằm sương
Sắc Hác mền xâm thẳng biên ải
Bách quan nhộn điện đái cung chang.
Phò mã soong tướng vang vì cá
Phụng chỉ khẩu mừa phá sắc xâm
Bại trận lêu lăm công thật thá
Thình linh mền pát giá bầu sương
Phục vọng thẳng Bần vương cứu nạn"
Bần vương tâu thánh hoảng thành đô
Phục vọng đức đế đô giả hoảng
"-Nay se khôi oóc tận chiến chinh
Xo pát thuần đại binh mà nộp
Vô cố mền xâm nước hại dân

Cờ ngũ sắc vắn về nhan nhản
Ngựa voi hăng mấy vạn vênh vang
Người sắt và ngựa gang đi trước
Quân kéo đi cuốn móc bời bời
Mười ngày đến thành tây kẻ chợ..
Vua cha ngự điện bệ biết tin
Lệnh truyền hội chư đình thiên hạ
Kéo ra đón phò mã Nho Hương
Quân quốc kéo bốn phương sà sạ
Ra đi rước tướng cả vào dinh...
Bần vương có quân tinh tướng khỏe
Quan vào châu chín bệ vua cha
Đức thánh ngự đền hoa bèn nói:
Giọng khoan từ thoải mái niềm thương:
"- Giặc Khách đến xâm lăng biên giới
Đền đài các quan hội nghiêm trang
Phò mã hai tướng sang anh cả
Sắc chỉ cho đi phá giặc Nùng
Bại trận đã toi công khốn quá
Bất sống hai tướng cả đau thương
Mong mỗi chúa Bần vương cứu nạn!"
Bần vương châu thánh thượng tung hô:⁽²⁷⁾
-"Mong vua cha đừng lo vất vả
Để tôi đây thông thả tòng chinh"⁽²⁸⁾
Xin bắt lấy địch binh về nộp
Vô cớ nó cường cướp hại dân

彬官弄兵跡洪王馬軍日排登貪暖賊伴些啗善弓公欣旗競軍
 然敵將即將城下殺國期陣丙王噪雀保空照射弄行劍叫施賊
 尸齒了刻受開都法四四進軍將棟題欣戰別摩軍如棟及如梓暖
 許數結沃帝大耳囊江初渭力才出動呖成消白破燕几馬風云歸
 悅弛軍令君破軍滾塔不甜惡坤地噪歡叫雀卡尔彬方鏢漫汾祿
 不參征出弄軍望蟻但從通松謀隘每旁配保呈極岸官忍条保敗
 义敗戰軍希優炳彬但容岳初呂閑外操哨声听敵熾軍恣凌律跟

Bân tâu se hâu mìn bắt nghĩa"
 Yền âm giú diện tý sam vắn
 Quan tướng leo cật quân chinh chiến
 Vua tức khắc oóc lệnh xuất quân
 Bình tướng thụ đế vương vua vô
 Rèo tàng mưa đại phá quân xâm
 Oóc thành đô kéo quân song bương
 Vương hạ phép lỏm cuốn luồng bân
 Mạ dạng kéo chàng tàng tàn tàn
 Quân quốc tẩy muốn vạn thông dong
 Nhật kỳ tiến mưa thàng bên nhạc
 Báy tận quân lực ác síp muôn
 Song bường trướng tài khôn mưu lạ
 Bân vương toong đủ tý ái quan
 Kèn loa thổi động vang mọi xứ
 Sác Hác hân lo hí lao xao
 Ngo bầu chác gằm Keo phuôi pác
 Ta không biết tiếng Hác dường rừ
 Pác chàng mừng viết sự chiềng ga
 Thiện xạ quân pháo xá mạnh hăng
 Cung vua như én bân ngàn vãng
 Công môn đóng ky vạn quan quân
 Gân lếch cấp mạ khang nhộn nhộn
 Cờ kéo như moóc ón rèo lằng
 Súng pháo bắn vạn phần bầu lọt
 Quân sác háy lần loóc vài ni

Trời nào tha lũ quân bất nghĩa?"
Yến ẩm ở điện bệ ba ngày
Thủy lục cất quân ngay chinh chiến...
Lệnh vua ra cửa điện rao quân:
"-Các tướng sĩ theo quan phò mã
Ba đường đi cả phá giặc Ngô"⁽²⁹⁾
Kéo quân ra thành từ hai phía
Kèn loa chiêng trống dậy động trời
Voi ngựa kéo số người nghìn vạn
Quân quốc đi nhan nhản đường to
Hạn ngày tiến quân cho gần giặc
Chọn đại quân tinh lực mười muôn
Tuyển những tướng tài khôn mưu chước
Quân Bản vương đóng đất ải quan
Kèn loa tiếng ầm vang mọi chỗ
Quân Khách nó đã sợ rùng mình
Ta không biết tiếng Kinh cửa miệng
Ta chẳng biết tiếng Khách là gì
Trò chuyện phải chữ ghi truyền bảo
Quân thiện xạ đông đảo khỏe hăng
Bắn bia như én tung ngàn rộng
Quân gia kéo nhan nhản vui mừng
Người sắt và ngựa gang đi trước
Cờ bay đường sương móc theo sau
Tiếng súng bắn rào rào không dứt
Quân Khách nó lăn lóc chạy nhanh

勇 敢 御 敵 素 才 猛
 再 同 涓 地 至 鄉 家
 害 變 滋 浮 沙 斷 略
 連 法 沃 妖 蟻 達 軍
 軍 計 邦 兵 每 軍 領
 點 賊 賊 踰 祿 他
 多 保 帝 殿 伏 罪
 松 制 衛 共 麻 判 他
 破 寸 曾 內 伏 罪
 玖 扒 知 大 內 軍 營
 堪 姑 幼 麻 矣 地 時
 知 以 幼 天 地 顏 難
 禽 王 御 府 堂 針 皇
 每 永 四 庶 戶 希 恒
 解 以 納 殿 閣 希 雀
 杰 弄 處 放 他 弄 吒
 大 弄 處 每 係 弄 量
 往 曾 馬 銀 教 紘
 軍 國 帝 弓 弩 劍
 每 針 射 相 恩 希

Bầu cam tức địch to tài mạnh
 Tài hồi mưa thú thánh lương gia
 Quan biến phép phủ sa ton lo
 Biến phép cóc then tổ đất quân
 Đất thôn pang binh quân mọi cóc
 Quân sắc ni lần loe dăm tha
 Pây bầu dây teo mà phục tội
 Đức thành ngự diện nội phản tha
 Síp pết nước cung mà phục tội
 Phả thôn tăng mọi nội quân đình
 Khâu pắt au đại binh tức thí
 Thăm gò au mà tỵ bầu nân
 Au khâu nốp thiên nhan thánh hoàng
 Bần vương ngự phu đẳng dôm khua
 Mọi gản keo mà lu vua Hác
 Giải khâu nốp diện các vua cha
 Mặc vua xử phóng tha rêu lượng
 Đại binh lạy mọi dương phản vắn
 Tả tăng mạ yên ngàn giáo mác
 Tả thôn tăng cung nà dù tàn
 Quân quốc day hân hoan dẫu toong
 Mọi gản dôm gương suồng ơn vua.

敗 所 望 斷 焉 竟 朕

Đoạn gạ soong phò mã vĩ khươi

Không buồn đánh quân Kinh hùng mạnh
Về quê nhà liệu tính giữ thành
Phù sa quan biến hình chặn lối
Biến phép làm ong khoái đốt quân⁽³⁰⁾
Không cho tụi Khách quân lui tới
Quân Khách chạy túi bụi mắt hoa
Đi không thoát trở ra chịu tội...
Đức Bần vương dinh nội phán tha
Mười tám nước ra mà xin lỗi
Trở về tự phá hoại dinh phòng...
Tóm cổ lấy ông hoàng nước Khách
Trói gô lấy về nộp không lâu
Vào nộp ngay thiên thu đức thánh
Bần vương ngự dinh chính cười trông
Mọi người về xem ông vua Khách
Giải về nộp điện các vua cha
Mặc để người bắt tha tùy xử
Quân Khách bỏ các thứ ngổn ngang
Bỏ yên bạc giáo gươm hết thầy
Bỏ hết thầy cung nỏ, dù tàn
Quân quốc được hân hoan trong dạ
Trong gương kia hể hã ơn vua

*

* *

Lại nói đoạn phò mã hai chàng

41

突覺以貧同希擇他登班嘆敗恩味吟律戈暴眉嘆萬敗冠貪竟
 麻听潤主親雀胎驚竟乃拜靠辱洽恩藉骨乃福如事群如王如
 噪市泊萊同扒伏恍跌帝請吟过許了旦肉帝立平恩出希來如眉
 套午宮竟國綵信了吟欣將歎來望棠吟秋改救生至了者登猜敗
 王孝銀个家令摩要作雷軍計去暗火賭冬死星沃王恩欽竟珂嫌
 鞋吏放寬綵过綸窠襪天殿对刃嗟困对雀还麻倫每保許寬批敗
 緣老賢麻如吟伴衰謝顏陞根激皓苦根諸生律空敗介竟麻慄汾

Đốt mà piom Bản vương sông tèo
 Táng rằng nậu bioóc héo lại phồng.
 Khẩu mira thâng cung ngằn hăn nà
 Bản vương: "-Rồi vì cá, khoản mà
 Đồng thân hời quốc gia duỗi noọng
 Vua Hác pắt rêu lệnh quá ư
 Tôi cố phúc tin mù lần kén
 Tha nà mên liễu piễn việm lương..."
 Soong vì khươi gắm thương lay tạ
 "-Vừa nẩy dây hăn nà thiên nhan
 Piom bãi chư tướng quân điện bệ
 Đoạn khảo gắm xo kẻ duỗi căn
 "Nhận nhục quá lai xuân păn pé
 Khẩu nậm bầu kìn im viầu ngãi
 Gắm gắm lều nòn dai khôn khổ
 Lót thai cẳng gắm đó duỗi căn
 Nghĩa cốt nhục thu đông hác chứ
 Giờ nẩy dây cái tử hoàn sinh
 Mi phúc rập cứu tình mà lót
 Piom noọng bặng sinh oóc lần soong
 Vạn sự on thánh vương mọi đoạn
 Vẫn còn dú phít toọng bầu căn
 On noọng vua giá khôm hẫu vi"
 Bản vương: "Rồi soong vì khoản mà
 Vì noọng như khen kha chép điệp
 Bản giáo mi vẫn đét vẫn phân

Thoát về nhờ Bần vương cứu lại
 Như hoa héo lại mới nở tươi.
 Vào dinh quân tận nơi nhìn thấy
 Bần vương rằng: "Hú vía anh ta
 Cho em được nước nhà hồng phúc
 Vua Khách đã làm bực lòng thay
 Trói cổ buộc chân tay chặt quá
 Nhìn mặt mũi đã hóa xanh xao...."
 Hai anh nói thương đau từ tạ:
 "- Nay được nhìn lượng cả thiên nhan
 Đội ơn đức vua quan điện bệ
 Nỗi khó khăn xin kể đôi lời:
 Quân Khách bắt lâu ngày bên đó
 Đêm ngày ăn hai bữa không no
 Buổi buổi đã nằm co khốn khổ
 Chết hụt thuật đoạn khổ lòng căm
 Nghĩa cốt nhục đồng kham muôn thuở
 Bây giờ được cải tử hoàn sinh⁽³¹⁾
 Có phúc gặp cứu tinh sống thoát⁽³²⁾
 Nhờ em như để lọt lần hai
 Công ơn nặng so tày núi Thái
 Ngày xưa ở thất lỗi không cân
 Mong vua em che râm anh nhé!"
 Bần vương rằng: "- Hú vía anh về
 Anh em đường chân tay yêu căm⁽³³⁾
 Trời đất có ngày nắng ngày râm

駢 聶 欽 敢 作 世 取
係 吟 听 咄 看 亮 来
析 京 御 同 棖 亦 麻

Gắn thể rầu cam khôm hươ vạ
Rời vi giá chàng gạ gắm thương
Mà vạ cân hồi hương kinh kỷ.

*

* *

王 帝 地 殿 听 乃 段
乱 收 强 道 倡 矣 大
亡 越 犯 侵 麻 狂 踣
佐 扶 将 屑 生 踣
顔 天 断 世 公 国
累 渡 隘 出 陣 即
王 雀 上 帝 以
析 京 臣 帝 如
来 民 池 麻 分
时 臣 地 圣 令
分 駢 豈 何 軍
焉 駢 雄 方 代
係 惨 柯 中 進
事 生 王 帝 役
身 河 受 自 自
滋 法 徙 伏 义
兵 軍 决 远 進
治 免 清 身 駢
奎 如 已 已 安
寸 懋 收 交 進
来 甚 戰 戰 各

Đoạn này gạ diện tí để vương
"- Đại binh mâu nghịch cường hắt loạn
Ngóng cường mà xâm phạm Việt bang"
Bân sinh nãi tướng sang phu tá
Quốc công là phò mã thiên nhân
Tức trận dù ai quan bên lũy
Pất dây vừa thượng vị Hắc vương
Au mà nốp Thái Tông kinh kỷ
Đức thánh ngự điện tí cần lại
Lệnh truyền au xư ngay tức thì
Quân Hắc tha mưa ty phân phân
Phục vọng đức Tiên Hùng phò mã
Tiên Hùng lo mên khả tham thương
"- Việc này tại để vương sinh sự
Tự tác là tự thụ thảng thân
Nghĩa quân thần phục tòng phép nước"
Tiên vương lại theo quyết quân binh
Phò mã tướng thân sinh men trảy
Bình mã keo rì rây như lồm
Tiên quân đây sam vắn páy thuôn
Các nước rêu giao chiến thậm lại

Người đời ai dám căm trời cả
Hai anh đừng từ tạ thêm buồn
Anh em ta phải hoàn kẻ chợ..."

*

* *

Đoạn nói lời vua ở lầu son:
"- Quân Khách mày nhằm toan làm loạn
Rắp tâm đến xâm phạm Việt bang
Trời sinh ra tướng sang phó tá
Quốc công phong phò mã thiên nhan
Đánh trận ở ải quan nước địch
Tôm cỏ được vua Khách chính thân
Đem về nộp sân son xử trí...
Đức thánh ngự điện bệ gất gay
Lệnh truyền chém phăng ngay tức khắc
Quân Khách cho về đất phân vân...
Lại nói tướng Khách quân phò mã
Tiến Hùng lo xấu hổ thảm thương:
"- Việc này do đến vương sinh sự
Tự là làm tự chịu đến thân
Nghĩa vua tôi đồng tâm chinh chiến
Quyền quân binh lời hẹn tiên vương!"...
Phò mã tướng thân sang lại trầu
Bình mã như gió thổi ầm ầm
Quân tiến được ba hôm chưa dứt
Các nước theo giúp sức thật đông

岳分智閑里東呂秋素姜把都素卢漲排雀根群軍个眾位良破菱
 適格才監律西法边沃累如蚪恒沃祥陣希郎凌諸跋陣上旗以接
 城方謀地陳処通把木路邑賊軍事夫沃極堂仍將王借叔五方雷
 汨都才出嘴吞种東山每圩軍來兵大开麻下氣諸欽假鰲七四送
 進軍將棟選棟眉模叫叫以欣將册將儂儂及儂汨斃恒乃旗敵射
 期太西王傑国雄法父公公吧王來开边地乃天戒得汨跋陣推役善
 不愛登倉把軍進變混公公吧倉欣王晚汨陣上保令得爺壯王說軍

Bất kỳ tiền thăng nơi Biên Nhạc
 Kèn thái quân lồng sức síp phần
 Soong bường tướng tài mưu tài tri
 Bản vương tông dủ tỷ ái quan
 Bắc loa thổi tiếng vang lất lý
 Quân quốc đóng các xứ tây đông
 Tiến Hùng mi thần thông phép lạ
 Biến phép mây chang pá vắn gần
 Hộn hảo kéo sơn lâm oóc tó
 Phân phân kéo mọi lò tầu nua
 Rày rày khúm pù phya như búa
 Bản vương hân quân sắc kéo lồng
 Hân lai tướng lai quân chang tó
 Vương khay xéc binh sự oóc lu
 Ngồi vắn tướng đại phu táng nước
 Thăng tỷ mền khay oóc trận bày
 Trận này mền mà hura vua Hác
 Thượng thiên cấp hạ đáng tức căn
 Bầu chắc hâu thai nhằng lẳng còn
 Lệnh truyền thăng chư tướng chư quân
 Truyền thăng báo Khâm vương lúc cá
 Vô lúc chàng giá tả trận này
 Thắng trận này nằng quyền thượng vị
 Vương xoi cờ thất ngũ cờ lương
 Thuyết phục địch tứ phương khấu phá
 Quân thiện xạ tón nã tiếp lẳng

Hẹn ngày quan về thông Bến Nhac
 Chọn đại quân khỏe ác mười muôn
 Hai bên tướng tài, quân khỏe khoắn
 Bản vương đóng ở chốn ải quan
 Bắc loa gọi tiếng vang trời động
 Mọi ngả quân giữ đóng tây đông...
 Tiến Hùng phép thần thông màu nhiệm
 Biến phép cây rừng rậm nên người
 Trong rừng núi bồi bồi ra lại
 Các ngả đường trên dưới lảng xảng
 Kéo rầm rộ núi rừng như bướm...
 Bản vương trông thấp thoáng có không
 " - Đây tướng lạ thần thông hẳn đó!"
 Quan mở quyển bản sở ra xem
 "- Đây đại phu nước Nghiêm là tướng!
 Nó biết phép thuật sáng gớm ghê
 Trận này nó giúp về vua Khách
 Trên trời và dưới đất đánh nhau
 Biết sống chết ai nào thua được
 Lệnh truyền quân: "Hãy mực yên tâm"
 Truyền cho quan Khâm vương can cả
 "Bỏ con ta mặc cả trận này
 Thắng trận này lên ngôi trên chóc"
 Quan bèn sai bảy bức cờ vàng
 Thuyết phục địch tứ phương vào phá..
 Đón đường là thiện xạ tên cung.

路文帝偽嬖兰岸青弄通堂秋谷園吧亮鉄宮渴城疾杉鉄逆時排
 送天庄撫邪寒大岸祿神上澄了四吧呀菜天下破困蛇動尖郎圩
 公路敗還妾時東礪亮淪彬廊方應踈帝亮名東押蠅朗東馬王地
 將上奎那堪耶蝦邕圩法逆道四良敗法針法海進棘束西兵進每
 軍道晋提妙麻寸寸可吏改邪妙淪欣沃出變淪軍如曉雖仍城棟
 卫晚根王法拉媿媿媿媿更赦吏後海国王良吏然道国尸德必破東
 四官張登變妙妙妙妙進淪汾果大軍倉王王自尉軍旗鉦必押軍

Tứ vệ quân tướng công tôn lo
 Quan ngòì đạo thượng lộ thiên văn
 Hẹn căn tẩm sam văn dăng dầy
 Bản vương gọn ná chấy tông ca
 Biền phép vầy mường nừa lòng mảy
 Vây luốp mà tức thì lãn lãn
 Vây mây thuôn dẫu đồng đại ngàn
 Vây mây thuôn phya dân ngàn sinh
 Vây mây may vũ sung luốc tằm
 Tiến Hùng biền phép nậm thần thông
 Phân xá cái mường bản thượng dăng
 Phân tóc lòng đạo lảng xá luông
 Bốn bề vầy tứ phương lèo đáp
 Đại hải nậm khâm ứng tứ vi
 Quân quốc hãn vai ni rây rây
 Bản vương oóc phép dầy vũ sung
 Vương khâm dú chom sung gặm vạ
 Vương lại biền phép lạ thiên cung
 Tự nhiên nậm hải đồng bốc khát
 Sĩ đạo quân tiến áp phá thành
 Quân quốc như mất mềng khôn án
 Cờ phát ngòi lải dăng bữa bán
 Chiềng tổng nậm tây đông động vạ
 Phân phân nhặng binh mạ tằm mường
 Áp phá thành Tiến vương tức thì
 Quân đông toong mọi tý vũ vai

Quân tử vệ quan tướng công mai phục
Chàng xem sao trên chỗ thiên văn
Cùng hẹn đánh ba hôm sẽ phá...
Bần vương khua trống quạ ngay lên
Biến phép lửa mừng trên xuống cháy
Biến phép lửa mừng dưới hỏa công
Lửa cháy hết trong rừng ngàn rộng
Lửa cháy hết núi động ngàn cây
Lửa cháy hết một khi nhảy bén
Phép lửa cháy mầu nhiệm thần thông
Biến phép lên trên vùng trời cả
Mưa đổ xuống thiên hạ to cơn
Giới cho lửa bốn phương tắt hết
Bể mệnh mông nước lụt bốn bên
Quân giặc thấy chạy liền tan tác...
Bần vương ép phép được núi cao
Quan ở đỉnh dựng vào trời cả
Bần vương biến phép lạ thiên cung
Tự nhiên nước bể đông khô kiệt
Bốn đạo quân tiến úp phá thành
Như ong kiến quân binh khôn đếm
Cờ phát trông ra dáng bướm bay
Chiêng trống vang đông tây trời động
Bời bời những binh chúng đầy mừng
Áp phá thành Tiến vương nhanh chóng
Có nhiều quân mạnh đóng nhiều nơi

督東呂出強點惟軍岸諸路軍破當酒汨霍請切門
 謀海法地則形保瓦封速可達以困却以賊渴保營
 五野通野枯忙吟砧東惶諸蟻彬醫鍊岸軍保岸回
 衣山神山則慄登邑西材蟻蛇起堺勿大散既再
 軍破變以模啞啞欣改勞法妖敗呖沃彬醫躍步城
 才婦雄勿力官王法勿王王什豈雄法蟻寸刑將守
 叁如建寬齊軍食變寬進教法法進變妖摩每諸渭

Sam vạn quân Thiên Thái mưu trí
 Như rồng phá sơn dã hai đồng
 Tiễn Hùng biến thần thông phép lạ
 Lồm vắt vào sơn dạ khấu phya
 Lồm vắt mảy tặc co tặc cang
 Quân quan lo mơ máng bản đăm
 Bản vương khan soong gắm bầu mắng
 Biến phép hát phya dân che quân
 Lồm vắt khám tây đông quả ngàn
 Tiễn vương lao báng hoảng tốc châu
 Khâm vương phép khao châu tềnh lờ
 Phép hóa oóc then tô đất quân
 Phép nâng hát luông bản khấu phá
 Tiễn Hùng lo mất nả khôn đang
 Biến phép oóc sải kang lông thẳng
 Then tô bản vượt ngàn khấu thẳng
 Đất thuôn nả đại quân sắc Hác
 Mọi gần nì tan tác khát châu
 Chư tướng lo nì tầu bầu khô
 Mưa thù thành tái hồi đình môn

*

* *

敗身素軍
 輪辱保諸
 王詔軍虎
 進呖矣醜
 吟霍郎霍
 月收排王
 段帳叁進

Đoạn này ga Tiễn vương sua vãi
 Gừm vắn hác lo ngậy nhục thân
 Sam vảy tức binh quân bầu tố
 Tiễn vương hác xấu hổ chư quân

Ba vạn quân Thiên Thai rất ác⁽³⁵⁾
 Như rồng phá sơn nhạc biển Đông ...
 Tiến Hùng biến thần thông phép lạ
 Gió to bạt sơn dã núi rừng
 Gió tấp cây trên sườn cành gãy....
 Quân quan lo hoảng nghĩ bần khoản
 Quan rằng: "Đừng hoang mang hại tiếng"
 Biến phép làm mây nân che quân
 Gió vượt qua tây đông trên núi
 Tiến vương chùng hững nổi âu sầu
 Khâm vương bỗng xuất đầu quay lại
 Biến phép làm ong khoái đốt người
 Làm rồng bay vào mây đánh phá...
 Tiến Hùng lo, lòng ngã khôn đương
 Biến phép làm lưới gang vây đánh...
 Ong khoái theo hướng chính tiến công
 Đốt quân Khách khắp vùng hết thầy
 Miệng khóc chân vừa chạy bốn phương
 Không chịu đánh Bần vương tài giỏi
 Chạy trở về giữ lấy dinh môn...

*

*

*

Đoạn này nói Tiến vương thua trận
 Ngày đêm nghĩ ngơ ngẩn buồn thân
 Ba ngày tiến binh quân thua cả
 Tiến vương thấy xấu hổ ba quân

脉欣真通佗低地和理交才身郊策散耽猛多地泊蟻安齧東岳麻
 万了進神孩芦每詔詳相英正照相魄叻才故路以妖罕英江山幼
 邦堂坤隱王馬归意科志高卦突毫惊岸軍城軍期錄路彻止軍咋
 瀑上才親貪艷処寸才心難八星英魄長敵守大不馬每取並將干
 滄彬濠化波翰没咋管位卦邦冲扒語世進眉押形及年法順帝矣
 府勤捌要翰国侑雄摩后王則大喫陣束敢同王藏飭吧欣伏扒敗
 首問於洪吏大吏進登神六官哇建交分保再貪变欣吧官枚連解

Thù phu nằm luây lông vạn mạch
 Muôn dao bản thượng đáng lèo hăn
 Síp pêt nước tái khôn tiến cống
 Phép biến hóa hiện ân thần thông
 Lại sua phép Bản vương lục vya
 Đại quốc sua báo mạ rừ đây
 Lại truyền khốp xầu quây mọi tỷ
 Tiến Hùng lo thuận ý chiến hòa
 Soong mừ quân tài khoa tường lý
 Thần hậu vị tâm trí tương giao
 Lục nhâm kê ngôi cao anh tái
 Quan pò quẻ bát quái chính thân
 Quẻ đại xung tính dân chiêu mào
 Thịnh linh pát anh hảo tướng quân
 Giao trận hồi hồn kính phách tán
 Phán lai là khâm ngân lặc ni
 Bầu cảm tiền địch quân tài mạnh
 Tái hồi mùa thu thánh cổ hương.
 Bản vương giáp đại quân thâng tỷ
 Biến tàng hình bất kỳ khâu thâng
 Gân lếch cấp mạ khang then tó
 Rây rây kéo mọi lò tầu nư
 Quan oóc phép hắt sua tồn nả
 Mai phục sắn dù thả chang đông
 Liền pát dây tướng quân son nhac
 Giải bại binh xiên pác au mà

Sông cái nước nghìn dòng muôn mạch
 Gầm trời tiếng đấu phép ai bằng
 Mười tám nước tài năng trí dũng
 Phép thần thông kim ấn đã thường⁽³⁶⁾
 Thua trận phép Bần vương côi cút
 Đại binh thua rể út lính trơn⁽³⁷⁾
 Lệnh truyền các quân dinh thu lũy...⁽³⁸⁾
 Tiến Hùng lo thiệt ý không hòa
 Đốt tay bói Tả khoa⁽³⁹⁾ rõ quẻ
 Thần hậu vị lâm tỵ độn giao⁽⁴⁰⁾
 Phạm đến kẻ ngôi cao cầm cái
 Quan bói quẻ không lợi chính thân
 Quẻ hiện ra hung thần⁽⁴¹⁾ chiêu mao
 Bị bắt sống tướng hảo loạn binh
 Quân Khách đã hồn binh phách tán
 Phần thì trộm vượt nản chạy đi....
 Không chịu đánh địch uy⁽⁴²⁾ mạnh thế
 Rút về quê giữ lấy thành trì...⁽⁴³⁾
 Bần vương thúc quân đi đến chỗ
 Biển tàng hình đây đó dọc ngang⁽⁴⁴⁾
 Người sắt và ngựa gang ong tổ
 Kéo dưới trên tua tủa các đường
 Quan biến phép hổ lang⁽⁴⁵⁾ chặn lối
 Quân mai phục chờ đợi giữa rừng⁽⁴⁶⁾
 Liền bắt được Tiến vương núi thẳm
 Giả hình hùm mồm ngoạm chuyển đưa

皇恒朝侵散王群復叱命修赦邦貢
城斜武直咻魄國歡威懾希涖寬交進
家煥机相軍頭惊反王啗为堂家庭床下
国殿要官大印魄敢進參云止冤上安天共
納御恕切濞繼了保幼該恩在吏長御許濞
以聖官飲捌拜濞商侍將雄乃望聖華八
知勇百翼拾望每世今軍進事榮伏旁皆拾

朝侵方文秀通万
以侵計才清精無
梁候恨仰秋芸銀
濞以懽悟秋每金
听襍馬秋歷昼進
乃拜仍倪垂他白
段望貢濞留未濞

Au khâu nốp quốc gia thành hoàng
Đức thánh ngự điện vàng dôm khua
Bách quan nhộn dinh cơ vui sướng
Yến âm thết quan tướng vũ văn
Síp pét nước đại quân chục châu
Vọng bãi lạy khâu đầu lăm xăm
Mọi nước lều hồn kinh phách tán
Thè gằm bầu cảm phán quốc vương
Lệnh truyền au tiên vương pây còn
Quân tướng cai sam pác uy nghi
Tiến Hùng toọng vãn vì mơ màng
Sự nầy tại thượng đáng vua cha
Giờ nầy lại oan gia thàng minh
Phục vọng khúm thượng đỉnh thẩu thương"
Đức thánh ngự nưa giường khoan xá
Chi chuẩn hầu thiên hạ giao bang
Síp pét nước cụng sang tiến cống

*

* *

Đoạn nầy gạ nước Lương khâu châu
Vọng bãi lạy khâu hầu lăm xăm
Cống nhụng mạ an ngân kể vạn
Nước mền gằn ngộ ngáng tài vãn
Nả quai lịch gằn gằn thanh tú
Sư tha rự mọi nghề tỉnh thông
Nước bạch tiến kim ngân vô vạn

Dem nộp cho đức vua thiên tử...
Ngự ngai vàng hơn hờ thiên nhan
Đầy dinh cơ các quan vui quá
Yến ẩm khao thiên hạ vô văn
Mười tám nước đại quân châu chực
Vọng bá hay phủ phục linh tinh
Các nước đều hồn kinh phách tán
Miệng thề không dám phản về sau..."
Dẫn Tiến vương hàng đầu đi trước
Ba vạn quân biến phép uy nghiêm
Tiến Hùng bộ ngang nhiên râu nói:
"- Sự này do lỗi tại vua cha
Bây giờ mới oan gia thân lụy
Lạy mong lên hoàng đế thăm thương"
Đức thánh ngự trên giường⁽⁴⁷⁾ khoan xá⁽⁴⁸⁾
Chỉ chuẩn cho thiên hạ bang giao
Mười tám nước cùng vào tiến cống
Tiếng Bần vương kinh động bốn phương...

*

* *

Đoạn này nói nước Lương châu chực
Vọng bá lạy phủ phục⁽⁴⁹⁾ sân loan
Tiến những ngựa yên an⁽⁵⁰⁾ kể vạn
Người nước họ vốn sẵn tài văn
Cần cù lại siêng năng chăm chỉ
Biết mọi nghề chữ nghĩa tinh thông
Nước họ tiến kim ngân⁽⁵¹⁾ kể vạn

馬北伏事倉作僇勞浩吏望百潔進搖浩進保分保為浩文吏貢
 紅菓望乃王推夷聖倪肩拜臣倪馬倉倪周仍肩聖猗倪武肩馬
 毛祖芳在御諸亂御帝事祖官倪粟仍晚以駐駐御康現以曾使蒙
 鞍翻殿僅數才善的祖浩叩武醫金佩須殿醜低酌沃不祖百浩金
 鐘冠內王鎖軍奪銀謝莊願文珠外放裏車朱銀番仁謝官曹銀
 計贖透敢分劫人寬同吹紛謹簡鞍僧廿朝輕色判欺吏因孟麻地
 因罪情亂明浩民赦焉朝紛納沛王芝貴希翁分听赦焉娶汨認

Mạ hồng mao an vãng kẻ muôn
 Bắc bầm lạy tạ ơn chuộc tội
 "-Phục vọng đức điện nội thất tình
 Sự nảy tại Hắc vương hát loạn"
 Bần vương ngự điện vãng phân minh
 Rầu xoi chur vạn quân cướp nước
 Man di loạn khổ nhục nhân dân
 Đức thánh ngự ngai ngần khoan xá
 Nước mền dây lạy tạ hồi loan.
 Lại mi sứ nước Tang khâu châu
 Vọng bài lạy khấu đầu phân vân
 Bách thần quan võ văn cần nạp
 Nước mền gần nả miác khao sâu
 Tiến mạ dạng kim châu an ngọc
 Tháp tham nhụng vài vóc lụa loan
 Nước mền ngồi tua gần là quý.
 Nước châu khấu điện tỷ châu vua
 Tiến nhụng của xấu xa khinh bạc
 Bầu mi của tốt miác xác phẫn
 Đức thánh ngự ngai ngần phán ga
 "-Bầu xây mà oóc nả hát rằng
 Vì cần hiện bắt nhân lại sóa"
 Nước mền khấu lạy tạ hồi loan
 Văn vũ tăng bách quan vui thú.
 Lại mi sứ nước Lỗ mà thăng
 Cống mà dạng kim ngân văn nhện

Hàng nghìn ngựa đồ thảm kim an
Trăm bái lạy tạ ơn chuộc mệnh:
"-Cúi mong chờ đức thánh cảm thông
Tại vua Khách tấn công làm loạn"
Bản vương trên dinh phán phân minh:
"- Ai phản chúa quân binh tranh nước
Man di⁵² loạn làm nhục nhân dân
Đức thánh ngự ngai trên khoan xá"
Nước này liền lạy tạ hồi loan...
Lại có sứ nước Tang châu chực
Nhưng cúi đầu lạy lục xăm xăm
Người nó mặc áo thâm gọn ghê
Nước nó người đẹp để trắng sao!
Tiến những ngựa yên châu bàn ngọc
Dù thâm thêm vài vốc bạc vàng...
Nước nó coi con người là quý.
Nước Châu vào điện tí châu vua
Tiến những thứ xấu xa khinh bạc
Không có của đẹp tốt phần nao
Đức thánh ngự ngai cao phán dạy:
"- Nhận cho y tỏ vẻ thành tâm
Dạ hiền từ khoan nhân đại xá"
Sứ nó vào lạy tạ hồi loan
Văn võ cả trăm quan vui thú.
Lại có sứ nước Lỗ vừa sang
Dâng ngựa khỏe bạc vàng đầy chõ

效寬平低天同分進平以嵩賈信懷醜啟
 漢家踐祚圖君判年動庶顯都內改豫
 城園祿形上聖皆三不使叩戲海他形皇
 緩方祿腕通方御結其肩袒歌出如祿願
 望望像悅他謝聖伊結望拜免出免默
 絃伏形讓未辭名据臣諾伏百諾倪諾
 被共方伏每諾民

殺乃吟進王以朝

Huyền huân thêm nhưng nhiều số đa
 Phục vọng đức quốc gia khoan xá
 Hình tượng nung sửa pha bình dân
 Nước mến ngôi hình gần tốt miếu
 Sư tha thông thượng các thiên văn
 Tử tạ đức thánh quân hồi quân
 Đức thánh ngự chi phân phân miếu
 Cứ ý kết tam niên tiền công
 Thân kết cam bất động can qua
 Nước Giời mi sứ mà khấu châu
 Phục vọng lạy khấu đầu tung hô
 "Bách bài xo diện đô chuộc tội"
 Nước mìn giữ hải nội tin bản
 Mìn giữ xử tha văn dết rợn
 Nước mìn gần hình tượng xấu xa
 Na dẫm như pích ca nậm khai
 Sửa pha nung quang lại nập soa
 Cũng khấu đầu quốc gia thánh hoàng
 Đức vua ngự ngai vàng chuẩn tha
 Phục vọng đức quốc gia hồi các
 Mọi nước lều khoải lạc yên cư
 Nước nước khen phép vua rộng rãi
 Dân thịnh nhệm piom bái yên hương

*

* *

Đoạn này gạ Tiến vương khấu châu

Vải huyền huân vóc lụa sớ đa:
"- Lại mong chờ đức vua ân xá!"⁽⁵⁴⁾
Áo quân mặc tằm giữa nửa vời
Nước nó trông hình người đẹp chắc
Chữ nghĩa thông thượng các thiên văn
Từ tạ đức thánh quân hồi phán
Đức thánh ngự chỉ phán phân minh:
"- Cứ y phán ba năm tiến cống
Thần không dám dao động can qua!"...
Nước giới có sứ ra châu bộ⁽⁵⁵⁾
Cúi đầu xin bái lạy tung hô:
"- Trăm bái lại đền vua chuộc tội"
Nước nó ở hải nội chân mây
Nó ở gần mặt trời nắng gắt
Người nó trông hình mặt xấu xa
Mặt đen như quạ già bờ cõi
Quần áo mặc rộng rãi thênh thang
Cũng vào hầu thánh hoàng nhà nước
Đức thánh ngự ngai ngọc chuẩn tha!
"- Lạy xin đức quốc gia hồi các"
Mọi nước đều khoái lạc an cư⁽⁵⁶⁾
Các quan khen phép vua rộng rãi
Muôn dân cùng ơn đội vui mừng....

*

* *

Đoạn này nói Tiến vương châu bộ

望拜襪印頸前珠
金銀急馬馬計晒
銃炮添教驍計千
石拜良殿金对命
望拜良上庭甚倚
役乃在父王困唾
保慈界禿罪朝邦
慈庶界罪冤以命
貪王僕庶命失依
共登朕法王困論
方至御內殿大寬
大赦許面駕本土
暴乃如猛虎寸尖
恩登法才能爭國
進王恩卢性困身
輒肩方至君透命
復望方上庭赦身
収寸曾官金席鉞
収寸曾校驍兵卡
収寸曾地囚兵器
収幼庶殿池納希
収麻紉帝都紙紙
進王官望拜回寫
從令方帝君指教
美君臣条道三綱
浩帝安事民隱

Vọng bái lay khẩu đầu kền châu
Kim ngân cấp mã ó kẻ pác
Súng pháo thêm giáo mác kẻ tiên
Bách bái khừ điện kim đuổi mình
Vọng bái khừ thượng đỉnh thậm thương
Việc này tại phụ vương khờ chối
Bầu pây là thúc tội triều bang
Pây mà là tội oan khẩu mình.
Bản vương điệp mà mình cụng thương
Cụng rự chắc phép vương khờ luận
Đức thánh ngự nội điện đại khoan
Đại xá hầu hồi loan bản thổ
Giờ này như mãnh hổ thuần hăng
Toọng rự phép tài năng cheng quốc
Tiền vương toọng lo xót khôn thân
May mi đức thánh quân thấu mình
Phục vọng đức thượng đỉnh xá thân
Thu thuần tăng quan kim kho bạc
Thu thuần tăng giáo mác binh thư
Thu thuần tăng địa đồ binh khí
Su au mà điện tí nộ vua
Su mà nộ đế đô thay thay
Tiền vương quan vọng bái hồi loan
Tông lệnh đức đế quân chỉ giáo
Nghĩa quân thân rèo đạo tam cương
Nước đây yên sự dân ổn đủ

Cúi đầu xin bái lạy trước vua
 Hàng trăm con ngựa mô, vàng bạc
 Súng ống thêm giáo mác kẻ ngàn:
 "-Trăm lạy lên điện vàng chuộc mạng
 Lạy lên mong thánh thượng cảm thương
 Việc này bởi đế vương khôn chối
 Không đi thi mắc tội đến thân
 Đi thi phải tội oan tình mệnh...."
 Bần vương dạ rất chính bèn thương
 Thề tình biết phép vương cho rảnh
 Ngự đền vàng đức thánh cả khoan
 Tha tội cho hồi loan bản thổ
 Nay tựa như mảnh hổ hết hăng⁽⁵⁷⁾
 Dạ biết phép tài năng tranh quốc...
 Tiến vương còn lo xót khổn thân
 May có đức thánh nhân cứu mệnh
 Lạy cầu người trên đỉnh xá thân..
 Thu hết thầy kho vàng kho bạc
 Thu hết thầy giáo mác binh thư
 Thu hết thầy địa đồ vua Khách
 Thầy bạc vàng cung các cho khuân
 Thu về nộp đế quân thay thầy...
 Tiến vương quan vọng bái hồi hương
 Xin theo lệnh đế vương chỉ giáo
 Nghĩa quân thần là đạo tam cương⁽⁵⁸⁾
 Nước được yên bốn phương vui thú

个兵裏候貢碧座雲保鄉諫叱処邦国朝下邦隋功蓋軍雀侨本弄
狄大征諸進改宮宮登奎也希湘上治内天刘賊戒吳臨岫岫迷營
王雀生張朝辭章池安首似者床后顏督民祖安采送諸渭甲渭分
食賊親八麻希帝殿出府岫使根太天德臣漢探快迷推把渭蹂渭
呼郎同拾岫刺湘出帝渭登豎岫封分封武帝了享岫進乃乃乃辭
乃敢子寸差如懌毋玉固听幻竟媼領娘文如辭事岫卜机机机乃
設勇父并港依望壯哉再保諸共似院似觀共希民民官办拮自机

Đoạn này ga Bàn vương lúc cá
 Dừng cảm tức sắc Hắc đại binh
 Phụ tử đồng thân xinh chính lược
 Yên thuận sip pết nước chư hầu
 Nước nước kéo mã châu tiến công
 Y như tôi vua Thuấn vẫn xưa
 Vọng điệp thẳng rườn chương cung sỏa
 Mậu Đan giữ điện tí cung loan
 Chắc nguồn đây giữ an rạ bầu
 Tài hồi mưa phù cầu quê hương
 Bầu rằng tham đin gần păn chá
 Xinh au song sứ già vua cha
 Công mền xam căn mã thẳng xâu
 Gần nâng phong thái hạ thượng bang
 Thống lệnh đức thiên nhan trị quốc
 Gần nâng phong tổ đức nội triều
 Chiêm văn vũ thần dân thiên hạ
 Cũng như rườn Hán Tô Lưu Bang
 Hà pí liễu đẹp an sắc giác
 Dân sự hưởng khoái lạc thành công
 Dân xứ xứ mừng mừng hưng thịnh
 Quân bóc tiến soi xinh khao quân
 Phân cơ này pyá mưa đin Hắc
 Cất cơ này mưa cấp đin keo
 Tự cơ này tèo mưa mừng bản
 Cơ này hân mưa phận dinh vua

*

* *

Lại nói đoạn Bản vương con ngọc
Mang theo đánh giặc Khách đại binh
Cha con cùng thân chinh trận mạc
Yên cả mười tám nước chư hầu
Các nước kéo vào châu tiến cống
Khác nào đời vua Thuần ngày xưa
Thoảng thương nhớ thành đô cổ quốc
Mẫu Đan nàng đến các cung loan
Biết có được bình an chăng đó
Ước ao về phủ cũ quê hương...
Chả tham gì biên bang chi cả
Đòi lấy hai sứ giả cùng ra
Công nó theo từ nhà vất vả
Một người phong: thái bá thượng bang
Thống lĩnh giúp thiên nhan trị nước
Một người phong tổng đốc trong triều
Coi văn võ thần liêu nội ngoại⁽⁵⁹⁾
Cũng như đời Hán đại Lưu Bang⁽⁶⁰⁾
Năm năm dẹp đã an bờ cõi
Mời trăm quan cả hội thành công
Quân sĩ kéo về đông nhan nhân
Mổ trâu to bò lớn làm mâm
Chia cơ này về cung đất Khách
Cắt cơ này về các Châu Giao⁽⁶¹⁾
Từ cơ này về nhiều cơ bản
Cơ này cho về quản dinh môn...

殿上 棚下 良辰 朝 旂 偶 过 步 时 过 歲 綠 恩 哀 拜 艱 上 嚴
 了 同 通 孟 京 戒 天 硯 寧 棚 直 希 孟 許 孟 保 御 奏 万 交 煖 殿 嚶 督 皇 謹
 机 还 安 馬 安 池 軍 馬 江 海 棚 直 希 孟 許 孟 保 御 奏 万 交 煖 殿 嚶 督 皇 謹
 營 再 平 安 矣 殿 諸 駟 營 殿 京 以 毒 英 國 杉 奏 上 國 出 干 交 武 猶 天 登
 敵 軍 棚 治 律 御 謹 拉 探 合 認 麻 點 將 同 恩 連 長 方 盤 主 狄 曾 王 帝 朝
 飲 官 指 聖 贊 既 傳 繼 以 飲 將 王 希 生 元 乃 元 邦 望 群 聖 眉 將 飲 令 武
 莫 收 諸 方 參 希 令 沃 拉 宴 諸 貪 方 杉 狀 屏 狀 望 奏 朕 方 共 諸 封 受 文

Yên âm thết dinh cơ lầu đoạn
 Thu quân quan tái hoán hồi loan
 Chư tướng mắng binh an thông thả
 Đức thánh tây binh ma vui mắng
 Sam bươn lọt Trảng An kinh ký
 Vua cha ngự điện tỷ chắc tin
 Lệnh truyền rao chư quân thiên hạ
 Oóc pây rắp phò mã khươi quan
 Rắp khâu toòng dinh chang yền lạc
 Yên âm hội đền các mắng khuya
 Chư tướng nhộn kinh đô chực châu.
 Bản vương mà khâu châu vua cha
 Đức vua nằng nưa ngai vui mừng
 "Bản sinh tướng anh hùng hắt rả
 Trạng nguyên đồng quốc gia vui quá
 Giờ này on bản vạ bầu lo"
 Trạng nguyên liền tâu vua tức thì
 "- Vọng bái khùn thượng vị tâu qua
 Tâu vọng đức quốc gia vạn tuế
 Vẫn còn bạn giú rắp giao duyên
 Đức thành châu thiên ban dẫu toong
 Cụng mì lúc giao rộng diện cung"
 Chư tướng tăng vô văn vộm bái
 Phong Khâm vương lan ngoại thế ngôi
 Thụ lệnh đức thiên khai hoàng thượng
 Vẫn vô châu song bùng cần nghiêm

Qua vài ngày yến ăn xong đoạn
 Quan thu quân tản mạn hồi loan...⁶²⁾
 Các tướng đều bình an thông thả
 Đức thánh trẩy binh mã vui tràn
 Ba tháng tới Trường An kẻ chợ...
 Đan trì vua cha ngự được tin
 Lệnh truyền rao các dinh thiên hạ
 Ra đi đón phò mã rể quan
 Đón vào điện kim loan yên lạc
 Yến ẩm hội đèn các mừng nô
 Các tướng chập kinh đô châu cận..
 Bần vương người bề kiến vua cha..
 Vua nhìn mặt nét na vui vẻ
 "Tướng anh hùng trời để cho ta..."
 Trạng nguyên và quốc gia vui quá
 Bây giờ nhờ giờ cả không lo...
 Trạng nguyên liền tâu vua tức khắc
 Vọng bái lên thượng các tàu qua:
 "-Tâu lên đấng quốc gia vạn tuế
 Lập Khâm vương để thế ngôi trời"
 Đức thánh cả mừng vui trong dạ
 Liền hiệu lệnh giao cả điện cung
 Các tướng gồm võ văn họp lại
 Tôn Khâm vương cháu ngoại thế ngôi
 Chịu mệnh đấng con trời hoàng đế
 Văn võ châu hai phía cần nghiêm

朝章位家貢邦
直宮治國進治
金頭王地赤舞
殿叩新每共壽
出裨幹曾德英
改官芳赦八如
帽石年大拾依

Gũn vãn giữ điện kim chực châu
Bách quan lạy khấu đầu cung chương
Niên hiệu dư Tân vương trị vị
Đại xá tăng mọi tỳ quốc gia
Síp pết nước cộng mà tiến công
Y như tôi vua Thuần trị bang

*

國候貢容治聖養政父章群凌右營地信駁羅律
治諸進賓該收生拾親宮戲殊左各嗟戰界效噉
王塔朝韃巨喜田堂王府鑲漫文馬金聖明專累
新每麻世君歡彬府貪瀕焉汎武矣殿奴聖矣暖彈
吟曾呻聖浩帝致並送沃及如界仍汨玉旁共及添
片寸濫兮菠民聖飲官韋飭彬而安改丹拉武攀琴
殿穿冬太嚴乃旁宴推叫似旗登淫拾壯沃文性彈

Đoạn này gạ Tân vương trị quốc
Yên khóp thuận mọi nước chư hầu
Các nước kéo mà châu tiến công
Bản đức thánh thể sống khoan dung
Nghiêm phép nước quân thần cai trị
Vạn dân đây hôn hi hắt kìn
Đức thánh lúc bản đin sinh đường
Yén âm giữ phủ đáng síp vãn
Xoi quân sống Bản vương thân phụ
Kèo quân oóc tu phủ cung chương
Gản lếch cấp mạ khang pây còn
Cờ bản như moóc ón rẻo lằng
Soong bường là vũ vãn hữu tả
Rầm rập nhặng binh mạ các đỉnh
Síp vãn thàng điện kim quế tỳ
Mậu Đan nguộc noọng nhi chắc tín
Oóc rập đức thánh minh là mã
Vãn võ cùng binh mạ số đa
Tính cửa cấp kèn loa moòng lắt
Đàn cầm thêm đàn sắt nĩ non

Đêm ngày ở điện vàng châu chực
Trăm quan lạy dõn dập cung chương
Niên hiệu là Tân vương trị vị⁽⁶⁴⁾
Đại xá cả toàn thể quốc gia
Mười tám nước về qua tiến cống
Y như đời vua Thuần trị bang....

*

Đoạn này nói Tân vương trị quốc⁽⁶⁵⁾
Yên tất cả các nước chư hầu⁽⁶⁶⁾
Các nước kéo về châu tiến cống
Chúc đức thánh cuộc sống thông dong
Chiếu thiên hạ khoan hồng đại xá
Muôn dân được thông thả cấy cày...
Đức thánh con đất trời sinh dưỡng
Mười ngày tiệc ăn uống phủ đường
Sai quan đưa Bần vương thân phụ
Kéo quân ra cửa phủ vui mừng
Người sắt và ngựa gang đi tước
Cờ giương như sừng mọc theo sau
Đồng võ văn theo hầu bên cạnh
Ầm ầm ngựa và lính các dinh
Mười ngày đến đền kinh quê cũ
Mẫu Đan ngọc em nhị⁽⁶⁷⁾ biết tin
Ra đón đức thánh minh chồng ả
Văn võ đến cúng hạ rân ra
Đàn nhị và kèn loa vang át
Đàn cầm thêm đàn sắt nỉ non⁽⁶⁸⁾

登 雨 堪 人 民 各 处
 拜 根 沃 拉 主 恁 个
 曉 保 欣 欽 王 狄 个
 壯 丹 自 咄 听 庄 咄
 欽 王 王 判 官 声 那
 翁 王 王 天 听 吟 歡
 欽 王 王 治 顔 殿 池
 新 王 丹 过 役 些
 壯 功 改 望 歆 恩
 補 乃 越 彬 通 哩
 祭 取 造 煥 座 且
 牲 攀 乃 煥 座 金
 文 氏 以 奏 連 殿
 四 李 有 花 跪 聖
 民 事 存 花 拜 金
 曾 每 本 每 才 銀
 拾 登 各 卅 府 朝
 驂 曉 荒 低 來 孟
 民 事 帝 快 來 乐
 本 送 如 荒 花 喜 賀

Soong bương tặng nhân dân các xứ
 Kèo cần oóc rập chúa mắng dôm
 Ngồi bầu hân Khâm vương lúc cá
 Mậu Đan cú pác gạ đẳng xam:
 "Khâm vương chúa lúc quan rầu nà?"
 Bản vương liền phán gạ gắm hoan:
 "-Khâm vương quyền thiên nhan diện tí
 Tân vương khâm trị vì thể ta"
 Mậu Đan mắng quá đa dẫu toọng
 Bô công văn viễn vọng xo kin
 Giờ nầy on bản đin thông thả
 Gùm văn giủ dẫu sôa diện kim
 Tinh cửa nầy tương liên tứ thí
 Văn võ khấu tâu gủi nà ngai
 Tứ qui bách hoa khai ngự uyển
 Dân sự dôn sam vạn kim ngân
 Tặng mọi bản mọi mường khấu châu
 Síp soong các châu phủ yên vui
 Mừng ngời tời đây lai piết miác
 Dân sự đây khoái lạc vui khua
 Bản mường như phong hoa hí hạ.

殿 乃 呼 壯 元 聖 升
 眉 來 功 殿 閣 府 弄
 崇 花 敗 上 未 高 叔
 擲 役 內 殿 太 泉
 後 了 至 公 至 正

Đoạn nầy gạ Trạng nguyên nà miác
 Mi lai công diện các phủ vua
 Tời tời hất thượng thư cao quyền
 Sửa sang việc nội diện Thái Tông
 Việc việc lều chỉ công chí chính.

Hai bên đường nhân dân các xứ
Kéo nhau ra sớm để đón quan...
Nhìn không thấy Khâm vương con cả
Mẫu Đan mở miệng đã hỏi han
"Chùa Khâm vương con quan đâu vậy?"
Bần vương ngay lúc ấy nói lên:
"- Khâm vương quyền thiên nhan điện bệ
Tân vương lên trị vị thay ông...."(69)
Mẫu Đan hoa nở mừng trong bụng
Bỏ công ngày xa rộng ăn mày
Ngày nay nhờ đất trời khoái lạc
Đêm ngày ở trong các điện vàng
Bốn mùa tiếng nhị đàn inh ỏi⁽⁷⁰⁾
Vấn võ vào châu lạy trước ngai
Tứ quý thấy hoa tươi thơm tỏa⁽⁷¹⁾
Phương xa ba vạn ngựa ngân an
Các tỉnh mọi phương dân vào cổng
Phố phường châu phủ cũng yên vui
Trông thấy ngày nay đời đẹp nhất
Dân sự được khoái lạc cười vui
Bản mừng như hoa trời đua nở

*
* *
*

Đoạn này nói Trạng nguyên mặt ngọc⁽⁷²⁾
Nhiều công lênh đền các phủ vua
Đời đời làm thượng thư chúc cả
Sửa sang việc thiên hạ Việt vương
Vua chính dân vạn phương vui thú...

旼琮器傳首仗香 Hoãn goeng lãn chuyện cẩu Nho Hương

尸天下羈方帝戰 Se thiên hạ sí phương đày chắc

歆羈取若渴者便 Hãn bại gản khô khát giá khua

轍致帝敗帝天下 May số đày hất vua thiên hạ ./.

Ngày vắng kể chuyện cũ Nho Hương

Đề thiên hạ bốn phương người biết

Thấy những người khô rách đừng cười

May số làm vua coi thiên hạ...

CHÚ THÍCH

- (1) *Mạch*: đường.
- (2) *Châu, ngọc*: vật trang sức quý.
- (3) *Đan trì*: hiên son màu đỏ (hiên trong điện vua).
- (4) *Vị thượng*: người chồng. *Bần vương*: vua nghèo, hiệu xưng của vua Nho Hươg.
- (5) *Thủ hiếu*: chịu tang.
- (6) *Cù lao báo bổ*: cù lao: khổ nhọc; báo bổ: đền đáp, báo đáp.
- (7) *Vằng dương*: mặt trời.
- (8) *Phát chẩn bần*: phát tiền gạo để cứu đói.
- (9) *Khởi binh*: dấy quân.
- (10) *Vua Khách*: truyện thơ Tây khi nói đến vua nước ngoài thường gọi là vua Khách có lúc gọi vua Nùng.
- (11) *Thân chinh*: tự bản thân vua mang quân ra trận mạc.
- (12) *Ái biên*: cửa ải nơi biên thùy.
- (13) *Kinh luân*: *Kinh Dịch* có viết: Quân tử dĩ kinh luân (nghĩa: người quân tử có tài ngang dọc trời đất), ý nói giỏi mọi mặt.
- (14) *Biên Nhạc*: tên một địa phương nói trong truyện.

- (15) *Kèn loa nổi tiếng vang tiền tuyến*: cả câu nguyên văn tiếng kinh trong bản Nôm. Tiền tuyến: ngoài mặt trận.
- (16) *Giao công đại phá*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản. Giao công: giao chiến, hai bên cùng xông vào đánh nhau. Đại phá: đánh lớn.
- (17) *Tiến công* (hay *tấn công*): xông vào trận đánh nhau. Tiếng Hán Việt trong nguyên bản.
- (18) *Kịch chiến*: đánh nhau kịch liệt. Tiếng Hán Việt trong nguyên bản.
- (19) *Tập công*: đánh dồn lại, bốn phía úp vào.
- (20) *Cổ soạn*: mồm cổ thịnh soạn.
- (21) *Đắc đạo thần ky*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản. Thần ky hay thần cơ: mưu cơ thần thánh. Đắc đạo thần ky: học được mưu cơ của thánh thần.
- (22) *Sinh cầm*: nguyên bản ghi tiếng Hán Việt, nghĩa: bắt sống.
- (23) *Xưa kia cha nhẹ nặng không cân*: nhẹ nặng ý nói không công bằng. Cả câu ý nói: trước kia cha coi quý hai chị và hai anh rể, còn Mẫu Đan và Nho Hương bị coi rẻ rúng.
- (24) *Bốn thân*: bố mẹ đẻ và bố mẹ chồng (hoặc vợ).
- (25) *Thiên xá*: trời xá tội; chữ trong *Ngọc hạp ký* (sách chọn ngày - duy tâm).
- (26) *Con Nghìn vàng*: ý nói con quý, chỉ con Nho Hương (Khâm vương sau này). Con nghìn vàng; Thiên kim quý tử.
- (27) *Tung hô*: vua Hán Vũ Đế đi tuần thú đến núi Tung Sơn, nghe nhân dân hô "vạn tuế" ba lần. Từ đấy về sau thần dân bắt chước lấy hai chữ "vạn tuế" để mừng tuổi vua; hô "vạn tuế" gốc tính từ ngày hô ở Tung Sơn nên gọi là tung hô (tung hô vạn tuế).
- (28) *Tòng chinh*: theo việc chinh chiến.
- (29) *Giặc Ngô hoặc giặc Nùng, giặc Khách*: đều chỉ nước định đến xâm lược.

- (30) *Khoái*: còn gọi khoái mè, loại ong cũng cho mật nhưng con to hơn (khác ong ruồi nhỏ hơn). Loại ong khoái đốt dữ hơn cả trong loài ong.
- (31) *Cải tử hoàn sinh*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản. Nghĩa: làm người chết sống lại.
- (32) *Cứu tinh*: sao cứu tinh. Cả câu "có phúc gặp cứu tinh sống" có nghĩa: vì có phúc nên gặp hoạn nạn được giới cứu thoát khỏi.
- (33) *Anh em đường chân tay*: sách chữ Nho cũng nói: huynh đệ như thủ túc.
- (34) *Bến Nhạc* (hay Biên Nhạc): tên một địa phương nói trong truyện.
- (35) *Quân Thiên thai*: quân binh nhà giời, quân tiên.
- (36) *Kim ấn*: dấu vàng; một từ trong phép thuật thần thông.
- (37) *Rể út linh tron*: chỉ Bàn vương.
- (38) *Lũy* (trong chiến lũy): nơi tiền tuyến, chỗ dàn trận.
- (39) *Tá khoa*: khoa bói toán tá đạo, mê tin.
- (40) *Thần hậu*: theo khoa bói thì thần hậu thuộc hỏa (lửa), tỷ thuộc thủy (nước), thủy khắc hỏa, khách khắc chủ... Quả bói lợi cho chủ.
- (41) *Hung thần*: thần dữ (không lành).
- (42) *Địch uy*: chỉ uy thế của quân Bàn vương.
- (43) *Thành trì*: loại thành kiên cố, trong xây thành, có hào sâu chứa nước xung quanh.
- (44) *Tàng hình*: dấu hình, ẩn hình không trông thấy.
- (45) *Hổ lang*: hùm beo chó sói.
- (46) *Mai phục*: nắp kín chờ địch đổ ra đánh.
- (47) *Đức thánh ngự trên giường*: phổ biến là đức thánh ngự trên ngai vàng, nhưng truyện thơ Tây nói nhiều đến giường chứ không phải là ngai. Là một vấn đề chúng ta cần khảo cứu thêm.
- (48) *Khoan xá*: rộng lượng mà tha tội cho.
- (49) *Phủ phục*: cúi rạp xuống.

- (50) *Ngân an*: yên bạc.
- (51) *Kim ngân*: yên vàng.
- (52) *Man di*: mọi rợ. Một quan niệm phong kiến về dân tộc không đúng (cho rằng có dân tộc chính thống, có loại man di!!!).
- (54) *Ân xá*: làm ơn tha tội cho.
- (55) *Nước giời*: nước lớn tự xưng là thiên triều (nước giời).
- (56) *Khoái lạc an cư*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản. Nghĩa: vui vẻ, sống và làm ăn ổn định.
- (57) *Mãnh hổ*: hổ thiêng, hùm mạnh.
- (58) *Tam cương*: ba rường mối theo đạo làm người của chế độ phong kiến: vua là rường mối cho bầy tôi, cha làm rường mối cho con cái, chồng làm rường mối cho vợ.
- (59) *Thần liêu*: gồm các quan triều thần văn võ (còn gọi là quan liêu).
- (60) *Lưu Bang*: Hán sử chép: vua Cao Tổ nhà Hán họ Lưu, tên Bang, phá Tần, giết Sở, 5 năm trở thành nghiệp đế.
- (61) *Các châu giao*: các là nhà cửa, châu giao là phạm vi nước Việt thời Bắc thuộc. Tên đất ở trong truyện chỉ nên coi là ước lệ địa danh chung mà thôi.
- (62) *Hồi loan*: quay xe trở về dinh cơ mình.
- (63) *Bệ kiến*: ra mắt vua ở trước bệ.
- (64) *Tân vương*: tức là tên hiệu của Khâm vương (con Mẫu Đan), nay là vua thế vị Đường Tông.
- (65) *Trị quốc*: phép cai trị nước nhà, là một trong tám điều mục của sách *Đại học*. Sách *Đại học* có tám điều mục là: cách vật, trí tri, ý thành, tâm chính, thân tu, gia tề, quốc trị, thiên hạ bình. Giảng ngược lên như sau: muốn bình được thiên hạ thì phải trị được nước, muốn trị được nước trước hết phải nghiêm được nhà, muốn nghiêm được nhà trước hết phải tu được thân, muốn tu được thân trước hết phải chính được lòng, muốn chính được lòng trước hết phải có ý thành thực, muốn được ý thành trước

hết phải thông hiểu tri thức (tri tri) đã, muốn thông hiểu tri thức trước hết phải học hành thông suốt mọi vật (vật cách).

- (66) *Nước chư hầu*: nước nhỏ yếu phải phụ thuộc vào nước lớn mạnh.
- (67) *Ngọc, em nhị*: ngọc: chỉ chung con trai con gái mặt mũi sáng sủa như ngọc. Mặt ngọc để chỉ người đáng quý. Em nhị: nghĩa tương tự như hoa tươi đẹp, đáng yêu (lỗi dùng tôn xưng).
- (68) *Đàn cầm, đàn sắt*: đàn cầm: nhạc cụ năm hay bảy dây do vua Thần Nông làm ra. Đàn sắt bỏ họ Bào Hi thời Trung Quốc cổ làm ra với hai mươi lăm dây. Có nhiều thuyết nói về lịch sử đàn sắt như sau: Họ Chu kẻ sĩ là Đạt làm ra đàn sắt năm dây. Sau ông Cổ Tâu (bố vua Thuấn) sửa đàn sắt thành mười lăm dây rồi lại tăng lên hai mươi ba dây. Vua Hoàng Đế sai người Tổ nữ gảy đàn sắt năm mươi dây.
Đàn sắt thường dùng là mười chín hoặc hăm nhăm giây. Sau này, người ta đeo dây đàn sắt ba mươi sáu dây.
- (69) *Ông*: ở đây chỉ ông ngoại là vua Đường.
- (70) *Nhị đàn*: tức cái nhị (hai). Nhị có hai giây nên có tên là Nhị (hai).
- (71) *Tứ quý*: bốn mùa trong năm.
- (72) *Mặt ngọc*: chỉ chung con trai con gái mặt mũi sáng sủa như ngọc. Mặt ngọc để chỉ người đáng quý.

Chiêu Đức

Hoàng Triều Ân

Giới thiệu - Phiên âm - Dịch nghĩa - Chú giải

CÁI CHÍ LỚN, MỐI TÌNH ĐẸP TRONG TRUYỆN CHIÊU ĐỨC

Chiêu Đức là một truyện vào loại dài trong số những truyện thơ nôm dân tộc Tày. Truyện gồm 2.646 câu.

Truyện được lưu truyền rộng rãi trong đồng bào dân tộc Tày, hầu như ai cũng được nghe kể, cũng có người thuộc toàn truyện, có nhiều người thuộc từng đoạn truyện, bởi Chiêu Đức có chí lớn, mối tình giữa Chiêu Đức và Kim Nữ là mối tình đẹp, son sắt thủy chung.

Truyện kể như sau:

Chiêu Đức nhân vật chính trong truyện, là con trai một nhà Bách Vạn, và nàng Kim Nữ con gái quý của nhà họ Viên, đều là đôi con cầu tự do trời phó xuống nơi hạ thế để đáp lại lòng thành kính của Bách Vạn và Viên Ngoại.

Bách Vạn và Viên Ngoại - đôi bạn đồng châu, cùng là nhà giàu sang quyền quý - không có con. Hai người rủ nhau lên xin phật ở chùa Lô Âm. Sau vài ngày đêm ăn chay niệm Phật ở chùa, Bách Vạn và Viên Ngoại đều nằm mơ thấy Phật trao cho mỗi người một đứa con. Hai người vô cùng mừng rỡ và hẹn ước với nhau: "Nếu sau này chúng ta một bên sinh trai, một bên sinh gái sẽ kết làm thông gia, cho hai đứa kết thành đôi vợ chồng".

Quả nhiên sau này, vợ Bách Vạn sinh ra chàng Chiêu Đức và vợ nhà họ Viên sinh ra nàng Kim Nữ. Lời kết ước

trước cửa chùa Lôi Âm ngày nọ được ôn lại với nhau. Hai nhà đều chăm lo dưỡng dục, mong cho con chồng lớn để sớm tác thành gia thất. Nhưng khi Chiêu Đức lớn khôn đến tuổi lấy vợ thì cha mẹ qua đời, chàng trở nên cô cút, tứ cố vô thân. Thấy Chiêu Đức lâm vào cảnh nghèo hèn, không nơi nương tựa, Viên Ngoại liền tính chuyện bội ước. Ông bà định không gả Kim Nữ cho Chiêu Đức nữa mà lại gả nàng cho con nhà Phạm tướng công, mặc dầu Kim Nữ vẫn khăng khăng giữ lời ước xưa, dành lòng chung thủy với Chiêu Đức nhưng Viên Ngoại cứ nhận lời cưới hỏi của nhà họ Phạm.

Chiêu Đức hổ thân tui phận, phải rời bỏ quê hương. Chàng ra đi với một ý chí cố công học hành để trở thành người khá giả. Thương chàng cô cút, lại biết chàng là người ham học thông minh, một vị sư ông nhận nuôi chàng và dạy kinh sử cho chàng. Chàng lại còn được nàng Kim Nữ giấu cha mẹ nay gửi quần áo, mai gửi thư tâm tình hứa hẹn. Vì vậy chàng càng cố học hành, ra công luyện văn sớm tối. Chẳng bao lâu chàng đã thông lầu lầu mọi đoạn phú thơ. Thấy chàng học giỏi thầy và bạn đều mừng, nhưng mong từ đây chàng sẽ hết khổ. Nhưng một tai họa bất ngờ lại xảy đến với chàng. Chàng bị kết tội oan về việc bà nhũ mẫu của Kim Nữ bị giết hại trong đêm Kim Nữ nhờ bà nhũ mẫu đưa vàng lại tặng chàng, lại bị tên Hoàng Thăng giết hại. Bọn vua quan đem chàng ra pháp trường xử chém. Chàng được một đàn ruồi vàng bay đến bám đầy mình chàng và bâu kín lưới kiếm của đao phủ để cứu chàng. Đao phủ không chém được chàng phải tâu lên vua. Sau đó Hoàng Thăng bị phát giác rồi bị bắt giam. Chiêu Đức thoát khỏi tù tội. Thấy chàng được tha, Kim Nữ vô cùng vui mừng đón chàng về và định sớm yên bề gia thất, sớm tránh cho chồng những bước buồn phiền. Nhưng Chiêu Đức chưa chịu bước tiến ở đây. Chàng còn định tìm thầy học thêm

các phép thần thông, các mưu thao lược để trở thành người văn võ kiêm toàn.

Chàng dặn dò người yêu rồi lại ra đi. Chàng qua chùa Lôi Âm vượt các bến tiên, thẳng lên mừng bân tìm thầy dạy phép. Chàng được nhà đạo sĩ Huyền Thiên truyền dạy phép thần thuật lại. Ba năm ròng rã chàng đã tinh thông mọi phép thuật. Một hôm chàng nhận được thư nàng Kim Nữ cho con bạch hạc Kim Dao đưa tới. Chàng nhớ người yêu, vào xin đạo sĩ cho mình trở về hạ giới. Đạo sĩ bằng lòng vì lúc đó chàng đã đủ tài năng và đức độ để trở lại trần gian. Đạo sĩ ân cần nhắn nhủ: khi Chiêu Đức về dương gian hãy sang giúp vua nước Trần dẹp giặc xâm lược.

Chàng nhận lệnh thầy rồi từ biệt trở về. Trên đường về chàng gặp các nàng tiên. Các nàng lưu luyến ngổ tình mong muốn giữ chàng ở lại mừng tiên. Nhưng chàng một lòng chung thủy với Kim Nữ, không để vào tai một lời hoa nguyệt của các nàng tiên nga. Về đến chùa Lôi Âm, chàng gặp nàng Kim Nữ đã lên đó đón chàng. Đàng đẵng ba năm trời xa cách nay mới lại gặp nhau, Kim Nữ ngổ ý với chàng cho được sum họp một nhà, vui cảnh "uyên ương tha cở".

Nhưng theo lời thầy dạy, chàng còn phải làm một việc lớn. Chàng dặn dò người yêu để đi dẹp giặc sau này về sẽ đón nàng tại chùa này. Kim Nữ thấy chàng có chí lớn không những không ngăn cản, giữ chàng lại như những cô gái thông thường, mà còn khuyên chàng đi và chúc chóng thắng trận trở về.

Chiêu Đức đến gặp vua Trần rồi cất quân đi ra trận. Ngụy quân có tên tướng giỏi Mạnh Hàn, phép thuật cao cường, thông thuộc lược thao, đã từng đánh đông dẹp bắc nhiều phen. Gặp Chiêu Đức, Mạnh Hàn thả đủ các phép thuật cao. Nhưng Chiêu Đức lại có nhiều thuật cao phép lạ hơn. Tướng

giặc sau nhiều ngày tháng giáp trận, quân Ngụy bị thua to, tướng Ngụy bị bắt, vua Ngụy xin hàng.

Chiêu Đức phát cờ hát khúc khải hoàn ca. Trần vương vô cùng mừng rỡ, làm yến khao quân thưởng tướng rồi nhường ngôi cho Chiêu Đức. Chiêu Đức lên ngôi, tìm đón Kim Nữ về cung làm hoàng hậu, đưa kiểu đón cha mẹ vợ về cung, sai người đón thầy dạy về làm Thái phó. Chẳng còn làm ma cúng tế bà nhũ mẫu chết oan uổng.

Từ đó, Chiêu Đức và Kim Nữ cùng sống một cuộc đời vinh hoa phú quý giữa muôn dân an cư lạc nghiệp trong một nước thịnh vượng thái bình.

Nội dung truyện toát lên một tấm gương khổ học, khổ luyện, nêu lên một bài học quên mình dưng cảm vì dân vì nước, chứa đựng một mối tình chung thủy tốt đẹp vượt khỏi vòng lễ giáo phong kiến nghiêm khắc, tỏa chiếu tình cảm con người.

Chiêu Đức - một bài học khổ học khổ luyện

Trong những truyện dân gian dân tộc, nhân vật "chàng mồ côi" hiền lành trung thực thường thường lúc đầu nghèo khó khổ sở rồi về sau ngẫu nhiên hoặc được tiên, bụt, thần, trời giúp đỡ, hoặc tự nhiên nhặt được vàng bạc mà trở nên giàu có vinh hoa. Nhưng ở đây, Chiêu Đức mồ côi cả cha lẫn mẹ, không người thân thích cậy nhờ, đã tự tạo ra một cuộc đời ấm no và hạnh phúc bằng bàn tay khối óc của mình.

Mồ côi cha mẹ từ năm 12 tuổi, Chiêu Đức sau khi đã bán hết ruộng vườn ao chuôm để làm ma cho cha, đã nghĩ ngay

đến việc đi tìm học đạo để sau này: "Dẫu không vào điện bệ cung vua, cũng là được thầy đồ dạy trẻ".

Ở đời nếu quen cảnh sống trong gia đình giàu có, người ta thường ỷ lại vào vàng bạc của cải của cha mẹ mà ăn chơi cho thỏa thích. Khi cha mẹ mất sớm, thì họ sẽ phải đi ăn nhờ, ở nhờ. Nhưng Chiêu Đức không thế. Sinh ra và sống trong cảnh: "Săn của cải tư trang điền sản, mặc cùng ăn năm trọn ấm no, vững vàng tựa cây đa đèo gió". Chiêu Đức gặp phải lúc cha mẹ sớm qua đời, đã tự đặt cho mình cái lý tưởng:

"Thân nam nhi phải luyện văn chương
Học giỏi sẽ ấm thân no miệng
Nếu nhờ thân độ lượng thương ta
Điểm bảng đã đăng khoa cũng dễ."

Rồi chàng ra đi theo tiếng gọi của lý tưởng. Trong lưng không một đồng một lạng, chàng "bỏ đất, bỏ làng" vừa đi xin ăn từng bữa, không hề kêu than.

Chàng gặp những bước gian lao, không thoảng chút ngả lòng nản chí. Chàng tự rèn mình bằng những gương xưa để củng cố thêm vững lý tưởng:

"Chu Mãi Thần đời cổ nêu gương
Ngày đêm luyện văn chương sử sách
Ngày sau thông mọi mạch thi thư
Đỗ bảng nhả nhà vua quý trọng."

Hay là:

Phật Hiền Kinh thành thân có chuyện
Chịu tu thân không kém không hèn

Chàng tin tưởng vào một ngày mai nếu cố bền lòng vững chí, chàng xây dựng một viễn cảnh tươi đẹp: "Người

nghèo khó làm nên có lúc, trước khổ sau sung túc có phen, bản bạc sau sẽ trở nên phú quý"

Lý tưởng và lòng tin đã mở ra cho chàng con đường. Chàng "dứt tình làng bản" quyết tâm ra đi: "Tìm chốn Khổng môn học chữ, tạm xa nhà từ già hương dân". Hết ngày này đến ngày khác, dù có phải: "Trên đường đi vừa dạo vừa xin, hết hàng phố hết làng vào bản" chàng vẫn không lùi bước. Chàng cố công tìm tới một trường: "Khổng môn" để xin học. Chàng lễ độ khấu đầu lạy sư ông:

"Tôi đến xin tìm chỗ học văn

Nhờ thầy được vài vần cũng quý."

Chàng đã tìm đúng thầy. Thầy học của chàng khác rất xa với thầy học của Lưu Đài nhận dạy học cho Lưu Đài những lại bắt Lưu Đài làm công cho thầy để đổi lấy bát cơm ăn, đổi lấy manh áo mặc. Còn thầy dạy học của Chiêu Đức biết rõ chàng hơn:

"Dạng này phải con quan quyền quý

Nhìn con người có chí học văn

Đúng là kẻ ra công tìm đạo."

Nên sẵn sàng nhận nuôi chàng và ngày đêm dạy học cho chàng. Chàng lại được người yêu đã hứa hôn là nàng Kim Nữ cho quần áo và thường xuyên gửi thư tâm tình hứa hẹn giữ mối tình chung thủy với chàng, khuyên nhủ chàng cố gắng học hành. Vì vậy, chàng ra công đèn sách. Chẳng bao lâu chàng đã: "Học một chữ biết ngàn câu luận, Thông lâu lâu mọi đoạn phú kinh".

Ba năm học nơi cửa thánh là ba năm chịu đựng vất vả thiếu thốn. Nhưng chàng không hề phàn nàn kêu ca. Chàng lại còn bị kết tội oan, xuýt bị chém đầu, nếu không có đám

ruồi vàng dẫn đường cho bọn vua quan tìm ra sự thật. Tuy vậy chàng vẫn nuôi một niềm tin với một ý nghĩa "Ngồi ngay ngắn không sợ bóng ngã nghiêng". Rồi sự thật đã giải thoát cho chàng.

Tin chàng được ân xá khiến nàng Kim Nữ sung sướng như bắt được cửa rơi. Nàng đón chàng tại ngục thất và định sớm cùng chàng chung sống. Nhưng chàng còn muốn tiến bộ hơn nữa:

"Quan lại nghĩ mưu cầu học phép
Học lược thao mọi chức tinh thông."

Chàng lấy gương xưa: "Tướng Lưu hầu xưa đáng trọng phu, đã từng được theo hầu thiên tử" để xây dựng lòng tin cho mình. Chàng đặt lòng tin vào ngày mai huy hoàng: "Tuy ta là hạ thứ thường dân, thành tâm học có lần nên giỏi".

Rồi chàng lại ân cần dặn dò người thương Kim Nữ để lại ra đi:

"Nàng không chê cửa thánh bản nho
Ngày năm tháng chờ lo sai hẹn
Rồi ngày mai sẽ nguyện duyên se
Đủ tài hãy tính bề gia thất
Ta sẽ về cửa Phật Lô Âm
Ăn chay lạy mừng bản học phép."

Chàng leo đèo lội suối lên cửa Phật Lô Âm, thắp hương cầu bụt mở cho con đường lên tiên. Chàng đi qua bến tiên, đi qua cửa trời. Bao nhiêu nàng tiên Nga xinh đẹp, bao nhiêu hàng phố, chợ phồn hoa không quyến rũ được chàng dừng chân lại. Chàng lên tới động đạo sĩ Huyền Thiên, nơi mà từ xưa không bao giờ có bóng dáng người trần lọt tới. Được đạo

sĩ mến thương dạy bảo, chàng say mê ngày đêm ra công luyện tập các phép rất mới lạ:

"Một phép biến hồ lang rừng thẳm
Nuốt trôi liền dao kiếm cùng người
Một phép hóa mưa rơi nặng trĩu
Một phép phun ra lửa cháy rừng
Một phép hóa nước dâng sóng cả
Một phép ra trời tỏ trời râm
Một phép chỉ dòng sông nước cạn
Một phép sai mây biến thành người
Một phép chỉ cây tươi nghiêng đổ
Một phép là kiếm trận hoân quân
Một phép là biến đặng vân hoán vũ
Trăm hai mươi tuổi lũ ngàn tràn
Một phép biến trời đen như bit
Một phép nhìn rõ quỷ vạ con."

Người trần học phép tiên, chàng phải chịu bao nhiêu vất vả gian lao nhưng chẳng bao lâu chàng đã: "Học thuộc lắm phép lạ thuật cao, trở nên vị anh hào võ giở, đủ tài năng về cõi trần gian, đủ đức độ kinh bang tế thế"

Thế rồi, sau ba năm học luyện, chàng được đạo sĩ cho phép về dương gian dùng tài để cứu bản cứu muôn. Trở về đến Lôi Âm, chàng gặp nàng Kim Nữ đã chờ đón chàng ở đó từ lâu. Nàng xin chàng cho định bề gia thất. Nhưng chàng theo tiếng gọi của lương tri, theo lời dặn của ông thầy, lại tạm gác việc riêng tư, lo toan việc cứu dân cứu nước. Để khi muôn bản thái bình chàng và nàng sẽ tính cuộc tình duyên loan

phượng. Chàng quyết chí ra đi giúp Trần quốc dẹp giặc Ngụy xâm lăng.

Chiêu Đức - một tấm gương quên mình dũng cảm vì dân vì nước.

Phản vì vâng lời thầy dạy, phản vì căm ghét lũ giặc xâm lăng, phản vì thương dân yêu nước, Chiêu Đức sau sáu năm trời khổ học khổ luyện, nay lại tạm lưu việc riêng, hăng hái ra tay dẹp giặc cứu nước. Chàng dặn dò tha thiết người thương:

"Nàng hãy chờ ở lại Lôi Âm
Để ta gắng một phen dùng phép
Ra công cùng phó giúp Trần vương

.....
Ta dẹp xong thiên hạ được yên
Sẽ lên đón hoa duyên ngọc nữ."

Chàng đã hay văn lại giỏi võ nhưng rất mực khiêm tốn. Chàng giản dị không chịu ngồi lên kiệu rồng của vua đến đón, mà đi bộ theo sứ giả vào triều. Khi được vua trao việc nước, chàng nói:

"Thắng là nhờ phúc chúa lộc vua
Không thắng thầy bảo về báo lại."

Nghe chàng tâm bày, nhà vua rất vừa ý, nhưng bách quan văn võ còn có ý nghi nghi hoặc hoặc:

"Có thể chọn binh cơ Chiêu Đức
Cho ra đi dẹp giặc ải quan
Nhưng lo nó gian ngoan quỷ kế."

Rồi họ tâu vua cử Tôn Lan - "Tướng thiên hạ biết tên" - cất "Quân lệnh mọi chống đông tây" ra trận. Nhưng tướng Tôn Lan tài giỏi "đáng kể mười phân" cũng không địch nổi tướng

Ngụy Mạnh Hàn. Tin danh tướng Tôn Lan thua trận tới tai vua và các triều thần làm cho cả triều đình hoảng hốt. Trần vương bàn bạc với bách quan đành phải cử Chiêu Đức. Biết rõ ràng là triều đình có ý thử tài mình, nên khi nhận cất quân ra đi dẹp giặc Chiêu Đức lại nhún nhường: "Thân bản bạc nhờ ơn hoàng đế, tài của tôi khôn thể đảm đương, nhưng vương sự từ nan lỗi đạo". Chàng ra quân kéo lên biên ải, với phép thuật "lôi minh" gom gió nhẹ "Hiu hiu thổi lay lắt ngọn tùng" để giục quân đi thêm chóng. Đến nơi đất biên cương, thấy dân bị:

"Giặc Ngụy đến cướp mừng cướp bản
Nhân dân đều tán loạn vào rừng
Ba năm bạn chuột chim khi vượn
Ruộng đất bỏ hoang vắng đầy lau
Giặc cướp bắt bò trâu đi mất
Địa phương từng chặt vật đã lâu
Ba năm sống nhờ khoai nhờ quả
Không màn chắn quần áo đồ dùng
Đói rét ở trong rừng cam chịu
Không biết đâu hột gạo nhỏ to."

Chàng vô cùng thương xót. Chàng càng thương dân bao nhiêu, càng căm thù, báy nhiêu. Càng căm thù giặc bao nhiêu, chàng càng hạ quyết tâm đánh giặc báy nhiêu. Gặp phải tướng giặc Mạnh Hàn, võ nghệ cao cường, tinh thông thao lược, chàng không hề nao núng. Sau ba ngày giáp trận, với các môn võ nghệ bình thường, chàng không thể giành được phần thắng. Sang ngày thứ tư, chàng phải dùng đến mưu rồi phép.

Trước khi thể hung hăng tiến lên như nước suối tràn của quân địch, chàng liền hạ phép trận phong ba: "Sai gió vật lửa, la, voi, ngựa" của quân thù làm cho tướng Mạnh Hàn phải

hoảng hốt kêu la: "Nhẹ như tướng con trời Khoắc Phạ, nên mới ra phéo lạ lời phong". Tướng địch hạ phép lửa đốt núi thì Chiêu Đức lại dùng phép"... Ứng mưa rào đón địch, dập tắt lửa mọi cách đang lan". Tướng Ngụy thả phép cao "ba trăm rần" thì chàng lại bày "trận phong vân mây bay bốn phía". Chưa chịu bó tay, Mạnh Hàn lại sai "nước lũ tràn vào như bể" dùng rồng rần làm cho Trần quân khiếp vía kinh hoàng. Chàng liền: "... Bể cạn dần hóa sông tức khắc, nước lui dần bãi cát hiện ra, vực nước sâu trăm sào ngàn sải, cạn hết dần trơ bãi cát vàng", làm cho: "Quân long vương tan hoang chạy chốn".

Mạnh Hàn càng hung hăng hơn. Hắn ra phép thả đàn chó ngao "Đầu to bằng cái đậu nóng hai, trông dữ tợn như bày chó đại, vào dinh Trần cắn hại lung tung". Chiêu Đức vẫn bình tĩnh sai "phép lang phép hổ". Đàn hổ lang liền: "Cắn chết hết lũ chó ngao kia". Rồi lần lượt hết phép "phá vân cuội mọc" vây kín quân thù, đến phép "cây cỏ mọc thành quân đuổi đánh", chàng đã làm cho tướng giặc hết thể mạnh. Quân giặc chạy đâu cũng như trời không dung thứ, và cuối cùng phải nộp thân chịu hàng.

Khi ra trận chàng rất nghiêm nghị, kiên cường, nhưng khi bắt được quân giặc chàng lại rất độ lượng khoan hồng: "Chiêu Đức truyền: quân thả hồi hương, ta chẳng giết động mường động bản".

Nhưng đối với tướng giặc kẻ chủ mưu gây tai họa cho dân, khi đã nổi xung, sát khí thì chàng lại xử sự vô cùng nghiêm khắc: "Tướng giặc là xử trảm không ta, dẫn ra bãi phù sa chợ muện, tướng Mạnh Hàn phải chém phanh thây".

Khi đuổi giặc đến đất giặc, chàng dặn quan quân phải giữ kỷ luật nghiêm minh, chàng nói:

"Của dân chớ có xâm phạm đến

Quân ta không cướp chiếm bản mường

Quan cảm diện Ngụy vương không đốt
Chiêu an dân chịu phục là thôi
Chớ làm động các nơi thôn bản."

Sau khi nhận sớ quy hàng của Ngụy vương, Chiêu Đức lui quân hát khúc khải hoàn ca trở về. Vua Trần thấy chàng có tài năng có đức độ, thì vô cùng mừng rỡ, cũng như muôn dân trăm họ vô cùng hân hoan: "Vua bèn ban sớ nhường lên ngôi, nhất là thân lòng trời thiên đế, hai là thuận hạ thế lê dân"

Từ đây vì hết sức hết lòng vì dân vì nước, chàng đã thấy con đường vinh hoa phú quý giữa cảnh nước thanh bình. Và khi muôn dân trăm họ được an cư lạc nghiệp, chàng mới tính đến chuyện riêng tư của mình: việc tình duyên đôi lứa.

Kim Nữ - tấm gương sáng của một mối tình chung thủy

Khác với nàng Thị Đan (trong truyện *Nam Kim Thị Đan*) vượt xa nàng Bioóc Lả (trong truyện *Bioóc Lả, Lương Quân*) không giống nàng Quyển Vương (trong truyện *Trần Châu*), nàng Kim Nữ có một tiết thái rất khác thường. Nàng không đi vào con đường tự vẫn, khi gặp phải lúc cha mẹ bội hôn với người yêu đã đính ước như Thị Đan, như Bioóc Lả. Nàng cũng không lặn lội đi tu như Quyển Vương khi bị cha mẹ ép gả cho con nhà họ Phạm. Khi nghe cha mẹ bàn bạc bội ước với Chiêu Đức, người đã đính hôn từ khi còn trong trứng nước, vì chàng sớm mất cha mẹ mà hóa nên nghèo khó, nàng liền thẳng thắn nói với cha mẹ ba lần bốn lượt. Lúc thì nàng trách cha mẹ không giữ chữ tín:

"Đã nói lời bốn ngựa khó thu
Giờ này lại tính lo bội ước
Thà đừng trao lời trước vì nhau
Để lời hẹn về sau sai quá."

Lúc thì nàng bạo mồm bạo miệng oán cha mẹ lòng chim dạ cá: "Khi nay duyên cá nhạ đang chờ, bỏ lại xẻ ra đồ giáo dờ"

Rồi nàng nói lên nỗi lòng của mình trước cuộc nhân duyên không thể thay đổi này, nàng lập luận:

"Ai là kẻ toàn thân thơm ngát
Ai là người lột xác như trăn
Việc thân số Ngọc Hoàng đã định

.....
Tiền tài như phấn thổ vô danh
Lụa rách lẫn vải xanh khôn bỏ
Đồng thau còn có thể pha vàng

.....
Lòng người sao coi rẻ kẻ nghèo
Tích đức để ngày sau mới đúng
Một ngày là nghĩa trong phu thê."

Thấy cha mẹ thay lòng đổi dạ, ruồng bỏ người yêu, ngày đêm nàng khóc lóc than thở, hết trách cha mẹ lại than phận oán thân, và nàng càng nhớ tới người yêu: "Lòng day dứt khỏi châu ảm ức, nhớ tới chàng Chiêu Đức nho sinh, nghe chàng học sử kinh bên xóm".

Thương chàng thân cô thế cô, không người cận thân chăm sóc, "Nàng nhờ bà nhũ mẫu cảm thông tìm chàng chốn Không môn thăm hỏi, xem rằng quan nghèo khổ sao đây."

Biết rõ chàng ăn mặc rách rưới, không bằng bè bạn nàng liền tặng chàng quần áo bằng thứ lụa tốt nhất của nước Ngô, để chàng được mặc lạnh lặn như các bạn đồng môn. Khi nhờ bà nhũ mẫu đem áo tặng chàng, nàng gửi luôn cả tấm lòng

chung thủy: "Nhấn mẫu đoạn nhấn tin gửi sĩ, vợ chồng là đạo nghĩa chính mình, chàng hãy giữ lời tin của thiếp".

Mối tình chung thủy trùm nặng lên người nàng. Chưa tin hẳn ở sức mạnh đấu tranh của mình với cha mẹ, nàng còn nhờ trời đất phù hộ:

"Cầu trời đất thành tâm soi xét
Chiêu Đức là chồng thiếp vô thân
Mẹ quốc mẫu tạo nên quan cả
Hai chúng tôi hẹn ước xe đôi
Tạo hóa dặt trúc mai phu phụ."

Nàng còn nói cùng cha mẹ lý lẽ cao hơn bằng cách dựa vào trời:

"Chiêu Đức quan tài ngộ giỏi giang
Trời phó kết tào khang phu phụ
Từ lúc còn thuở nhỏ giường loan
Lễ vật có quan lang mai mối
Cha nhận lời không chối một câu

.....
Lòng cha mẹ sai sơ lỗi ước
Nhưng lòng con rất mực mến thương."

Thấy con không lay chuyển, nắm rõ Chiêu Đức không thể kiếm được sính lễ cao, hai ông bà Viên Ngoại liền thách thức lễ cưới thật nặng. Kế này cũng không bắt được Kim Nữ lùi bước. Nàng bèn lập cách nhờ nhũ mẫu đưa vàng vốn riêng của mình cho chàng để dẫn cưới: "Còn hai nén vàng thoi vàng đức, đưa quan lâm của góc cưới xin".

Trong thư gửi chàng, nàng ân cần dặn dò tha thiết như thể hai vợ chồng trong phòng loan nhắn nhủ nhau:

"Vàng của ấy để mai làm lễ
 Đưa đến nhà cha mẹ thứ nghi
 Sĩ khó chẳng kiếm ra lễ vật
 Vạn sự dùng của thiệp cho xong
 Miễn là đạo nhân duyên trọn vẹn
 Của thiệp coi như thể của chàng."

Không may bà nhũ mẫu đương đêm đưa vàng đi tặng chàng bị tên gian giết hại; Viên Ngoại đầu đơn thưa kiện lên quan. Kim Nữ liền nói thật với bố:

"Nhũ mẫu con chết hại thân oan
 Bởi chưng tại thông quan Chiêu Đức."

Đây là lần thứ ba nàng nói rõ với cha nàng lòng mến thương của mình đối với Chiêu Đức. Nàng có ý làm cho cha nàng rũ lòng thương con mà rút đơn kiện. Nhưng cha nàng càng giận giữ hơn, quyết không tha tội.

Và vì thế chàng bị tội oan, bị đưa ra pháp trường. Nghe tin dữ như bị sét đánh ngang tai, lại một lần nữa Kim Nữ nói rõ hơn với cha mẹ lòng chung thủy sắt son của mình đối với Chiêu Đức và xin cha mẹ cho đi thăm chàng tại nơi xẻ chém. Nàng thành thực nói: "Chiêu Đức nghĩa một ngày chồng vợ, bởi chưng quan nghèo khổ bần hàn, mới nên nổi mắc oan khôn chối" và: "Vi con quan mắc tội đến thân, ngày mai có lệnh trên truyền chém, con xin đi hội diện với quan..."

Nàng bèn thu xếp đi ngay để được gặp mặt chàng trước khi chàng bị xử chém

Nàng lo liệu chu tất với các nghĩa tử của chàng. Nàng: "Mang theo thêm quần áo cho quan, cơm rượu sắp mâm bàn

mỹ vị, cùng hai người tiểu nữ gánh gồng, đôi chân bước mắt tuôn hàng lệ, đôi dòng rơi như thể mưa nguồn".

Đến kinh thành, nàng vào dinh hồi thăm chàng. Khi thấy quan quân dẫn Chiêu Đức ra pháp trường, nàng không nề hà gì lễ giáo phong kiến nghiêm khắc "nam nữ thụ thụ bất thân". Nàng dạ dứt đôi cơn "Xông vào thốn thức ôm quan".

Rồi nàng đặt cơm rượu ra mời chàng ăn uống trước giờ vĩnh biệt. Nước mắt tuôn như suối, nàng bày: "Cơm thịt với rượu hoa đủ thức, nàng mời quan Chiêu Đức ngồi ăn".

Ruột đứt từng khúc, lòng héo như dưa, nàng: "Mời chàng với chén của chén đào, bỏ lòng thiếp ước ao từ bấy" và tha thiết mời "Uống cạn chén hơi quan vì thiếp".

Sau này khi sự thực bị phơi trần, Chiêu Đức được xét rõ là oan. Chàng được nhà vua ân xá. Nàng Kim Nữ vô cùng sung sướng, khi tin ấy lọt tới tai nàng. Nàng tìm đến chàng và mừng thầm trong dạ: "Đây là duyên loan phượng thắm xe". Nàng thầm ước: "Sớm định hẹn ước ương thã có, chớ để chàng buồn bã lâu ngày".

Chiêu Đức cũng vô cùng sung sướng vì càng thấy rõ lòng chung thủy của nàng.

Nhưng khi nàng nghĩ ý sớm sum họp một nhà thì chàng lại tha thiết dặn người yêu để ra đi thêm một hạn học thêm thao lược. Khác xa những phường thể nhi tầm thường, nàng Kim Nữ lại tự dặn lòng: "Thiếp một lòng một dạ với chàng, chàng thụ huấn thần thông phép thuật" và "Chờ Chiêu quan hết hạn học tiên, mai ngày sẽ vầy duyên loan phượng".

Sau một hạn ba năm chờ chàng học văn, nay lại một hạn chờ chàng ba năm học phép tiên, nàng Kim Nữ vẫn kiên trì

một lòng một dạ sắt son. Trong khi ấy nàng bị cha nàng ép gả cho con nhà họ Phạm. Nàng coi đây là một tai nạn lớn xảy ra. Nàng uất ức than thân trách cha mẹ: "Cha mẹ tham lại vừa tính bạc, chết tao còn thoái thác không nghe".

Rồi nàng than thở với chim kim dao và hỏi chim - con chim bạch hạc của Chiêu Đức gửi tặng nàng hồi trước:

"Mày biết quan Chiêu Đức ở đâu

Chỉ đường giúp để tao đi với."

Khi chim nói cho biết nơi đang học phép của chàng, theo đường chim đưa: "Nhìn chim cất bước theo ngay, trên đầu nàng chim bay trước gió, mười này nàng đi bộ trên sương, rong ruổi giữa đại ngàn sơn cước".

Mười ngày đi bộ leo đèo vượt suối, qua núi băng ngàn, nàng đến chùa Lôi Âm chờ đón chàng. Nàng viết thư đưa tới tay chàng. Được tin nàng, Chiêu Đức lúc đó học phép đã thành thực, liền xin thầy đạo sĩ cho giáng trần.

Đến chùa Lôi Âm chàng gặp nàng. Hai người gặp nhau mừng mừng tủi tủi. Kim Nữ những mong được sum vầy gia thất từ đây. Nhưng bước đường đi của chàng chưa tới đích. Lý tưởng của chàng chưa đạt. Chàng lại ngỏ ý với người thương một lần nữa ra đi dẹp loạn giúp Trần vương, cứu dân, cứu nước.

Không những nàng không ngăn cản như những người thiếu phu mong chồng khác, nàng lại còn nói rõ lòng mình để yên dạ người yêu:

"Sự này mặc do quan lo liệu

Thiếp sẵn lòng chờ hạn kẻ chi

Nghĩa chồng vợ xá gì chờ đợi."

Thế là lại thêm một hạn ba năm chờ mong. Nàng lại âm thầm nương chốn cửa Phật chờ chồng ngày thắng giặc trở về. Khi thắng giặc ca khúc khải hoàn, Chiêu Đức được nhà vua mến yêu, định gả con gái cho chàng, nhưng chàng giữ vẹn tấm lòng với nàng Kim Nữ (dù chỉ là con dân thường). Chàng tâu vua:

"Vợ chồng đạo tao khang chính sự

Tôi bạn nàng Kim Nữ đã lâu."

Rồi chàng xin phép vua về Lôi Âm đón nàng. Từ đây hai người được xum vầy loan phượng. Hạnh phúc lứa đôi, do bàn tay, do trí óc của họ, đã đến với họ giữa cảnh thanh bình yên thái của muôn dân an cư lạc nghiệp. Sau 9 năm ấp ủ mối tình chung thủy, qua bao nhiêu đợt sóng gió, bao nhiêu lớp chồng gai, đã về với đôi bạn chung tình.

Truyện Chiêu Đức - Một truyện thơ giàu tình dân tộc

Truyện Chiêu Đức là một pho chuyện tình. Mối tình chung thủy của lứa đôi được xây dựng trên chồng gai sóng gió và thành công trên con đường khổ học khổ luyện, với lòng dũng cảm quên mình cứu nước cứu dân. Truyện được kết cấu với một cốt truyện rất mạch lạc, cấu trúc rất rõ ràng, gồm những tình tiết với những chi tiết khá chặt chẽ, đúng với phong cách của một truyện thơ Nôm truyền thống.

Với ý định xây dựng ba chủ đề lớn: khuyến học, ca ngợi lòng trung thành vì dân vì nước và đề cao mối tình chung thủy, tác giả đã đặt tuyến nhân vật chính diện có phần đông đảo, rõ ràng và đẹp đẽ hơn các nhân vật ở phe phái phản diện. Bên

cạnh Chiêu Đức và Kim Nữ, một loạt người lương thiện như nhũ mẫu, ông thầy Nho môn trường ốc, ông đạo sĩ Huyền thiên cho đến bụt Lôi Âm, bụt cả, chim bạch hạc, kim dao.v.v.... đều một lòng giúp Chiêu Đức thành công trong ba năm học văn, ba năm học phép và ba năm dẹp giặc Ngụy bang, trong hoàn cảnh xây đắp mỗi tình chung thủy. Bọn phe phái phản diện như hai vợ chồng Viên Ngoại, tham lam bạc tình, bọn quan gian nịnh ngu ngốc, bọn quân Ngụy hung tàn, nhà họ Phạm tướng công cũng được miêu tả khá sâu cày tôn nhân vật chính diện lên thêm nổi.

Nhân vật chính Chiêu Đức và Kim Nữ được miêu tả khá rõ ràng và đậm nét với tính cách riêng biệt của từng người.

Chiêu Đức, con nhà giàu, được ân cần dưỡng dục từ tấm bé. Khi lớn lên, gặp phải nạn cha mẹ mất sớm, đã phải bán hết ruộng vườn ao chuôm lo báo hiếu cho cha mẹ, rồi chàng phải lâm trong cảnh thiếu túng, đi lang thang đây đó ăn xin ăn mày, nhưng vẫn giữ vững lý tưởng của người nam nhi là phải học hành để sau này trở nên khá giả để tự nuôi thân. Ba năm dòng kiên nhẫn mài mài kinh sử dưới cửa Khổng, chàng đã trở nên văn hay; rồi lại ba năm học phép với đạo sĩ ở vườn trên, chàng trở thành con người văn võ kiêm toàn. Thành tài gặp phải lúc nước có giặc ngoại xâm, chàng hăng hái đem tài ra diệt giặc, cứu bản cứu nước. Việc nước đã yên, chàng mới tính toán đến chuyện riêng tư, kết duyên cùng nàng Kim Nữ. Suốt thời gian chín năm trời dài dặc, lúc thì bị tội oan, bị tù đầy, bị tra tấn, trước lưỡi kiếm, lưỡi dao của bọn quan quân, chàng không hề nản chí, không hề khuất phục; lúc thì gặp cảnh chợ búa xa hoa, chàng không hề mãi vui chôn vùi lý tưởng; lúc gặp các nàng tiên nga trên ghẹo tỏ tình, chàng không hề sa ngã; Khi thành tài, dẹp xong loạn nước, được nhà vua gọi gả công chúa, chàng vẫn giữ một lòng son sắt với người yêu. Khi làm nên vinh hoa phú quý, chàng không hề quên thầy quên bạn, mời thầy về

làm Thái sư, mời bạn cùng về giúp nước phò vua, làm ma báo hiếu bà nhũ mẫu, giúp vợ báo ân báo oán toàn vẹn. Chàng Chiêu Đức được miêu tả khá điển hình - đã được nêu tấm gương "trí dũng hiếu trung" của con người nam nhi thời đại.

Kim Nữ sinh thành trong gia đình giàu có, lớn lên với lễ giáo phong kiến. Nhưng lễ giáo phong kiến không trói được lòng nàng. Nàng đã vượt ra ngoài lễ giáo phong kiến bấy lâu vẫn toả chiết con người, nhất là về đường tình ái và hôn nhân. Cha mẹ nàng đã đính hôn nàng với chàng Chiêu Đức từ ngày còn trứng nước. Chỉ vì cha mẹ Chiêu Đức sớm qua đời, Chiêu Đức trở nên nghèo khó nên cha mẹ nàng bội hôn giữa lúc nàng đang ở tuổi gả chồng. Nàng giữ trọn chữ tín, không chịu để cha mẹ nàng phản lại lời gả bó từ ngày nào. Nàng đã đấu tranh cho mối tình chung thủy bằng những mức thấp cao. Khi cha mẹ bàn bạc không gả nàng cho Chiêu Đức, nàng thẳng thắn trách cha mẹ không giữ trọn lời giao ước. Khi Chiêu Đức bị bắt oan, nàng nói thẳng với cha mẹ nguyên do bà nhũ mẫu bị giết hại. Khi nghe tin Chiêu Đức sắp phải ra pháp trường, nàng xin cha mẹ cho được đi xem mặt chàng. Lúc bị ép gả cho con nhà họ Phạm, nàng kiên quyết ra đi tìm gặp người yêu. Đối với người yêu thì nàng chủ ý giúp đỡ, buổi đầu giúp quần áo, rồi sau lại cho vàng để làm lễ vật thú nghi. Nàng kiên gan chờ hết hạn ba năm này rồi lại ba năm khác để người yêu được ra đi theo tiếng gọi của lý tưởng. Không những nàng không giữ chân người yêu phải ở lại như những bậc nhi nữ thông thường mà nàng còn khuyên chàng ra đi và chúc chóng thành công trở về. Khi được vinh hoa phú quý, ở bậc hoàng hậu ngôi cao, nàng hết lòng tìm mọi cách báo ân báo oán cho trọn vẹn. Kim Nữ với gương nhân nghĩa tiết hạnh hiếu thảo, thật đáng được coi là một bậc nữ lưu của thời đại.

Các nhân vật khác trong truyện cũng được miêu tả mỗi người mỗi vẻ. Bà nhũ mẫu thì hiền từ, thông cảm, dễ tính,

hết lòng giúp đỡ Kim Nữ dù đường xa cũng không ngại, đêm hôm cũng không lui. Ông thầy dạy văn thì thật là một vị "thánh sư" trọng nghĩa khinh tài. Ông đạo sĩ thì sẵn sàng giúp đỡ Chiêu Đức ở trần gian lên cõi tiên, truyền hết mọi phép lạ thần thông. v.v....

Ngôn ngữ dân tộc ở đây được dùng có chọn lựa đã làm cho câu chuyện thêm sáng sủa và làm cho câu chuyện rõ ràng là của dân tộc. Tính dân tộc càng thể hiện rõ rệt nhất ở cách sử dụng các hình ảnh, hình tượng khi nói tới vấn đề giàu nghèo giữa hai nhà, tác giả đã dùng hình ảnh: "Lụa rách lẫn lụa lành khôn bỏ, đồng thau còn có thể pha vàng, quý vàng quá lòng người hóa đá."

Tả lại cảnh nhà Chiêu Đức, khi cha mẹ còn sống, ấm no, sung túc, tác giả nói: "Vững vàng như cây đa đèo gió".

Hay khi tả lòng ao ước kết bạn đôi lứa của chàng Chiêu Đức, những hình ảnh độc đáo đượm màu sắc dân tộc đã được dùng khá linh hoạt như: "Thắc phiền khôn tìm ổ gà rừng" hay là: "Nhược loan còn mền phượng trụi lông, loan dù có bay tung trời thăm, đừng chê chim nấu chốn rừng sâu". Và như: "Thân sóc mong vào bản đước nào, anh vũ ước trắng sao không thể, lý ngư mong vượt bể hóa rồng, hại thay cửa vũ môn cách viễn".

Hoặc khi nàng đã gắn bó với chàng, hình ảnh dùng lại càng làm cho rõ thêm lòng gắn bó thiết tha: "Cơm đã trộn phải canh khôn bỏ, kết bạn con nhà khó khôn rời".

Tả lòng nàng Kim Nữ lúc xa chàng, phải tủi thân lặng lẽ riêng bóng một mình tác giả dùng hình ảnh: "Khác nào tựa đèn càn gẩy khúc".

Khác với nhiều truyện thơ Nôm khác, vấn đề tả cảnh tả tình ở đây được chú ý hơn và đã làm cho tình tiết thêm sâu sắc, thêm đậm đà. Khi lên chùa Lôi Âm được Phật phù hộ,

Chiêu Đức vô cùng sung sướng và nhìn thấy cảnh vật cũng như tươi vui: "Cảnh vật xem phơi phới đua xanh, bách trùng họa bướm ong tìm nhí" hay là "Chùa Lôi Âm sơn đã đẹp xinh, bạch đàn tỏa hương thanh ngào ngạt".

Thực là cảnh hợp với tình. Người vui cảnh cũng như vui. Và khi tả nàng Kim Nữ nhớ người yêu, tác giả hình như đi sâu vào lòng nàng mà thốt lên thay nàng lời ai oán khi nghe tiếng chim hót nào nùng: "Chim kêu gì tiếng thảm tiếng thương".

Nếu chúng ta khen ngợi tác giả *Truyện Trần Châu* khéo tả được gần ba chục thứ hoa thơm cỏ lạ thì càng hết lời khen ngợi tác giả Chiêu Đức tả được hai mươi chín "phổ bán mua" ở phường trên thượng giới mỗi chợ một vẻ, mỗi phố mỗi màu khác nhau, và biết được gần hai mươi "phép hóa thần thông" của nhà đạo sĩ mà càng phép càng cao, càng thuật càng lạ.

Qua đây chúng ta có thể ước đoán tác giả của truyện này là một nhà Nho có tài học, xem sách khá nhiều, hiểu biết khá rộng.

Tuy nhiên ta thấy ở tác phẩm còn có một số điểm hạn chế đáng tránh, nhất là về ngôn ngữ. Tác giả hãy còn dùng nhiều từ Hán Việt, nhiều điển cố xa lạ hoặc khó hiểu làm cho người đọc phải thêm công tra cứu. *Truyện Chiêu Đức* cũng như *Truyện Trần Châu*, Đinh Quân đều mắc phải cái kết cấu với khuôn khổ kiểu "Kiều" là khi nhân vật vượt khỏi bước khổ ải mà được vinh hoa phú quý là phải có thêm một chương "báo ơn báo oán" làm cho tác phẩm thêm nặng nề.

Tuy có một số điểm hạn chế, nhưng với nội dung tư tưởng lành mạnh và đáng học tập, dù ở thời đại nào, như gương khổ học khổ luyện để trở thành con người toàn diện, gương dũng cảm hy sinh quên mình vì dân vì nước và gương thẳng thắn đòi giữ vẹn mối tình chung thủy, *Truyện Chiêu Đức* vẫn có giá trị.

Chiêu Đức

Nguyên bản Nôm Tày, phiên âm, dịch nghĩa

昭昭

CHIÊU ĐỨC

軒尹習重鄉後生子根
 未猷猷根未院如才奔匪初安貴天前對醜安宴少相
 凌征万州房門沃榮富卑醜音致齋赦垢呼吟致來奇緣
 勿誓百東文叔竟叔毫雞強雷幼戒天泪限开肩困色劫
 驚節得似伴演同共甄坎雀良彬物敢改伴念保恩渭伴
 汗疎創外根出根似祈少琴齊求礼帝辛象壯生万初外
 猶政笔員共其懌望須共異併乙辨建歡望心效百外員

Thoạng con lôm pật dậm thư hiên
 Văn quặng tiết bươn chiêng hìn roạn
 Bút chép tuyền Pác Vạn tời xưa
 Viện Ngoại cần đồng châu sang trọng
 Cụng cần bạn văn phóng thư hương
 Cụng dù tu quyền môn viễn viễn¹
 Điếp cần tông pi oóc noọng sinh
 Soong cần cụng quyền vinh tài từ
 Tu rườn châu hào phú tây cần
 Cụng siêu lục chải nhình tấp tời
 Nâu cảm hác cãng phuồi đuồi cần:
 "Rà tè khâm Lôi Âm xo pụt"²
 Khắt câu bản au lục nhình chải
 Piễn lẹ vật giới trai quý giá³
 Kén đây văn thiên xá thiên khai⁴
 Pây há văn thâng nơi rườn chùa
 Soong chúng bạn hẹn hó đuồi cần
 Sim sây nầm khay cảm phuồi oóc
 Sô sinh bầu mì lục nhình chải
 Pác Vạn toọng khôn lai thật thá
 Khôi xoa mưa sác cá thiếu niên
 Viên Ngoại bạn kiếp duyên tương ngộ⁵

CHIÊU ĐỨC

Bản dịch từ nguyên bản nôm Tây

 Gió thoảng đưa âm áp thư hiền
 Một mùa hồi tháng giêng đã vãn
 Kể chuyện chàng Bách Vạn thuở xưa
 Cùng Viên Ngoại đồng châu sang trọng⁽¹⁾
 Đôi bạn hiền hào phóng văn chương
 Đều hạng người quyền môn cao quý⁽²⁾
 Thân yêu nhau như thể anh em
 Cả hai cùng quyền vinh tài tử⁽³⁾
 Cùng gia đình hào phú xứng đôi
 Cùng thiếu kẻ kẻ đời nối dõi
 Lời nhỏ to sớm tối thờ than:
 "Rủ nhau đến Lôi Âm xin bụt
 Xin với trời một chút gái trai".
 Biện lễ vật châu trai của quý
 Chọn đúng ngày thiên xá thiên khai⁽⁴⁾
 Năm ngày tới thiên đài Phật ốc⁽⁵⁾
 Hai người cùng hẹn ước luận bàn
 Nghĩ thân phận không con cay đắng
 Số trời chia sao chẳng có con
 Bách Vạn vực sớm hôm quanh quē
 "Tôi cố xin một kẻ thiếu niên"
 Bạn Viên Ngoại cùng duyên tương ngộ

曾和齋其疏百共讀貼僧香祝年動欣喪疏吟百保味初齋妹百收
 登根戒盡奏万根每堅尼花叶生泪登疏奏肩万眉根秋裁侯物幼
 似吟添捧旁及吟驛似以齋户添伏似厨泪似及秋衰郵達羞貼良
 新誦每四玉似望姓惠提戒姓月迭瀕雷妹世員德床陽每似須天
 差經徒團重坤拜名效鐘过名利妄平音伏陌外宗承束礼郵世顏
 叮承共排侯貢誦上鋪安讀孰改聖世信花下翠驪妹欺叁收礼官妹
 呼厨肩行款外匪疏張厨匪歲茶母東宴王界秋祖彬寇敗礼官妹

Tăng soong cần kê khô đình ninh
 Vạ cần khâu tụng kinh số chùa
 Trai giới thêm mọi đồ cùng mì
 Cổ bản sắp tứ vì bày háng
 Số tấu đức Ngọc hoàng pụt luông
 Pac Vạn cấp cân khôn Viên Ngoại
 Cùng cân khừn vọng bài tụng kinh
 Toọc mọi chữ tính danh thượng số
 Cúa soong cần vô số phồ trương
 Tăng ni khâu cộn chuông nua chùa⁽⁶⁾
 Hương và trái giới quá toọc kinh
 Chúc cạ họ tính danh tên tuổi
 Niên sinh thêm ngoặt lợi vắn giờ
 Động thâng pụt mừng nua thánh mậu⁽⁷⁾
 Hẩn soong cần tu tẩu thể đồng⁽⁸⁾
 Khừn số chùa Lôi Âm tín thực
 Số tấu thâng mẽ pụt va vương
 Cạ mì cần thể dương hạ giới
 Pác vạn cấp Viên Ngoại soong cần
 Bấu mì lục kể tông ngôi chồ
 Chùa cần khừn mà số mẽ bân
 Xo lục lòng dương đông hết phê
 Trai giới tất mọi lệ sam vắn
 Mẻ pụt sai cần lòng su lệ
 Bách vật của tu thể soong quan
 Su au khừn thiên nhan tiến mẽ⁽⁹⁾

Hai bạn cùng kẻ khổ đình ninh
Rủ nhau tới tụng kinh cầu bụt
Cổ sấm sanh mọi thức giới trai⁽⁶⁾
Cổ bàn sắp hàng hai bốn phía
Dâng sớ lên Bụt cả Ngọc Hoàng
Bách Vạn với bạn vàng⁽⁷⁾ Viên Ngoại
Cùng toi nơi vọng bái tụng kinh⁽⁸⁾
Kê khai rõ họ tên trên sớ
Lễ vật bày vô số phô trương⁽⁹⁾
Tặng ni đến rung chuông bên bệ⁽¹⁰⁾
Dâng hương hoa câu kệ câu kinh
Báo lên Phật tính danh tên tuổi
Năm sinh cùng tháng lợi ngày lành
Động ngày Bụt mừng dân quốc mẫu⁽¹¹⁾
"Thấy hai người dân ở thế gian
Đến cầu lạy Lôi Âm cửa Phật
Tâu sớ về mẹ bụt quốc vương⁽¹²⁾
Bụt truyền bảo: Thế dương hạ giới⁽¹³⁾
Bách Vạn cùng Viên Ngoại hai quan
Không có kẻ tông đường kẻ tự⁽¹⁴⁾
Rủ nhau lên cầu tự thượng phương⁽¹⁵⁾
Xin con xuống dương đông nổi dõi⁽¹⁶⁾
Cùng ăn chay trai giới ba ngày".
Bụt bèn cử người về thu lễ
Của thành tâm thu lễ hai quan⁽¹⁷⁾
Thu đem về thiên nhan tiến mẹ⁽¹⁸⁾

齋
曉
對
交
奏
結
妹
沃
敢
笑
妹
 賦
恩
許
分
心
機
仗
醫
凌
效
仗
 胎
灰
堆
許
心
機
仗
醫
凌
效
仗
 礼
眉
男
新
祥
夫
法
源
叔
那
其
 新
功
女
床
地
娼
婦
貴
渭
夏
 收
在
窓
郎
別
妾
等
進
邊
下
太
 似
群
沙
時
膏
早
似
忍
弄
界
安

×

吏
夫
分
肩
開
翼
外
登
出
乾
風
望
 叶
媚
索
都
臥
沃
外
帝
主
都
坤
衫
麻
 又
敗
求
都
百
年
解
分
交
恩
殺
妙
齊
求
 官
效
分
万
交
乾
低
許
量
五
姐
許
花
 恨
助
沃
心
嬌
特
言
許
嗚
難
父
几
邊
 厨
政
現
樓
紫
青
語
坤
叶
明
母
課
因

Trai giới hát lệ kẻ hơn cần
 Ngồi toạng cần mì công chẳng hầu
 Phó hầu tôi nam nữ song sai¹⁶
 Chao pân hầu lòng mà tức thi
 Tâu cạ cần táng tí biệt ly
 Kết cần hết phua mì dá tầu
 Mè pụt hầu phép mẫu táng cần¹⁷
 Oóc nà lỏng tu khôn hác lự
 Văn lãng dầy quyền quý pên vua
 Định số hầu lòng mưa hạ giới
 Mè pụt hện đời mới thái an

*

* *

Lại cạ đoạn song quan đẩu chùa
 Phua mìa khùn cầu số cùn văn
 Cầm nòn dầy đua phăn oóc hiện
 Phăn đua quan Pác Vạn cạ rầu:
 Mì cần đoại sư chao rọ rắng
 Khay oóc hăn chữ cần chữ ly
 Viên Ngoại cạ phăn dầy ngôn ngư
 Khôi dầy phăn chao hầu chữ khôn¹⁷
 Song chùa cùng tư lường luận cạ:
 Xuất đua phăn việc lạ nan minh¹⁸
 Càn khôn lê bản đin phụ mậu
 Rụ là bản té hầu kẻ rà
 Song rà mà câu va pên đồ

Lễ giới trai thực kể hơn người
Cảm thành kính mẹ trời bèn phó
Trao cho đôi nam nữ song sa⁽¹⁹⁾
Thân từng cửa theo về tức khắc:
"Dẫu mỗi người ly biệt khác phương
Sau này kết vợ chồng duyên số"
Bụt cả ban phép hộ⁽²⁰⁾ từng người
Ra về nơi cửa khôn thuận lý
Khi nào được quyền quý nên vua...
Định số xong cho về hạ giới
Bụt cả hẹn đời mới thái an⁽²¹⁾
Lại kể đoạn hai ông ở chùa
Đôi vợ chồng niệm phật ngày đêm
Người hiện giấc mộng êm nên đoạn⁽²²⁾
Giấc mộng quan Bách Vạn như ru
"Có người trao phong thư tường tận
Có quẻ "ly" vương vấn quẻ "càn"⁽²³⁾
Viên Ngoại cũng mộng vàng hơn hờ
"Có người trời trao tới chữ khôn"⁽²⁴⁾
Cùng suy nghĩ hai quan bàn bạc
"Hai giấc mơ khôn tạc nên lời
Càn khôn ấy đất trời cha mẹ
Hay là trời phó để cho ta
Ta kính cần cầu hoa thành quả"

曾張結補銀地交跟有螭螭動喘動恪逐番四標空谷臨上巧地丁
 官郭姻佛彬了一翳条燦麻嘴山猿素克諸地蹉縱爭毫穿下行以瓦
 分難夫登祿家厨鄰嫻蛇青喝似旬麻厨跃橫珠贊書默廊沃青
 信男女根厨佛渡音管歌嘆鳴乍舞吓歌故青城都舍舞院啼
 分男幼表許情雷本都倍寫散動敬舞同别石低交腔覓雅仰礎看

Tăng soong quan phẩn ngờ phẩn tín
 Hẹn sinh pên chài nhình nam nự
 Kết hôn nhân phu phụ au cần
 Bọ công rà soong cần khưn chùa
 Siêng liêng bân liễu tộ hầu ra
 Pên đạo ngĩa nhất gia tính có
 Giao ngôn chựa nà chùa Lôi Âm
 Thôi đoạn lại tèo lồng nân quán
 Bách va phông sán lạn đua hom
 Ong điệp dèo mà tom vội vãng
 Mềng nhôi them tiếng ngoảng điệu minh
 Động đĩnh chôn sơn sinh hom bioóc
 Tiếng chim kêu vượn hót động lân
 Động khẩu toọng lại cần hăm hờ
 Khác nào cánh Nghiêu cú, Thuần ca¹
 Tóc khuấy bầu chứ mà hồi cổ
 Lưu luyến chòm ti chùa piết sinh
 Tứ bích nhụng xây hìn thạch thánh²
 Lương đồng tặt tung hoành dây đo
 Soong bường luồng tranh chua giao hội³
 Cốc sâu chạm qui bỏi coong đang⁴
 Lộn lạo phượng xuyên loan quạng mùa
 Thượng cảm them hạ thú nạn quang
 Khèo tặt pên hành lang ngang dọc
 Tàng pác tu khâu oóc xây hìn
 Tềnh pải mừng ngọ xinh ngọ biềc

Hai quan đều trong dạ hồ nghi:
"Hễ sinh hạ bên trai bên gái
Cho hợp duyên kết ngãi vợ chồng
Cho hợp với lời khôn trong mộng
Làm thiêng hỡi đất rộng trời vuông⁽²⁵⁾
Tình cờ kết tơ hồng đôi lứa"⁽²⁶⁾
Trao lời vàng trước cửa Lôi Âm
Nói thôi hai bạn cùng về quán
Bách hoa cười tiễn bạn đưa hương
Tấp nập đoàn bướm ong bay lượn
Tiếng ve thêm tiếng ngoảng tiếng chim⁽²⁷⁾
Ngân vang động rừng xanh thơm ngát
Khấp núi ngàn vượn hót râm ran
Động vào dạ nhân tâm hớn hờ
Coi khác nào đời cổ Thuần Nghiêu⁽²⁸⁾
Mừng vui quá quên chiều hồi cổ
Lưu luyến mãi chùa cổ đẹp xinh
Tường bốn phía đá xanh lóng lánh
Hoành kèo cất tựa cánh sơn ca
Đôi rồng cuống tranh châu giao hội⁽²⁹⁾
Chân cột phô song hổ xuyên ngàn⁽³⁰⁾
Dang đôi cánh phượng loan lượn múa
Trên chim trời dưới thú hươu nai
Hành lang khéo đặt bày ngang dọc
Cửa vào ra cửa lấp đá bàn
Mái lợp kín ngói vàng ngói lục

麟 爛 良 呂 升 隆 旺 億 根 地 章 征 月 帝 呂 升 行 勸 月 安 升 升 升 升
 龍 燦 草 道 棚 連 我 應 對 眉 前 孟 聲 十 珠 昌 棚 戶 賀 年 平 昭 暗 尋 別 寬
 五 荒 串 常 賀 音 押 邑 落 似 咀 孫 天 永 難 賀 親 盤 塚 沫 統 款 地 罕 明
 堆 花 播 咻 喜 雷 堵 故 敢 祥 樓 肩 拾 冬 雷 我 喜 宋 腰 揮 出 呼 彰 亮 漆 正
 墨 半 肩 乃 恩 準 新 淚 庄 茲 漏 連 帥 姐 娘 帝 帝 帝 帝 帝 帝 帝 帝 帝 帝 帝 帝
 須 安 景 準 官 尸 根 好 似 段 万 顏 江 耳 願 生 娟 寸 榮 款 聯 男 敗 保 丹 妙
 陂 行 尾 速 堅 人 榮 勿 堅 退 百 氏 郭 滿 氏 脫 夫 贊 醺 劍 日 捷 帥 債 嚴 恩

Pha tu chạm tôi thạch long lân
 Hàng mưa bioóc va phong xán lạn
 Phong cảnh mi phươn quán thảo lương
 Tóc chồn nẩy lùm rườn đạo lá⁽¹⁸⁾
 Soong quan toọng hí hạ mừng chồm
 Phít se chồn Lôi Âm liên piặc
 Chùa căn lỏng tàng cap nga ba
 Vượt pù khuổi khai phya ăng ăc
 Soong rườn chàng cảm piặc đuôi căn
 Thòi đoạn pây táng căn mừa tí
 Pac vạn mừa lâu ngi rườn chương
 Thị Nhan liên mi dang vui quã
 Chứa chang cùm sip há bươn chiêng
 Mạn nguyệt vừa đông thiên thập ngoạt⁽¹⁹⁾
 Thị Nhan nằng nã miắc chua tai⁽²⁰⁾
 Thoát sinh dầy lục chải nằng lạ
 Phua mĩa dầy hí hạ mừng chồm
 Mỏi thuôn tàng tông thân họ háng⁽²¹⁾
 Lầu chà kin bôm bán mõi khuyển
 Chép lục minh trạch duyên niên ngoạt⁽²²⁾
 Nhật thời đay dú mắt bình yên
 Tật nam nhĩ roọng tên Chiêu Đức
 Cùm vắn me chượng lự ưm chồm
 Tài bấu hấu thục tòm tòm phặc
 Tuế nguyệt xuân them phật piết xính⁽²³⁾
 Toọng bản sương chính minh khoan khoái

Cạnh cửa ngôi đôi thạch long lân⁽³¹⁾
Hoa đua nở hàng trên sáng lạn
Phong cảnh bày vườn quán thảo hương
Tại chốn ấy người trần quên lối
Hai quan cang hồ hởi lượn quanh
Cùng nhau rời đường giáp ngã ba
Vượt rừng suối núi hoa trùng điệp
Đôi bạn cùng tạm biệt xa nhau
Thẳng quê quán người đâu về đó
Bách Vạn về nhà ngôi lâu son
Nàng Thị Nhan Văn Đăm ngọc nữ⁽³²⁾
Thụ thai ngay đêm giữa tháng giêng
Mãn nguyệt đúng đông thiên thập nguyệt⁽³³⁾
Thị Nhan nàng xinh đẹp, châu trai⁽³⁴⁾
Thoắt sinh hạ một trai tuần tú
Đôi vợ chồng vui thú gia san
Mời tất cả tông thân nội ngoại⁽³⁵⁾
Hạ cỗ bàn thề dưới mời trên
Ghi lục mệnh trạch duyên⁽³⁶⁾ năm tháng
Ngày ngày nói cửa đảng bình yên⁽³⁷⁾
Con trai quý lấy tên Chiêu Đức
Mẹ ngày đêm dưỡng dục ân cần⁽³⁸⁾
Không có lúc ngã sân nằm đất⁽³⁹⁾
Năm tháng trôi càng đẹp càng xinh
Lòng trời phó chính mình khoan thái

迷顏艸姪生女帝東音許娘方升醫徑賦東礼媒室生帝言和
 祥懸眉如泪少未保雷庄秋昭教他吟詩西詩和家妙在交交
 又外香賢娘过安事難歸泪女官育新化明处如时堆方徑义绿
 又舅厨妻几逾秋每年所伴金对养膏刻通每眉卸挂昭誦随结
 又段良王許臂边孟共良眉晚臂父日父王边外蓮初曾野眉初
 吟敗升分九域外安憫衣執辭敗敗外女声員万暫女良辭咬
 矣自懶彬都速員肩功妹哇同脚日員金尾雨百聾金功敗保

Lại cạ đoạn Viên Ngoại tăng mường
 Tứ vắn khừn chừn hương khản nguyên
 Mừng chòm nguộc thể hiên mi đang¹¹
 Bân pần hấu kê năng noọng á
 Đo câu bươn vắn quá thảng sinh
 Tộc phạc pên lục nhình thiếu nự
 Viên Ngoại vui mọi mự thư trai
 Mi nhình cụng bằng chài bầu sứa
 Công ra khừn sở chùa Lôi Âm
 Mê pụt mi sương thảng chảng hấu
 Cắt ten hết Kim Nự lục năng
 Tồng pi bươn đuồi quan Chiêu Đức
 Cùn vắn pồ đượng đực ùm chòm
 Nhật vắn nhật thanh tân tha nà
 Viên Ngoại vô huấn hóa son kinh¹²
 Kim Nự nguộc thông minh thơ phú
 Phong thanh khớp mọi xừ tây đông¹³
 Rườn Viên Ngoại mi năng thi lệ¹⁴
 Pắc Vắn liên tức thí nhờ môi¹⁵
 Xam tạm xo kết tôi gia thất
 Kim Nự tăng Chiêu Đức bân sinh
 Cụng khừn chùa tụng dinh chảng dầy
 Vắn còn mi đạo ngĩa giao ngôn¹⁶
 Bầu chề xo kết duyên giáo hóa

Đoạn nói chàng Viên Ngoại khác mường
Kể từ lúc đốt hương khấn nguyện⁽⁴⁰⁾
Năm Nhân Thìn toại nguyện chờ mong
Mang thai nghén nhờ ơn thượng đế
Đủ tháng năm đến độ tuần kỳ
Động dất một tiểu nhi thiếu nữ
Viên Ngoại ngồi cửa sổ thư trai⁽⁴¹⁾
"Con gái cũng như trai đều quý
Bố công xin nơi cửa Lôi Âm
Bụt cả hết lòng thương giáo thụ"⁽⁴²⁾
Liền đặt tên Kim Nữ con vàng
Cùng năm tháng với quan Chiêu Đức
Mẹ ngày đêm dưỡng dục chăm nom
Mỗi ngày mỗi lớn khôn thanh nhã⁽⁴³⁾
Chàng họ Viên giáo hóa dạy kinh⁽⁴⁴⁾
Ngọc kim nữ thông minh thơ phú⁽⁴⁵⁾
Tiếng đồn vang mọi xứ tây đông
Nghe Viên Ngoại có nàng nhân nghĩa⁽⁴⁶⁾
Bách Vạn tìm nhờ kẻ mối mai:
"Xin cho kết thông gia như nhất"⁽⁴⁷⁾
Kim Nữ cùng Chiêu Đức trời sinh
Con cửa Phật tụng kinh sinh thế
Ngày trước trao đạo nghĩa lời tin
Không chê hãy kết thân hòa thuận...."

齊方眉桂翁重升合美閣年惻初因低奇來毫升望章要同奇姦猷
 本艱庄花垠姜惻交碌定少外醴履高官升係惻仰前嫌共眉分庄
 座難疾見誼陳慫音配難僕綠棟涓醜吱呼差凌凌如晴父妙轉辭
 泪眉疏女通敗孟雷吟晏才姻待系吟係麻係吟凌竟合母安泪拾
 涓才涓生庶初父迷如欲捺伴設媒每似倦新帝官更蒙親故庄帝
 媒百群翁外吱外群良眉咬涸醑吟乘外信宴才敗政因伴嘆娟方
 似吁故第許保貞敗良限保合和帝騙員肩的有跡蒙蓋雨保夫船

Cẩn mời mưa thẳng sòa thư trai
 Cạ Pac Vạn mĩ chải Chiêu Đức
 Vần còn khừn sớ pứt chẳng mĩ
 Rườn ông sinh nự nhi hoa quế
 Hẫu khời mà thông ngĩ tàn ông⁽¹⁾
 Bấu chẻ xo hết đồng nghĩa tọng
 Viên Ngoại vô vui toọng mừng chòm:
 "-Vần còn dú Lôi Am giao hội
 Khẩn khảm như cảm phuối bấu sai
 Hẹn mĩ lục ninh chải định các
 Bấu che lược tài phọc thiếu niên⁽²⁾
 Hợp kết bạn nhân duyên khời mừng"
 Khẩu lầu thết đại đồng say sớ
 Đầy cảm mời tèo mưa phục hồi⁽³⁾
 Lăn tèo mọi cảm phuối cao đê
 Viên Ngoại cần bấu che quan cả
 Mĩ tin rầu mưa cạ chòm lai
 Địch thực hẫu bấu sai tơ háo
 Pac Vạn đây cảm kháo mừng chòm
 Cùm vắn quan lằng lằng ngưng vọng
 Mong hết pên pi noọng rườn chường
 Cái có mong hợp hôn giá thú
 Bường bạn thân mậu phụ cụng tông
 Bấu ngờ sớ nưa bản mĩ ký
 Phua mĩa xằng thẳng thí păn chia
 Chiêu Đức đây síp pi chẳng mã

Bằng nhân⁽⁴⁸⁾ vào bản luận thư trai:
"Bách Vạn có con trai Chiêu Đức
Ngày trước lên cửa phật xin về
Ông sinh hạ nữ nhi hoa quế
Cử tôi về thông nghĩa với ông
Không chê chọn kết thân nghĩa trọng"⁽⁴⁹⁾
Viên Ngoại mừng trong bụng như xuân:
"Ngày nào tại Lôi Âm cửa phật
Đóng danh lời giao ước chưa phai
Ơn thượng đế cả hai đều có
Không chê thân nhi nữ ngay hiện
Hợp đôi bạn nhân duyên đậm ấm..."
Bày mâm bàn yến ẩm say sưa
Được lời mới quay về nói lại:
"Tôi lựa tìm câu nói thấp cao
Ông Viên Ngoại đã trao lời ước
Nghe tin ta dạ rất mừng vui
Thật lòng bán không sai chút đỉnh"
Bách Vạn thu lời đính duyên vàng
Ngày đêm ước con quan chóng lớn
Sớm tác thành gia thất cho con
Tính ngày sớm hợp hôn giá thú⁽⁵⁰⁾
Bên họ Viên cũng ước cũng mong
Không ngờ số thượng phương đã định⁽⁵¹⁾
Vợ chồng chưa rõ nệnh chia phân
Chiêu Đức tuổi mười lăm chưa lớn

父妹改妾疑并泪
 左孩迷本港年少
 温他无父母听振
 敢群十二姊春夏
 廷盖礼父妹官仍
 伊衣保少凌被用
 父如妹聖被江充
 妇乃妹模少江岬
 开寸留命官昭塔
 功父妹伶福喪車
 墓父妹肩礼来夏
 少寸保开礼賣身
 左保眉林課鈴母
 句信官慈初行姑
 善度官昭身信乙
 雀吟官昭身曲三
 周責良昭身群苦
 共凌屋昭身群苦
 敢嘉屋昭身群苦
 前文章度愚雀
 孝經章度愚雀
 護都官後条
 前食後条

Pò mề sỏ nưạ phạ chẳm thẳng⁽¹³⁾
 Tả lục dú bản mường niền ầu
 Lục pyạ vô phụ mậu sỏ y⁽¹⁴⁾
 Ôn nhop sip soong pi xuân hé
 Vần cón lẻ pỏ mề quan nhẳng
 Cúa cái bẩu siểu lẳng chẳi dủng
 Tuc y thực kin nủng âm sung
 Y như co mậy lủng chẳng kẻo
 Pỏ mề mừạ lục siểu mội tẳng
 Pừạ nậy mội minh quan Chiêu Đức
 Khai thuỏn nà hệt phuc tẳng xa
 Công pỏ mề liệng rả lai hé
 Tẳng phụ xưạ mì lệ mại thân
 Thiểu thỏn khai nà thẳm tẳng mậu⁽¹⁵⁾
 Chẳng bẩu mì pát khẳu liệng cỏ
 Củ tin quan pây xo hành khẳt⁽¹⁶⁾
 Khỏ dó quan Chiêu Đức tủm pây
 Hạc ngẳm nự thẳn hậy khục khỏn
 Chu Mại Thẳn vẳn cón khỏ khẳn⁽¹⁷⁾
 Cựng mộ pây son vẳn sừ sec
 Vẳn lẳng rự mội mặch thư thỉ⁽¹⁸⁾
 Rừòn vưạ tỏ chủc thỉ bằng vắng
 Tải vẳn chừơng độ tặng pẻn thẳn
 Hiểu kỉnh nhỏ ơn bẳn mì tuyền
 Ngự đo quan hạc hện đườỉ thẳn
 Tiền bẳn hậu tẻo pẻn bẩu rự

Trời cao vội chấm đến mẹ cha
Quan ở lại thân cô tử phận
Không mẹ cha bè bạn nương nhờ
Cô đơn mười hai mùa xuân hạ
Nhớ thuở xưa cha mẹ quan còn
Sẵn của cải tư trang điền sản⁽⁵²⁾
Mặc cùng ăn năm trọn ấm no
Vững vàng tựa cây đa đèo gió
Không mẹ cha con khổ mọi đường
Nay một thương thân quan Chiêu Đức
Bán ruộng vườn táng phúc mẹ cha:
"Đền công đức nuôi ta nhiều hạ"⁽⁵³⁾
Thánh nhân bày ra lệ mại thân⁽⁵⁴⁾
Cay đắng bán ao chuôm táng phụ⁽⁵⁵⁾
Mới gây nên không có bát cơm
Nghèo đói phải sớm hôm hành khát
Chiêu Đức quan bỏ đất bỏ làng
Quan cam chịu thân quan khốn khổ
"Chu Mãi Thần đời cổ lưu gương"⁽⁵⁶⁾
Ngày đêm luyện văn chương sử sách
Ngày sau thông mọi mạch thi thư
Đỗ Bảng nhãn⁽⁵⁷⁾ nhà vua quý trọng
Tài văn chương chớ vội khi nhân⁽⁵⁸⁾
Phật Hiếu Kính thành thân có chuyện⁽⁵⁹⁾
Chịu tu thân không kém không hèn
Người nghèo sẽ làm nên có lúc

尸貴現近未命偶艾壽百文過京万前將隣柴初本門黨泊心兒泉
 傳富孤保時伶切意亦伶時坎南邊本時多尋聖过孔來城呈取仍
 富眉試辭柴昨情科拜仗仿門奇生行坊去踏際涓盟門欄禽紀辭
 後采考錄尋卧仰登榜教蘇禹梁門戶吟吟信際際坡坊師功師孩臂
 而吏帝臂敲敗眉度帝勅力眉教寸敲似官官舖泊畔恩襪身嘉
 貧苦門月信昼梁榜保仍蘇莫县聖呼奇商選均各也士旁頭礼妹
 前貧孔胤句李恩点若共庄鯉本孔宜坪本听曲漂故仗昭即坪父

Tiên khô nhì hậu phú tuyên se
 Bản khô lại tèo mi phú qui
 Không môn đay khảo thí cô nhì
 Tuế nguyệt bươn them pi bầu chấy
 Câu tùm pây tím sây son su
 Học rụ vẫn pịc lừ liệng minh
 Ôn thầy mi sương tỉnh siết rà
 Điểm bảng tổ đăng khoa ý ngài
 Nhược bầu đay bảng bài rườn vua
 Cụng nhẳng đay giáo nho liệng pác
 Chẳng lỏng rềng lỏng sức son văn
 Lý ngư vượt vự môn khám quá
 Bản huyện mi sây cả nam kinh
 Không thánh giáo môn sinh pên vạn
 Quan sáng thuôn họ háng bản rườn:
 "-Khỏi lè pây khẩu trường son chữ
 Bản rườn căn cỏi dú hương lân"
 Sáng thôi quan tùm tin tím sây
 Khúc tàng quan tòi luỷ kìn xo
 Luỷ các phổ khám mừi quá bản
 Văn nằng thẳng trường giám Không môn
 Nho sị kéo sư môn lai lằm
 Chiêu Đức toọng lạc mẳng khẩu thẳng
 Khẩu dầu lạy sư ông chiềng cạ:
 "- Khỏi tè thân lục pyạ cô nhì
 Pò mề thai bươn pi nhẳng nọi

Trước khổ sau sung túc có phen
Bần bạc sẽ trở nên phú quý
Cô nhi về khảo thí Khổng môn⁽⁶⁰⁾
Năm ngày tháng luôn luôn vận chuyển
Thân nam nhi phải luyện văn chương
Học giỏi sẽ ấm thân no miệng
Nếu nhờ thầy độ lượng thương ta
Điểm bảng đạt đẳng khoa cũng dễ⁽⁶¹⁾
Dẫu không vào điện bệ cung vua
Cũng làm được thầy đồ dạy trẻ
Bằng học vấn sá kể ngày đêm
Lý ngư vượt vũ môn có bữa....⁽⁶²⁾
Bản châu có thầy khóa nam kinh⁽⁶³⁾
Truyền Khổng giáo môn sinh hàng vạn
Quan chia tay làng bản quê hương:
"Tôi tìm chốn Khổng môn học chữ
Tạm xa nhà từ giã hương lân"
Dứt lời quan cất thân tìm đạo
Trên đường đi vừa dạo xin ăn
Hết hàng phố hết làng vào bản
Một ngày vào trường giám Khổng môn
Nho sĩ kẻ hàng muôn hàng ức⁽⁶⁴⁾
Bụng mừng vui Chiêu Đức đến trường
Cúi đầu lạy sư ông trước mặt⁽⁶⁵⁾
"Tôi là thân côi cút cô đơn
Cha mẹ chết tôi còn thơ ấu

飢寒本登禎柄甚道官權淫父州恩人論經智文年建稼於位元
 登天時保坤叔聖堯許重講討惻憐攸訓史才行需演抱其治汝
 外裔柴吟出官情功教瘋慣墜悟心房千般明試改房圖蛇希士
 命戚尋色似狄云眉習難飄吟才開文知每聰考他文把榜秋進
 沒乘麻帝官力僅主邑帝變札官架伴字曹恩曉如講架杜乃他
 身窮齊柴欣乃相亂庄凌咄醺旁上靜一寸旁架法經對菱乃他
 彈發外惹柴樣晚對架敗者紅昭席登孝通昭父笔史抱敗相保

Đan thân một mình khỏi hàn cơ
 Bản cùng thân thích sơ cảm pi
 Khôi tẻ mà tìm sậy son sù
 Ôn sậy đây sắc cảm bầu rụ"
 Sậy hăn quan cần đủ khôn ngoan
 Dương nầy pên lục quan quyền binh
 Ngồi sướng mền pên tính thánh quân
 Ké lớn chúa mì công mền đạo
 Sậy chẳng năng tập giáo hăn quan:
 "- Vắn lằng đây ngòi sang trọng quyền
 Dá lo lằng dầu đến giảng kinh
 Khẩu lâu lè còi kìn đuồi pò"
 Chiêu Đức quan tài ngộ mừng chòm
 Tịch thượng sậy khay sim mờ toạ⁽¹²⁾
 Sam pi bạn văn phóng nho nhân
 Học nhất tự tri thiên huân luận⁽¹³⁾
 Thông thuần tăng mọi đoạn sử kinh
 Chiêu Đức toạ thông minh tài trí
 Pò sậy ngòi khảo thí hành văn
 Bút pháp như tha vắn rọng rọng
 Sử kinh giảng văn phóng lưu liên
 Vả chăm sậy vả khuyên vả mừng⁽¹⁴⁾
 Vắn lằng độ báng luồng quá ư
 Sướng nầy pên lục vua tị vị⁽¹⁵⁾
 Bầu mắng lằng tiến sị tạng nguyên

Một mình tôi đói rét thảm thương
Cảnh nghèo khổ người thân không có
Tôi đến xin tìm chỗ học văn
Nhờ thầy được vài văn cũng quý".
Thánh sư thương con trẻ khôn ngoan:
"Dạng này tất con quan quyền bính"⁽⁶⁶⁾
Nhìn người quan có tính ham văn
Đúng là kẻ ra công tìm đạo
Ta sẽ chăm dạy bảo cho ngoan
Mai ngày được ngôi sang quyền trọng
Sẵn dầu đèn ta vốn giảng văn
Cơm nước sẽ cùng ăn hàng bữa..."
Chiêu Đức quan tài ngộ mừng thầm
Ngồi trên chiếu, khai tâm thầy dạy
Ba năm trời chăm chỉ học văn
Học một chữ hiểu trăm câu luận⁽⁶⁷⁾
Thông lâu lâu mọi đoạn phú kinh⁽⁶⁸⁾
Chiêu Đức thật thông minh tài trí
Cửa thánh bèn khảo thí hành văn⁽⁶⁹⁾
Bút pháp tựa mặt trăng sáng rõ
Giảng sử kinh rạn tỏ văn phong
Thầy vừa chấm vừa mừng trong bụng
"Chiếm bảng vàng sau cũng có thừa
Đáng tài ấy đáng vua ngự trị"⁽⁷⁰⁾
Nói chi rằng tiến sĩ trạng nguyên".

女身憐麻冕高萬倫父雙萬衰化空啗儘苦交理顏倘都子人
 金娘慄鈴窈窕經百人愧兼百身孩扣鈴許望首魚孔似倬甚小
 娘慮新妹娥料交雁都才陳難兒唇低佛樂凌捕鵠妻山行夫庶
 妹思書父隔喻吟燕長人垣大孤外似孩政糸黥白本江丈下
 段呖玉礼玉呖肩綠帝恩登臨邊初開孩礼似欣在魚哥更
 吟女月懸妹群結仗芳声效多翬独執箔开且仍貴独步步
 吏改金歲月悲妹群結仗芳声效多翬独執箔开且仍貴独步步

*
 * *
 Lại cạ đoạn mè nằng Kim Nự
 Vần vắn lo tự lự đầu thân
 Kim Nự ngược thanh tân đẹp đẽ
 Tuế nguyệt lẽ pỏ mè liệng mà
 Tiết thái ngược đương nga yểu điệu
 Pỏ mè lo luận lẹo thấp cao
 Vần còn mì cảm chao Pac Vạn
 Mong kết duyên ến nhận nhân luân¹¹¹
 Đông chượng dây khúm lông cạy ngái
 Chiêu Đức toọng nhân tái vô song¹¹²
 Ngờ tẩu soong tân đông Pac Vạn
 Thiên số lâm đại nạn thân xĩ¹¹³
 Chiêu Đức pên cô nhi lục pya
 Thôm nà them khôi mạ vít không
 Khô dooc xo cần boong liệng pac
 Bấu pắt khai lục miác hẩu mền
 Bần bạc lục vắn lãng kìn khó
 Bấu khai tè teo bỏ cự giao¹¹⁴
 Téo pên cần dăm khao vô lý
 Tổ nhắng hần câu pì Không Nhan
 Phú quý tại lâm san cần thàng
 Khô dooc dú chang háng rầu du
 Châu lẽ đáng trượng phu quân từ
 Khô lẽ pên hạ thứ tiểu nhân

*

* *

Lại nói đoạn Ngô Burch Kim Nữ⁽⁷¹⁾
Ngày ngày buồn tư lự trong thân
Nàng Kim Nữ thanh tân đẹp đẽ
Tháng năm trôi ơn kể mẹ cha
Đầy tiết thái dương nga yếu điệu
Cha mẹ nàng lo liệu thấp cao:
"Ngày trước có lời giao Bách Vạn
Mong xe duyên ến nhận nhân luân⁽⁷²⁾
Kết thông gia sớm hôm nhờ phúc
Đức nhân chàng Chiêu Đức vô song⁽⁷³⁾
Không ngờ hai người thân Bách Vạn
Số trời gây đại nạn thảm thê
Chiêu Đức hóa cô nhi đói rách
Người làm cùng ruộng đất sạch không
Thân nghèo khó xin ăn từng bữa
Nếu ta trao ngọc nữ cho chàng
Ngày sau ắt gian nan vất vả
Không gả mang tiếng kẻ nuốt lời
Bỏ bạn cũ hóa người bạc bẽo
Câu Khổng Nhan ta liệu làm sao?
Phú quý tại rừng sâu lắm khách
Nghèo hèn nơi phố xá ai coi
Người giàu đáng con người quân tử
Kẻ khó thành hạ thứ tiểu nhân

来夫莫昭保散陳呵赫ノ金形开金貨失許登保雷登料爵一暴迄
 道媚結方鰥群仗乃恢花女样許女妹一結礼咬音廿肩廿言乃保
 礼主伴官伴仍庄可羊玉難秋玉配效菱吟凌屑信信莽出狄肩
 杰声少苦需百帝克媒齊輝窃暮巴吟上人言湿吟姓使公駟保限
 倭凌年貪奪萬可邪康梅珠梁槐吏輕閣倫語高听来蝶脚馬眉約
 耆姑祥保浪兩道共庄依年索秋啖吟伏要首克保交向岳难倍对
 論捲準修商家行地困藁少鮮張然落分可交邪差浩名耆追啗根

Lội đạo lẻ mặc mền dá luận
 Phua mĩa chùa lo lãng cò khoen
 Mong kết ngược thiếu niên táng chôn
 Chiêu Đức quan khô bán bầu sường
 Ca đặc bạn uyên ương lạng đạng
 Vần cón nhắng Pac Vạn lương gia
 Dong chượng chẳng đây kha đạo lãng
 Cả này dặng sung tám tợ tâng
 Hec vãi pha mô khang chẳng khôn
 Phit va rầu té lộn phãi xô
 Kim Nự ngược khôi chua niên thiếu
 Hình dong ngòi yếu điệu tốt tươi
 Khai hửu cần mò côi mắt vãi
 Kim Nự ngược vạ lại đây nghìn:
 "-Pô mễ phuối cảm khinh cảm bạc
 Thứ nhất sở thượng cac pụt păn⁴¹
 Hửu kết ngĩa nhân luân yêu dẫu
 Soong lẻ cảm ngôn ngữ cự giao⁴²
 Bầu che lãng thắp cao sung tám
 Lôi Âm mĩ cảm sáng bầu sai
 Sam lẻ tin vạng lại giao kết
 Lêu mĩ tín sử điệp vãn danh
 Sĩ lẻ đáng công khanh trưởng giả
 Nhất ngôn xuất tứ mạ nan truy
 Giờ nầy lục bầu mĩ vội pac
 Thả páy mĩ hẹn ước đuổi căn

Mặc lỗi đạo không cần bàn luận!"
Vợ chồng già lo lắng ngày đêm:
"Mong kết gã thiếu niên con bạn
Nay Chiêu Đức bản hoạn khó thương
Ô thước bạn uyên ương sao đáng⁽⁷⁴⁾
Ngày xưa coi Bách Vạn lương gia
Kết thân được thuận hòa tương xứng
Nay thấp cao ngồi đứng nhờ nhàn
Vạc lớn sánh nổi gang thắt khốn
Lựa hoa ai đem lẫn vải xô
Kim Nữ Ngọc Khôi Châu niên thiếu
Hình dáng người yếu điệu tốt tươi
Bán cho kẻ mỗ côi thật hại!"
Kim Nữ nàng qua lại được tin:
"Sao cha mẹ lời khinh lời bạc?
Thứ nhất là thượng các đã phân⁽⁷⁵⁾
Cho thành nghĩa nhân luân hợp đạo
Hai là lời ước hẹn cựu giao
Không hề nghĩ thấp cao chê chọn
Cửa Lôi Âm, lời hẹn không sai
Ba là chuyện vãng lai giao kết⁽⁷⁶⁾
Đều có tên sử điệp vấn danh⁽⁷⁷⁾
Bốn là đáng công khanh trưởng giả⁽⁷⁸⁾
Một lời quá bốn ngựa khó thu
Giờ này lại tính lo bội ước,
Thà đừng trao lời trước với nhau

休徒慣科阻分船螺穷望
保胡曉蒙軀衫祿如庄茂仍
點美嘔燕家效身限妻案奴
鵠背嶺雁冤天金帝泥石項
邪言下嫁欺太齊齊走過耐
番食天乃看郭佳吟改保司
思也新數父氣似空天飄輪
銅鑄僧銅保欺積欺助父
媽潘金屯吟師

Toạng pián pioóc khao đăm bấu thê
Pên Thục Ngồn bội ngĩa hồ đồ
Hầu hiên hạ pậu khua ngòi hên
Khi nầy ruyền nhận ên mong khoa
Pô đá hết oan gia cháo trở
Thai sống mặc thiên số bán pân
Cần rầu tẻ toàn thân tở coóc'
Khong cạ tẻ dây loọc như ngư
Thiên số định mường nư chẳng cụng
Châu bấu quá Thạch Súng tới xư
Xư cuộc duỗi Hạng Nô nhằng khó
Tiền tài như phẩn thổ vô danh
Lựa khát lộn phôi xanh nhằng nưng
Toòng thau ý nhằng dùng hết kim
Bấu chuộng kim nền hìn đá vụn
Hết cần đá dây pián sây khôn
Tích đức se hâng vắn chẳng chừ
Vắn còn pò dạ hầu cạ phua
Cùm vắn nguộc khôì chua thán vọng
Pô mề xuất ooc toạng bắt nhân
Nàng cạ bấu tỉnh cảm nàng hây
Mặn tha tở rị rây tòng phẩn
Kim Nự nguộc puồn thán bực tức
Tồn cạ quan Chiêu Đức nho sinh
Cạ quan son sử kinh xầu sáng
Sư ông dù bản quán mường hây

Để lỗi hẹn về sau thật khó
 Con không theo Bao Tự⁽⁷⁹⁾ ngày xưa
 Để thiên hạ làm bia nhiều đoạn
 Khi nay duyên én nhận đang chờ
 Bỏ lại xử ra đồ giáo giở
 Sinh tử do thiên số chia phân
 Ai là kẻ toàn thân thơm ngát
 Ai là người lột xác như trăn
 Việc thiên số Ngọc hoàng đã định
 Gã Thạch Sùng giàu thịnh thuở xưa⁽⁸⁰⁾
 Lại thua cuộc Hăng Nô nghèo khó
 Tiền tài như phấn thổ vô danh⁽⁸¹⁾
 Lụa rách lẫn cái xanh không bỏ
 Đồng thau còn có thể pha vàng
 Quý vàng quá lòng thường hóa đá
 Làm người sao coi rẻ kẻ nghèo
 Tích đức để ngày sau mới đúng.
 Một ngày là nghĩa trọng phu thê..."
 Ngày đêm ngọc khôi châu than vọng
 Trách mẹ cha có bụng bất nhân
 Nàng càng nghĩ càng phiền, nàng khóc
 Nước mắt rơi thánh thót như mưa
 Lòng day dứt khôi châu ẩm ức
 Nhớ tới chàng Chiêu Đức nho sinh
 Nghe chàng học sử kinh bên xóm
 Với sư ông bản quán trong mường

望 莫 归 处 几 眉 归 莫 望
 甘 併 恩 眉 玉 夫 恩 夫 併
 恨 直 婢 夫 不 恩 婢 直 恨
 穿 差 嫌 嫌 嫌 嫌 嫌 嫌
 妇 夫 母 母 母 母 母 母
 併 奇 併 奇 併 奇 併 奇
 低 低 低 低 低 低 低 低
 付 付 付 付 付 付 付 付
 门 门 门 门 门 门 门 门
 沃 沃 沃 沃 沃 沃 沃 沃
 箭 箭 箭 箭 箭 箭 箭 箭
 事 事 事 事 事 事 事 事
 仗 仗 仗 仗 仗 仗 仗 仗
 惯 惯 惯 惯 惯 惯 惯 惯
 呼 呼 呼 呼 呼 呼 呼 呼
 旁 旁 旁 旁 旁 旁 旁 旁
 官 官 官 官 官 官 官 官
 珂 珂 珂 珂 珂 珂 珂 珂
 阮 阮 阮 阮 阮 阮 阮 阮
 京 京 京 京 京 京 京 京
 渴 渴 渴 渴 渴 渴 渴 渴
 仗 仗 仗 仗 仗 仗 仗 仗
 子 子 子 子 子 子 子 子
 均 均 均 均 均 均 均 均

Bầu mì kê xâu quây thân vọng
 Kim Nự ngược mì toọng sương qua
 Khô khát tồ phua rả đạo hẳng
 Pô mề toọng bắt bắng sai xuyên
 Hết đất hắt nhân ruyền phu phụ
 Nàng khuyển cạ mề mậu đoạn sương
 Hắt mậu pây Không môn tím cá⁽¹⁵⁾
 Pây ngòi quan khô ngả rại đây
 Chằng thôi mậu liên pây tức thì
 Xa cách khẩu thảng ti Không môn
 Nho sinh kéo dư muồn khẩu ooc
 Mậu pây dặng ngoại noọc trưc lý⁽⁵⁵⁾
 Mọi cần kin nung dây sặc sỡ
 Chiêu Đức quan khốn kho hân Nho
 Đang khát ngòi dây dưa thân hén
 Mề mậu xam rộ tuyền đỉnh ninh
 Mọi cần riệc tỉnh danh Chiêu Đức
 Mậu chằng dây rự chắc thực quan
 Liên thôi mùa gia san cạ á"
 "-Khỏi lẽ i pây hân na chắc tên
 Trường ốc cần dư muồn lạ lũng
 Mọi cần mì sưa nung thân kinh
 Cần roọng tên nho sinh sưa khát
 Thật chừ quan nà miác hân Nho⁽⁵⁶⁾
 Dénh pên gản trượng phu tài tư
 Tha khỏi ngòi thúc ý mọi tàng

Không ai kẻ cận thân thăm hỏi
Kim Nữ nàng xiết nỗi mến thương
Nghèo khó cũng là chồng nghĩa nặng
Trách mẹ cha lặn đạn bắt nhân
Làm hại đến tình duyên phu phụ
Nàng nhờ bà nhũ mẫu⁽⁸²⁾ cảm thông
Tìm chàng chốn Khổng môn⁽⁸³⁾ tham hỏi
Xem rằng quan nghèo khổ sao đây?
Nhũ mẫu: "dạ", ra đi tức khắc
Nơi Khổng môn tìm cách hỏi han
Nho sinh kéo dư muôn đi lại
Mẫu đến nơi đứng dưới hàng tre
Người người vận áo the thơm tất
Chỉ một mình Chiêu Đức hàn Nho⁽⁸⁴⁾
Mặc rách rưới quần thô áo vải
Mẫu tới gần thăm hỏi đình ninh
Người gọi đến chính danh Chiêu Đức
Mẫu mới hay người thực Nho quan
Mẫu trở lại gia san người ngọc.⁽⁸⁵⁾
"Tôi đến nơi rõ mặt biết tên
Tại trường ốc hàng nghìn sĩ tử
Quần áo lành đẹp để thân sinh
Chỉ một vị Nho sinh mặc rách
Đúng là chàng Chiêu Đức hàn Nho
Coi ra kẻ trượng phu tài trí
Tôi xem ra vừa ý mọi đàng

重明願彬个堆妇生体他短继啼良啗異鮮退討歡啼仙姝西謹京
敬正祝國对浩夫攸身保長入波錦句滋襄更寸歡飲伴对夢海邊
報恩妣賢親和枚許京帝孰孰野秀班朱珠呂鮮桃丹旁勸礼豔祿
吟惻彬夫裁交竹隔遠上差保毛棲吳人鮮數花藥壯昭啗茁采官
小玉懸世休帝幼帝效根健娘ノ玉脂玉八玉隱味許白祥吏許
且女娥方許休化乃被吟乃聲女熏女和女欽世香桂懸娘琮姝豔
宴金啗服衣竺造樓攀若樓娘金鉉金玦金捧恩水醋幼身吁冠襪

Thật thả khỏi cạ năng kính trọng"
Kim Nự ngược mừng toọng chính mình
Pac năng khản bản đin chúc nguyên:
"- Chiêu Đức lè phua hiên khoắc bản
Pụt hâu khỏi thành thân đuôi cá
Soong khỏi đây giao hóa kết tôi
Tạo hóa pên trưc mai phu phụ
Sửa nầy au mưa hâu nho sinh
Củ nùng hâu dà kinh thân thể
Nhược cạ số thượng để bầu tha
Sửa nầy nùng sai ngoa trảng đoan"
Năng may thôi bầu vãng nhắp mây
Kim Nự ngược mau tay một phút
Huyền Huân, phit, thung thuc, cảm nương
Kim Nự ngược Ngô Bươn củ pac
Phải va của phit miắc nước Ngô
Kim Nự ngược khỏi chua may còn
Boóng khêm nhắp khi năng liên thôi
Toọng noọng ngược va khỏi thuồn thảo
Mọc hương nưc nhị đáo hom van
Lạp què mũi mậu đàn hom phút
Au pây hâu Chiêu Đức bạn tiên
Thân năng củ pac khuyên đuổi mè
Con quặng táng dú lè sự tây"⁴⁸
Ôn mè lại tèo pây thêm cấn
Sửa pây hâu quan nùng dà kinh

Hết lời lễ trình nàng kính trọng⁽⁸⁶⁾
Kim Nữ nàng nghe ngóng xót thương:
"Cầu trời đất thành tâm soi xét
Chiêu Đức là chồng thiếp vô thân
Mẹ quốc vương tạo nên quan cả⁽⁸⁷⁾
Hai chúng tôi trời đã xe đôi
Tạo hóa kết trúc mai phu phụ⁽⁸⁸⁾
Áo này về với chủ nhỏ sinh
Ngàn đêm bạn che thân kẻ khó
Nếu số nơi thượng đế không phân
Áo này mặc sai thân dài ngắn..."
Áo đã may chưa sẵn lên tà
Kim Nữ ngọc nghĩ ra tức khắc
Nhờ Huyền Huân⁽⁸⁹⁾ chấp cánh tới trường
Đo dài ngắn thân quan Chiêu Đức
Lựa nước Ngô Trinh Thục đi mua
May quần mới khôi châu tiến tặng
Đến tay chàng được nhận mới thôi
Nàng Kim Nữ hoa khôi⁽⁹⁰⁾ hiền thảo
Xức mộc hương quần áo thoảng thơm
Hương quế, hương mẫu đơn ngào ngọt
Đưa tặng chàng Chiêu Đức bạn duyên
Nàng còn cất lời khuyên nhủ mẫu:
"Ngày vắng bàn tới sự riêng tư
Mẹ chịu khó đi cho lần nữa
Đem áo quần tặng chủ che thân."

听夫竟蛛蛛降娣娣昭母
 妹媚害欲害匿屈滑方大
 吏俾請听鼓妹条蹲環句
 听仁吟寸听連紛外沃啗
 信美信恩吟列眩翻床吟
 吟正鼓对每群以罢素星
 竟明如根跋汨沃砂醫官
 女康妇都悉併伏科朴
 娘吟長金礼許娘
 短莫青官朴
 惊

Sáng mẽ lại sáng tin cạ pi:
 "-Phua mĩa rả nhân ngĩa chính minh
 Pi hạy chữ cảm tịn của noọng"
 Mẻ lục sáng thuần toọng đuồi cân
 Mẻ hạy pây cạ cảm mọi đoạn
 Chằng thôi mẽ liên lĩt cảm thăng
 Trường ồc tèo phân vân khấu ooc
 Mẻ mừa dặng ngoại noọc bại sa⁽⁵⁹⁾
 Chiêu Đức luấy oóc mà tó nả
 Mậu nhân củ pac cạ chiềng quan:
 "-Khỏi pền mẽ liệng nằng Kim Nự
 Nằng khỏi phac cảm hẩu khỏi mà
 Pứt sinh quan - nằng là phu phụ
 Pỏ định khai au hẩu dá do
 Đầy hăn quan bản cô lại tứ⁽⁶⁰⁾
 Kim Nự ngược nhằng chữ nhằng sương
 Nằng mì kế thương phương mẽ pứt⁽⁶¹⁾
 Nhược cạ ruyền nhằng chữ nhằng khoa
 Sửa nầy nằng nhập mà nằng phác
 Quan nùng khấu ngòi mực cảm y⁽⁶²⁾
 Lẹ sửa bầu tền tì tràng đoan
 Vụ môn chằng hợp bạn Kim ngư⁽⁶³⁾
 Nhược sửa nùng bầu thư lê dá
 Mẻ liên chao sửa phả hẩu quan
 Khân vuông cạp miầu lằng nằng phác"
 Chiêu Đức quan nả miác hư kinh⁽⁶⁴⁾

Nhắn mẫu đoan nhắn tin gửi sĩ:
"Vợ chồng là đạo nghĩa chính mình
Chàng hãy nhớ lời tin của thiếp".
Hai mẫu con như hết lời vàng:
"Mẫu nhớ chuyển tới qua cận kề".
Mẫu nói thôi xá kể xa gần
Mau cất bước tới trường bên xóm
Sau bụi tre mẫu bắn tin vào.
Chiêu Đức vội ra chào trước mẹ
Mẫu bà liền kể lễ trình quan:
"Tôi là mẹ nuôi nàng Kim Nữ
Nàng khỏi châu có cử tôi về...
Bụt đã định phu thê nghĩa nặng
Cha mẹ nàng dạ cũng rất ưa
Khi quan hóa bản cô⁽⁹¹⁾ lại chối
Kim Nữ nàng còn nhớ còn thương
Nàng đính ninh thượng phương lời Bụt
Nhược tình duyên đạo đức còn ninh
Quần áo tặng bạn tình nàng chúc
Quan mặc vừa đúng mức cảm y
Nếu quần áo không dài không ngắn
Đúng vũ mô hợp bạn kim ngư⁽⁹²⁾
Nhược quần áo không vừa là hết..."
Mẫu liền trao gói tiếp tay quan
Trầu cau ca tẩm khăn nàng gửi
Chiêu Đức, chàng nhận gói tâm tình

女 娶 慣 門 城 塚 和 娘 吟 身 願 奴 咏 家 婦 都 恋 都 切 殊 思 當 務 交 類 敗
 少 敗 身 孔 封 姻 困 許 庄 洲 誓 保 每 冤 帝 料 辨 平 佛 保 姻 音 升 先 落 來
 青 諸 飢 賢 坤 伴 仙 把 署 禍 心 下 肚 乃 是 祿 未 也 殊 劫 外 姑 光 商 高 吏
 身 仍 貧 聖 吟 党 取 涓 呵 羅 一 志 媛 边 仰 官 色 納 鮮 万 帝 把 豐 吟 濕 差
 玉 玉 叶 肩 戚 奔 伴 害 勾 凌 肩 官 念 肩 肩 許 曉 姑 吟 諸 祿 麻 立 舖 凌 了
 拜 道 乃 仍 習 凌 蝶 乃 母 要 本 士 雀 保 玉 幼 林 辭 方 乃 晨 凌 賤 娘 咬 叶
 恩 美 姓 恩 時 敗 鵲 駐 雌 保 娘 哀 官 乙 恩 株 摩 曾 祖 义 哥 却 貧 恩 保 身

"- Ôn bái ngược thân sinh thiếu nợ
 Ngĩa đạo ngược nhằng chữ vắn xưa
 Pờ nầy khỏi bản cơ thân hén
 Ôn nhằng mì thánh hiền Không môn
 Sơn tập chắc cảm khôn đuổi tàn
 Hết lẳng tè đàng bạn nhân ruyền
 Cây rục bạn cần tiên khôn và
 Cá nầy hay mưa pyá hầu nằng"
 Mê mậu cũ pác khan chẳng cạ:
 "- Bấu yêu lẳng tội vạ thẳng thân
 Nằng pồn mì nhất tâm thề nguyện
 Lượng sị quan chí bển bấu nò?"
 Quan hác năm đâu cò mọi nhệ:
 "- Ất bấu mì pện nầy oan gia
 Ôn ngược mì sương qua đây dùng"
 Mê au hầu quan nùng liên du
 Mừ pác ngoài bâu sư pện liên
 Tăng khen cò nạp pín bặng đo
 Chiêu Đức cạ: khôi chua sương siết
 Ngĩa nầy chữ vạn kiếp bấu lùm
 Nầu cảm nùng đày chòm mùng toọng
 Au lẳng mà pyá noọng tè đàng
 Bản tiện rộp phong quang chòm máu
 Ôn nằng chữ cảm cẩu tiên giao
 Bấu chê lẳng thấp cao lạc loài
 Thân khỏi lều khô rại lai vắn

"Cảm tạ ngọc thân xinh thiếu nữ
 Nghĩa đạo nàng còn nhớ ngày xưa
 Nay ta hóa bản cô hèn kém
 Ơn thánh hiền tựa chốn Khổng môn
 Học hành chút lời khôn với bạn
 Còn xứng đâu kết bạn nhân duyên
 Thân cóc ước bạn tiên không thể
 Của nàng ta gửi trả lại nàng".
 Bà mẫu cất lời than mọi nỗi:
 "Không yêu sao rước tội vào thân
 Nàng giữ trọn nhất tâm mình hệ⁽⁹³⁾
 Còn nho quan bền chí mức nao?"
 Quan tự nghĩ thấp cao mọi nhẽ:
 "Nếu không thông cũng kể oan gia
 Được lành lặn ơn nhờ ngọc nữ"
 Mẫu ép chàng mặc thử cho coi
 Áo vừa sát không dài không rộng
 Quần vừa như đo chấm gót chân
 Chiêu Đức cảm khôi châu tha thiết;
 "Ơn nghĩa này vạn kiếp ghi lòng
 Bên mình có hình dung hôm sớm
 Lấy gì mà hoàn tặng nghĩa nàng
 Bản tiện đợi phong quang⁽⁹⁴⁾ sẽ trả
 Ơn nàng ghi lời cũ tiền giao
 Không chê chọn thấp cao lưu lạc
 Thân tôi qua đói khát lâu ngày

聲併保林官情鳳改杰保併諸愚曰配母官母外拾仍外激代服被
 咱麻併吟草心想乃解吱切千思遲吟涓強糸齧吟穢許訣係方葩
 然隊世者排嫁肉鳳害鵲仍年眉官郭汨寸涓欣吟駐官曉肩官穢
 他甚意易封胞陪禽僕地其万几留吟聞每計寒惡美翳乃長男翳
 欣呵大拜卡鵲書浪彩東心蕙吟來亮在吟呼攸呵班來未短見牙
 蟾珠困難吡相外都亮東暗保來運忍吟許嫁官帝娘祿呂曾差巧
 者帝叨珠啗歡噪笔歌欽乃咏朴封爰娘呵由个併朴都併穢渴鄰

Xu tình nghìn tha hãn rọ dá
 Sương mà tội ơn á chua tai
 Bầu sương rả ý dai khôn nãi
 Phác cảm chạ ơn bãi khôì chua"
 Quan thảo báì phong sư tháy pac
 "Tình tâm ruyền phượng hạc tương hoan
 Phượng sường ước kết loan chỏm phảng
 Văn nầy phượng lia rằng đố khôn
 Mặc chải loan mền bên sung tằm
 Bầu che nôộc bắc bầm đông khăm
 Sương siết nhằng cam tằm ám nầy
 Chữ xiên niên vạn tời bầu lùm
 Khăn khăn mì kỳ cảm sư phac"
 Viết thôi quan nã miác liên phong
 Phướì cảm tằm cảm sung ân ái
 Mậu mùa thăng cửa đại cạ nằng
 Quan chẳng thuôn mọi cảm hầu á
 Mậu tèo rườn kê cạ ruyền dơ:
 "Khòì pây hãn hãn nho quan cá
 Síp cảm cạ ơn á dây sương
 Nhằng sừa của Ngô Bươn nằng phac"⁽⁶⁵⁾
 Khòì hầu quan nã miác nùng đu
 Kích thước ngòì nãi thư lạ đường
 Tãi nã mì tràng đoan tên ri
 Chiêu Đức quan nam nhi khô khát
 Nùng bầu sừa nã miác khèo đo

Mắt đã thấy tai nghe mọi sự
Thương tôi nàng ngọc nữ châu trai
Không thương chẳng thể nài đâu đó
Chịu ơn nàng xin ngô đôi câu".
Quan thảo bức phong thư thay mặt:
"Mỗi nhân duyên phượng hạc tương đương
Phượng mong kết cung loan nghĩa cả
Nhưng phượng nay lìa tổ trại lông
Trời cao thấp biết cùng ai ngỏ?
Thắc phiền khôn tìm ở gà rừng!⁽⁹⁵⁾
Nhớ thề cũ vợ chồng chung trướng
Nhược loan còn nhớ phượng trại lông
Loan dù đã bay tung trời thẳm
Đừng chê chim nấu chốn rừng sâu
Thương mến phượng, phượng đâu kém cỏi
Nhớ nghìn năm phượng mãi không quên
Vì nghĩa nặng thành tâm vài khúc..."
Viết xong quan Chiêu Đức cẩn phong⁽⁹⁶⁾
Đủ ý nghĩa sâu nông ân ái
Mẫu về nơi cửa đại trình nàng
Đem theo đủ lời vàng quan cả
Về tới nhà kể rõ nguyên do:
"Tôi tới gặp hàn nho Chiêu Đức
Lời lời khen người ngọc mến thương
Còn quần áo Ngô Bươn gửi tặng
Tôi cho quan trưởng ốc mặc xem
Quần áo vừa như in như ngấm
Không vạt dài vạt ngắn khó coi
Quan Chiêu Đức mỗ cô nghèo khó
Mặc áo quần ngọc nữ khéo đo

色相觀屋醜方女秋吟笔愚劣托女方生耻新色效父嘆困題買偶
 如曉那妹官玉未每如道礼部玉官那亮肩作約官蹂致道矣咆伺
 秋他肩引眉花回妾花仁夫保吳才結仍宜保群边缺少女臨將声許
 希審似排未姚銳意着美佛許班候堆眾郎唱凌化除女臨將声許
 相清疆罕吟少竟一壳儘要意呈秋对左匠吟改貧保併仁秋金傑
 呂新奇妾考年訖心意仇飄坤父咽切踐將凌者掀許併义娶女大

Sắc tựa như lục vua sường lạ
 Tướng mạo ngời tha na thanh tân
 Trường ốc ná mì cần hầu táy
 Cảm phuồi mé dận bảy tầu nua
 Chiêu Đức quan mì sư cạ khảo"
 Kim nự ngược va đao thiếu niên
 Khay hãn sư viết ten pi ký
 Mọi cảm mọi thực ý nhất tâm
 Nét út như va phong thục thí
 Khăn khăn đạo nhân ngĩa mẩn quây
 Chiêu Đức lè phua hây yêu dẫu
 Hại thác pò bấu hắt ý khôn
 Thiếu nự ngược Ngô Bươn chiềng pò:
 "Chiêu Đức quan tài ngộ hãn hỏi
 Bân sinh lỏng kết đôi duỗi khỏi
 Tâm pư pi nhằng nọi xằng chân
 Cua lẹ mì quan làng chằng chậu
 Tô tường rầu bấu lầu cảm lằng
 Đạ đính ước còn lằng đoạn đá
 Sở pãn quan pễn pỵ bản cô
 Pô mẽ tèo dây dĩa bấu hắt
 Tộ là lục thiếu nự nhằng sường
 Khôn rội đạo thê đương nhân nại
 Ôn pò hạy sường hải lục nhình"
 Viên Ngoại đá cao thanh Kim Nự:
 "-Mầu điệp câu bấu hắt điệp đại

Sắc da tựa con vua đẹp lạ
 Mặt mũi thêm tướng mạo hào hoa
 Cả trường ốc không ai sánh kịp
 Nghe lời hay đúng dịp trình thưa
 Quan Chiêu Đức gửi thư phúc đáp".
 Kim Nữ nàng người đẹp thiếu niên
 Coi thấy chữ bút nghiên chàng chép
 Đọc lời lời ý đẹp nhập tâm
 Nét bút tựa đang tuần hoa nở⁽⁹⁷⁾
 Cả tấm lòng đức độ khiêm nhường:
 "Chiêu Đức đúng là chồng yêu dấu
 Hại thay cha mẹ thiếu ý không".
 Thiếu nữ ngọc Ngô Bươn trình bố:
 "Chiêu Đức quan tài ngộ giới giang
 Trời phó kết tao khang phu phụ⁽⁹⁸⁾
 Từ lúc còn tuổi nhỏ giường hoa⁽⁹⁹⁾
 Lễ vật có quan lang mai mối⁽¹⁰⁰⁾
 Cha nhận lời không chối một câu
 Định kỳ hẹn cùng nhau kết bạn
 Không ngờ quan gặp nạn bản cô
 Lòng bố mẹ sai sớ bội ước
 Nhưng lòng con rất mực mến thương
 Khôn lỗi đạo thế dương nhân nghĩa
 Xin mẹ cha thương trẻ nữ nhi..."
 Viên Ngoại quát tiếng chì tiếng bác:
 "Mày yêu - tao không chấp - yêu sông.

狀於聽分酬地幣幼約侵
 聖約開拾得每恨礼困計保
 开慕增扒娘許男帝地玉吟
 保思娘保屋來百車寺款咱
 佢偁幼父及幼登官長且王
 佢秋咏聘弦縛佢方滄宴女
 款差佢礼保贈姊照措收金

x

Lục pýa câu bầu khai kim của
 Nhược lục mẫu toọng mộ ước ư
 Câu riệc au ngân thua khai nặc
 Lẹ sinh phỏ bầu pắt sip phân
 Sỏi, vèn cặp kim ngân, mu lâu
 Lụa phít au mà hửu mọi tàng
 Nộp câu song pac chàng ngân chày
 Chiêu Đức quan xa đây lê au".
 Chá nậm khừn tênh khấu khỏn ước
 Hết thục tha lục ngược kẻ sấm
 Kim Nự ngược ngìn cầm bầu pac.

*

* *

生語綠惆濕女身渴甚亮
 攸論伴官保屋遮壯併許花來宴
 來姓女研強班許心来面媒个
 醫史金笔保吳麻人翳紉私老佢
 又般呀姐左官玉被唸奴姑點妹眉
 呼屋藉身賦敗幼約女袴巾謹真
 吏場獨金詩首以想金襖帽私私

Lại gạ đoạn nả miác nho sinh
 Trường ốc son sử kinh luận ngự
 Thoảng điếp thàng Kim Nự bạn ruyền
 Puồn thân tả but nghiên quan chạn
 Thơ phú quan bầu cang bầu ôn
 Tứ vắn ngược Ngô Bươn Kim Nự
 Nhập au sửa mà hửu dả thân
 Sường ước nậm nhân tâm sảy khat:
 "-Kim Nự noọng nhập mà hửu pì
 Sửa khóa noọng nhập mà hửu pì
 Mả khân của noọng nhi va khòì"
 Nàng khiến mề lạo môi mà cạ:
 "Noọng chần mì sường cá thực cầm

Con cô tao không hàng ăn của⁽¹⁰¹⁾
Nếu như mày bụng dạ ước mơ
Tao gọi bạc ngàn thua thật nặng⁽¹⁰²⁾
Sính lễ tao không nhượng mười phân⁽¹⁰³⁾
Hoa, vòng với bạc vàng rượu lợn
Lụa là đều phải trọn mọi đường
Hai trăm lạng bạc thường bạc nén
Chiêu Đức quan nộp vẹn lễ đầu
Tao cho phép đón dâu tức khắc".
Ngao ngán lòng nàng khóc thương thân
"Hồi rượu gạo bạc vàng sính lễ!
Giá con người mới quý làm sao!
Tát nước ngược đòi cao khôn ước !
Làm vừa lòng người ngọc khó thay!
Nàng Kim Nữ đắng cay mọi khúc.

*

* *

Đoạn kể quan Chiêu Đức nho sinh
Nơi trường ốc học kinh luận ngữ
Thoảng nhớ nàng Kim Nữ bạn duyên
Buồn thân bỏ bút nghiên quan biếng
Thơ phú quan không luyện không ôn
Từ ngày ngọc Ngô Bươn Kim Nữ
Gửi áo quần chàng giữ thay thân
Nhưng mong nhớ ngày đêm ruột héo:
"Kim Nữ nàng niên thiếu mến thương
Quần áo tự bản hương gửi tới
Mũ khăn nàng chẳng thiếu chẳng sai
Nàng nhờ mẹ lão nuôi đưa đến
Nàng thực lòng thương mến nhất tâm

事併慕交礼生吸大降泪律蠅远於許归浣勤斗欣蝴蝶天堂金得大
 降保恩首駐养困蝶困困边章保仍未嫁地效蝶碧歸第棠曾
 断思班故高妹娶素殊本彬录汀綿珠如俠起高女泪效穿此门飭
 羞了梧班渥父秋困律咏勤变禹恩魁失陣信丈金困闌透恹孔雀
 欣如玉吟凌眉許如保約乙須添妹嫁帝官万伴意或驛雀伴宜
 世妹礼請吱仍保許淪德歟燕开麵父結善身白呀景桂蜂官生另
 昼父甫仍保攷父保晚妹勉鯉室僕秋約着益太祥望月蛻舟攷昭

Rủ là hấn khô khăn chàng sự
 Pô mê noọng lêu tứ bầu sương
 Tậu lữ ngược Ngô Bươn toọng mộ
 Nhằng chữ cảm pừa cô cữ giao
 Bầu che lằng thập cao của lệ
 Lục nhằng mì pò mê chượng sinh
 Pô bầu hẩu lục nhinh khôn cái
 Bầu hẩu noọng khôn nài điệp dai
 Đăm năm bầu lọt dài khôn chăng
 Ma suông ước khẩu bản khôn thàng
 Pya piộc ước dao bản khôn piot
 Lý ngư ái piếu loọc pền luông
 Hại thay tu Vụ môn cách viện.
 Đẹp mặt them toọng mền ruyền ưa
 Tọ pò mê khôi chua bầu hẩu
 Ước kết ruyền phu phụ nhằng quây
 Chước rắng đây xe đây xích thắng" (17)
 Puồn thân quan tùm nằng mùng dao
 Thái Bạch vạn trượng cao Bắc Đẩu (18)
 Táng rắng bạn Kim Nự lục cần
 Vọng cánh ý khôn thàng điệp hồ
 Nguyệt quế chại cửa sổ bích thiên (19)
 Queng quý rọt thầu xuyên sư đáng
 Thân quan hạc mờ máng lo puồn
 Nho sinh bạn Không môn nòn dắc
 Chiêu Đức quan hác sục tăng dai

Hay là thấy khó khăn nói thữ
Cha mẹ nàng chẳng nhớ chẳng thương
Dẫu là ngọc Ngõ Bươn yêu quý
Còn nhớ lời thề biển hẹn non
Không chê chốn đê hèn gian khổ
Con còn nhớ cha mẹ chăm nuôi
Cha không thuận con thời hết cái
Cho không ưng con chỉ mền suông!
Ai dò đáy dòng sông hời bạn?
Thân sóc mong vào bản được nào⁽¹⁰⁴⁾
Anh Vũ⁽¹⁰⁵⁾ ước trăng sao không thể
Lý ngư mong vượt bể hóa rồng
Hại thay của vũ môn cách viễn
Thấy nàng xinh bụng mền duyên ưa
Nhưng cha mẹ không thừa không nhận
Ước duyên may nhưng vẫn chưa thành
Có kẻ gì xích thẳng xe chỉ...⁽¹⁰⁶⁾
Buồn thân quan ngồi đấy trông sao
Thái Bạch vẫn nhòm sao Bắc Đẩu⁽¹⁰⁷⁾
Ví như nàng Kim Nữ cô đơn
Như Hồ quốc Chiêu Quân nhớ nước⁽¹⁰⁸⁾
Bóng trắng soi chênh chếch bên song
Tiếng khảm khắc rừng xanh khuya khoắt⁽¹⁰⁹⁾
Thân quan càng bút dứt lo buồn
Nho sinh bạn Khổng môn gái ngủ
Chiêu Đức quan ủ rũ mơ màng

女警願門侯見索似女糠乃都万官
 椒尾愚孔蛛孤仍边金糟帥得百呼夫杰雷吟結連他惆併近分
 来事分顯杉旁辭小班妇江寐聖微限許根疏分何思聪分近典寐
 往各都世父昭尋救梧夫分受敗因姻保討良崔玉冲吁吟崔了夢
 温户帝惹惹号龜吟玉緣帝宜父鵲結俚交諸伏帝殿同泪杉龜眉
 窈窕約廿廿廿妹灵对党得方欣添何外肩伯然登醜都蝶他廿咯
 男身官一登命父銀結許葉昭分現孩負了我目崔父誠請孩父保

Yêu điệu ôn vạng lai thực nự
 Thân quan lo các sự phòng văn
 Quan ước đây đưa phân khản nguyện:
 "- Nhất lễ on thể hiến Không môn
 Soong lễ on pò bản, mẽ pụt
 Minh khôi hiệu Chiêu Đức cô nhi
 Pò mẽ thai tâm pi nhằng nọi
 Siêng liêng gỏi châu khôi pên cần
 Kết đỏi ngược Ngô Buon Kim Nự
 Hảu dảng ruyền phu phụ tao khang"
 Nòn đắc đây phẩn chang cừn này"
 Chiêu Đức quan mộng mị đắc đua
 Phẩn hăn pò văn xưa Pac Vạn
 Hiệu mà nằng buồng xằng cạ quan:
 "-Lục câu kết nhân ruyền phu phụ
 Viên Ngoại mền bầu hửu mặc mền
 Lếu mị chao đỏi căn nà chũa
 Lục câu chữ khâm sớ Lôi Âm
 Tự nhiên pụt hác păn cẳm cạ
 Hác rự đây ngược á kết đỏi"
 Pò phuối đoạn xong thôi liên tèo
 Sự đua tông bặng chiêu tha hăn
 Chữ điép thăng cẳm phẩn mẳng toọng
 Lục pyạ bản hác vậi sương thăng
 Pò khôi thai liệu hăng cặn này
 Bầu luồn mị mộng mị phẩn hăn

Quan thoảng nhớ tới nàng Kim Nữ
Nghĩ miên man các sự phòng văn⁽¹¹⁰⁾
Quan vọng tưởng ba phân cầu ước:
"Nhất là nhờ thánh đức Khổng môn
Hai là cây công ơn mẹ bụt
Tên tôi là Chiêu Đức cô đơn
Cha mẹ chết từ năm còn bé
Bụt linh thiêng cứu kẻ bản hàn
Được biết ngọc kinh trâm⁽¹¹¹⁾ Kim Nữ
Cho hợp duyên phu phụ tao khang
Xin bụt giắc mộng vàng xem thử...."
Chiêu Đức quan mộng mị say sưa
Mơ thấy bố ngày xưa Bách Vạn
Hiện lên ngồi bên cạnh giường quan
"Con ta kết phượng loan phu phụ
Viên Ngoại từ xa kể làm chi
Đã giao kết từ khi cầu bụt
Con ta lên khấn trước Lôi Âm
Tất sẽ được bụt phân bụt xử
Tự khắc giành ngọc nữ kết đôi"
Báo xong bố vụt rời biến mất
Tức thì quan thức giấc về phòng
Nhớ lại giấc mộng vàng mừng dạ;
"Con mồ côi trời đã yêu thương
Cha đã chết bao năm ròng rã
Ta chưa từng mộng mị thấy về

許銀新乙念初地并襪敗奢出以塞勤降帝登敗生百共負百許
 戰災詳礼摩法奔轍宮退速寒速泪主泪下救疏群官才良外才結
 傳乙以帝良官長彬瀕厨敗官準官良伏厨官轉良許及厨生依緣
 雷出通如泪奔雷降差居端仗雷脰搭宮雷雷雷雷雷雷雷雷雷雷
 音現神柯呈深音福嗜子归士音旁鐘廣音來名福麻外音女生竹
 誓部厨定叨波疏帝礼連厨疎主贊代規山仗昭釋下登庄狄聯合
 願泪呂弟柴身伏欣許黠治容伏香堂新閣生劣迦界欣許婁劣婚

Hầu chắc tuyền Lôi Âm thờ nguyện
 Siêng liêng ắt xuất hiện lồn thăng
 Tò tướng khâu thông thân chùa lạ
 Ất lê đầy noọng á định rườn
 Niệm mừ khừn thăng chiềng nai sảy
 Xò phép quan tề luáy một thân:
 "-Khỏi tề khừn Lôi Âm sớ pụt
 Ngộ mây bán giăng phuc đày hăn⁽⁷²⁾
 Sương hải tua khô khấn lê hầu"
 Lạy thôi chùa quân tử liền pây
 Văn tộc văn tàng quây chùa tuấy
 Bản hăn quan nho sị ruối rong
 Xuất tồ chôn Lôi Âm châu pụt
 Khẩu thăng quan Chiêu Đức chut hương
 Sại dũa khừn đóng chuông dạy đáng
 Động thăng pụt cung quăng hiện lồn⁽⁷³⁾
 Giăng hạ chùa Lôi Âm sơn các
 Đày hăn quan nả miác nho sinh
 Dâng sớ chữ tính danh Chiêu Đức
 Văn còn khừn cầu phuc Thích Ca⁽⁷⁴⁾
 Sinh quan hầu lồn mà hạ giới⁽⁷⁵⁾
 Pac Vạn cấp Viên Ngoại song càn
 Cụng khừn chùa Lôi Âm chẳng hầu
 Viên Ngoại sinh quý nự lục nhinh
 Pac Vạn ý cụng sinh Chiêu Đức
 Hầu kết ruyền mai trúc hợp hôn

Không hề biết lời thề lời nguyện
Nay linh thiêng xuất hiện trong mơ
Nói mình bạch nhỏ to chuyện cũ
Tất được nàng ngọc nữ về nhà".
Quan quý lạy bàn thờ quốc mẫu
Rồi quan liền lằm bằm một thân:
"Ta lại đến Lôi Âm thờ bụt
Ngộ may trời giáng phúc cho chăng
Nếu trời thực mến thương kẻ khó"
Lạy xong người quân tử bèn đi
Ngày tiếp ngày đường xa quan thấy
Một thân người nho sĩ ruỗi rong
Vào đến chùa Chiêu Đức thấp hương
Sãi lên bệ rung chuông vang dậy
Động lòng bụt thượng đế hiện thân
Giáng hạ cửa Lôi Âm sơn dã
Trông thấy quan nho sĩ dương gian
Dâng sớ gửi đích danh Chiêu Đức:
"Ngày trước lên cầu phúc Thích ca
Bụt ban trẻ đưa về hạ giới
Bách Vạn cùng Viên Ngoại tri âm
Cùng lên cửa Lôi Âm xin đức
Viên Ngoại sinh ra bậc nữ nhi
Bách Vạn được con trai Chiêu Đức
Bụt trao lời mai trúc kết duyên

化屠負債情色伏仁世仇他欣姪官女彬閣量下高鶴似形音首生
 坐羞惜几修切修新憲致許婢討奎域宮恩天濕白如化雷塘鄰
 依侶吟許仁命麻旁債羞於化敗廷娘奴倫達王呼瑤唱身命鄰志
 命改眉开眉固良續許韶凌現他拾玉夫人追君每喝強畫波絲咆
 主劫連保玉官義僅付債仍伏如配曾道昨敗伏須昼伏官退晚
 万方外每方各答父庄乃伏係光鄰方群練許凌吟許瑤退尸伏物
 有胞員扶金胞座罷伏旬恩映毫現胎敗糟者敗每付鴿嘶左棚景

Pac Vạn chùa mình cần tần hóa
 Chiêu Đức pên lục pya khô khan
 Viên Ngoại liên mì cảm tình phụ
 Lục nhinh bầu khai hầu kê mền
 Kim Nự ngược mì nhân thương tính
 Chiêu Đức quan cô mình khai phya
 Chàng lặn lội khừn mà xo pút
 Tỏi pò miến tích đức tu nhân
 Pút giáng phó hầu mền lòng thê
 Tuấn nấy mền chịu khô hàn cơ
 Toọng pút nhằng ái ưa lục pya
 Ngìn sương pút hiện hóa hầu hần
 Hào quang như tha vẫn rừng chồi
 Hiện lòng phười thấp thỏi đuổi quan;
 "Chiêu Đức tăng ngược nằng Kim Nự
 Vẫn còn pên phụ phụ khoắc bản"
 Tao khạng đạo nhân luân cung các
 Đá hầu lo bức đat tư lương
 Vẫn lẳng hệt quân vương thiên hạ
 Mọi cảm pút mọi cạ thấp cao
 Phó hầu tua chim rao bạch hạc
 Chim rao rụ chằng pac như cần
 Sáng thỏi pút biến thân hóa hình
 Tả se quan một mình Lôi Âm
 Lạy pút thỏi tèo lòng tàng cầu
 Cảnh vật ngòi lau lâu đua xinh

Bách Vạn sớm quy tiên châu phật
Chiêu Đức thành cô cút khó khăn
Viên Ngoại vội sinh lòng tình phụ
Con gái không định gả con cô
Nàng Kim Nữ nhớ lời giao kết
Thân bản cô Chiêu Đức gian nan
Lặn lội tới chùa vàng thăm bụt
Thấy bố chàng tích đức tu nhân
Bụt liền phó cho quan hạ thế
Tạm tuần này chịu khó cơ hàn".
Lòng bụt cả mến quan Chiêu Đức
Bụt nghìn thương hóa phép hiển linh
Hào quan sáng bên mình chơi chới
Hiện thành con chiếu rọi cho quan:
"Quan Chiêu Đức cùng nàng Kim Nữ
Ngày xưa là phu phụ thượng thiên⁽¹¹²⁾
Tao khăng đạo nhân luân lâu các
Đừng để cho nhiều khúc thăm thương
Ngày sau sẽ làm vương thiên hạ"
Bụt phán truyền mọi nhẽ thấp cao
Liên phó đôi Kim dao bạch hạc⁽¹¹³⁾
Kim dao quen đối đáp như người
Dặn thôi bụt lên trời biến mất
Để lại quan cửa phật Lôi Âm
Quan lạy bụt theo đường hạ giới⁽¹¹⁴⁾
Cảnh vật xem phơi phới đua xanh

百蝶当昭望雷前了五仍自散聚叶架姑半駟扶駟金登姑厨姑嘿
 出蝶差多景音馥咪趣蝶信黠泪黠佐琤夜唏同然女父琤雷琤有
 添杉秋官晚草味草深娘官奇坊帝条僮期官平官玉开風音嘿嘿
 蛛吟吟責帝山歌道請金驟琴孔臂吟通庄牝弟望仍準嘿仍吟吟妙
 蟠沃詩众欣野清靜郭女麻杜門昆我登曙多兄命併買吟蛛坤列
 果弗鮮莫準到白世須陽回召襁驟詩每曰庄併恩登咪仁哩托高
 牛那護身号靖檀東界娥故村架麻賦吟我凉情量保凌美言翻低

Bạch trùng thêm mặt mềng tím bioóc
 Ong điệp bên khâu ooc phát phơ
 Táng rầu cần ngâm thơ giải huân⁽⁷⁷⁾
 Chiêu Đức quan tach phận thân thân
 Vọng cảnh ngòi đây hân chón lạ
 Lôi Âm chùa sơn dạ piết xinh
 Phung phục mũi hom thanh bạch dán
 Liễu lùm chón đạo làng thể đông
 Vui thú bầu chữ lòng tu tầu⁽⁸⁰⁾
 Nhằng điệp nằng Kim Nự dương nga
 Cù tin quan tèo mà hồi cồ
 Vần pây tè cảm tổ xóm thôn
 Tèo thàng trường Không món lạy sáy
 Khỏi pây dây bươn chầy tèo mà
 Sây tờ tèo ngâm nga thơ phú
 Chim rao mền thông rự mọi cảm
 Bán dạ cây chẳng khăn pira sục⁽⁸¹⁾
 Nôộc roong quan Chiêu Đức giảng kinh
 Tò tổng bặng đệ huynh thương tính
 Nôộc ngìn quan vọng minh tư lương:
 "-Kim Nự ngược nhằng sương rự bầu?
 Rự pò khai chón mầu lùm lằng?"
 Chim rao rự chẳng cảm nhân ngĩa:
 "Chùa Lôi Âm nhằng mê tuyền ngôn"⁽⁸²⁾
 Chim rao chẳng cảm khôn thạc pích
 Ả pac chẳng riu rít cao đề

Bách từng họa bướm ong tìm nhị
Ve nỉ non đường ý mong chờ
Tựa như kẻ ngâm thơ trường hận⁽¹¹⁵⁾
Chiêu Đức quan trách phận than thân
Ngoạn cảnh mới phân vân chốn lạ
Chùa Lôi Âm sơn dã đẹp xinh
Bạch đàn tỏa hương than ngào ngạt
Làm người nơi chốn đất thế đông⁽¹¹⁶⁾
Quá vui thú quên đường hạ giới
Vì nhớ nàng Kim Nữ hằng nga⁽¹¹⁷⁾
Về đến nơi đất tổ bản mường
Lại ra mắt Khổng môn trường ốc:
"Một tháng qua vắng vắng vắng nhà
Nay trở lại ngâm nga thơ phú"
Kim dao theo thông tỏ mọi đường
Gà gáy sáng gáy dồn báo thức
Chim gọi quan Chiêu Đức đọc kinh⁽¹¹⁸⁾
Coi nhau tựa em anh ruột thịt
Chim nghe quan thỏn thức tư lương⁽¹¹⁹⁾
"Nàng Kim Nữ còn thương chăng nhỉ?
Hay đã về chốn mới quên sau!"
Kim dao biết nói câu nhân nghĩa:
"Chùa lôi Âm còn kể truyền ngôn⁽¹²⁰⁾
Xòe đôi cánh chim khôn an ủi
Giải rõ ràng mọi nỗi nông sâu

者嗜女 嗟岸泊 鬻书重 别卡切 修效过 取瑟 鼓其 索音 舍 驽 五 速
 翳庄金 望远 倦 病 曰 轻 侮 新 都 至 有 定 封 呼 收 吟 保 新 知 草 晚 江 渡
 挑吟 娘武 低雁 堽 施 由 恩 麻 曰 思 月 港 自 麻 玉 消 齿 笔 切 泪 歎 亮 楚
 連 咱 地 燕 羊 朴 吧 寸 绿 眉 未 連 相 施 安 祥 船 伴 朴 建 荒 至 哥 良 杉 坎
 主 句 賊 如 牧 仍 連 官 事 齊 朴 摩 吟 向 曲 官 故 娘 竟 船 沃 自 歡 靴 船 杉
 創 方 偶 蝶 海 姐 理 方 創 似 吟 吟 笑 每 尊 伏 冲 官 眉 月 吟 翅 寸 船 倪 甜 理
 笔 胎 乙 侯 北 肅 鵠 胎 笔 助 娘 胎 醜 保 求 曰 李 竟 未 咱 托 呼 放 他 碧 鵠

But chep chưa liên phê: chữ dá
 Chiêu Đức cũ pac cạ cháng khan:
 "Ắt mầu chặc tí nàng Kim Nự?"
 Sứ điệp như Tô Vũ xưa kia⁸⁰
 Bắc hải mục dương đề viện ngân
 Tuc thư nhằng phác nhạ tin thàng
 Chim rao liên say khôn bường ná
 Chiêu Đức quan thuận dạ viết sư
 Bút chep sự duyên do khinh trọng
 "Chắc cần té mi toọng sương rả?
 Nàng côi phác sự mà hầu biết"
 Cò ngầu mừ liên viết lỏng sư
 Phuối mọi cảm tương tư chí thiết
 Bấu chữ câu va nguyệt piếu sông
 Cầu pụt dù mưa mừng định số
 Viết xong quan táng tậu phong qua
 Mừ quan ồm nôộc mà cạ chặc:
 "-Pì mi ruyền bạn nguộc vắn xưa
 Sư nầy pì phác mừ côi chữ"
 Tinh gằm nôộc liên dú bấu hàng
 Thạc pich ooc bông khôn hầu kiết
 Cạ thuận câu chí thiết tri âm
 Pioóng nôộc pây tím thàng thảo xá⁸¹
 Tha mền lè khâm phạ ngòi tông
 Tốp pich nôộc bên sung chang hà,
 Chim rao bên khâm quá bến mây

Chim khuyên như nhớ câu "vững dạ"⁽¹²¹⁾
Chiêu Đức quan bày tỏ mọi đường:
"Chắc chim biết tin nàng Kim Nữ
Nhớ chồng như Tô Vũ hiền thê"⁽¹²²⁾
Chồng Bắc Hải chẵn dê viễn ngạn⁽¹²³⁾
Nàng không từ gửi nhận tin thông"
Kim dao đừng rửa lông bên cạnh
Chiêu Đức quan tính toán viết thư
Bút chép mọi nguyên do khinh trọng⁽¹²⁴⁾
"Nếu nàng còn có bụng thương ta
Nàng hãy gửi thư hoa cho biết"
Cổ ước tay liền viết thành thư
Bói hết nỗi riêng tư chí thiết
"Không phải câu hoa nguyệt lãng nhăng
Cầu bực tại mường bân định số"
Viết xong quan dán kín phong thư
Quan mừng dạ ôm chim phong sắc
"Ta kết duyên bạn ngọc ngày xưa
Thư này gửi tin về để nhớ"
Chim nghe lời đứng tựa bên chàng
Xòe đôi cánh rũ lông gật gật
Nói hết lời chí thiết tri âm
Chim đi tìm hương lân nhà cổ
Mắt nhìn trời ngẩn cổ trông xa
Chim vỗ cánh liệng qua trời cả
Kim dao về đến chỗ bến mây

望聲稟欣濃併望邦徒花觥都結帝落由戰名配娘何高喙遇雁啣
 远格地晚惱啗嘆驕呂谷祥麻攪帝作緣了姓吟交辭濕咁相朴善
 敲弘作時吟隨量如呀杜麻扒卡喋理朴都旁呈外趣和理母未段
 形地啗信堅呂思命端麻以連封力鵠未沃昭僅許卡交鵠殊肩每
 連挑咏款啍啍思麻啍以彬娘眉娘边歌开群弱官挪自弱对官吟
 是耶啍娘製啍麻达侗現理女欣女乃帝連歌理乃交肩挂坦旁身
 形弱命然弱啍啍迫弱侗出金帝金元出娘帝弱未官吁娘力能金

Phút nâng liên bên pây viện vọng
 Bên lòng chấp ti noọng Ngô Bươn
 Nôc roọng riệc tiếng sương bắc bầm
 Minh nâng độc tùm dặng ngòi bần
 Ngìn nôc roọng soong cảm nạo núng
 Nôc lăng roọng lạ lúng tiếng sương
 Xot mà toọng tư lương thân vọng
 Bực đat mà minh noọng khao bang
 Nôc mầu roọng tâng lăng lạ đồ?
 Mầu hiên khâu mà tổ cóc va
 Chim rao bên khâu mà tâng cooc
 Kim Nự ngược liên păt mà du
 Đây hăn mì phong sư lăm kiết
 Kim Nự nâng lặc điếp nao nao
 Kê nây pên chim rao rầu lặc
 Xuất đây hăn sư phác duyên do
 Nâng liên khay ooc du lêu chắc
 Đây hăn chữ Chiêu Đức tỉnh danh
 Chim rao nôc mền chiêng cảm phuối
 "Sự nây quan hấu khoi chao nâng
 Quan chao bái sư sang hấu á
 Cạ mì câu giao hóa thập cao"
 Nâng chảng nôc chim rao sam mự
 Lặc chảng đuôi mề mậu tương tư
 Chiêu Đức quan mì sự phác nhận
 Puồn thân cạ mọi đoạn khô khần

Chỉ một phút đã bay xa tấp
Đến chỗ bên người ngọc Ngô Bươn
Nghe chim vọng tiếng thương bi thảm
Thân ngọc nàng thờ thẩn đứng coi
Thấy chim gọi những lời ai oán:
"Chim kêu gì tiếng thảm bi thương?"
Nàng xót dạ tư thương than vãn
Nghĩ mà thương lòng bạn thân xinh
Chim có chuyện tâm tình sự lạ
"Hãy vào đây tìm chỗ gốc hoa"
Kim dao vội nhảy vào bên cạnh
Kim Nữ liền túm cánh tim xem
Thấy thư lạ buộc kèm bên nách
Kim Nữ nàng bứt dứt trong tâm
"Đây Kim dao là chim đất lạ
Đem theo thư gửi bạn duyên hoa"⁽¹²⁵⁾
Nàng bèn dở phong thư nàng đọc
Thấy rõ ràng Chiêu Đức họ tên
Kim dao tiếng thanh thanh khẽ báo:
"Đây là thư quý báu gửi nàng
Đây là chữ của quan gửi bạn
Có câu khinh câu trọng thấp cao"
Nàng gửi bạn Kim dao ba bữa
Thầm nghĩ cùng như mẫu hiền từ:
"Quan Chiêu Đức có thư gửi nhận
Buồn thân chàng than vãn thảm thương

胡吁路皇帝浣際併職明補擢駕吁礼媒情顏嗜呼竟俾買京姑俾
 慕改孝家改結家保彬正困色煥改敗老事紅吁叮对塚準娘貼聖
 敗貼生爺乳止邦妹阳方漢善低骸生妹嫁尋官惟吁菱娥愁金恩
 保幼收肩貼娘嬌爺甥貼帝勞金貼收摩曲床呈金改仁陽盆月寸
 孩吁官保联刃帝吟肩帝哈保炳眉交叭句吟舖如幼道开畫拾併
 乃妹渴飽吁啗改潑奇决色功望保炳眉交叭句吟舖如幼道开畫拾併
 自父善孩幼聖庄边道耕勤仍官耕娘笔甕如助父帝保身仍併

Tứ nầy lục bầu hân mỗ hồ
 Pô mẹ cạ au của cười xin
 Khô khat quan nhỏ sinh học tố
 Lục pyạ bầu mì pò gia không
 Au lằng hêt của khoong cười đây
 Soong pac chàng ngăn chầy kiết canTM
 Chàng cười đây khao bang gia tế
 Pên lới cầm pô mẹ bầu sương
 Đạo cả mi âm dương bân chắc
 Hầu quyết đây Chiêu Đức chính mình
 Com đã húp phải canh khôn bỏ
 Cản công bầu lao khô sặc pây
 Nhằng soong pêng kim đây vàng đuc
 Quan bầu mì của côoc cười xin
 Hầu mẹ chao nhỏ sinh hêt lệ
 Nàng đoai khâu mừ mẹ lạo moi
 But chep câu khúc nhôi sự tính:
 "-Pi phác cầm mà tìm hồng nhan"^{XX}
 Noọng cụng chữ chiềng quan cạ khảo
 Cùm vắn noọng puồn nào đình ninh
 Pô tổ au cười xin duỗi pi
 Đây lẻ đạo nhân ngĩa ruyền rà
 Bầu đây khai dương nga chôn mầu
 Thân noọng hạc puồn sấu đầu kinh
 Nhằng nhì síp chàng kim của noọng
 Sương lẻ sương thuận toọng soong rà

Con càng thấy đau lòng mong nhớ
 Cha mẹ truyền lấy của cưới xin
 Thân nghèo khó nho sinh trường ốc
 Không mẹ cha côi cút nhà không
 Lấy gì gọi của dâng lễ cưới?
 Hai trăm lạng bạc mới kiết can⁽¹²⁶⁾
 Mới cưới được con nàng gia thế
 Để phụ tình cha mẹ không thương
 Để lỗi đạo âm dương, khổ cực
 Phải cuộc lỗi đạo đức nhân duyên
 Cơm đã trót phải canh khôn bỏ
 Kết bạn con nhà khó khôn rời
 Còn hai nén vàng thoi vàng đúc
 Đưa quan làm của gốc cưới xin⁽¹²⁷⁾
 Tặng cho bạn Nho sinh làm lễ"
 Nàng đưa vàng cho mẹ lão nuôi⁽¹²⁸⁾
 Cầm bút chép khúc nhôi mọi sự:
 "Quan có lời trình tự gửi sang
 Thiếp xin gửi tới quan tắc dạ
 Thiếp từ ngày buồn bã lo phiền
 Bỏ thách lễ cưới xin vô kể
 Có là nên đạo nghĩa duyên ta
 Không có, thiếp vào nhà người khác
 Thân thiếp bao uất ức buồn thương
 Còn hai chục lạng vàng vốn liếng
 Thương là thương hết bụng đôi ta

相	乃	神	橡	旺	采	子		Cùm nầy chứa trống ba giờ tỵ.
中	世	林	許	亮	仗	生		Sư noọng phác hấu vì nhỏ sinh
如	許	殊	幼	金	懣	且		Noọng hấu mè au kim pây thả
弄	竟	堪	涉	泥	漫	淹		Tằng vì bại phảng tả bên sông
官	即	肘	赤	汨	準	免		Quan tuc thí mã thăng chôn miễn
望	郭	如	吟	浪	保	難		Thạc chữ như cầm hẹn bầu nản
幼	金	懣	許	官	敗	礼		Au kim pây hấu quan hết lệ
吟	凌	麻	敗	休	娶	復		Côi dâng mà hết thê thú ngi ⁽⁸³⁾
竟	差	了	保	眉	貼	重		Pi khô lều bầu mì cửa tọng
万	事	幼	貼	如	裁	官		Vạn sự au chúa noọng thấy quan
愁	乱	道	姻	个	十	要		Ké lôn đạo nhân ruyền là thỏa
貼	如	如	貼	吟	边	根		Cửa noọng như cửa cá pên căn
笔	创	寸	每	帝	娘	朴		But chep chuẩn mọi cầm nằng phác
乌	理	博	没	帝	再	来		Chim rao liên một phut tái lai
腰	髀	娘	珠	跌	再	来		Mùng nôc nằng châu trai hết poóng
腰	除	麻	结	婢	再	来		Mây si mà kiệt coóng chim rao
娘	随	空	如	女	再	来		Nằng khiến soong noọng sao nự tỵ
敲	拾	蟠	亦	乃	再	来		"Pây thấp mềng mà nầy hấu câu!"
音	髀	来	以	堡	再	来		Ùm nôc mà khâu pầu nằng á
娘	味	髀	通	春	再	来		Nằng pòn nôc xong đá tẻ khan
娘	研	寸	每	堦	再	来		Nằng sáng thuần mọi tàng thôi đoạn
乌	琤	矮	保	堦	再	来		Chim rao mền bầu chàng pyá cầm
然	配	髀	吧	堦	再	来		Ngìn phuôi mền sậy khôn xao xac
娘	放	髀	連	堦	再	来		Nằng pioóng nôc liên ngoac trảng phi ⁽⁸⁴⁾
碧	翮	彬	沒	堦	再	来		Tốp pich bên một khi rẻ rẻ
那	床	叩	揲	堦	再	来		Lồng mà khâu pải hé thảo lư ⁽⁸⁵⁾

Đêm nay giữa canh ba giờ tý
 Thư thiếp về tới sĩ nho quan
 Thiếp cậy mẹ đem vàng đứng đợi
 Tại bến sông cửa suối dưới đường
 Quan tức khắc ra thông chốn ấy
 Phải đúng như lời hẹn không sai
 Vàng của ấy để mai làm lễ
 Đưa đến nhà cho mẹ thư nghi⁽¹²⁹⁾
 Sĩ khó chẳng kiếm ra lễ vật
 Vạn sự dùng của thiếp cho xong
 Miễn là đạo nhân duyên trọn vẹn
 Của thiếp coi như thể của chàng..."
 Thảo thư xong ngọc nàng liền gọi
 Kim dao bèn bay vội tới ngay
 Nhìn chim ướt châu trai vội hét:
 "Mây mưa đâu làm ướt kim dao?"
 Nàng cất tiếng gọi cao bạn nữ:
 "Mau mau tìm châu châu về đây"
 Nàng dặn đoạn ôm ngay chim thảo
 Bón thật no châu châu đầy điều
 Nàng nhắc nhủ mọi điều to nhỏ
 Kim dao nghe hiểu rõ lòng nàng
 Bên người chim rửa lông vỗ cánh
 Nàng thả chim, chim liệng bay cao
 Chim cất cánh bay vào trời thăm
 Liệng vài vòng về chốn thảo lưu⁽¹³⁰⁾

屋瑤色封孝嘔夜孤莞
 塲鵝麻羅韓咻半鯨新
 中鵝幻福忠笑暴施歡
 讀頌歌結韓一汨滂幼
 當欣以娘放費限沙吟
 方驤達未帝金期浮母
 胎妊連歌讀于刻垢老
 老施老江妹黃扒僮
 僮帥踪張鵝波飭歸
 在欣

Chiêu Đức đang toọc sư trường ốc
 Pờ mùng hân tua nôộc chim rao
 Liện tậ khẩu ừn au mac sắc
 Hân sư nạng kiết phuc cần phong
 Toọc dầy hân chữ trung chữ hiểu
 Thiên kim mại nhất tiếu lùm khua
 Khắc ký hện thàng giờ bán dạ
 Nôi phù sa phảng tả đêm nay
 Lạo mau côi au pây hầu pi
 Tôông noòng pờ giờ tý canh ba
 Lạo mậu ọc pù sa nằng thả
 Chang cừm pờ bán dạ canh ba
 Mẻ nhinh nằng pù sa một minh
 Hoàng Thăng mền gian tính tham lam
 Pắt tùm mền chảng xam tường sự
 Mền liện khá mẽ mậu au kim
 Cừm khuya bầu mị cần chúng cớ
 Tang tích vô sờ cứ chắc rầu?
 Chiêu Đức nòn cung lầu phẩn roọc
 Nôộc câu bông thục poóng dật có
 Một minh nòn khôn lo hót hoàng
 Súc đua quan mơ mằng bầu hân
 Quây xầu cây rộc khần tiếng rậm
 Pồng súc quan độc tùm lơ mơ
 Chảng bả biếng ọc mùa đon thạc
 Hân mẽ nòn tàng cap một thân

Chiêu Đức mãi đọc thư trường ốc
Vừa thấy con bạch hạc kim dao
Liền chạy lại ôm vào hôn hít
Thấy thư nàng buộc chặt bên sườn
Đọc thấy rõ chữ chung chữ thủy
"Dầu nghìn vàng không thể lỗi trời
Nửa đêm đến đúng nơi hò hẹn
Chàng sẽ gặp bà mẹ lão nuôi
Trao cho số vàng thoi của quý"
Trống đêm gieo giờ tý canh ba
Mẹ ra bến phủ sa ngồi ngóng
Trời nửa đêm thanh vắng không sao⁽¹³¹⁾
Thấy bà nơi ngã ba ngồi lẻ
Gã Hoàng Thăng chính kẻ gian tham
Bắt mẹ dạy hỏi han mọi sự
Giật cướp lấy không lời sau trước
Rồi chém ngay tức khắc mẹ thương
Đêm khuya khoắt không người chứng có
Tang tĩch vô sở cứ ai hay
Chiêu Đức tại cung tây nằm mộng
"Chim bồ câu bị "Poóng " chết khô⁽¹³²⁾
Một mình ngủ càng mê càng sợ
Thức giấc quan thấy sự lạ lùng
Gà giục già gáy dồn trong xóm
Thức giấc xem dưới bóng trăng mờ
Quan vội vã chạy ra bãi cát
Thấy mẫu nằm đường giáp một thân

賊作艷咬讓官係門留淹制鄰縣尸阿卡柯駐戶秋命查屋差
 保且信保以命呂孔欣渡本点府休群編氣跡駛尸人調坊保叫
 洎得幼听艘要究坊亦柯隣越叫驗五降產留夥係銑庄家速
 黠索奇几以船氣渭曾氣多東該勘東京如腰身每戶者隣火
 官妹以表別曾免絲寸麻寸雖及麻曾的靜聲依竊縹都各查
 另听庄妹排寸妹官敢徐驗妥長蟹阿紫几珂袴黠長驗添官
 聃与官欣裂別欣听矧取咱曾社棠增棠約瑋穠穠聚社勘踊
 法敢隊

Chiêu Đức quan pây thâng bấu chắc
 Ngợ cạ mè nòn dắc thả râu
 Quan chảng khâu ùm au tùm nằng
 Hăn mè rồi kê rặng bấu dăng
 Lướt pải pet khâu đang khâu sừ
 Pet thuần tăng đang nựa mình quan
 Hăn mè nòn thai oan lạ đường
 Thân quan tèo mừa trướng Không môn
 Rừng vắn thuần tăng rườn hăn nả
 Cản tàu mà thai khả bến sông
 Thỉnh nghiệm thuần hương lân bản dề⁽¹²⁾
 Tăng ninh chải dềch kê điểm đo
 Xạ trường cấp cai châu phủ huyện
 Piộm nả mà khám nghiệm thê thây
 Hua kha tăng đông tây si buồng
 Nòn khoản ngại keng xăng biên sừ
 Ước kỳ pi, pửa tàu thai khả
 Khen, kha, xu, lằng, nả tịch tang
 Sừ khóa nùng thân đang rì quảng
 Phiôm dăm khao mọi đường thây cản
 Xạ trường biên họ ten nhân mạng
 Khám nghiệm đo dá chảng điều tra
 Biên them cac lân gia, trường ốc
 Phep quan tra hòa tốc bấu sai⁽¹³⁾
 Hăn tang lê pắt ngay xam miông
 Tỏi thuần tăng háng tòng ninh chải

Chiêu Đức bước tới gần không biết
 Tưởng rằng bà yên giấc chờ quan
 Lay lay chàng gọi nâng ngồi dậy
 Thấy mẹ mềm ủ rũ không thừa
 Trên người mẹ đầy đầy những máu
 Dây ngay sang quần áo của quan
 Quan thấy mẹ chết oan sự lạ
 Chạy ngay về báo cửa Khổng môn:
 "Có người ở bến sông bị giết"
 Ông thầy liền gọi hết nho quan
 Mời mọi kẻ hương lân làng nước
 Già trẻ cùng các bậc trượng phu
 Xã trưởng khắp các châu các huyện
 Hẹp mặt về khám nghiệm thi hài⁽¹³³⁾
 Khám đầu tóc chân tay xấp ngựa
 Khám nằm nghiêng khám đủ bụng lưng
 Độ bao tuổi ước chừng giờ chết
 Khám mặt tai mũi mắt vết thương
 Khám quần áo đo thân dài rộng
 Khám tóc, khám hình dạng phân minh
 Xã trưởng ghi họ tên nhân mạng⁽¹³⁴⁾
 Khám nghiệm xong mới tính điều tra
 Biên thêm cả lân gia trưởng ốc⁽¹³⁵⁾
 Phép quan tra hỏa tốc không sai
 Thấy tang tích bắt ngay tra mối
 Gọi tổng người đòi mọi gái trai

行營義村面算旁冤扒壺个唯首新期村東叻裝大者歎說別荷
 各軍兵處合賊船那連宴躺了抱白急社尋吧驟欣沒敗咁庄麻
 垓管生処前見船曲官吃抹咆身杰哄地既熱求害疎器脩奔似跨
 各各收出社現別理等严瘥忍臨笔白出的妹咭收咆咭咭尸尸外
 會曾本既麻跡盤積各案別了罪幼更生礼父慰惡沃崇保晚凡休
 寸寸曾戶府脏欣莊村官盤府乃时方祭旁免善毒晖母醫信出事
 隊幼端宜曉率情郎法欣軍候即胎敗胎辭前保母老朦指盤敢

Tôi thuần tăng các cai các háng
 Tôi thuần cần các quán quân dinh
 Au tăng bản nhỏ sinh thay thay
 Biên họ ten dú xừ, dú thôn...
 Quan phủ mà xạ rườn hợp diện
 Ngồi tang tịch hiện kiến chắc toan
 Bộng hãn lượt pet đang Chiêu Đức
 Tỉnh ngày tộ lí khuc ná oan⁽¹⁾
 Tục thí các đảng quan liên pát
 Phep quan xet nghiêm ngặt thực hư
 Hãn lượt pet sảm thư đang cá
 Quan phủ liên vuốt đá lẻ năn;
 "-Hò nầy tội lâm thân phạm thù
 Tục thí au but mặc viết lông
 Chiêu Đức liên viết cung cấp ký:
 Văn giờ sinh dú tí xạ thôn....
 Chiêu Đức lẻ đích ten tằm dềch
 Pì min pỏ mè mất bơ vợ
 Rườn khô pây son sư rêu sảy
 Bấu dộc ac hết hại cần đai
 Nâu chạu ooc đon rải hãn dả
 Lạo mậu nòn ngai ná một khi
 Mủng ná bấu chắc te hết ké
 Ủm tùm ngòi se tẻ xam ten
 Lượt dú kê thây cần chẳng pet
 Hãn sự thể khỏi ngoạc mà rườn

Các phố chợ không ai vắng mặt
Đòi các cô các bậc quan binh
Gọi cả bản Nho sinh trên dưới
Biên tính danh tên tuổi sĩ nhân
Quan phủ đến xã thôn hội diện⁽¹³⁶⁾
Tang tích vô sở kiếm khôn toan
Bỗng thấy máu trên thân Chiêu Đức
Tình ngay nhưng lý khúc không minh⁽¹³⁷⁾
Quan thấy vậy đồng tình bắt giữ
Lấy lệnh nghiêm xét xử gian ngay
Vết máu hãy còn dây trên áo
Quan phủ châu quát tháo vang âm:
"Thằng này đúng tội nhân phạm pháp
Tức thì đem luật pháp khảo tra
Chiêu Đức phải cung khai biên bản
"Ngày tháng năm sinh quán xã thôn....
Chiêu Đức chính là tên tự bé
Không mẹ cha thân lẻ một mình
Nhà nghèo ở nho sinh trường ốc
Vốn không lòng ác độc hại ai
Sáng sớm đến phủ sa bãi cát
Thấy mẹ nằm ngửa mặt lạ thay
Không nhìn kỹ không hay đã chết
Bé lên coi mới biết sự tình
Toàn thân bị máu tanh ô uế
Thấy vậy tôi liền chạy về nhà

保情悅似保哄外後外外和保解歡保外裂若外事官社万查
 戰宴閑徐收退礼生篤尋章解醉妹真庄恩音呼共長事緣了罪
 几秋忍柯旁蜜似沒保麻昼凡沃姆似吹別奸池盟呼雀礼由帝憐
 柯報恩酒保拜別玩握泊色凶渡仰柯歡信外绞仍每力暫許哭赦
 似告奸外起望州但依乃句暴掩卧氣指摩柯歡別呱喋盟職端許
 唯甘紹保羅听剔孤使時坤柯校依昼信他乃沫許許江路趾抄帝
 帝賜罪欣重鄰社覓蹀未巧似蟹蛸蟬都翳啖浙欣剔躬方奸吹低

Bầu chặc kẻ khả cần chạy náo
 Tình thật xo báo cáo cam đoan
 Vàng dầm đón toọng chan chịu tội,
 Cản tẩu khả tua khỏi bầu hân
 Bầu dò lao bầu pên tội trọng
 Cung thôi quan bãi vọng cạ đo
 Khỏi lẽ cần biệt châu biệt xạ
 Hậu sinh một lục pya cô nhi
 Khỏi đơc bầu cớ y rải lủy
 Khỏi tím mà thăng sảy son sư
 Vạ may rụ sắc câu khôn khèo
 Bầu chữ kẻ hung bạo khả cần
 Chậu chậu ooc bển sông rào nà
 Hân mẽ mậu nguyệt ngọa tac ngài
 Bầu ngờ cần khả thai rụ sông
 Khỏi chẳng khâu pây ồm tím đu
 Lướt chẳng pet tin mùr tha nà
 Nhược toọng chan khỏi khả nẩy chầy
 Khỏi tẻ rào rào pây sâu sạch
 Sự lẳng lướt nhặng pet hầu hân!
 Quan cụng cạ mọi cần hầu piết
 Xạ trường hac lặc điệp chang đang
 Vạn sự lẽ tạm cham Chiêu Đức
 Ta duyên do hầu chặc ngay chan
 Rầu lều đây cung đoan sao khâu
 Vô tội rầu xá hầu đây đây

Không hề biết người nào giết mẹ
Cam đoan khai mọi nhẽ trước sau
Nếu giấu diếm lòng gian, chịu tội
Ai giết người tôi vội không hay
Không giết không mảy may lo sợ....."
Khai xong quan kể rõ duyên do:
"Tôi là kẻ biệt châu biệt xã
Từ ngày nhỏ không mẹ không cha
Nghèo khó chốn nương nhờ không có
Tìm về nương tại cửa Khổng môn
Mong học chút điều khôn lẽ phải
Không phải phường phản bội bất nhân
Sáng sớm đến bến sông tắm rửa
Thấy lão bà nằm ngửa lạ thay
Tưởng bà ngủ nào hay bà chết
Tôi đến gần bế xốc lên coi
Máu mới dính thân tôi như thế
Nếu chính tôi là kẻ giết người
Thời tôi đã ra ngoài suối rửa
Còn máu nào bám ở thân tôi
Xin quan xét mọi lời cho rõ..."
Xã trưởng nghe mọi sự tỏ tường
"Dù sao hãy tạm giam Chiêu Đức
Tìm duyên do cho thực đúng sai
Hãy ghi đủ lời khai sau trước
Không tội thời châm chước càng hay

者船情事東猶新欺悶咄察
 欣曾依無鉗和吟沒審考
 尸幫奸釋增款官堂司論
 躬曾理免拙裁前大泊該尸
 博別稼肩并尸以泊座仍事
 驗色証保眉累納良泊門當
 握裂情若差罪匪匪匪街監

Cứ nghiệm pác đang thây hân dá
 Lượt đạ pet tăng nả tăng đang
 Tình ngày tộ lý chan thương tính
 Nhược bầu mì miện thích vô cô
 Nhược mì hầu tên hua kiềm thục
 Tội luây se tới lục vạ lan
 Đệ nộ khấu rườn quan cỏi đoán
 Đệ khừn thăng đại đáng một khi
 Đệ thăng tả thăng ty thăm vắn⁽¹⁹⁾
 Nha môn nhắng nghị luận khảo xam
 Cham đương sự se sam bươn xet

*

* *

那柯前外冤方量座算任害他
 高喊泪員身駝芦反定那柯慘保
 又升冤楚乘吏寔取王屯奸踪身買
 醫氣得父氣擲了君律取肿枕禿
 段了信对寔事第罪罪件眈免外
 呼母帝寔外喊外件肩状意姆乃
 吏老之称妹黜員保作告故妹役

Lại cạ đoạn nả miắc khao bang
 Lạo mẫu lều thai oan nhòng á
 Rắp đây tin tuyền quá thăng rườn
 Xung thạc đuối phụ thân Viên Ngoại:
 "Mê khôì thúc thai rại thân oan
 Bời nhòng sự thông quan Chiên Đức"
 Viên Ngoại pỏ lều chắc lo lường:
 "-Bầu kiện tội quân vương phân tộ"⁽²⁰⁾
 Rầu mì tội luật đạ định toan
 Cáo trạng kiện cần chan tả nịnh⁽²¹⁾
 Có ý lục cần quặng khá cần
 Mê mộ mền mất thân thâm hại
 Việc nậy khôì thục mại bầu tha

Cứ khám kỹ thi hài cho rõ
Vết máu hoen ở đó rành rành
Tình ngay phải lý gian khôn nổi
Nếu không tường chịu tội không oan
Giết người tất bồi thường nhân mạng
Tiếng lưu truyền đến tận đời con
Ta nộp án vào quan xét đoán
Sau ta theo điều án thi hành...."
Án đệ đến tại doanh nghị ván⁽¹³⁸⁾
Nha môn còn nghị luận tra thêm⁽¹³⁹⁾
Nhưng Chiêu Đức phải giam ba tháng

*

* *

Lại tiếp sang kể đoạn Ngô Bươn
Thân lão mẫu chết oan vì ả
Tin truyền đi tới kẻ gia nhân⁽¹⁴⁰⁾
Nàng xưng thực phụ thân Viên Ngoại
"Nhũ mẫu con chết hại thân quan
Bởi chung tội thông quan Chiêu Đức"
Bố họ Viên hỏi biết trước sau
"Nếu không kiện lẽ đâu dung thứ
Tôi ai gây thì cứ phải cam"
Đưa cáo trạng⁽¹⁴¹⁾ lên quan gian nịnh
"Ai dă tâm đêm vắng giết người
Sự phải xét ra nơi kẻ ác
Quan rằng: "Ta phải xét không tha

告查勤正昼官勘单辞吟匿麻候冤理秋事姜意欣姪端微凌都编
 件紫行奸巧浪吟批收恨拾妖吟欄事柯引保故他姪灵前排配笔
 麻考邪恩司候臂紫端据踈束何頭叫意嶙口雅理谓哽退卧吟口
 卓冷奸路大吟叁面茸証以艷扛叩捏故醫抄才非觔仍吟敗如抄
 改门取賊福翁帝新及初私方官官連谓跪如吟役剔谓条緩醜吟
 次衙取麻卿收尸句哄胡透耻方官官連谓跪如吟役剔谓条緩醜吟
 位初帝姓求每遇職口立郎賊胎吟衙事胎官官恩眉事吏衙事依

Vị thử hết đơn mà kiện cáo
 Xo nha môn coi khảo xét ta
 Đây chạc cần gian tả hành động
 Qui mà các rọ toọng chan ngày
 Cầu nhớ phúc đại ty khèo rự^{1.141}
 Mọi vắn ông khẩu hầu tu quan
 Cham se đây sam bươn coi khám
 Chúc câu kê chục án chấp đơn^{1.142}
 Khẩu cung cấp cam đoan tạng tở^{1.143}
 Lập hồ sơ chứng cớ hẳn hoi
 Tục thẩu lẽ khẩu rồi thấp thối
 Tội Chiêu Đức báo nội ooc mà
 Chiêu Đức Quan công cả khẩu hầu
 Khẩu thàng quan khẩu đầu lạy oan
 Nha môn liên nạt xam sự lí:
 "-Sự nầy mầu có ý khá cần!"
 Chiêu Đức qui ná sần dận sự
 Quan cạ như sao khẩu bầu sai^{1.144}
 Quan ty cạ: "Tài giai có ý!
 Toọng ngày việc phi lý tha hẳn
 Mi lượt pet đang mầu chơi chôi
 Sự lẳng mầu nhằng chôi đa đoan"
 Lại sống tèo khẩu cham rườn ngục
 Nha môn hoạn vắn piục pây lẳng
 Quan đường phuối hư cầm phuối dú
 Y như cầm sao khẩu bút biên

Nay đã có đơn về kiện cáo
 Sai nha môn hãy khảo hãy tra
 Đã biết việc gian tà làm bấy
 Ta sẽ truy rõ kẻ gian ngay
 Ta ƠN ĐỘI ĐẠI TỶ KHÉO GIỎI
 Theo lệ thường hỏi tội cửa quan
 Chọn ba tháng tạm giam mới xét
 Chúc câu kê hãy chẳng nhập đơn
 Vào cung báo cam đoan từ trạng
 Lập hồ sơ giữ chứng hẩn hoi
 Đi sẵn phải bám mỗi theo riết
 Đòi Chiêu quan trò kiết ra đây"
 Quan Chiêu Đức đeo gông ra mắt
 Đến nơi quan vật vĩa lạy van
 Cao lời quát nha môn tra hỏi:
 "Cớ sao mày cố ý giết người"
 Quan Chiêu Đức quỳ nơi sân bê⁽¹⁴²⁾
 Lời thưa lên như thể thuộc lòng⁽¹⁴³⁾
 Lời nói đúng ra dường thừa ý
 "Dạ ngay việc phi lý rõ ràng
 Vết máu dính toàn thân bê bết
 Cớ sao mày còn chối không khai?"
 Quan lại bắt giam nơi ngục thất
 Rồi ngày mai ngày mốt lại tra
 Chàng cũng chẳng nói ngoa nói khác
 Lại lời thưa như bút chép biên

甚呵嗟燈保負停競首辭柯冤打冤牽稱跡分命坤者家昼州主家
困納甚許芦保倒競配都帝悅盛免來保奸拾捆咄礼國吟帝弄負
嚴禁查臆稱慌捲定吟喝肩救官吟躬共脏白身破門过庶府廣母
宴姑拷滇保保拷一養了保也等擲別偏盜賄幼姑衙奏批前渭柯
法扒取幼意儘罪園擲拷以礼配偏盟余吟事命仍罪棄弄及良取
門今失以方數敗方吟門命以吟唱名擲害論人偏惡本旨依表儿
衙下吊泔昭慢每能拾衙宴扒烈开名拷以公柯差保逃牽承壹眉

Nha môn phép thật nghiêm khỗn thậm
Hạ lạnh pắt cò cùm nập kha
Tiểu thất cần khảo ta thậm khốc
Kim khẩu phảy chân ác hầu pồng
Chiêu Đức ý bầu xung rừ đường
Đi cái mền bầu vãng bầu phèn
Mọi vẫn tội khảo khoen tao tỉnh
Chiêu Đức toọng nhất định khăng khăng
Síp cầm rời đường cầm phuối cẩu
Nha môn khảo lều ngầu đo pi
"Thạch minh khi bầu mì đây ká
Pắt khôì lè pền xá uống oan"
Ngìn cầm phuối đấng quan thánh đá:
"Khay pac mầu tội cạ mền oan
Rảnh rảnh lướt pet đang lai núng
Khảo pây tẩu mầu cụng bầu xung
Cầm pi cạ: "đạo tang gian tích
Công luận sự minh bạch sip phần
Khả nhân mạng au thân tên mạng
Nhược mầu nhằng cò ngềng chẳng khôn
Bầu chịu tội nha môn lè đá
Đệ bản án tẩu quá quốc gia
Phụng chỉ vua phe mà cời rự"
Thừa y cấp rườn phù rườn châu
Dâng biểu khừn mừa tẩu vua chúa:
"-Mì kẻ cần khả mậu Viên gia

Nha môn có phép nghiêm nghịet khổ
 Tư pháp quan⁽¹⁴⁴⁾ cùm cổ khóa chân
 Thêm tàn bạo treo chân tra khảo
 Nung đỏ kim đốt ngực đốt lưng
 Chiêu Đức quyết không xưng không nói
 Chí nam nhi khí khái to gan
 Ngày ngày bị khảo giam đánh đá
 Chiêu Đức quan vững dạ chí bền
 Mười lời khai vẫn nguyên lời cũ
 Nha môn tra đã đủ thág ngày
 "Tôi dạ thực lòng ngay không giết
 Bắt giam tôi bị thiệt thân oan"
 Nghe lời nói quan gian liền quát:
 "Sao còn kêu bị ức oan
 Máu mê vấy toàn thân là chứng
 Sao dám kêu gặp khúc oan gia⁽¹⁴⁵⁾
 Câu ví nói: "thấy tang, thấy tích
 Mới luận ra hắc bạch rõ ràng⁽¹⁴⁶⁾
 Giết nhân mạng lấy thân đền mạng
 Nhược mày còn cổ cứng⁽¹⁴⁷⁾ bụng khôn
 Không chịu tội mười phân đáng chém
 Đệ bản lên long điện quốc gia
 Phụng chỉ⁽¹⁴⁸⁾ đưa về ta sẽ xử"
 Thừa ty cùng quan phủ quan châu
 Tìm đủ mọi duyên do phụng tấu⁽¹⁴⁹⁾
 "Có kẻ nào giết mẫu nhà Viên⁽¹⁵⁰⁾

深尸審要斷詳隱凌斷呈陞鄰妄浪斷謂命門柯麻奉咁笔人礼幻
 殊死盟吟麻新啞群賊良毀蔡憲批查斬捆衙礼殊歎添下犯賊認
 沙驤肩認泮犯藏帝凌案王歲枯御地判增令人下衙訟顏方倖提
 浮勘了保保首昂皇吟本帝万优連欠連劃法杀批哥对天詔許押
 幽黠方倖盟正倖奏許江汨壽戢弄倡壽罪得律冒各以哥批人命扒
 竟振收哄口方拐掛旨緊本宗判冲僊口另批法御司隊批批人咱
 崇帝摩口因詔查僊批每匪太御曉依詔詔殊詔帝承吏殊壽捆保

Nòn thai dú pù sa dài thắm
 Đây páo pây khâm nghiệm tử thi
 Mũ Chiêu Đức lều mì lượt sấm
 Khảo cung mền bầu nhũm cầm hấu
 Nhân vết lượt bầu sâu mà đoán
 Chiêu Đức chinh thủ phạm rọ ràng
 Ta khảo mền ngang xàng chỏi tỷ
 Boong khôì tẩu hoàng đế còn lằng
 Phê chỉ hấu cỏi đẳng chắc đoán"
 Mọi nhẹ chang bản án khừm chiêng
 Đệ bốn thăng đế vương điện bệ¹⁰⁶
 Thái Tông vua vạn tuế xet đu
 Ngự phán chắc đầu kho nặc nầu
 Ngồi xong vua liên ngự phê rằng
 "-Y boong mầu kềm tàng ta đoán"
 Ngự khẩu vua liên phán lồng mừa¹⁰⁷
 "-Chiêu Đức tội hảm hua tên mình
 Châu phê tuyền pháp lệnh nha môn
 Chiêu pháp luật sát nhân lễ khả"
 Đây ngự chỉ phê hạ tèo mà
 Thừa ty các đẳng nha khâm phụng¹⁰⁸
 Lại tòi khảo đối tụng thêm xam:
 Châu phê đẳng thiên nhan hạ bút
 Vua phe pát Chiêu Đức phạm nhân
 Tên nhân mạng hấu mền chắc lệ
 Bầu tỉnh pát ep đế nhãn au

Chết nằm ngửa ở trên bãi cát
Theo bản khai khảo sát thi hải⁽¹⁵¹⁾
Có vết máu hoen tay Chiêu Đức
Hồi cung chàng chối giết hại người
Chỉ nhìn máy đem lời ước đoán
Chính Chiêu quan thủ phạm rõ ràng
Hồi cung nó không cam chịu lý
Bắt tâu lên hoàng đế trước sau
Phê chỉ xuống thể nào xét đoán
Chuyển bản sao bình án lời khai
Đệ lên chôn trước ngai điện bệ
Vua Thái Tông vạn tuế xét coi
Không cần nhắc đúng sai gọn nhẹ
Xem xong vua trên bệ phê rằng:
"Nếu chúng mày kém đường tra đoán
Vua xét rồi liền phán truyền sang:
Chiêu Đức phải đem thân đền mạng
Nếu nó không chịu lệnh nha môn
Vua hạ chiếu "sát nhân phải chém"⁽¹⁵²⁾
Được chỉ vua phê chuẩn trở về
Thừa ty với các nha khâm phụng⁽¹⁵³⁾
Lại sai đòi đối tượng hỏi thêm
Theo lời đức thiên nhan hạ bút⁽¹⁵⁴⁾
Vua phê rằng: "Chiêu Đức giết người
Phải đền mạng thường bồi các lệ
Không nghe giao tử vệ chém đầu"

昭齊競新乙凡扒魚若吟衙張拙方吟承躬敗內損角叫雀保
 方勿人魏礼奸罪事吟井門方命幕旨司官叙了冤王配齊羅娘
 看地命都告礼沁先坏罪吟僕百判几讀曉了冤王配齊羅娘
 每歡当游衙一怕受保刑奏一洞殿杀四帝保故金醫泪意道
 旬躬干肩門定油差匪查毒定氣建人醫欣婢氣女街命氣連
 雷畔保蘭公叙定來正强且畔保樓礼徽甚困麻私事殊許股
 雷冕受王庭奴效排直增令叨咱門新門穷来処偶情帝渴躬

Chiêu Đức khan mọi câu bướng nả:
 Tẻ au khôi pây khà kêu vắn
 Tền nhân mạng đang can bầu thụ¹⁰⁹
 Khà thai lòng âm phủ Diêm vương¹¹⁰
 Ất lè cáo nha môn cung đình
 Kê chan lè hắt định bản sâu
 Pắt tội tởm vạc dầu tình só
 Vô cô mền thụ khô lai pây¹¹¹
 Nhuộc cạ khôi bầu ngày chính trực
 Côi cam tội hình cực thăng hua
 Nha môn khâu tâu vua thả lệnh
 Chiêu Đức mền nhất định roọng nai
 Tền mạng tâu thăng thai bầu tình
 Đức vua phán điện dinh lâu môn¹¹²
 Cầm chỉ: "Kê sat nhân lè khà!"
 Thừa ty toạc bướng nả ngục môn
 Thân quan ngồi đây hần thậm cúng
 Vắn bản lều bầu rúng khôn lai
 "-Nội nầy oan! Vắn thai mà xầu
 Tởn công ngược Kim Nự sương rà
 Câu bầu phuối nả nha sự tính
 Kéo tội tẻ thăng mình chua tai
 Hạc cam tội lia thai hầu khat
 Bầu hầu nằng bực dạt dàu dang"

X
 X X

*
 * *

Chiêu Đức lạy hai lời tỏ bày:
"Hãy đem tôi chém cổ cho cam
Đến các lệ thân oan không chịu
Tôi chết về âm phủ Diêm vương
Ắt là có nha môn đình tụng
Tìm bắt người xấu bụng gian tau
Bỏ tra khảo vạc dầu cho bỏ
Chúng có thêm chịu khổ nhiều lần
Nếu tôi thiếu lòng nhân lòng chính
Cho tôi cam chịu lệnh chém đầu"
Nha môn lại vào tau thánh đế
"Chiêu Đức quan xá kẻ liều thân
Đền vàng bạc mười phân không chịu"⁽¹⁵⁵⁾
Đức vua truyền đến điện lầu môn:
"Lời chỉ viết sát nhân phải chém"
Nha môn quỳ trước điện hành văn
Thân quan kể: "nỗi oan khôn thấu
Nhìn trời trời đen tối khôn toan
Tiếc ngày tận thác thân sắp sửa
Tiếc công năng Kim Nữ thương ta
Ta phải cáo trước nha mọi nhẽ
Kẻo tội lây tới kẻ châu trai"⁽¹⁵⁵⁾
Ta cam tội một mai chịu chế
Chớ để ai phải thiệt thân vàng

*

* *

女娘方車行散柯妾邑来托是外事柯害呵吱结係意低咆官味伙
金泪昭切照来免累散差退爱涌燕得命杰庄交仍懔翻保許美登
邦許官曲化冤冤下夫旁差直猷罪希醫曙过媚切班妹魅袴整婢
稿論文每論飢罪天辺貪單是域秃令朦啗差夫仍梧父建被饒小
殷限芦課鄒秃甌姜宜葵狄媚官眉黠句官姜安玉吟娘迷及驟
吁信踪娘系生冀啗方身第壯夫狄踪初外黠邑妹女帝射連醢
夷眉敗身磊功保尸强喊意赫姜喊散狄貞因敗第金然郎娘和吁

Lại đoạn cạ khảo bang Kim Nự
Mì tín cần lãn hầu thâng nãng
Vần tẩu hện vãn quan Chiêu Đức
Thân nãng lo mọi khúc xiết xa
Rội rội lầy nậm tha soong háng
"-Công sinh chịu cơ hán lại vãn
Bầu ngờ thục tội oan mên khà
Se tiếng xầu thiên hạ tẩu nua
Chiêu Đức ngĩa pên phua vãn nãng
Nhoòng thân quan bản cứng khô lai
Ý pò tẩu đơn sai thôi thac
Mộc sảy lục định chực ái ân
Ngĩa phua miac khoắc bản tua khỏi
Nhoòng lục quan thục tội vô cô
Vần tẩu mì lệnh vua tuyển khà
Lục xo pây mĩnh nà mĩnh quan"
Viên ngoại củ pác khan: "Mặc á!
Nhân bởi quan khô quá chẳng che
Vãn nãng ngĩa phua mì giao kết
Pò mè cụng nhãng siết nhãng sương"
Kim Nự ngược Ngô Bươn ý đẹp
Ngìn đây cảm pò mè lêu đây
Tục thí nãng liện pây bầu đá
Nãng liện may sứa khóa hầu quan
Khẩu lâu cạp bôm bản my vị
Cạ pây rêu tiều tí soong cần

Lại kể đoạn Ngọc nương Kim Nữ
Có tin về báo rõ mọi đường
"Ngày nào được thấy quan Chiêu Đức?"
Thân nàng lo mọi khúc xiết xa
Dòng nước mắt tuôn ra thăm thiết
"Công sinh kia đời rét bao phen
Ngờ đâu chịu tội oan chết chém
Đeo tiếng đời oán hận mai sau
Chiêu Đức nghĩa một ngày chồng vợ
Bởi chưng quan nghèo khổ bản hàn
Nên mới mắc nỗi oan khôn chối
Nhớ những ngày còn nối ái ân
Nơi thượng giới vợ chồng sớm tối
Vì con quan mắc tội đến thân
Ngày nào có lệnh trên truyền chém
Con xin đi hội diện với quan"
Viên Ngoại cất lời bàn với ả:
"Bởi chưng quan nghèo khó mới chê
Một ngày nghĩa phu thê giao kết
Cha mẹ cũng còn tiếc còn thương"
Nàng Kim Nữ Ngô Bươn đẹp ý
Nghe những lời cha mẹ đều hay
Nàng tức khắc ra đi xem cáo⁽¹⁵⁷⁾
Mang theo thêm quần áo cho quan
Cơm rượu sắp mâm bàn mỹ vị
Cùng hai nàng tiểu nữ gánh gồng

同條某係段糠刺都海軍帝吳决过碍官漫唯惜都且憐女偶渴堆
 凡辺偶係来糟鼓城娘茹圣金行係吟豺旁豪操晚宴海金登差辺
 難凍刀差綢伴冤翳珠地顔上渭切他害江轉豪操晚宴海金登差辺
 海他狄瀾甯辺羅素翳珠地顔上渭切他害江轉豪操晚宴海金登差辺
 難淪生吟際帝亮沙誤仍令軍方取速每渭逐跻忿辺擗晚係伴
 難瑟妹報辺結莫壞行方昌旨恥逃取臥沃嬌女欣以方姻奴結
 難父資庄夢係泪空恥欺偶解曹每每引庄繁金朦娘恥報恩愛

Và pây và hây năn kỳ hời
 Rọi rọi nặm tha rồi pên theo
 Pô mê sinh lục đeo rà mó
 Tham châu chổi tua khô bầu sương
 Cháng pên tiến lia cương lai đoạn
 Mong kết dây pên bạn tảo kang
 Bầu ngờ thúc tội oan pây khả
 Thảng bại sa tồ nả thành đô
 Soong hàng lệ khôi chua nằng hây
 Chiêu Đức nhằng dú ti rườn quan
 Khi nằng lệnh thiên nhan thánh đế
 Tuyên chỉ quân thị vệ Kim ngũ
 Giải Chiêu Đức ooc mùa hành quyết
 Tăng muông cần thám thiết sương qua
 Mọi cần tồ nặm tha ngằm ngai
 Mọi cần mọi sương hải duỗi quan
 Dặn ooc mùa đon chang phảng bển
 Chiềng tồng giục lẻ chuyển mòng năn
 Đêch ké kéo rêu lằng xao xac
 Kim Nự nặm tha lac ngòi du
 Mừng hăn pên sị nho thật thá
 Nằng khâu cọt cò cá hây lẩn
 Chiêu Đức ngòi dây hăn Kim Nự:
 "Bân đin bầu tộ hẫu ruyền rà
 Ôn noọng dây sương quan khô khát
 Ái kết bạ nả miác pên tôi

Đôi chân bước mắt tuôn hàng lệ
Dòng dòng rơi như thể mưa nguồn
"Cha mẹ sinh một thân lẽ bóng
Tham giàu từ⁽¹⁵⁸⁾ kẻ khó không thương
Mới nên nổi xa gương lìa phần
Vợ chồng mong kết phận tao khang
Không ngờ chàng bị oan tội chém..."
Nàng đi về tới chốn thành đô
Nghẹn ngào khóc dòng châu thổn thức
Nàng tìm hỏi Chiêu Đức dinh quan
Bỗng có lệnh thiên nhan thánh đế
Truyền chỉ ra thị vệ Kim ngô⁽¹⁵⁹⁾
Giải Chiêu Đức rời thành ra bến
Tiếng trống chiêng động chuyển vang âm
Già trẻ kéo theo quan xao xác
Kim Nữ tuôn nước mắt đứng coi
Thật đúng chàng sĩ nho Chiêu Đức
Nàng xông vào thổn thức ôm quan
Chiêu Đức nhận ra nàng Kim Nữ
"Trời đất không dứt bỏ duyên xe
Ơn nàng vẫn thương ta kẻ khó
Ước kết thành đôi lứa phượng loan..."

慘敗殊自收肩保保措庄秋甜呼金功自如此
 切声伏改珂以保保措庄秋甜呼金功自如此
 淪庄新竟堅切亦醜氣也玉竟淪淪係度登
 池边生創堅切亦醜氣也玉竟淪淪係度登
 漢乃都寒秋許大吏叙柯顏命歎落淪係度
 平果道了浚色困柯边身係边齊係淪係度
 浚報廊都处排明以福冤惜鄰落汾个係得欣
 女嘆限差驟侵竟娘
 期滿在月听
 未龍孝恩速
 吹妹卢边
 飲恩係速
 係功他

Thâm thiết nậm tha rời bãng pé
 Hêt rừ chẳng pên nẩy rội bân
 Mẻ pụt hẫu sinh lũng đạo lãng
 Tứ vắn pi cơ hân lều đơ
 Nhò kha pây kin xo khop xừ
 Mì cần sương au hẫu sắc phải
 Bấu sương tèo mà dai khỏn nải
 Bấu mì sim xâu rại khả cần
 Ủm cần thai tội bân vền vạ
 Chẳng nội pên sự khả thân oan
 Mất công ngược dong nhan thương tính⁽¹¹⁾
 Pừa nẩy pi hóa mình pên phi
 Sáng noọng them sắc khi tè piắc"
 Kim Nự nậm tha lac đường phân
 "Công noọng sương hàn đan pi cá
 Tậu khô dó noọng á siết sương
 Noọng xam rạ pi quan nòn dắc
 Quá kỳ thâng hện khoắc bấu hân"
 Chiêu Đức khan: "Vắn Đăm Kim Nự"⁽¹²⁾
 Nẫu cảm pi châu chữ có ngầu
 Hêt rừ bấu pây thư kỳ hện
 Rụ rà bân xui khiễn hạc sai
 Ooc pây hân mẻ thai chẳng tèo"
 Thân nằng toọng lo héo hây xâm
 "Hêt công bấu pên ơn kế pi"
 Nậm tha tóc pên pé cạ nằng:

Thê thăm nước mắt tuôn như suối
"Trách ai gây nên nỗi hời trời?
Bụt cả bỏ ta nơi hạ thế
Tự ngày ta hóa kẻ cơ hàn⁽¹⁶⁰⁾
Cát chân tới ăn xin khắp xứ
Có người thương thì bỏ vài lưng⁽¹⁶¹⁾
Không được thương về không khôn nói
Không có lòng xấu đại giết người
Thương người chết tội trời mắc nạn
Mới nên câu đền mạng thân oan
Hoài công ngọc Ngô Bươn thương đến
Lúc này ta thác mạng ra ma
Dặn Kim nữ một câu vĩnh biệt"
Nàng Kim trào nước mắt mưa tuôn
"Công thiếp mền hàn đần nho sĩ⁽¹⁶²⁾
Không chê nghèo một dạ yêu thương
Thiếp xin hỏi: "Phải chăng chàng ngủ
Quên hẹn chàng không ở bến sông?"
Chiêu Đức nói" Văn Đăm Kim Nữ!
Sớm hôm ta cố nhớ bụng mong
Sao lại bảo ta không đúng hẹn?
Chắc tại trời xui khiến cho sai
Đến đã thấy xác người nhũ mẩu"
Nghe ra nàng đã thấu khóc thương:
"Mất công chẳng thành công hời sĩ!"
Nước mắt tuôn như bể bảo nàng:

晨登妝娘被塘呵勸許校蒙莊望驛戰蟪蛄保蛄蛄肩扶身曰向入
 月礼醺賈袴望望竟如戰凡了関醺救戰戰多幻寢明禿添礼
 雲及許許吧滄望叫乃竟說哩関佐能速官僕食當徇罪徇救
 羅燕要昭攸欺他靴灼如買望窮都戰大挑吹醺僂攸蚊恩僂建係鞋
 冤雁艸方生迄來乃幻買望窮都戰大挑吹醺僂攸蚊恩僂建係鞋
 几保每官官存娘許曾如對寐色困保源眉官攸來爽婦請命主
 段和我星被退海嬌蕞勸如少得來下杯事望秘起鞋請命主
 段和我星被退海嬌蕞勸如少得來下杯事望秘起鞋請命主

Giờ này thục tội oan kẻ đoạn
 Rủ lẽ duyên ền nhận bấu hòa"
 Khẩu lâu cập nựa pya mọi thục
 Nâng mới hửu Chiêu Đức quan kin
 Sứa khóa hửu nhỏ sinh quan nững
 Nâng kin bựa khi nâng tẻ thồi
 Pac cháng nặm tha rời nâng hầy:
 "Khuyên pi kin chền nậy hửu khao
 Hửu noọng kéo ước ao tăng tới
 Nhò chền nậy noọng mới noọng khuyên
 Mong kẻ pi đây kin đuồi noọng"
 Chiêu Đức ngậy khỏn cụng mà thân
 Quan kin lều bấu lỏng sắc dắc
 Roọng bậ bản bấu chắc khỏn lai
 Chền lâu tả se đại bấu bóc
 Mềng phản bên mà tọc tưu bôi"¹⁷⁶
 Bấu chắc bản khiễn xui mì sự
 Mềng phản tọc chền lâu quan kin
 Chiêu Đức quan cứu mền hết phục
 Mì dục nềm báo dục thâm ân
 Ip au khừm mềng phản lại sông
 Thân quan pac puồn toọng dửu châu
 "Pử nậy câu cháu mửu sỏn minh
 Câu thục tội triều đĩnh đế vương
 Dấp them cần xat thương khỏn cụng
 Mửu tẻ cháu câu sông như mửu?

"Giờ đây bị tội oan đòi đoạn
Hay là duyên én nhận không hòa?"
Cơm thịt với rượu hoa đủ thức
Nàng mời quan Chiêu Đức ngồi ăn
Mồm nói nước mắt rơi nàng khóc:
"Mời chàng vui chén cúc chén đào"⁽¹⁶³⁾
Bỏ lòng thiếp ước ao mãi mãi"
Cất chén quỳnh nàng lại mời thêm"⁽¹⁶⁴⁾
"Chiêu Đức quan chẳng biết nói sao
Không còn bụng dạ nào ăn uống
Kêu trời, trời không thấu khổn thay"
Chén rượu rót không vui không cạn
Ruồi nom bay hạ cánh chén quỳnh
Trách trời khéo xui quanh cơ sự
Ruồi vàng sà chén rượu nhỏ sinh
Quan Chiêu Đức cứu sinh làm phúc
"Có đức may báo đức ơn sâu"
Ruồi được cứu bỗng đâu sống lại
Ngấm thân quan thương hại trong tâm
"Nay tao vớt cho mày khỏi chết
Tao mắc oan tội nghiệt đế vương
Kêu trời, trời không thương không luận
Biết chẳng ai cứu sống thân tao?"

配身罪狀 出悔 斷侵 劣似 柯枯 聖苑 柯文 屈文 降大 劍欣 柯明
 龜 批 無 柯 白 別 丙 剛 代 如 恥 曾 困 連 聖 憐 侍 蒙 冤 地 堅 尸 刀 許 党 難
 愁 林 仁 倍 蚊 共 煙 舍 根 降 凌 杰 身 呂 希 堂 家 舍 听 賊 陵 降 亂 現 研 呈
 休 弗 眉 反 蟪 了 逐 雲 朱 啗 蟬 如 姐 事 葵 府 國 地 事 保 丙 佐 保 切 仿 事
 官 冠 官 恩 蛛 倪 信 沃 畔 批 批 點 帝 欣 吹 吟 令 渭 眉 抱 蟬 齊 德 因 罪 沃
 方 蚊 欣 眉 帝 蚊 街 軍 蚊 麻 了 保 上 絲 業 方 沃 戰 畔 丙 外 效 礼 眉 庄
 壯 蟪 帝 保 救 蟪 自 引 蟪 飛 飛 魄 文 自 吏 糸 壯 吊 保 蟪 尖 頑 昼 昼 保 肉

Chiêu Đức quan đau sâu hạc phước
 Mèng phần ơn phọt khỏi mặt thân
 Đây hân quan mi nhân vô tội
 Bấu mì toọng phần bội khả cần
 Cháu đây mè mèng phần bạch trùng
 Mèng phần mền lều cụng piết sương
 Tứ vệ tún giục chuông buong nà
 Dân quan ooc bại xá pyạ phần
 Mèng phần kéo chùa cần đại đoán
 Bên mà chấp pac đáng như xâm
 Bên mà chấp nã lãng Chiêu Đức
 Ngòi lều dầm như mặc tăng cần
 Phần bấu khâu thàng thân khôn khả
 Tứ vệ hân sự lạ liên kho
 Lại tèo khâu tâu vua thánh hoáng
 Téo án khâu phủ đang sân hao:
 "Chiêu Đức lệnh quốc gia tuyên khả
 Điều ooc mừa do sá mong phần
 Bấu chắc mì sự lãng oan khuât
 Mèng kéo pậu bấu chạc tăng phần,
 Têm buong nà buong lãng song xãng
 Tua khỏi lẻ tả đáng se dai
 Rj số nẽm ầu thai đaokiếm
 Rụ lẻ bản đin hiệh hâu hân
 Bấu mì tội sức lãng đáng khả
 Nội chẳng ooc sự lạ nan minh

Quan Chiêu Đức âu sầu than thở
 Ruồi vàng được vớt khỏi mắt thân
 Thấy chàng có lòng nhân vô tội
 Không có lòng phản bội giết người
 Cứu cả giống nặng ruồi không giết
 Thấy chàng mang tội chết cũng thương...
 Bốn phía tiếng trống chiêng giục giã
 Quân dẫn quan ra bãi pháp trường
 Từng đoàn nặng ruồi vàng kéo đến
 Đâu xung quanh lưới kiếm đen ngoàm
 Bám kín khắp toàn thân Chiêu Đức
 Dây kín đen như mực không sai
 Quân không thấy có nơi hạ kiếm
 Tứ vệ quân thấy chuyện lạ lùng
 Liền tâu trước ngai rồng thánh đế
 Đưa án vào điện bệ sân hoa⁽¹⁶⁵⁾
 "Tội Chiêu Đức, quốc gia truyền chém
 Quân điếu ra đến bến hạ đao⁽¹⁶⁶⁾
 Chắc có sự làm sao oan khúc⁽¹⁶⁷⁾
 Ruồi bậu đen không biết chém đâu
 Kín thân thể trước sau hai cạnh
 Quân tôi đành tuốt kiếm nhìn không
 Hay số nó chưa cần gươm giáo
 Hay là trời đất bảo việc chi
 Hay không có tội gì đáng giết
 Mới xảy ra sự việc lạ lùng

啟寬過勸落王所端審前品朝見奸理似系呈坏其段明照顏制是
每寬察賈建帝赤井覆泪上連賧庭索柯处吏凡庄每分晚天台明
輕配官珂根阁门提官印行送泪新咄意身咱明罪官勘細願宦帝
重系台私朱奏衙証制轉衙奉渭信連故臨自許當審查閑礼勉皇
事在沃玉須吹赦給台連戰希以論官謂罪官索許呈宜袒翕党方
案希方女祥車恩供托人制令方連射凌党方似奸新制沃香外拔
奏方服金蠟引系吹付赦台欣服取郎錄左服冠庭集台翕嬪若扶

Tầu thực sự trọng khinh mọi khái"
Đức vua chẳng tẻo phuoối khoan khoan;
"-Điều án ooc dài quan xét quá"
Kim Nự ngược noọng á mời khuyên
Mềng táng tua chùa căn liên piac
Dận quan khẩu lâu cac đế vương
Điều án phó nha môn ruồn sở
Khẩu cung cấp chứng cứ cam đoan
Phó thác dài chế quan phục thâm
Xá nhân liên chuyển án thăng ruồn
Đài chế chức nha môn thượng phẩm
Hân lệnh vua phụng tổng liên tông"
Chiêu Đức khẩu mùa tháng nhan kiến
Căn liên luận kết đoán ngày chan
Tư thí quan liên xam xét lý;
"-Duyên lãng mầu cố ý khả cần
Chẳng dăng tội lâm thân xử xat?"¹¹⁸;
Chiêu Đức quan củ pác lại trình:
"-Ôn cần xét hầu minh kê khôi
Ngày chan hầu dăng tội chẳng cam"
Tấp tò chiềng nà quan mọi đoạn
Đài chế quan ta khâm phân minh
Ông ooc lạy bân đin ngời điểm
Chit hương ông lạy nguyện thiên nhan
"-Nhược khôi dăng ngời quan dài chế
Phù tá đức hoàng đế minh quân

Tàu thực trước điện rồng mọi nhẽ"
 Đức vua bèn cặn kê hỏi quân:
 "Đưa bản án nha môn xét lại"
 Kim Nữ bên hể hà mời khuyên
 Đoàn ruồi vàng tự nhiên bay mất
 Nàng theo quan vào các đế vương
 Nghe bản án nha môn xét xử
 Lời cung khai chứng cứ cam đoan
 Đề phó thác chế quan⁽¹⁶⁸⁾ phúc thẩm⁽¹⁶⁹⁾
 Tội nhân được chuyển án sang nhà
 Chức Đài chế quan nha thượng phẩm⁽¹⁷⁰⁾
 Nghe lời vua phụng tổn liền coi
 Gọi Chiêu Đức đến nơi xét hỏi
 Để luận bàn kết tội ngay gian
 Quan tức khắc hỏi han mọi nhẽ
 "Vì sao mày cố ý giết người
 Gây nên tội cúi đầu chết chém?"
 Chiêu Đức quan mờ miệng thưa trình
 "Ơn quan xét công minh mọi nỗi
 Ngay gian cho đúng tội mới cam
 Thực thà báo trước quan mọi đoạn"
 Đài chế bèn khám xét phân minh
 Ông ra lạy bốn bên trời đất
 Đốt hương trăm lễ khẩn thiên nhan⁽¹⁷¹⁾
 "Nếu tôi xứng ngôi quan đài chế
 Phò tá vua hoàn để phân minh⁽¹⁷²⁾

命民平万醫操鹽飲並繩且門納翁黃肩部分扒衙察心者司據机
天万公曉田芳論現並黃雲公麻咱户听巡拾黠泊審軒段呈証魚
仁性云聽長听高黃繩夥抄听說沃似登知樊似納查惡似听肩禍
恩百保連蠅驛心产繩边黠少彌業肩本号懶差涓連毒柯跪保外
順順少翁捕悅官建驛麻似悅連綢社也夥官連幼官倡黠邪陵扒
廿廿訟冲放繩制長麻寸差夥財員本社繩制財引制繩意繩跡兇
一登咱懸燒立蠅悅等連肩脚差暇總黃台都指台黃故黃脏陵

Nhất lễ thuận toạng nhân thiên mệnh
Soong lễ thuận bạch tính vạn dân
Thỉnh tụng lễ hầu pên công bằng"
Khẩn xong ôn liên năng ngồi phương
Xây hẳn phẩu mệnh lương bướng na
"Thẳng thẳng" mền roon cạ lao sao
Đài chế quan tâm cao luận bán:
Mệnh lương định họ Hoàng hiện hẳn
Mền mà roong thẳng thẳng ú ú
Suốn xôn mà pên chữ Hoàng Thẳng"
Liên sai cần pây tham thật thá
Mì chữ mìn lễ cạ công môn
Tục thí liên biên ten mà nộ
Sai viên điều án ooc tình ông:
"-Đầu bán xạ mì cần họ Hoàng
Tông xạ năng bán quán cạ mì
Hoàng Thẳng chữ hiệu tri tuần bộ"
Đài chế quan mừng rọ sip phẩn
Tục thí liên sai cần pây pất
Chỉ dặn au mừa nộ thẳng nha
Đài chế quan liên ta thẩm sát:
"Hoàng Thẳng mẩu đọc ac gian tâm
Cố ý pây khá cần đoan dả"
Hoàng Thẳng lỏng qui cạ: "Chiềng ty
Tang tịch lẳng bầu mì chứng có
Lẳng cuốn pất khỏi va vô cơ?

Trước là thuận với lòng thiên mệnh⁽¹⁷³⁾
Sau là vừa bách tính muôn dân⁽¹⁷⁴⁾
Cho xét án công bằng sau trước"
Vừa khấn ông vừa xét bốn phương
Bỗng thấy lũ ruồi vàng bay đến
Gọi lao sao đúng tiếng "Hoàng Thăng"
Quan Đài chế luận bàn xét kỹ
"Hoàng Thăng là đúng nghĩ ruồi vàng
Nó kêu tiếng "Hoàng Thăng" như thế
Chắc mách ta tìm kẻ Hoàng Thăng!"
Liền sai sử hỏi han trên dưới
Có người đưa tin tới cung môn⁽¹⁷⁵⁾
Biên chép họ cùng tên báo nộp
Sai viên điều án trước trình quan
"Bản xã có họ Hoàng một gã
Tổng châu xem không kẻ thứ hai
Hoàng Thăng đúng tên người tuần bộ⁽¹⁷⁶⁾
Đài chế quan mừng rỡ mười phân
Liền tức khắc đem quân đến bắt
Dẫn ngay về trình nộp trước quan
Chức Đài chế hỏi han thẩm xét
"Hoàng Thăng người độc ác gian tâm
Cố ý giết người thân Viên Ngoại"
Hoàng Thăng bèn quỳ lạy giường ty:
"Đâu tang tích lấy gì chứng có?
Tự xưng gây tội vạ cho tôi

我欣罪咎吁他來姑事証討公透頑壁坤撐吁嗟地尖因名肘疎
 似他魚保保保明燭每理寸新護喧隔謀以肥庄腰罕等登性收地
 聖方悅啞媿柯查牒都轉紙踪翁構豎著拖愚賢急密排淹新生地
 收耻黃仍勛蓋勦力我意許榮官机獄每仍醜叁力掘了黃創賢泗
 仍躬扒儘猶應點翁了喧乃詢驗仍以排鉄似帝取人翁及翁辭取
 勘別庶理金方翁制向庵排增謂乃送官安听尸官差較方制寸登
 查翌吏道爾收冠台吁黃勦每著佃許名夥路豎名許新能台端引

Ta khám nhằng vẫn xua cần chắt
Lướt pet đang Chiêu Đức tha hãn
Lại mà pật Hoàng Thăng vô tội
Đáo lý mền nhằng chồi bầu xung
Tậu kim nập phầy pồng bầu cạ
Chiêu Đức ính các khả bầu sa
Ôn ông nằng khám ta minh xet".
Đãi chế ông lặc diệt dẫu cò
Cạ: "Câu lều chắc đo mọi sự
Hoàng Thăng chẳng ý chữ lý ngay
Khâm pầy nầy hẫu dầy thuần thảo
Mọi việc câu xet tèo rọ công".
Chước mầu nhiệm quan ông nghị thẩu
Hò nầy nhằng cơ cấu chẳng ngoan
Hẫu sống khẩu ngục cham cach bích
Đài quan bảy sặn chước mưu khôn
Nộch nua phạ nhằng chòn khẩu phóng
Lọ lằng kẻ xấu toọng sam chan
Cham se dầy sam bươn chẳng roọng
Đài quan cần lặc nẳm dẫu cò
Hẫu sai nhân cốt rừ tẩu tỷ
Kí káo ông lều bảy tấm hăng
Chiêu Đức cặp Hoàng Thăng song tú
Đãi chế ông chep rọ tính danh
Biên thuần pì bươn sinh vẫn thí
Dân song cần thặng tỷ đon rài

Ngày tra khám nhiều người còn biết
Máu hoen người Chiêu Đức rõ ràng
Sao lại bắt Hoàng Thăng vô tội?"
Nó nói nhiều lời chối không khai
Dấu kim cặp lửa dùi không chịu
"Đúng chính là Chiêu Đức không oan
Đội ơn nặng nhờ quan xét kỹ"
Đài chế ông suy nghĩ miên man:
"Việc này đã mong manh tia sáng
Hoàng Thăng khai ra đáng lý ngay
Xét bận nữa cho hay lẽ phải
Một việc ta xét lại cho công"
Tìm trước mối Đài ông suy nghĩ:
"Hai thằng đều lời lẽ khôn ngoan"
Đài chế bảo đưa giam cách bức
"Tra cho ra thực tích mới khôn"
Bày trước lạ đài ông giảng bầy
"Để chúng mày lộ tẩy không sai"
Giam ba tháng ông Đài mới gọi
Nha môn đều ái ngại trong tâm
Quan sai lính đào hầm dưới đất
Ông Đài bày mưu chước thật khôn
Chiêu Đức với Hoàng Thăng hai gã
Đài chế ông ghi rõ tính danh
Biên đủ cả ngày sinh năm tháng
Dẫn hai người ra tận bãi soi⁽¹⁷⁷⁾

柯人母灵吟蕊咄人母呢
翻棠保免咄言兢听府灵吟
倭意金圣麻似祝妹快排妹
咻批如祥丙地昼叫喧喧咽
耽明颗称妹奸印闾汶
氮番身醺烟柯晚惹拟出
晚律苦母江旁留蛛吟母呈
柯作妹姪丙侯形躬和救僮
现好敢起似以映妹窗临江
柯帝妹速帝拟柯等吧
毋胎魄侵慧乃庶演计以新
骨却魄器官哢俏然魄宜眉
吟麻外庄妹正峨肩左侧峨
戡排队保密首政戮咱款方
帝呼另保戡庄叩外峰宦聃
挽退望灵在壹样已持尸差
或力魄收辜冀昭外保儒紫
身

Búng mề mậu nòn thái cần khả
 Quan chềng hêt hình nà chuc nhân⁽¹²¹⁾
 Roọng hồn phách đang thân mề mậu
 Tộn mì bôm khâu lấu cũng linh⁽¹²²⁾
 Thôi chẳng khấn bân đin bảy cạ:
 "Soong hò nậy mền khả mề khai:
 Linh hồn mà hiện ngòi xam pac
 Chẳng chạc tua chan ac phạm nhân".
 Quan bảy kể hêt cần như mậu
 Táng cần khâu nằng đủ táng nơi
 Dạy bầu hẩu cần ngòi bường noọc
 Chồn rừ cốt khâu pyot tỷ nòn
 Se tỉnh đu cung ngôn rụ bầu
 Sai hêt hồn mề mậu kêu oan
 Khâu pây nằng rừ chang cháng pac
 Lạc tỉnh quan Chiêu Đức chẳng rừ
 Hồn chá roọng chang rừ đin kè:
 "Chiêu Đức mầu khả mề hêt lằng?"
 Quan tỉnh ngìn đây cảm âm phù
 Ngờ cạ hồn mề mậu hiển linh⁽¹²⁴⁾
 Chiêu Đức quan liên tỉnh xưng cạ
 "Khôi bầu mi đây khả mề râu
 Bầu chắc cạ cần hâu gian ý
 Mền chẳng mà khả mề au kim,
 Sẩy piốc khôi son kinh cửa thánh
 Thân khôi chẳng bả biếng ọc mà

Nơi mẹ mẩu ngày rồi bị giết
Quan sai nha nặn cốt hình nhân⁽¹⁷⁸⁾
Chiêu hồn lạc nhập thân mẹ mẩu
Sắm sửa mâm cơm rượu cho ăn
Xong liền tỏ thành tâm khát khẩn:
"Hai thằng kia giết chết mẹ thân
Mời hồn vía hiện lên để hỏi
Biết rõ người có tội gian tâm"
Quan bày kế tìm người giống mẩu
Từng người vào ngồi giấu mỗi nơi
Không động đây giấu người dòm ngó
Theo hầm sâu đến chỗ người nằm
Lặng nghe ngóng lời cung khai báo
Sai cô hồn bà mẩu kêu oan
Vào ngồi chốn giường trong cát riêng
Lặng nghe quan Chiêu Đức đường nao
Hồn giả gọi từ hào dưới đất:
"Chiêu Đức mày nữ giết mẹ chẳng?"
Quan nghe tiếng nơi âm vọng báo
Tưởng rằng hồn bà mẩu hiện linh
Quan Chiêu Đức liền trình mọi nhẽ:
"Tôi không hề giết mẹ lúc nào
Không biết có kẻ nào gian ý
Đã tham tâm giết mẹ lấy vàng
Sớm dậy sắp học văn cửa thánh⁽¹⁷⁹⁾
Tôi ra chơi tại bến thông dong

色官信冤外累者來困吟戰叫款向把氣正壯礼身財艱兢乍吟須
琮且幼氣對氣段妹边每許長奸身幼情色称似赴貧身許地連咱
沙得躬命惹吏婦紉敗寸繩咱貧紉芦利羞厘懣妹心城穰佐請罌
浮棠指赴边条艱外泪咱黃咱恩害地名保文妹紉人妹芦媚娘素
棠妹吟妹保似別吟罪了使柔情偏尸翁暉連欣扣吟紉喊咱步押
妹吟庄戰功金妹莫禿人懣窩俺乃其吉蠟繩聊率害如裡金繩外
敢既外庄敢赴盤似庄差吏江黃懶金伯敢黃曾外吟外還吟黃金

Hắn mẽ nòn pù sa quặng đoạc
 Piếm cạ mẽ nòn dắc thả quan
 Khòỉ chẳng khẩu ùm đang au túm
 Chằng chặc mẽ mất minh thai oan
 Hêu công bầu pền ớn đuồi khòỉ
 Mất kim cần tèo lại thai lây
 Lướt mẽ pet đang hây đoạn đá
 Cần ngờ cạ khòỉ khả mẽ thân
 Chằng thục tội thăng vắn pền khỏn".
 Sai nhân lều tỉnh thuận mọi cảm
 Lại pây sứ Hoàng Thăng hẩu chạc
 Chằng rù tèo chẳng pac khừn xam:
 "- Hoàng Thăng mầu toọng tham gian tá
 Hò nầy mầu hại khả thân câu
 Kim củ se tỷ tầu au pýa
 Câu cáo ông Đai chế mầu thai".
 Hắn hồn rộng bầu sai sắc ít
 Hoàng Thăng liện lập lếch xung ngay:
 "- Tăng cùm hắn mẽ pây cần lé
 Khòỉ chót nhợ khả mẽ mất thân
 Cầm pi cạ nhân tâm tham tái
 Khòỉ nhợ khả mẽ vái thân đang
 Vắn lạy cời lo nhang hẩu đá"
 Cạ: "Kim câu mầu tả tỷ tầu ?"
 Hoàng Thăng lo đầu châu liện cạ:
 "- Kim khòỉ phăng tó nả pac tu

Thấy mẹ ngủ bên sông bãi cát
Tưởng mẹ còn ngon giấc chờ tôi
Tôi bèn đến bế người lên hỏi
Mới biết rằng mẹ phải thác oan
Có công chẳng nên công khôn nổi
Không thấy vàng máu lại dây đầy
Dây sang cả thân tôi mọi chỗ
Người ta ngờ tôi hại mẹ thân
Mới gây phải tội oan khôn khổ"
Người sai nha nghe kể mọi đường
Lại sang thử Hoàng Thắng cho rõ
Nơi hầm sau hồn hỏi tỏ tường
"Hoàng Thắng có bụng gian dáo dờ
Mày làm sao giết bỏ thân tao
Vàng bạc giấu nơi nào đem trả
Tao cáo ông Đài chế hết khôn"
Thấy hồn gọi phân vân mọi sự
Hoàng Thắng quỳ vội vã xưng ngay:
"Đêm khuya thất mẹ ngồi vắng vẻ
Tôi nhớ tay giết mẹ chết oan
Lời vi bảo nhân tâm tham của
Đã quá tay chót nhớ tội trời
Làm ma báo, để tôi lo liệu"
Rằng:"Vàng tao mày giấu đâu chẳng?"
Ruột gan héo Hoàng Thắng buồn bã:
"Vàng tôi chôn trước cửa sân chơi

登吟教官且呈段儘呼陵过頻烟泪迅中保泪听傳鼓咄番繩保明
雀每好至妾几展頌嘔鮮晚地新麻保連謁麻庄同役尙呈黃登排
鄰据繩墜冤柯金吹叮部繩番都稍翁乃哄以閔下麻乃燭呼咄據
涓所黃告罪真炳翻尋使黃素帝跨方事咄幼襪天沃麻黃得齊尙
吟耽幹涓凄儘望尸懶差前种金条呈姑麻繩宦作帝吹引連個听
是員雲条方繩帝坪宜时涓新炳員金學儘黃制似榮儘人制乃仍
錢差的跨胎黃幼涓名即歡據空差納翁扒終台屑番微差台事屋

Siêng liêng cời mùa đu hạc rự"
 Sai viên chắc sờ cứ mọi cầm¹²⁵.
 Dịch thực chữ Hoàng Thăng gian tá.
 Ngoạc tẻo mùa cáo sỏa Đài quan:
 "Chiều Đức thục tội oan thật thá.
 Hoàng Thăng mền chân khả cả linh
 Au đẩy soong pêng kim thối đoạn
 Mùa phăng se noọng khâm tu mền".
 Đài quan mắng tằm tênh khứa hổ
 Tức thí sai sứ bộ cón lằng¹²⁶.
 Pây thăng rườn Hoàng Thăng ngòi quá
 Cốt lỏng chửa tó nâ pac tu
 Soong pêng kim dày đo rọ ráng.
 Sai viên tẻo ngoạc thăng mà thăng
 Nộp kim tình dục ông bầu chảy.
 Ông ngoạc cò: "Sự nầy đạ xong!"
 Pắt mền mà xam cung nhìn bầu
 Chung Hoàng Thăng au khẩu mà thăng
 Đài chế quan lạy bân chẳng cạ:
 "Mì cần tầu thiên hạ tổng rả
 Thẳm xet đầy ooc mà việc cải
 Tỏi mền khẩu mà nầy câu xam".
 Sai nhân dận Hoàng Thăng chiềng nả
 Đài chế liền tuyên cạ: "Hoàng Thăng
 Sự nầy mầu te cam rự bầu?
 Rự nhằng cạ câu khảo páy minh?"

Linh thiêng hãy về coi sẽ rõ"
Sai viên nghe sờ sứ như lời⁽¹⁸⁰⁾
"Hoàng Thăng đúng là người gian trá"
Đưa báo cung đến cửa Đài quan:
"Chiêu Đức mắc tội oan thực sự
Chính Hoàng Thăng ấy kẻ sát nhân
Lấy cướp mấy nén vàng đi mất
Nơi cửa vào chôn cất rõ ràng"
Ông Đài chế mừng lòng khôn kể
Tức khắc sai sứ bộ quan nhân
Đến nhà kẻ Hoàng Thăng xem thử
Sứ sai đào từ cửa ra sân
Bèn thấy đủ số vàng bà mẹ
Sai viên liền đem cả trở về
Trình Đài chế không hề trì hoãn
"Đã rõ ràng các khóa có đây
Tra hỏi lại cung khai cho rõ."
Định gian ngay xét xử trước sau
Ông chấp lay quỹ tài thượng đế
"Thiên hạ người mấy kẻ như ta
Thấm xét mãi mới ra sự ấy
Đòi nó vào đứng đấy khai cung."
Nha môn dẫn Hoàng Thăng ra mắt
Đài chế quan liên quát kẻ gian:
"Sự đã rõ còn oan chẳng tá
Hãy còn kêu xét khảo không minh?"

突偶事伯秦黃鼓連稱外稱并他台珠白外扶刻名今起田扒台赦
 沃听凌差乃繩蝶跪証色証林許制公本勘黃蝶希昌恨產幼制罪
 望伯罪伯偶欣以都听率伏广外保理奏被繩母判差及收命以官
 炳保崔懋仍部身那每帝望平地許公謂身奸幼戮軍塞納捆泊耽
 金柯鼓哥都甥甥吟柯宦級恨乃心戮冤曲金庭人馬官命城方
 丙恩泪帝芦果屑吟宴珠名平噪来処天昭分害樓懋恨公寇徽仗
 雷趾命去憐莊羅凌且員制閑釋吟斷顏方明命門柯燒庭莊室生

Toọt ooc soong peng kim buồng nà
 "- Mầu ngòi câu bầu khã toóng ngày
 Sự lẳng tội hạc pây thâng minh
 Câu sai cấn pây tím đây thư
 Giở nầy mầu nhắng đu rừ đường"
 Hoàng Thăng hấn rọ ráng quả tang
 Ngậy điếp khẩu thân đang mì tội
 Liện qui lỏng ná chỏi cảm lẳng
 Sung ngày cạ mọi cảm thật thá
 "- Khôi đạ chot đây khã mè Viên"
 Xung ngay phục vọng quan đải chế
 Khay mớc quáng pên pé pên bản
 Tha hẩu khôi pên cấn pyom bài".
 Đải chế bầu hẩu nài lai cấn
 Rèo công lý công tâm sử đoán
 Viết bốn tầu mừa điện thiên nhan:
 "Khôi khâm hấn thân oan Chiêu Đức
 Ooc Hoàng Thăng gian khuc phân minh
 Cướp mè mậu au kin hại mình"
 Đức vua phán điện đính lâu môn
 Lệnh chi quân sát nhân pây khã.
 Khôi ngăn cấp mò mạ ngăn chèn
 Điền sản su nộp quan công đính
 Pắt au minh tên minh lạo môi.
 Đải chế khẩu thâng nơi ngục thất
 Xá tội quan Chiêu Đức nho sinh

Đưa tang chứng vàng tin hai nén
Mày xem tao không chém bụng ngay
Ai xui đại mày gây nên nỗi
Tao sai người tìm thấy vàng đây
Giờ này hãy còn kêu ai nữa?"
Hoàng Thăng nhìn đúng của cướp về
Biết ngay thực thân ta có lỗi
Quý trước giường không chối một câu
Xưng thực rõ trước sau cần kể
"Tôi nhớ tay giết mẹ họ Viên
Xưng tội phục đức quan Đài chế
Hãy mở lòng rộng bể trời cao
Tha tội chết cho tôi nhờ phúc"
Đài chế không nghe hết lời van
Theo công lý công tâm xử kiện
Viết sớ tâu lên điện thiên nhan
"Tôi đi khám thân oan Chiêu Đức
Thấy Hoàng Thăng gian khuất rõ ràng
Giết mẹ mẫu cướp vàng đem giấu".
Vua phán truyền hạ chiếu lầu môn:
"Lệnh chỉ giải sát nhân ra chém
Tịch thu ngay gia sản bạc vàng
Cùng vườn ruộng nộp quan tức khắc
Tội giết người phải bắt nộp thân".
Quan đài chế bèn sang ngục thất
Xá tội chàng Chiêu Đức nho sinh

翁 咳 膺 在 天 希 樂 連 名 聯 黃 彬 羅 台 勘 煩 壯 切 欣 榮 仗 每 咆 壯 金 乙
 台 吁 匪 內 下 唆 沃 封 省 方 繩 姻 柯 制 沃 匪 壯 切 欣 榮 仗 每 咆 壯 金 乙
 制 脩 祿 幻 了 翁 役 泊 咆 党 奸 保 吏 官 役 放 跡 出 放 共 伴 每 玉 希 玉 緣
 宣 方 理 戲 翰 台 重 耽 旁 罪 吏 容 汨 勤 臥 許 滑 了 吏 喜 對 惻 臨 赦 身 義
 金 行 奸 柯 似 制 輕 長 操 柯 他 兒 難 斷 情 沃 弟 還 獲 賀 根 恩 邦 許 精 重
 聖 坤 安 保 忠 甚 奸 勉 天 吏 蓋 煩 陪 案 困 隊 樞 拂 保 惻 闡 叶 金 長 惻 來
 炳 頑 且 邊 義 明 正 高 下 蹉 己 奸 怨 推 戰 甚 架 查 柯 根 坊 賓 女 生 愚 科

Ông Đài chế thưởng kim soong pêng
 Khen a: "Mắt đức hạnh khôn ngoan
 Tình ngày tọ lý chan thật thá
 Chẳng nội au pây kha bầu pên
 Thiên hạ lều sua cần trung nghĩa".
 Vua khen: "Ông Đài chế thậm minh
 Xet ooc việc trọng khinh gian chính"
 Liện phong thăng chức khừn ngôi cao
 Danh tiếng tôn lao xao thiên hạ
 Chiêu Đức dâng tội kha lại sa
 Hoàng Thăng chan hại tha ích kỷ
 Bân đin bầu dong kê tua chan
 Tội kha lại thăng đang pậu oán
 Đài chế quan khâm đoán xet suy
 Khâm ooc việc cần te khỏn chắc
 Tua ngày pioóng hầu ooc đội on
 Chiêu Đức tèo mừa rườn lạy sậy:
 "Khởi pây dú lều chấy khảo ta
 Hăn ngày cần lại sa bầu kha".
 Sậy tồ, cung hí hạ mừng cần
 Nho si bần duỗi cần cửa tướng
 Mọi cần mọi mừng toọng chòm quan
 Tồn thăng ngược khao bang Kim Nự
 Chiêu Đức vua xá hầu trảng sinh⁽¹²⁹⁾
 Kim Nự ngược thân xinh mắng toọng
 Ất lê ruyền nghĩa trọng lại khoa

Quan còn thưởng vàng tinh hai nén
Khen rằng: "Anh đức hạnh khôn ngoan
Tinh ngay cùng lý gian đã tỏ
Cho nên khi chém cổ không thành
Thiên hạ đã thua anh cao kể".
Vua khen: "Ông Đãi chế rất minh
Xét ra việc trọng khinh gian chính"⁽¹⁸¹⁾
Liên phong thăng chức hiển bồng cao
Lưu danh tiếng đâu đâu đều biết
Chiêu Đức quan định giết lại thôi
Hoàng Thăng muốn hại người bị hại
Trời đất không dung loại gian ngoan
Tội chém lại phải thân đáng kiếp
Đãi chế quan khám xét trước sau
Kẻ gian bắt chém đầu đền mạng
Người ngay quan ra lệnh tha về
Chiêu Đức lại gặp thầy gặp bạn:
"Bấy lâu tội bị nạn bị tra
Thấy tôi ngay quan tha không giết".
Thầy trò cùng khôn xiết mừng vui
Đám Nho sĩ bạn nơi trường ốc
Cầm tay nhau cùng chúc mừng quan
Tin đồn đến tai nàng Kim Nữ
"Chiêu Đức vua ân xá trường sinh"⁽¹⁸²⁾
Nàng Kim Nữ thân xinh mừng bụng
"Đây là duyên loan phượng thắm xe".

个章翳旼
竟帝寨来煩
赤款香把去
寬鵝留金務
曉娘对儂野
女琮昨許岸
金出郎保蠟

又

Kim Nự hú khoăn mà pi cá
Dú quặng năng khản phạ rườn chương
Pyục rừ tôi uyên ương piom ná
Bầu hầu mền puồn bạ lại vắn
Mềng ngân rạ mùa xuân pậu biooc

*

* *

生圣功。賦都法火。鵝功許強。歐帝色。於帝麻。摩好
攸煩。眉詩帝時。帝求。眉時。自款。定玉。过。奔。杉。道。莊
又。另。徑。姻。通。眉。昨。着。音。漢。松。子。娘。女。鵝。憑。珠。乃。車。沃
服。史。驛。精。了。条。每。雷。帝。赤。男。雀。金。功。娘。解。殺。切。考
又。敗。時。踏。流。宦。吏。煉。渭。候。柴。吟。倪。玉。每。呻。改。系。鴛。官
吁。辭。帥。梯。冊。官。署。齊。劉。居。妻。尾。踏。把。希。凌。肩。添。台
吏。叁。江。文。每。身。身。翰。伯。磐。恆。吸。下。呱。扣。乃。句。吏。敗。鞋

Lại cạ đoạn Chiêu Đức nhỏ sinh
Sam pi son sử kinh tu thánh
Chang cùm kết bóng tên mi công
Vắn bải lâu tỉnh thông thơ phú
Mọi xec quan lều rụ đây do
Thân quan lại tèo lo son phấp
Thao lược luyện mọi chước đây còm
Cầu tè mùa Lôi Âm cầu khản
Xưa Lưu Hầu rườn Hán mi công¹³⁰⁾
Nhờ ơn sảy Xích Tồng son hầu¹³¹⁾
Cầm pi cạ nam từ tự cường
Biooc phồng mền hac rường hom ầu
Côi kết ngược Kim Nự đénh rườn
Tền pýa mọi công ơn ngược sặc
Nảy pi khản ngân nặc quá ưa
Au lằng cười khôi chưa tè đây
Lại mi tèo việc nẩy bên mà
Vắn them mự xiết xa bức dat
May dài quan khảo ooc ngay chan

Nàng hủ vía chàng về đầy đủ
Ở vắng nàng càng nghĩ, càng thương
"Sớm định hẹn uyên ương tha cỏ"⁽¹⁸³⁾
Chớ để chàng buồn bã lâu ngày".
Mừng xuân ong bướm bay vờn nhí.

*

* *

Đoạn nói về Nho sĩ Chiêu quan⁽¹⁸⁴⁾
Ba mùa hạ học văn cửa thánh
Cùng đèn dầu kết bạn sớm hôm
Văn bài giỏi tinh thông thơ phú
Sách nào quan cũng thuộc lâu lâu
Quan lại nghĩ mưu cầu học phép
Học lược thao mọi chức tinh thông⁽¹⁸⁵⁾
"Ta hãy đến Lôi Âm cầu khấn
Tướng Lưu hầu xưa đáng trọng phu"⁽¹⁸⁶⁾
Đã từng được theo hầu thiên tử⁽¹⁸⁷⁾
Ta tuy là hạ thứ thường dân
Thành tâm học có lần nên giỏi
Sẽ kết nàng lập nổi cơ ngơi
Trả nghĩa cả con người ngọc nữ⁽¹⁸⁸⁾
Nhưng cha nàng thách thức quá cao
Lấy gì cưới khỏi châu cho đủ
Nay lại thêm một sự không hay
Gây nên chuyện tai bay vạ gió
May đài quan tra rõ ngay gian

帝釋其蓮謹所者聖時竟聖精
 聖珠亂曰封玉帝佛都奇嘉蓮
 皇齊玉中許諸事吟才渭長金
 天賦仍照賜昭來草庄翻港每
 顏者將過瑤芳敢曉掩伏彩脉
 大登弥濕渭攸期姻家雷時吟
 救曾但高閣人限嫁室音法麻
 且娘鵲門逐珪疑年線分君
 萬仙
 帝釋其蓮謹所者聖時竟聖精
 聖珠亂曰封玉帝佛都奇嘉蓮
 皇齊玉中許諸事吟才渭長金
 天賦仍照賜昭來草庄翻港每
 顏者將過瑤芳敢曉掩伏彩脉
 大登弥濕渭攸期姻家雷時吟
 救曾但高閣人限嫁室音法麻
 且娘鵲門逐珪疑年線分君
 萬仙

Đây thánh hoàng thiên nhân đại xá
 Khôi chưa tề chắc đã rự xứng
 Kế lòn ngược nhắng sương lục pya
 Liện viết sư chẳng quá thấp cao
 Cẩn phong hầu chim rao mùa cac
 Cạ: "Ngược chữ Chiêu Đức nho nhân
 Đá lo sậu lai văn kỳ hẹn
 Soong rà cỏi trọn vẹn nhân duyên
 Sơn đo tài chẳng êm gia thất
 Pi tề mưa lạy pụt Lôi Âm
 Kín chay khừn mừng bản sơn phép
 Tinh thông rự mọi mạch cỏi mà
 Khuyên mưa ngược dương nga hạy thả
 Sư phong phác mưa cạ kẻ năng
 Kiệt phục khẩu pích đang tua noọc
 Chim rao lia trường ốc Không môn
 Mưa đỏi ngược Ngô Bươn đá chảy.
 Mọi cảm quan sáng cạy chim rao
 Đoạn thôi nôọc bay cao tầm phạ
 Quan au sư mà cạ thanh niên
 Kim Nự nặng thư hiên hân chữ
 "- Noọng bầu mì toọng bữa sắc phần
 Pi khừn sơn thần thông phép lạ
 Sư tăng nôọc thảy nà lương quân
 Văn quá mự mừng chòm pậu vạn
 Pi sơn đo tài cán mừng tiên

Được thánh hoàng thiên nhan đại xá
Chẳng hay nàng liệu có thấu chẳng
Nếu nàng giữ lòng thương cô cút!"
Nhắn người thân họa bức thư hoa
Cẩn phong⁽¹⁸⁹⁾ gửi kim đao cắt cánh
"Nàng không chê cửa thánh bản nhơ
Ngày năm tháng chớ lo sai hẹn
Rồi ngày mai sẽ nguyện duyên xe
Đủ tài hãy tinh bề gia thất
Ta còn về cửa phát Lô Âm
Ăn chay lạy mừng bản học phép
Biết tinh thông các mạch hãy về
Hồi nàng nhớ lời thề sơn hai⁽¹⁹⁰⁾
Bức thư quan gửi tới ngọc nàng
Buộc chặt dưới cánh vàng chim hạc
Kim đao từ trường ốc Khổng môn
Về với ngọc Ngô Bươn⁽¹⁹¹⁾ tức khắc
Mọi lời quan phó mặc kim đao
Chim vỗ cánh bay cao mây thăm
Đưa thư về trao tận thiếu niên
Kim Nữ tại thư hiên thấy chữ
"Thiếp một lòng một dạ với chàng
Chàng thụ huấn thần thông phép thuật
Thư gửi chim thay mặt lương quân
Ngày đêm thiếp xem văn làm bạn
Chờ Chiêu quan hết hạn học tiên

麻佛哈路馬鳳

Mà rá còi kêt duyên loan phượng".

門伴隣柴飢教食，
孔象多道寒文師。
低來抱膝吟，
嗚呼同呵尋困孔。
熊泉許
場翁本忍兒，
詩道身容凌。
恒齋嘯秋士，
根里深柴味。
勸大
師眉吟，
大養煖試吟。
未來來，
位落千他裊。
吟乃吟
設星秋保頌，
冊感帝並肩。
句伴幽帝伴，
俾者淦以帝。
柴柴
吟方青茂，
坤卡保誦。
祓保方象根，
柴寸弘道。
方段吟卡，
穡
夫吟卡九，
吟曾空。
姜施卡，
壯各和。
冠所堯同，
胎退柴功，
施

Lại cạ đoạn ruòn tường Khổng môn
 Chiêu Đức chiềng sư ông chùng bạn:
 "Khôi tề xo mùa bán hương lân
 Cầu tôi bầu lùm ơn đạo sầy
 Sơn khôn ngoan hửu kẻ hản cơ
 Tăng sư sec phú thơ văn giáo
 Soong rà cầm đại đạo sư ông
 Khó dạc đây chượng thân đây miác
 Thi phục dú dươ cạc lai vắn
 Khôi bầu mì thực lằng pýa khoán
 Chiêu Đức cù pac chàng tẻo nai
 Cạc chùng bạn thư trai sơn chừ
 Vạ căn dú lại mự luôm tu
 Ôn sầy đây lai thu kinh sử
 Sắng thuôn bạn nhỏ sị đồng môn⁽¹³²⁾
 Pi noọng rà pi ác căn cả nầy
 Đồng đạo giá xiên lý tìm pây
 Chiêu Đức nậm tha luây khôn tấy
 Thôi đoạn khâu lạy sầy Khổng nho
 Sầy cạ: "Náo sơn trò chiêu lệ
 Công sư sầy nhăng ý nội thôi
 Thi phục thầy sơn dai hửu cả

Mai ngày sẽ thăm duyên loan phượng".

*
* *
*

Lại kể về dưới chướng Không môn
Chiêu Đức trình sư ông mọi nhẽ:
"Tôi xin quay về chỗ hương lân
Chín đời vẫn nhớ ơn thầy dạy
Dạy điều khôn cho kẻ hàn cơ
Nhất là biết phú thơ vạn đạo⁽¹⁹²⁾
Hai là nhờ thơm thảo sư ông
Cảm đức được nuôi thân kẻ khó
Nhờ phúc thầy sau có miếng ăn
Biết lấy gì đền công trả nghĩa".
Chiêu Đức quan lại kể mọi lời
Cùng các bạn thư trai trường ốc
Ở cùng nhau ăn học bấy lâu
Một thầy dạy ba thu kinh sử
Dặn khắp phương nho sĩ đồng môn⁽¹⁹³⁾
"Đây là lúc lên đường cách bức
Từ đạo thầy thiên lý xa nhau".
Quan Chiêu Đức hàng châu lai láng
Vào lạy trình dưới chướng thầy nho
Thầy rằng: "Dạy hai câu chiếu lệ
Nghĩa và công đáng kể là bao
Ta làm phúc công lao ta xóa

Tiền khoán đây ta trả lại con
Làm chi phí đi đường cách trở
Tiền tài như phấn thổ kẻ đâu
Miễn thầy tớ yêu nhau hết bụng⁽¹⁹⁴⁾
Lúc nào con quyền trọng dù che
Đắc đạo bất vong sư⁽¹⁹⁵⁾ ấy quý".
Chiêu Đức quan quỳ lạy trình lên:
"Công cơm muối⁽¹⁹⁶⁾ sớm hôm quần áo
Công dầu đèn, dạy bảo bao thu
Lễ bát túc, kinh sư, tạc dạ
Coi nghĩa cao bạc nhỏ công đầy
Chim đòi chịu ơn thầy ghi nhớ".
Chào thầy quan bách bộ ra đi
Sư ông dặn vãn vi lệ rõ:
"Nghĩa thầy trò tạc dạ hôm nay
Toàn chúng bạn thân trai nho sĩ
Rủ nhau ra tiễn kẻ lên đường
Đưa đến chốn viễn phương trọn đạo".
Mọi người đều ruột héo như tơ
Bạn hữu lại trở về trường ốc
Một mình quan Chiêu Đức ruổi rong
Tìm lên chốn Lô Âm chùa đẹp
Hết độ đường lại tiếp độ đường
Dòng nửa tháng dặm trường cách trở
Lên tới thừa đủ thứ hoa thơm
Bách điều⁽¹⁹⁷⁾ khắp núi rừng đua hát

蠅 螭 倭 彬 哂 旅 懋
 復 統 哨 巡 歸 大 岸
 歌 歡 味 巡 枝 射 三
 紛 佛 眉 白 棋 模 松
 桃 孤 望 模 利 雪 酌
 望 眾 龜 保 束 保 如
 境 仙 龜 過 趣 凌 凌
 宦 出 官 諸 敗 邊 涓
 朔 望 疾 上 点 嬾 香
 動 汨 疾 連 牙 域 厭
 鞠 射 怨 他 化 郭 泊
 毫 究 如 床 改 嬾 滂
 現 以 智 床 橫 吟 實
 孩 佻 生 陌 間 道 長
 生 參 辭 把 了 吳
 孩 豹 良 彬 尋 妹
 得 等 法 秘 礼 涓
 罷 方 良 增 庄 吟
 伏 生 狄 地 下 陌 回
 敗 弟 狄 耽 每 吟
 伏 連 呼 耽 代 吟
 許 雄 燕 翻 步 路
 孩 佻 吟 接 步 萬
 地 伏 似 良 郭 萬
 保 中 呼 伶 伴 彬
 呀 展 燕 綸 接 上 終

Mềng nhôi mền bên roọng mà pây
 Linh cãng tiếng xầu quây đại ngân
 Hom van mùi bạch dân xạ lan
 Phườn pụt mì mac cam mac cuồi
 Tào tiên kin bầu rời tang ngài
 Kin nọi hac ím lai bầu khẩu
 Châu tiên dú vui thú lằng lằng
 Quan dú mự quá vắn pên quên
 Soc vọng quan chít đến tèm hương⁽¹³⁴⁾
 Động thảng pụt thượng phương khoắc phạ
 Tục thí pụt liên hóa lỏng thảng
 Hào quang như tha vắn rùng choảng
 Hiện khẩu nảng trường vãng cạ quan:
 "Lục câu sinh dương gian đạo là
 Sinh sam pi pên pạ lều hăng
 Lục ước khúm mường bân tím mè
 Mừa son phép thần bí lè mừa".
 Chiêu Đức quan côm hua chẳng cạ:
 "Pụt sinh lục tí dà dương gian
 Hết rừ lục chắc tăng mừa cac?"
 Pụt liên cạ hẩu chắc mọi cảm:
 "- Hẩu tôi ền pich dầm tái lò
 Lục câu côi tiếp bộ mọi không⁽¹³⁵⁾
 Tăng pụt cần khúm lỏng vô vắn
 Bầu siêu lằng phương bân mường bân".
 Sáng thôi ền hơn vùng thượng lộ

Thêm bách trùng⁽¹⁹⁸⁾ thánh thót tiếng ngâm
Vượn khỉ cất vang ầm tiếng hú
Lại bạch đàn mùi xạ mùi lan⁽¹⁹⁹⁾
Vườn bụt có quả cam quả chuối
Quả đào tiên thơm phức thay cơm
Ăn ít lại ngon mồm thơm mãi
Ở chùa tiên thoải mái luôn luôn
Quan ở đó vài tuần quen quên
Mừng một rằm lên điện thắp hương⁽²⁰⁰⁾
Động lòng mẹ thượng phương bụt cả
Bụt tức thì hiện hóa xuống coi
Hào quang tựa mặt trời sáng chói
Hiện vào ngôi giường mỗi bảo quan:
"Con ta ở dương gian hạ thế
Ba năm tròn hóa kẻ mồ côi
Con ta ước về trời tìm mẹ
Lên học thêm võ nghệ thì lên"
Quan Chiêu Đức râu liền mọi nhẽ:
"Bụt sinh con hạ thế dương gian
Con sao biết tìm đường lên Bụt?"
Phật Lô Âm đã biết trước sau
Sai đôi én cánh ô chỉ lỗi
"Con ta mau đi bộ theo chim
Đường bụt kia người lên đồng đảo
Không thiếu gì phường bạn mừng tiên."⁽²⁰¹⁾
Nghe thôi én bay trên thượng giới

官著通原充驍音保嘔粧波界杓呵僭廊官漢隔桃篙乃波網拖應
且每神參沁郡雷芭什匠碧上僭各許道凡僭良憐陰準碧兩海陰
主算法與各綏裝樟惜彬徑彬對衆抱佛瞋娘淪妾又勤位弄清天
批咄咄了止彬岸格操匠來礼恒彬吟嘖彬愚立沁魂望上雲陰碧
麻出良意隔連驕準会教以黠官慢麻帝榜者官進洞良啟啟啟啟
鄒方弄帝乃燕沃羽雅良鄰良智秋鄰女許分射采功魚良良良良
官恥拘於口对落良像句號彬句叶黎仙施彤郡批泓鯉招招招招招

Quan lồng mà chấp chứa thả quan
Chiêu Đức đủ lo toan mọi chước
Câu tề khâm son phép thần thông
Cấm chay ý liễu hằng tam ngoát
Pửa nầy mùa thượng các mừng sung
Tồi ền liên bến vòng quần quẻ
Piắc ooc noọc ngăn kè Lôi Âm
Khâm thăng chôn cóc lũng bâu tac
Nhình chài hội xao xac chồm khua
Củ khâm khái tập lửa tập mãng
Ngồi du cần lai pạng bích ba⁽¹³⁶⁾
Lửa khâm pây lễ mùa thượng giới
Củ pac quan chàng đuổi sông ban⁽¹³⁷⁾
"Khởi xo mượn mùa ngăn các á
Tèo lồng mà coi pýa hẩu sông"
Tiên nự đẩy ngìn sương đạo lãng
Tì hẩu bãng lửa pãng kè quan
Chiêu Đức chạ ơn nằng sông hán
Tục thí quan liệt nặm khâm mùa
Xấp xôi tiên mừng nư sần đảo
Vằng lặc động hộn háo nặm khao
Lý ngư khâm vọng đao chôn nầy⁽¹³⁸⁾
Chèo khâm khái thượng vị bích ba
Chèo khâm khái vãn la vụ vọng⁽¹³⁹⁾
Chèo khâm khái nặm sóng hải biên⁽¹⁴⁰⁾
Chèo khâm khái bích thiên nặm ứng

Hạ cánh về đậu cuối chùa hoa
 Chiêu Đức tự lo toan mọi chước
 "Ta sẽ đi học phép thần thông
 Ăn chay khoảng ba tuần trắng sáng
 Ngày đêm nơi thượng các mường bản"
 Én cất cánh bay tròn vòng lượn
 Rời Lô Âm rời chốn vườn hoa
 Lên tới gốc cây đa là đỗ
 Đông năm thanh nữ tú⁽²⁰²⁾ cười vui
 Cùng bơi lội thi bơi thuyền chiếc
 Dượt trên làn sóng biếc hải uyên⁽²⁰³⁾
 Thuyền lên ấy thuyền tiên thượng giới
 Cát lời quan cười hỏi sông bản⁽²⁰⁴⁾
 "Tôi xin mượn thuyền vàng các ả
 Trở về tôi sẽ trả sông nàng"⁽²⁰⁵⁾
 Tiên nữ động lòng thương Chiêu Đức
 Liền trao cho một chiếc thuyền hương⁽²⁰⁶⁾
 Chiêu Đức biệt các nàng sông hán⁽²⁰⁷⁾
 Tức khắc quan rẽ bến chèo thuyền
 Nhấp nhò thấy mường trên⁽²⁰⁸⁾ sáng loáng
 Nước vực sâu dồn sóng rung rinh
 Lý ngư⁽²⁰⁹⁾ vượt thiên đình chốn ấy
 Chèo lên đường thượng vị bích ba⁽²¹⁰⁾
 Chèo đến khúc vân la vũ võng⁽²¹¹⁾
 Chèo vượt qua làn sóng hải biên⁽²¹²⁾
 Chèo đến chốn bích thiên⁽²¹³⁾ nước động

勑桃啜喫空教朽吏黻过方漫郵愛礼倍謂乃姓官朽下黻岸朽杜
寸滄詰佳良良良官臥良榜蹂正他此蹂攀意帝僭塢燕東涎以
談刺艷起过娘吏空教低呂僭輶畏乂尸罌朽界朽呵啞夥坵管郵
隔滄款蓬勿朽拾敗敗教沒對驕朽仁朴源幻下赴各蹂頌涓漫良
教教欣恩官擾梯寸及窶尸究直恩害郵麻曾旁者黻整良几似
良良人多样方招空教吏梯梯除似似究声吟仙保方珂湯改職金
招招孤恥招張官拾拾教招朴欺是登梯旦竟取竟恥脚野塢保館

Chèo khùn khái cách dăm thuôn rềng

Chèo khủm khải nặm đeng nặm đáo

Tiên nhân hãn lục báo chậu trêu

Chiều Đức toạng hạc siêu dài dợ

Cheo lừa quan vượt quá khăm không

Chiêu Đức mượn lửa ngấn khùn khái

Quan chèo lưà thấp rải khùn bân,

Sip không xôn hêt khong quan rai

Síp khải xón hét khai quan pây

Khái rại cặp khái dây pần qua

Chèo lừa quan một lá khủn phường

Phac lừa se đuỏi sông phẳg bển:

"-Luc tàu pĩ ngoạc chuyện tẻo lỏng

Ôn noọng chực lừa ngán thả pi"

Soong cần tọng nhân nghĩa tha lè:

"- Lục pĩ hại phac se noọng pậu

Phà tàu lỏng tu tàu tẻo mùa

Pi còi mà au lừa búng nầy

Cần tiên tăng hạ giới ý vừa

Pi bầu lao mât lưà nao cá".

Chiêu Đức cha các á suồng bản

Cảm kha pây rêu ăn tàng bôc

Rèo hang sloong tua nôộc én pây

Tàng cái khủn mùa nơi đông ngẩn

Bầu chạch kỷ dăm quán mừng bạn

Quán xá cần khảm lồng khâu tổ

Chèo qua đường ngàn dặm tấn công
Chèo lên vực nước hồng nước đỏ
Bày tiên nhìn người trẻ muốn trên
Chiêu Đức động xiêu xiêu trong dạ
Quan chèo thuyền lướt gió trên dòng
Chiêu Đức mượn thuyền hương vượt khúc
Thuyền quan leo các bậc lên trời
Mười đường gộp một đường quan trẩy
Mười khúc dồn một khúc quan đi
Khúc xấu với khúc ngay quan lượn
Thuyền quan băng một hướng tiến lên
Lên đến chốn bày tiên thuyền đỗ"
"Chờ ngày sau ta trả về trần
Nhờ sông giữ thuyền vàng tại bến
Hai nàng lòng thương mến liếc coi"
"Thuyền chàng hãy buộc nơi bến cuối
Bao giờ về chàng hãy đem theo
Để còn dịp ngày sau trở lại,..."
Ý vừa người hạ giới người tiên
"Chàng nhớ ngại mất thuyền chàng nhé"
Chiêu Đức từ các ngã sông bân
Quan đi bộ trên đường rộng rãi
Theo sau chàng đôi én lượn bay
Đường cái lớn qua ngay rừng rậm
Biết bao nhiêu xá dặm mừng bân
Bao hàng quán khách đường nghỉ trọ

山庸江漢暖望香因都藏多甲汨都开期尖射巾教晃志金献
 碧行过幅窓連翅地肩几效堵良衿庸祐都望曠荷鉢菱鉢会京
 厨光路踪祥波册恍健庫万涓乐安典依排歆袍煖箱柔咭婪
 湘三大岭頂边熟幅每儿燕劇整肩庸及麻香煖金开醋焉雖译
 眉停地礼也礼礼礼礼礼礼礼礼礼礼礼礼礼礼礼礼礼礼礼礼礼
 蹴速西孰湏以妾罕物職物毀已乃儿家
 速出望雨开金牙旷景保百退退涎鱗行賂行行行行行行行行

Tóc dăm mưa thắm chua Bích san
 Xuất tóc đỉnh tam quang hánh phổ
 Sloong bường tàng đại lộ quả chang
 Bường noọc lê chung queng bức bản
 Khay ooc pên tu tàng song sa
 Hấp khẩu lê bèn pha liên bích⁽¹⁴¹⁾
 Hồng nư lê su sec sú hương
 Hồng tầu lê bức khoang địa đồ
 Cảnh vật khop mọi cửa mi do
 Bấu chắc mì ký kho ký tàng (tàng)
 Bạch vật cửa vô vạn số đa
 Thôi đoạn quan khưn mưa tàng cap
 Thôi nằng quan nà mặc khưn thàng
 Mưòng nậy tèo mì ăn hánh chợ
 Lìn ký lai phổ dự phổ khai
 Hánh nằng mu cấp vài pết cáy.
 Cửa gia súc mà báy đo tem
 Hánh nằng khai hương hom lan xạ
 Hánh nằng khai sừ phá tui khân
 Hánh nằng khai kim ngân rưm giao
 Hánh nằng lê khai chiêu phục va
 Hánh nằng khai lấu chà miầu lão
 Hánh nằng khai mạ, pháo, pat kim
 Hánh nằng lê chái nhinh hội hìn
 Hánh nằng lê cửa tính ni non
 Hánh nằng khai miầu phon khêm sừ

Tối xuống, về đến cửa Bích San⁽²¹⁴⁾
Giữa hàng phố tam quang⁽²¹⁵⁾ đình cả
Ở bên đường đại lộ thênh thang
Trong có bàn xếp hàng vô số
Dàn ra thành cửa sổ rèm buông
Khép lại hóa bức tường liền bích⁽²¹⁶⁾
Buồng trên là phòng sách phòng hương
Căn dưới có trang hoàng đồ bản⁽²¹⁷⁾
Lắm đồ chơi, lắm cảnh, lắm trò
Còn chứa chất bao kho vật lạ
Bách vật⁽²¹⁸⁾ cùng vô kể bạc vàng
Rời chùa sĩ lên đường hai ngã
Một hồi quan bách bộ đến nơi⁽²¹⁹⁾
Trông thấy chợ trên trời sáng lạn
Bao nhiêu phường phố bán phố mua
Một chợ bán lợn trâu ngan ngỗng
Đủ mặt hàng bán tận đêm khuya
Một chợ bán hương hoa lan xạ
Một chợ hàng quần áo túi khăn
Một chợ bán vàng bạc nhà cửa
Một chợ bày các thứ chiếu hoa
Một chợ bán vịt gà, dầu, thuốc
Có chợ hàng ngựa, súng, bát ăn
Hội trai gái chiếm phần chợ giữa
Một chợ bày đàn nhị nữ non
Một chợ bán trâu voi, kim chỉ

行行行行行行行行行行行行行行行行保百保保蹀行行行行行行	开开开开开开开了开开开开开开开开开开肩解仙似礼礼眉官	刀菱次抵帽跛鋼香耳冊冊粒止粗醺凡魚凡几泪抹良喝習每縲	奔榔桃經仗氈鏗漸潛詩倚礪界糝滄晏效庫行蹉卞區抹猴徒升	別制次掀帽襖括浥开来莠餽獻醺行眉几英保会唱剔等分每	寬志制復仙袍薨襪殊卷壑俾班陳柑庸都切开没眭会生舞弘式	Háng nǎng khai tao bùa pyà khoan Háng nǎng khai miǎu làng, chà lǎu Háng nǎng khai thú đảo thú deng Háng nǎng khai phái xanh phái pộc Háng nǎng khai mù pụt mù tiên Háng nǎng khai phá chiến, sữa phá Háng nǎng khai cương khóa quạt lồm Háng nán hương trầm ướp sữa Háng nǎng lễ khai lựa khai sơ Háng nǎng khai sec thơ lai quyền Háng nǎng khai sec tuyền tới xưa Háng nǎng khai khâu cửa pêng piải Háng nǎng tiên thượng giới hìn pan Háng nǎng khai hầu san cửa bẩm Háng nǎng khai lầu nằm lầu cam Bầu chạc mì kỹ ăn háng phổ Bách vật cửa vô sô mì do Bầu chắc mì kỹ háng dự khai Luây tằm chạu thàng soai bầu khop Háng nǎng tiên tuội bióc hỏi cò Háng nǎng cần kìn khua hat hội Háng nǎng lễ xường rọi piết xinh Háng nǎng lễ tập linh sơn mùa Ngôi du mì mọi đồ phân vắn Chiêu Đức quan luây chòm mọi thực
------------------------------------	-----------------------------------	-----------------------------------	-----------------------------------	----------------------------------	-----------------------------------	--

Một chợ hàng dao , búa, rìu, khoan
 Trầu cau cạnh rượu cần riêng chợ
 Một chợ là hàng đũa hàng danh
 Một chợ bán vải xanh mũ mốc
 Một chợ bày mũ bụt mũ tiên
 Một chợ bán chăn chiên dù xạ⁽²²⁰⁾
 Một chợ hàng gương khóa quạt nan
 Một chợ có hương trầm áo nhuộm
 Một chợ là hàng lụa hàng tơ
 Một chợ bán thiên thư vạn quyển
 Một chợ bán sách truyện thời xưa
 Một chợ bán quả chua bánh trai
 Một chợ tiên thượng giới vui chơi
 Gạo thịt muối riêng nơi chợ dưới
 Một chợ hàng rượu nước rượu tắm
 Kể sao hết các hàng các phố
 Bách vật bày vô số thiếu chi
 Kể sao hết nhà kho chứa của
 Kể còn nhiều các phố bán mua
 Đi từ sớm đến trưa không khắp
 Một chợ tiên hội hát tươi vui
 Một chợ tiên đeo hoa quanh cổ
 Một chợ đàn hát hội⁽²²¹⁾ xinh tươi
 Đàn khỉ luyện múa vui một chợ
 Quan xem ra có đủ mọi phần
 Chàng Chiêu Đức ngắm nhìn đủ thức

昂節流落哩蹀跚
 逆道免貧缺官我
 文官堂曉容彬點
 吏建上憲上泥我
 黠生良苦良行泥
 弄餘我餘龜廷辭
 涸取才取敗麻在
 昂節流落哩蹀跚
 逆道免貧缺官我
 文官堂曉容彬點
 吏建上憲上泥我
 黠生良苦良行泥
 弄餘我餘龜廷辭
 涸取才取敗麻在
 昂節流落哩蹀跚
 逆道免貧缺官我
 文官堂曉容彬點
 吏建上憲上泥我
 黠生良苦良行泥
 弄餘我餘龜廷辭
 涸取才取敗麻在

Vọng long pây lóp lóp ngênh ngang
 Cẩn tẩu sinh pên quan đạo dăng
 Vắn thai khừn thượng dáng phong lưu
 Cẩn tẩu khô nhấc nhau bản bạc
 Vắn thaikhừn thượng các xo kín
 Mả ngô háng mường bản quan luây
 Xằng pây khop ngạ bầy ngạ ba
 Thôi đoạn quan ooc mả tàng cap
 Ên tải quan Chiêu Đức lảng lảng
 Khám khum sam pác không nửa pha
 Ên bèn khâu mùa cạ Thích ca
 "Chiêu Đức quan khừn mả thăng tỷ"
 Mê pút dú lâu ngị mừng chồm
 Hầu ên ooc mả thăng rắp cá
 Rắp quan khâu mùa sỏa pút luông
 Pí pút dú nưa chương ăn nả
 Chiêu Đức khâu lạy tạ lếu thôi
 Thông than cạ mô côi khô khát
 Pút pí và vũ pác chẳng khan"
 "Lục câu cẩn đương gian đạo lảng
 Khó dooc chịu cơ hán lại xuân
 Lón lục câu nưi công pí cạ
 Lục khừn son phep lạ đuôi tiên
 Nhặng mi sáy Huyền Thiên pác pé
 Phep lạ cẩn son ngề lục thao⁽¹⁴²⁾
 Biến hóa kẻ chước cao lạ lũng

Võng lọng hoa ngang dọc nghênh ngang
Ai sinh hạ nên quan trần thế
Ngày về nơi thượng đế phong lưu⁽²²²⁾
Ai sinh hạ âu sầu đói khát
Ngày về lên thượng các⁽²²³⁾ xin ăn
Quan đi khắp mừng trên tiên giới
Quan thấy cả chốn mới chốn quen
Xong quan ra tới ven đường cái
Chiêu Đức đi đi mãi trên đường
Cần vượt ba trăm phùng⁽²²⁴⁾ thượng giới
Én liệng bay vào gọi Thích Ca⁽²²⁵⁾
"Quan Chiêu Đức đã ra tới chỗ"
Bụt cả đang nằm nghỉ được tin
Sai em phục ngoài hiên đón sĩ
Đón quan vào trước bệ bụt luông⁽²²⁷⁾
Chồng bụt ngự trên giường trông thấy
Gọi Chiêu quan vào lạy hỏi han
Thấy cô út người con nghèo khó
Chồng bụt liền bày tỏ lòng thương
"Con ta sống dương gian hạ thế
Chịu cơ hàn xá kể bao xuân
Nay con đã có công tìm bố
Lên học thêm phép lạ với tiên
Nhờ đạo sĩ Huyền Thiên cao cả
Sẽ dạy con phép lạ lục thao
Truyền đủ mọi chức cao kể mới

机广似蟻邑溝黠下秋批軍渡浪施洞重吟登東哩天淡亢老敬姜
神嘖連也媒淪也淪也則陣騎變燕余別世時世免玄歆嶙縣交都
用御象汾石波烟泓派水蹈似泡空鬼神恩漏罕惹过裹坎容墨花
肩收校敗効再边蘇霍山去也淪盡魁法懶哥頃叨漏耗螭扶恩教
每变寸变变茺变指護指变变阿疑变仍官帝鄴保宦下眉桂倫啗
法出望出出出出出出出出出出出出出出出出出出出出出出出
母法吸法法法法法法法法法法法法法法法法法法法法法法法

Mọi phép mọi nì đúng thần cơ
 Phép nấng biển hết sưa pac quảng
 Khớp kìn thuồn cháo chàng liền cần.
 Phép nấng biển hết phân pền đet.
 Phép nấng biển phảy thec mảy phía.
 Phép nấng lồm phong ba nặm sóng.
 Phép nấng biển pền rừng, pền dấm.
 Phép nấng chi lỏng vắng nặm bóc,
 Phép nấng khiến lồm mooc pền cần,
 Phép nấng chi son lâm tục tốm,
 Phép nấng biển kìm hạm trận quân,
 Phép nấng piền pền cần khủy phã,
 Pac song kha nặm tá biển noòng.
 Phép nấng phạ hư không dấm thí.
 Phe nấng biển phi qui dư muồn
 Tội cạ những phép khôn piết tọng.
 Chiêu Đức quan mừng toọng quá ưa
 Ôn pồ đây tam mùa son rự
 Piục lừ lỏng tu tấu thể đồng
 Tua khôi bầu lùn on mìn á
 Pụt tam quan mùa quá Huyền Thiên
 Mọi thức biooc hoa viên hom dậm
 Tu công mi luồng cảm sau sung
 Tạy lan quế phù dung noọc ăng
 Hạ tiên lộn phượng vánh giao ca
 Chàng sãn pac phê hoa đua nở

Mọi phép đều có mỗi thần thông
Một phép biến hồ lang rừng thẳm
Nuốt trôi liền đao kiếm cùng người
Một phép hóa mưa rơi nắng dữ
Một phép phun ra lửa cháy rừng
Một phép hóa nước dâng sóng cả
Một phép ra trời tỏ trời râm⁽²²⁸⁾
Một phép chỉ dòng sông nước cạn
Một phép sai mây biến thành người
Một phép chỉ cây tươi nghiêng đổ
Một phép là kiếm trận hãm quân⁽²²⁹⁾
Một phép biến đặng vân hoán vũ⁽²³⁰⁾
Trăm hai mươi suối lý ngập tràn
Một phép biến trời đen như bit
Một phép nhìn rõ quỷ vạ con
Truyền toàn những thuật khôn phép lạ"
Chiêu Đức quan mừng dạ say mê
"Nhờ ơn bố đưa về luyện võ
Mai ngày về bản xứ thế gian
Con mãi mãi ghi ơn tác dạ"
Bụt tam quang đến cửa Huyền Thiên
Trăm hoa nở hương viên⁽²³¹⁾ thơm ngát
Cổng vào sân hai cột chạm rồng
Cửa sổ búi phù dung thắm sắc
Trong nhà đôi phượng hạc giao ca⁽²³²⁾
Trong vườn có bách hoa đua nở

打 亂 群 眾 景 師 呈 世 法 師 在 道 派 得 秋 良 鋼 對 那 皇 了 秘 變 每 許 了
 分 蟬 默 欣 留 蟬 呂 官 袪 似 情 官 堂 匾 許 間 沃 矣 退 官 遣 矣 驗 未 達 地
 分 蟬 翕 曉 丙 江 道 聖 秋 對 人 秋 上 神 時 賜 送 奇 那 許 士 天 神 百 交 每
 仙 談 肩 帝 漏 裊 似 分 亦 法 感 來 長 法 希 秋 連 守 取 時 法 應 每 多 紫 妖
 桃 舊 仙 分 吹 蹠 礼 咆 吐 時 翁 麻 命 葉 韜 胡 官 券 驗 昌 韜 卦 寸 新 天 法
 模 呼 園 批 策 官 吐 似 身 狀 師 寬 故 恩 六 几 身 達 法 入 六 八 屎 此 玄 万

Mac tảo tiên phản khứa phản deng
 Coen lôm dậm nhôi mềng loạn phầu
 Phườn tiên mì cầm thú cón lăng
 Chiêu Đức đày ngòi hăn cảnh lạ
 Quan khâu mừa bường nà sư ông
 Quan qui lạy chang sân chiềng châng:
 "- Khỏi tề cần đạo là thế gian
 Cần tồn đức sảy quan phép nhảy
 Thân khỏi mà xo lạy sư ông
 Xo son phép đuổi cần chực mình"
 Sư ông cảm nhân tính khảng khan:
 " Khoán mà! Rội lục quan đạo lăng
 Cổ mình khừn thượng đáng mường bân
 Toọng mộ phép thần thông phú chú⁽¹⁴³⁾
 Lục thao pì son hẩu lục quan
 Kỳ hò cần dương gian khừn piot
 Thân quan liên sổng ooc pềng kim
 Tật khoán son kỳ binh đuổi sảy⁽¹⁴⁴⁾
 Phép nhiệm cần nà chấyná nân
 Dấp nằng son hẩu quan rự thuồn
 Lục thao phép nhâm độn lều tỉnh⁽¹⁴⁵⁾
 Bat quải ứng thiên binh bí hiểm⁽¹⁴⁶⁾
 Thuộc thuồn mọi thần nghiệm biến câu
 Thử tân hào, bach thư mọi chước
 Huyền thiên sảy chào tất hẩu quan
 Vạn phép pụt mọi tàng lều tuyền

Bướm ong bay hớn hờ tim hoa
Có trăm loài cảm thú thảo lã⁽²³³⁾
Quan Chiêu Đức vui trông cảnh lạ
Thoắt quan vào bãi tạ sư ông
Quan quỳ lạy giữa sân bày tỏ:
"Tôi là người hạ giới dương gian
Nghe đời đồn sư ông phép giỏi
Đem thân về tìm tới cửa tiên
Xin học phép người hiền hộ mệnh"
Sư ông lòng xúc động bảo ban:
"Hú vía hồn con quan hạ thế
Liều mình lên thượng đế mừng trời
Lòng mộ đạo phép người cho đủ
Thuật lược thao chẳng giữ, truyền con
Không mấy kể dương gian lên tới"
Chiêu Đức quan cân vọi nén vàng
Đặt làm khoán lệ thường của thánh
Những mong thông chóng vánh phép mầu
Chỉ một lúc Huyền Thiên truyền huấn
Lục thao cung nhâm độn tinh nhan⁽²³⁴⁾
Bát quái ứng thiên tinh sáng chói⁽²³⁵⁾
Quan thuộc lâu cả mọi phép cao
Thần thông với lược thao mọi chước
Thầy Huyền Thiên đều tập cho quan
Phép lục đạo mọi đường truyền cả

師符每聯詩時竟眉
 翁法教方入都頒才玄
 方及禁官心方散墨天
 聖咒引通法鄰時安果
 賢神喻明名才主邦號
 保官尽創法文坐治囉
 明屋情胞和武間世江

Sư ông đức thánh hiền bầu dâm
 Phủ phép cấp chú thần quan rự
 Mọi phê sây dạy độ tận tinh
 Chiêu Đức quan thông minh sáng dạ
 Sơn nhập tâm phép lạ phép quai
 Sơn đo đức đo tài văn võ
 Đàng tua cần đưng chú trần gian
 Mi tài lược an bang trị thế
 Piom Huyền thiên sây tạy giới giang

*

* *

女理啗良妹都裴楓礼媒女秋模點叮
 金姑啗士寻庄呂蘇命物金几菱文欣
 娘許高方夏矮犯彈射对許恨来敢
 玉付濕胎上务髻产身即皓可船醫掌
 殿官省宜淵奎玉出出陣款連幼改如
 吟敗私吟坎出免收娘他啗妹吟限礼
 吏自吮排初宦帥屑散户姓父同敗車

Lại cạ đoạn ngược nằng Kim Nự
 Tứ văn quan phó hẩu chim rao
 Mền roọng tiếng thắp cao chàng pac
 Bảy cạ quan Chiêu Đức sị lương
 Nhằng khừn mùa thượng phương tìm mề
 Quan dú sam mùa hứ chẳng lỏng
 Cừn minh ngược xu pôm lạ nhám
 Mì cần nằng họ Phạm rườn sang
 Hần nằng dú thân đan minh lẻ
 Họ Phạm liên tục thí nhờ mồi
 Xam pac xo kết đôi Kim Nự
 Pô mề liên khai hẩu kẻ cần
 Hời cần au của ngân miầu mac
 Văn hện cưới ả miắc Văn Đâm
 Xa lẹ nhỏ chọn văn cần đếnh

Nhà đạo sĩ cúng đã thực lòng
Cả phù phép chú thần dạy hết
Thầy còn truyền các phép binh cơ
Quan Chiêu Đức tha hồ thỏa dạ
Học thuộc bài phép lạ thuật cao
Trở nên vị anh hào võ giỏi
Đủ tài năng về cõi trần gian
Đủ đức độ trị bang tế thế⁽²³⁶⁾
Xứng với người thượng giới không ngoa

★

★ ★

Lại kể đoạn Dương Nga Kim Nữ⁽²³⁷⁾
Từ ngày quan giao phó kim đao
Chim cất tiếng thắp cao hôm sớm
Thay mặt quan anh tuấn sĩ lương⁽²³⁸⁾
"Chàng còn đến thượng phương tìm mẹ
Quan đi ba mùa hạ mới về"
Đêm hôm ấy nàng mê thấy nạn
Vi có chàng họ Phạm nhà sang⁽²³⁹⁾
Thấy nàng ở thân đàn chờ khách⁽²⁴⁰⁾
Họ Phạm liền tức khắc nhờ mai
Ba trăm ước kết đôi Kim Nữ⁽²⁴¹⁾
Cha mẹ nàng nhận lễ mai nhân⁽²⁴²⁾
Trả lời lấy bạc vàng trầu quả⁽²⁴³⁾
Nhờ người chọn ngày lành tháng tốt

受情幼戒凌哥覽語似啗花恩湖式音路
 保幼許鼓良盜言歌野金滿每雷引群
 命定理方端命吟登望岳車濟章方克步
 恒一胎拉望每產吧山切力帝胎村
 娘色旬耐官故娘有外倪良嘯左望玉
 女妹弟恒戒鵲杉宜鳴翕礼娘
 金父龜娘惜温鵲鵲信北他身江娘良鵲
 命鵲於玃拉空娘是保金

Kim Nụ nằng bức mình bầu dăng
 Pô mê dạ khăng khăng bạc tính
 "Thai thai câu nhất định bầu au"
 Nằng chàng đuổi chim rao hầu chạc:
 "Mầu chắc quan Chiêu Đức pây lằng
 Ôn nôộc cô tam tạng khâm tím"
 Nôộc hân nằng vọng mình hân khoản
 Nôộc chàng pac mọi cảm ngôn ngư:
 "Tin tức khôi hạc rự như cần"
 Pác pích mền sây khôn ả pac
 Tha lẽ khên sơn nhạc dã hoa
 Thân nằng lo xiết xa puồn toọng
 Chang cùm lôm pật soóng Tiêu Tương⁽¹⁴⁷⁾
 Nằng veng tả rườn chương mọi thục
 Khâm tím quan Chiêu Đức Lôi Âm
 Nôộc tam ngược bên sung dẫn lộ⁽¹⁴⁸⁾
 Minh nằng hạc pây bộ cảm tin
 Nôộc hạc bên tiếp đin cón noọng
 Síp vắn tạng viễn vọng lều quây
 Liệp khâm chồn sơn tây đại ngàn
 Tam mùa thàng mọi chồn khâm không
 Không tọc chồn Lôi Âm ti lạ
 Nằng dú chủ sơn rạ đông xinh
 Nầu cảm nằng tụng kinh lạy pụt
 Bầu hân quan Chiêu Đức sị nhỏ
 Kim Nụ nằng viết sư lai đoạn

Kim Nữ nàng uất ức khôn thừa⁽²⁴⁴⁾
"Cha mẹ tham lại vừa tình bạc
Chết tao còn thoái thác không nghe"
Nàng than với kim dao sau trước
"Mày biết quan Chiêu Đức ở đâu
Chỉ đường giúp đỡ tao đi với"
Chim thấy nàng than thở đáng thương
Liền cất tiếng nói năng mọi nhẽ
Khác chi người biết rõ tin thông
Xòe đôi cánh rĩa lông vừa nói
Mắt nhìn lên thượng giới xa xa
Nàng ngọc nữ xót xa trong bụng
Gió đêm khuya nổi sóng Tiêu Tương⁽²⁴⁵⁾
Nàng bỏ mặc đình hương mọi thức
Lên tìm quan Chiêu Đức Lôi Âm
Chim bay bỗng dẫn đường đi trước
Nàng nhìn chim cất bước theo sau
Trên đầu nàng chim lao trước gió
Mười ngày nàng đi bộ trên sương
Rong ruổi chốn đại ngàn sơn cước
Dẫn nàng lên thượng các mừng bàn
Lên đến chốn Lôi Âm đất lạ
Nàng thấy chùa sơn dã cực xinh
Liền hôm sớm tụng kinh bái chúc⁽²⁴⁶⁾
Không thấy quan Chiêu Đức sĩ nho
Nàng Kim Nữ viết thư nhiều đoạn

娘 朴 許 燕 雁 抹 鼓
 飛 方 出 匿 池 王 哥
 蝶 根 嫁 夫 如 雄 通
 金 女 苗 雷 音 江 厨
 林 夫 許 君 子 戰 汨
 所 免 吟 驟 歎 下 界
 尸 聖 偶 結 義 夫 媚
 娘 創 白 高 低 朴 咄
 謹 封 娘 庄 朴 夥 理
 躬 勝 霜 彬 跪 尋 疑
 幼 未 娘 涓 吁 凡 官
 漏 尋 娘 官 連 方 天
 法 驗 官 連 專 每 係
 官 仍 苗 夥 坊 兩 款
 夥 欣 夥 赤 汨 兩 署
 路 理 悅 士 吟 味 咄
 脂 方 官 士 攸 吟 旺
 敢 邊 夥 敢 群 朴 娘
 封 未 結 谷 湯 在 批
 耶 方 歆 幼 色 吹 抱
 顏 乃 幼 色 均 登 考
 開 曉 中 娘 艷 許 新
 金 女 長 朴 音 出 且
 未 娘 方 官 吟 生 信
 能 方 官 役 生 懈 恩

Nàng phác hầu ền nhận thư pây
 Chiêu Đức dụ Đạo tri Vương mậu⁽¹⁴⁹⁾
 Diệp căn ruyền phu phụ nan thông
 Kim Nự dụ Lôi Âm chang chùa
 Phác sư hầu quân tử chắc thắng
 Sáng pi còi tèo lông hạ giới
 Se soong rả kết ngại phua mùa
 Nàng chep câu cao đề thầy pac
 Cẩn phong nàng chẳng phác nôc rao
 Nôc thắng pích mền phao tằm phạ
 Au sư nàng mưa cạ kẻ nhan
 Mưa tím quan Chiêu Đức Huyền Thiên
 Phep nghiệm quan liên chuyên mọi đường
 Quan nhắng dụ chang tướng duỗi cần
 Choac hân nôc mà thắng bường nà
 Chim rao mền rộng cạ lúi lo
 Chiêu Đức quan sị nhỏ ngấm dôm
 Hân pên nôc vẫn còn phác nàng
 Phong sư kiết côc hang chẳng chấp
 Chiêu Đức quan sị nhỏ ngấm dôm
 Tua nầy pên nôc câu rự khảo
 Khay ngòi sư nàng báo hầu lông
 Kim Nự khúm Lôi Âm dụ thả
 Sư nàng phác mà cạ chắc tin
 Chiêu Đức quan nhỏ sinh mừng toọng

Gửi nhờ đôi én nhận đưa đi
Chiêu Đức tại dao tri⁽²⁴⁷⁾ thiên mẫu⁽²⁴⁸⁾
Yêu nhau duyên phu phụ khôn về
Kim Nữ chốn cửa chùa sơn dã⁽²⁴⁹⁾
"Gửi thư người quân tử biết chẳng
Chàng mau lại dương gian hạ thế
Để đôi ta kết nghĩa phu thê".
Thư nàng chép bút phê thay miệng
Dán kín nàng gửi chuyển nhờ chim
Chim cất cánh bay lên trời thăm
Sẽ đưa thư tới tận tay quan
Vụt bay đến thiên môn cao tít⁽²⁵⁰⁾
Tìm hỏi quan Chiêu Đức Huyền Thiên
Luyện phép nghiệm quan chuyên tập huấn⁽²⁵¹⁾
Quan say mê dưới chương đạo thầy⁽²⁵²⁾
Bỗng chim đến đậu ngay trước cửa
Kim dao bèn tỏ thể trình thưa
Quan Chiêu Đức sĩ nho trình tới
Đúng là chim ngày trước tặng nàng
Nơi đuôi có phong thư buộc chắc
Chiêu Đức liền ôm ấp nâng niu
"Đây có phải kim dao chim quý?"
Bóc thư xem sự thể tin nàng
"Kim Nữ ở Lôi Âm chờ đợi".
Bức thư nàng báo vội tin hay
Quan Chiêu Đức như say trong dạ

余波韜妙都架秋敬身甫陽个榮位明廟徐諸胎伴光沃秋法間聖
 師奎文神育功奎重戶嘆世許親治奎道孤窠江保姻踞每守陌頌
 望典聖高殊恨退師煥雲累五吁希架姻忙羞咒却緬官王敗踞根
 拜了三法秋炳了有莫呼瀕醉啗云道那保儀神哥每架艷來齊封
 官出法許外奎出即許眉那刻句致加功了事添致良者青根外出
 封麻昼架架把床物吏得幻吏天睢諸捕夢每机敏敢分婢拜乃辭
 却却啼冠冠冠官外乳架創致架玄卧吟許万教安每他賬者了丑奎

Tục thí quan báỉ vọng sư ông
 Khởi mà đủ lều hăng sam khuốp
 Sơn rự phép tam lược lục thao⁽¹⁵⁰⁾
 Ôn sậy hầu phép cao thần diệu
 Lạy thấy khởi xo tèo tẻ lỏng
 Quan pyá sam pêng ngân công sậy
 Khởi mà đủ lều chấy sam thu
 Lệ vật tục hựu sư tọng kinh⁽¹⁵¹⁾
 Sậy lại hầu mặc kiếm hộ thân
 "Kiếm nậy rự hô vân hoán vụ"⁽¹⁵²⁾
 Lục au lỏng tu tât thê dương"
 Sậy lại khắc chữ "vương" hầu cá
 Huyền Thiên củ pác cạ thân sơ:
 "Piục rừ lục pên vua tị vị
 Côi chữ thâng đạo sậy thánh minh
 Hầu bộ công lỏng đin đạo lảng
 Vạn sự lều bầu mắng cần tầu
 Ngự mọi sự đường rầu hạc chữ
 Bình cơ them thần chú chang cò
 Mọi phê lục sơn đo bầu kện
 Tha vân khâm mọi miền rừng quang"
 Chiêu Đức chạ sậy quan ngoạc ooc
 Chạ sao xình báo ngược mọi cần
 Lều cấp cần lại vân sơn pháp
 "Pừa nậy khởi tẻ ngoạc dương gian
 Sam pi đủ duỗi cần tu thánh

Tức khắc quan bái tạ sư ông:
"Ba năm tại vườn bôn học phép
Lược thao tôi đã biết khá thông
Ơn thầy dạy thần công kể diệu
Nay xin thầy tôi liệu về trần".
Ba nén bạc quan dâng lễ tạ:
"Tôi lên đây kể đã ba thu
Lễ dù nhỏ lòng đầy kính trọng".
Kiếm thầy đưa ra tặng nho sinh:
"Kiếm này biết hô vân hoán vũ"⁽²⁵³⁾
Con đem về dùng ở thế dương"⁽²⁵⁴⁾
Thầy lại tạc chữ vương cho sĩ"⁽²⁵⁵⁾
Huyền Thiên còn căn kẻ dặn thêm:
"Mai ngày được làm vua trị nước
Con chớ quên đạo học thánh sư
Cho bổ công trở về dương thế
Vạn sự đừng ỉ cậy vào ai
Gặp việc phải dùng tài tự chủ
Sẵn binh cơ thần chủ trong tay
Sẽ làm tốt làm hay mọi sự
Thông đất trời chuyển cả bốn phương"
Chiêu Đức biệt bạn đường trên dưới
"Ở lại sau bạn hồi mọi người
Ba năm sống cùng nhau học hỏi

刀世彬个東麓低送仙落官主典帝金法精听音姑嘴改夫快辣勉
 亦吾泥竟下通界慈踪園速对群保望呈呀了良富对庄膳对許登和
 景采义吟下通界慈踪園速对群保望呈呀了良富对庄膳对許登和
 如泥請聖地神下叫舞自形拉煩父柳玄每眉出孟啗坤直鄴固惠
 根叶凌呀那法泥培培官傀广新泪官坎通左床在句玉命孜仍爆
 蝶呼凌孤落沃滄曾運方理聶根刀方懸屋女了叶翠女故焉僕率
 併肩恩伴竟吟許殿坎船胡康味ノ眼奎帝金玉强侯金倪愚併承

Sương diệp cân như canh ruồn deo
 Dầu cạ khôi mưa lèo lạ thể
 Toọng lẳng lẳng chữ ngĩa mường bản"
 Bạt tiên sáng song cảm pi cá:
 "Pi piặc lòng ti đã thể đông
 Côi ooc phép thần thông châu toi
 Hắt nậm mường hạ giới dú dầy"
 Đoạn tăng phẩu cảm pây rêu sông
 Khâm pận tăng noọc công phươn tiên
 Chiêu Đức quan cũ tín liên piặc
 Chím rao mền bên ngoạc đuôi quan
 Khang pích quạng tam tăng còn chau
 Chùa cân lòng tu tấu bầu hâng
 Phut deo thâng po bản Hoảng đế
 Chiêu Đức quan bảy kê chiêng Kim:
 "Sam pi khâm Huyền Thiên son phép
 Đây rự thông mọi mạch lều tỉnh
 Kim Nự chẳng mĩ tín khâm cạ
 Ngucle lêu mà dú tha Lôi Âm
 Nảy khôi chẳng vội lòng đuôi noọc"
 Pút pỏ cu pac vọng chẳng khan:
 "Kim Nự nguộc khôn ngoan đi cái
 Mền cổ mình chực ngại đuôi phua
 Khăn khăn lục lòng mưa hắt khoai
 Sương mền nhắng cổ núi đặng cay
 Thò phụng them lòng ngay vạ mìn"

Thương yêu nhau như thể một nhà
Nay tôi sẽ cách xa thượng giới
Lìa nhau đi dạ nhớ bồi hồi".
Bạn tiên đáp hai lời: "Hỡi sĩ
Bạn ra về hạ thế dương gian
Hãy nhớ bạn mừng bạn thương mến
Bằng hữu là nghĩa trọng thiên niên
Trùng phùng bạn nhân duyên vạn kiếp".
Dặn thôi quan từ biệt bạn thân
Quan Chiêu Đức cất chân rảo bước
Kim đao liền bay trước dẫn quan
Thẳng cánh liêng đưa đường cho chủ
Cùng nhau về hạ thế không lâu
Một lúc quan tới lầu hoàng đế
Chiêu Đức liền vào ghé tàu lên:
"Ba năm học Huyền Thiên các phép
Giữ đã tạm mọi mạch thông tinh
Nay Kim Nữ có tin lên gọi
Người ngọc đang chờ tại Lôi Âm
Tôi phải vội về trần với ả".
Bụt bố mừng trong dạ khen rằng:
"Nàng Kim Nữ dong nhan tiết thái
Liều mình mong trọn nghĩa với chồng
Mau con hãy về đường hạ giới
Thương ngọc nàng cố đợi lâu ngày
Cho trọn đạo lòng ngay của ả".

昭方官恩惘希彬
 昶帝政齐新个笈吕
 昭珥珥妙妙个路野
 拉增新主臻快良
 彬新泪颈罕保典
 新律滨詹彬涉
 彬律第朴如重
 彬女帝然吟个
 彬宦朴如笑个
 彬竟保眉深眉杜
 彬仙如老安呵寅
 彬撑彬群致生可个
 彬招彬群涉泥渡个
 彬邀彬快雀握求个
 彬方曾各呵个
 彬畧啟招个
 彬娘官胎方个
 彬珥彬臻个
 彬珥眉几淡个
 彬捷彦新麻宜个
 彬巴谗调败渡个
 彬吟抱样娘个
 彬各娘恩个
 彬静外在个
 彬根自啗个
 彬凌榜个
 彬个

Chiêu Đức quan toọng mừng pò bân:
 "Lạy pò lục tề lỏng đạo là
 Chim rao bên xầu cá lằm lèo
 Tam tăng hầu chúa rêu khoái cán
 Bên lỏng thẳng tu tầu bấu hăng
 Lồng piot tu suông bân phảng pè
 "Lừa quan phác noọng nhì chắc nhằng?
 Tiên Nự đây ngìn cầm cạ pi:
 "Lừa quan phác noọng hay nhằng đây
 Lừa pi bấu mì lậy mì mật"
 Cản tiên toọng lạo sặt cả linh
 Xéng lừa hầu nho sinh pi cá
 Chèo lừa lỏng phảng tá bển xưa
 Lừa pây khoái lồm hươ sà xạ
 Chiêu Đức tăng cac á suông bân
 Khái tập khái chèo lỏng phut phut
 Chứ nằng quan Chiêu Đức phân vân
 Chiêm rao bển rêu cấn liệt nặm
 Bấu chắc mì kỹ dận bích ba
 Lừa tồ tat lỏng mà pấn pè
 Bích ba nặm vòng về bên sông
 Quan khẩu pyá lừa ngằn suông Hán⁽¹³⁾
 "Ôn cac nằng toọng quảng sươg qua
 Sam pi khôì chẳng mà đây pyá"
 Suông cấn cù pác cạ chẳng nài:
 "Cạ lằng bắng lừa đai rồi cá

Chiêu Đức quan bái tạ biệt cha
"Lay bụt cha con về hạ thế".
Kim dao bay xá kẻ thấp cao
Từng vòng liệng thấp cao cùng chủ
Tìm đường về quê cũ không lâu
Về đến chốn sông bân giữ bến
Quan tìm thuyền gửi bạn năm xưa
Tiên nữ đáp hai câu bảo sĩ:
"Thuyền quan không mấy may xuy xuyển".
Quả người tiên trọn vẹn lời vàng
Tay chéo lái đưa chàng rộng ruổi
Theo dòng sông hướng tới bến xưa
Thuyền lướt nhẹ gió đưa càng nhẹ
Chiêu Đức cùng các ả sông bân
Đó tiếp độ thuyền vàng vun vút
Nhớ vợ chàng Chiêu Đức phân vân
Kim dao liệng ven dòng sông cái
Bao dặm đường sóng nổi ầm vang
Thuyền xuống thác quay ngang quay dọc
Rồi thuyền qua sóng biếc giữa dòng
Vào khoang giữa gập nòng sông hán:
"Ơn các nàng độ lượng thương nhau
Tôi đã trải ba thu mới lại".
Sông bân trao lời hạ thân thương
"Xá chi chiếc thuyền lương hối sĩ

根近新鉄通时归律花諸香女俾
 係念城神即甚運味眞蕙金凡乃庄良短則英边相咏我赴鵲泪
 止麦出彬名音里数下花厨班許赤胡信路叫拜免抱塙尋堆雁交
 宴敗吟僂法需干浚園式汨梧吏帝蕪晋半少保罪户車良落朴未
 伴尸僂準开律敲郵界每以王彬私恩竟尸如凌扒叙欽官敷未幅
 喻愛者尸齊昌淡瞻放春瞻欣係呀女敗私那咀驟許懌係彬帝敗
 計冠官相望尸勿垂職敗自帝末係金自佐壯那父开如仍燕魏有

Ké lộn bạn thật thá sương cân
 Ân ái se vẫn lẳng cỏi ngô"
 Quan cha "suông cỏi đủ khôi lông"
 Vít se chôn suông bản khoac phạ
 Quan tè khay phép lạ thần thông
 Phut nặng piot Lôi Âm tức thí
 Muốn dậm pây xiên lý thậm quây
 Phi đẳng lông một khi liền piot⁽¹⁵⁴⁾
 Mừng hân cảnh phườn biooc lùm va
 Cẩn xuân mọi thục va chạn chờ
 Cũ tin khâu thăng chùa tằm hương
 Đây hân ngược Ngô Bươn Kim Nự
 "-Rôi sương bản lại hầu ké rà
 Dường lẳng noọng dầy mà nẩy nó?"
 Kim Nự toọng mộ hổ chẳng khan:
 "Tứ vẫn pi tùm tin khừn chùa
 Tả noọng se bán lộ tôn tàng
 Táng lẳng như lâm cầm tắc tốt
 Nả thăng lẳng bầu piot tợ tàng
 Pồ tèo pắt tội oan pên đoạn
 Khai hầu cần họ Phạm tướng công
 Noọng điép khôm xa tàng vêng minh
 Nhằng sương qua khừn tím chắc nơi
 Ên bên pây lạc tôi mất bạn
 Nhận đây sư phác nhận chim rao
 Tứ vẫn buc sư chao thăng noọng

Miễn rằng ta thực dạ yêu nhau
Hẹn ước một ngày sau hội ngộ"
Quan biệt suông: "Hãy ở tôi đi"
Bỏ bạn tiên lại nơi Khoắc phạ⁽²⁵⁶⁾
Quan liền dùng phép lạ thần thông
Một loáng tới Lôi Âm tức khắc
Muôn dặm đường xa lắc xa lơ
Dùng phép lượn quan về tới chốn
Gặp cảnh xưa hoa nhộn bốn phương
Ngày xuân nhị đưa hương thơm ngát
Quan vào chùa khấn phật thắp hương
Gặp người ngọc Ngô Bươn Kim Nữ
"Ai xui nên nông nỗi hỡi thương!
Đưa nàng tới chùa hương sơn dã?"
Nàng Ngô Bươn bụng dạ bàng hoàng
"Từ ngày chàng đi ra tìm Phật
Thần thiếp mang lật đật nửa đường
Khác nào chiếc đòn càn gãy khúc
Không xa, sao không suốt⁽²⁵⁷⁾ dở dang
Bố lại ép bao phen đòi đoạ
Gả thiếp cho họ Phạm tướng công
Thiếp đã liệu tìm đường tự vẫn
Nhưng thương chàng không nỡ lia đời
Én bay xa lạc đôi mắt bạn
Nhận được thư gửi nhận kim dao
Từ ngày bức thư giao về thiếp

歡頰泊徒音達胡管退定嗜蹂精吟音動根沁空者婿改修尉邦地
省叫未每雷壯渭本官偶在蒙了泪雷急立出曾段戎殺剔出秦烟
望官侍裝厨要朴郵段收手春曉信丑郵送敗志喝义叮望臂效襪
沒番佳未泪了庄回波行慕叁通得出倍老央丑貼結妥慘叁氣繞
勉幾肩佐思造似竟寄合官法吟製麻庄月勉帝灼政或乱麻歌落
琴出雁庄扛臂未佳礼帝方帝架放了亮江内眾諸英仍那都帝乱
晏帝煎此製叁日戰盛在脂寄慧與玉乃孫保呵係想祿秦司晚勉

Nâu cảm mềm một vọng tiếng van
Đầy đủ thây nà quan kéo phiến
Èn nhận mì tin tuyến sự thăng
Noọng chẳng tả tư trang mọi đồ
Nôộc tam khưn thăng chùa Lôi Âm
Sam bươn dú lều hăng sây dạt
Viết sự noọng chẳng phác mưa thăng
Chắc tin pi hồi lỏng bản quán
Rụ lẽ son phép đoạn quan thoi
Chẳng đây hợp trục mai rả ngô"
Chiêu Đức quan mộ hổ liên khan:
"-Son đây phép sam xuân mong tèo
On sây cạ thông hiểu lều tỉnh
Pừa hăn nôộc tuyến tin thăng cạ
Nguộc lều mà dú thả Lôi Âm
Nầy pi chẳng vội lỏng cấp cần
Tơ hồng nguyệt lạo sống rộp cần"⁽¹⁵⁵⁾
Bầu nội mềm hăng vắn dú lé
Cả này đây phí chi tăng song
Bầu châu ước cò ngoòng đoạn đá
Sường định vắn kết khóa thành hôn
Tọ nhằng vắn ăn mòn việc cải
Tản bang loạn thâm hại piết sương
Pừa dú mà sam bươn dú chùa
Ngôi đây hăn khí số tản bang"⁽¹⁵⁶⁾
Mền loạn lạc nhiều nhưong đin ti

Sáng chiều chim cất tiếng nhỏ to
Muốn cho chàng khỏi lo trong dạ
Nhờ chim từ chốn lạ đưa thư
Thiếp mới bỏ lương tư mọi thức
Theo chim về cửa phật Lô Âm
Nơi sơn dã đã tròn ba tháng
Thiếp gửi thư nhắn bạn duyên hoa
Được tin sĩ hồi về bản quán
Chắc là chàng học huấn đã thôi
Sẽ về hội trúc mai duyên thắm"
Chiêu Đức quan hớn hờ lời rằng:
"Học phép trải ba xuân trọn vẹn
Ơn thầy truyền các phép đều tinh
Chim vừa lúc đưa tin nàng tới
Bảo rằng nàng ở đợi Lô Âm
Nay ta mới hạ trần về gặp
Nguyệt lão mong được gặp tơ hồng⁽²⁵⁸⁾
Kéo muộn lại ăn năn mãi mãi"
Đôi duyên ương lệ rải hai hàng
Ngày nay thỏa lòng mong đôi lứa
Ước chọn ngày kết nghĩa tao khang
Nhưng Chiêu Đức phân vân tính toán:
"Tần bang gây thom hương hoạn lạc
Ba tháng ở cùng nàng cửa phật
Xem địa đồ đất nước Trần vương
Đang có họa nhiều nhưng không vẹn

凌子当泰音尉王祿灵听安朱署昼礼部派邦肅京靈宮殿希堂
 侵太担国雷交秦国銀架帝醫庄雀保肩殷渡秦行南秦深國進殿
 魏似慮安乃功地仍户天下娘喧宜且夫至霍律才路明憤蟻塵机
 洛眉范民齿却烟喫扶玄天命句竟出膏如驟那地足至帳狄以堂
 賊保似帝突越麻難彬吟撲立娘犬吟腰呼敲厨晚似希巢狄麻嶺
 肩秦眉直玉克驟蹀蹀蒂如鄰惠女乃弘古方法尸以敗勉希帝邦能
 僅希亮在出尸幼若思帝堯吟金事命十服更扣官正帥命分倪點

Mền mì sắc nước Ngụy xâm lăng
 Vua Tần bầu mì cần thái tử⁽¹⁵⁷⁾
 Thục mì cần tri lự đảm đang⁽¹⁵⁸⁾
 Chẳng chực dầy dâ an quốc thái
 Noọng nguộc hạy dú nấy Lôi Âm
 Se pi pây lòng công chào thí⁽¹⁵⁹⁾
 Au tèo mà đin ti Tần vương
 Nhược nước mìn hạy nhắng quốc tộ⁽¹⁶⁰⁾
 On pò bản phủ hộ siêng liềng
 Đây như cảm Huyền Thiên sảy cạ
 Pi lòng đẹp thiên hạ đây an
 Còi khum rạp minh nạng nà miắc"
 Kim Nự nạng củ pac chẳng khan:
 "-Sự nấy mặc pi quan hạc rự
 Minh noọng còi thả dú bầu lo
 Xiên cổ duyên lia phua mì lẹ"
 Chiêu Đức sáng noọng nhì đoạn lòng
 Biển phép pây rêu lỏm phả mooc
 Vit se chùa lòng piot Tần bang
 Quan khẩu ngòi ti phương háng phỏ
 Chèng hệt cần viện lộ Nam kinh
 Cùm mìn vua thánh minh Tần Hoáng
 Minh vua nòn chương vảng thâm cung
 Phấn dầy hần lục luồng khắc phạ
 Mền lòng mà khâu sỏa tiền vua
 Năn ngai vảng dinh cơ điện đáng

Nước Ngụy gây nên loạn xâm lăng
 Trần Vương lại không con thái tử
 Đang cần người tài cả đám đang
 Mới giữ được gia bang yên thái⁽²⁵⁹⁾
 Nàng hãy chờ ở tại Lôi Âm
 Để ta gắng một phen dùng phép
 Ra công cùng phò giúp Trần vương
 Nếu Trần quốc số còn chưa tận
 Nhờ ơn trời còn vận linh thiêng
 Như lời dặn Huyền Thiên truyền bảo
 Ta dẹp xong thiên hạ được yên
 Sẽ lên đón hoa duyên ngọc nữ".
 Kim Nữ nàng bày tỏ lời khôn:
 "Sự này mặc để quan lo liệu
 Thiếp sẵn lòng chờ hẹn kẻ chi
 Nghĩa chồng vợ ngại gì chờ đợi"
 Chiêu Đức quan dặn vội rồi đi
 Liên biến phép phong suy cưới móc⁽²⁶⁰⁾
 Bỏ chùa về đến đất Trần bang
 Qua xem khắp mọi phường hàng phố
 Giả làm người khách lạ nam kinh
 Đêm hôm đó đại minh Trần chúa⁽²⁶¹⁾
 Hiện giấc mơ ở chốn thâm cung
 Nằm mê thấy: "con rồng khoắc phạ
 Lọt vào cung đại phá điện vua
 Vào ngồi cạnh dinh cơ cung quán⁽²⁶²⁾

官首望凌分吾都横数域科听新位南下邦过枯形吟郎低吟消皇
百平如第都事了座段德通呈差郎庸天乱奏卜隐望麻哥断康圣
相安者却论散疑恨隐数沃家跃居市安祸官泥希庭安会天疑唐
诸梁老防麻城各路吏吏希扶权素悦帝曹沧青判童新乾致葵
沃吏希希天庄婉各路吏吏希扶权素悦帝曹沧青判童新乾致葵
取昌台王司凌散寸数段天渡肩整麻秋保寸群男希翁煖封眉如
傅欺数秦豫黜分破过退司斯寒我仍帝立没翻职名買定帝月安

Tuyền cần ooc chư tướng bạch quan
Khi nâng lại tèo an bạng cầu
Dền dãi vua lau lâu như xưa
Tản vương vua sức đua lo lắng
Tỏi tư thiên mà luận đua phần⁽¹⁶¹⁾
Bồi lãg chẳng hiện hân sự lạ
Phần hân luông khoắc phạ lêu lỏg
Phá thuôn cac cung ngẩn sỏa vãng
Quá pây tèo yên ỏn một khi
Thỏi đoạn lại tèo pây vãng vặc
Tư thiên liện pỏi ooc đôn khoa
Đoán mọng vua quốc gia chiềng cạ:
"Thực mì lục khặc phạ sai lỏg
Tháy nả quyền đế quân tức vị"⁽¹⁶²⁾
Nhằng mà tổ thành thị phổ Nam
Dây cần mìn chẳng an thiên hạ
Lập bầu dây tai vạ loạn bang"
Rỏp thuôn tăng bạch quan tầu quá:
"Pi cón nặm chang tả bôc khô
Chắc là te mì vua ỏn hình"
Đức vua phán diện dĩnh soong cảm:
"Mỏi ông đổng lạo tăng mà pỏi"⁽¹⁶³⁾
Ván chền lỏg giao hội tăng mun
Dây quẻ cần vi thiên đoán cạ
"Nầy mì lục khoắc phạ mà thăng
Cùng như tỏi Đào Đường thánh vãng"⁽¹⁶⁴⁾

Truyền lời ra trách mắng bách quan
Rồi một lúc chiều an như cũ
Điện cung vua vui thú như xưa"
Vua Trần tỉnh giấc mơ kinh hãi
Đòi tư thiên⁽²⁶³⁾ vào hỏi dữ lành:
"Bởi sao hiện ra thành sự lạ
Mê thấy rồng khoắc phạt hiện về
Phá phách các dinh cơ cung điện
Rồi lại về yên tịnh hơn xưa
Nước nhà lại vui vầy sáng chói?"
Tư thiên liền gieo bói một khoa
Đoán mộng rồi tâu vua qua quẻ:
"Thực có con khoắc phạt xuống trần
Thay mặt đức đế quân trị nước
Nay còn chơi trong đất phổ Nam
Tìm được sĩ mới an thiên hạ
Không thấy chàng khó trị loạn bang"
Rồi gắp các bách quan chư tướng:
"Năm xưa dòng sông luống cạn khô
Chắc là có một vua ẩn bóng"
Đức vua liền phán xuống câu rằng:
"Mau mời lão sư tăng đến bói"
Sư Trần Tiên giao hội bói liền
Gieo ra "càn vi thiên" một quẻ⁽²⁶⁴⁾
"Đúng có con khoắc phạt xuống trần
Khác nào đức Hán quân thuở trước

中現官尋適呂安且定个良史前素羊座乃雲邑潘越落敗免求渴
河卦百車駱相泄雲間立主榮失庶儀幾構吁歎江保超过暖赤肚
洞和得南噴官歎毒借袖塵祀以泄贈聲響亦刻相困豈噴嘶連愁
出美毒庸立欣國奏相馬消下押祥低泊曉至郎帝欺泄伶仍朝休
鴉疑嘔越臥帝救眉邑幼歡祿拜官臥采謂雙連隔步似望罪令管
似安惻祥差射響跡似差括借困欺戰低立地前以祿異飯肩肩外
肩欲響快吏卿樣跨肩希弄官軍帝保咆希萬主再官外奔保凌身

Mi cần ăn đủ dân Hà Trung
 Lục nưạ phạ sai lồng quẻ hiệⁿ".
 Nả mừng khua vua tuyển bách quan:
 "Khoái tắng pây phổ Nam xa tím!"
 Lại sai cần liệt tỉnh rêu lã^{ng}
 Tục thí dầy hãn quan tưở^{ng} lạ
 Dưỡng nả lục khoắc phạ mườ^{ng} nưạ
 Ngọa tèo mừạ tâu vua thậ^t thá:
 "- Mi cần nã^{ng} tưở^{ng} lạ nhàn du".
 Vua sai au mạ dù rặ^p cá
 Lọng quạt bầy thắ^{ng} sỏa chủ gia⁽¹⁶⁵⁾
 Quan chà looc pộc phà nòn dủ.
 Quân puốc kéo sắ^p khẩu tể^m rườⁿ:
 "Dầy hãn quan tắ^{ng} mườ^{ng} mà tở
 Bấu chắ^c cần dầy đứạ dưỡ^{ng} rừ
 Tồn dầy miắ^c thắ^{ng} xu điệⁿ sỏa
 Vua rặ^p mừạ ngồⁱ nả lầ^u môn
 Dủ tí hầ^u chừạ rườⁿ cạ thậ^t".
 Chừạ rườⁿ liệⁿ tục khắ^c khi nã^{ng}
 Tái khẩu mừạ dầy thắ^{ng} chạ^{ng} sướ^m.
 Quan looc lo hết khỏⁿ bấu pây:
 "Khòⁱ lè cần mườ^{ng} quắ^y xiê^u lặ^c
 Puôn pân kìn liệ^{ng} pác quá vắⁿ
 Bấu mi tội mòn lắ^{ng} dầ^u mìn
 Lắ^{ng} mi lặⁿh triề^u đắ^{nh} mà cầ^u?
 Thắⁿ khôⁱ hạc dầ^u sầ^u sắ^y khat".

Nay còn đang sơn cước ẩn hình
Còn nên sự dữ lành tùy chúa"
Mặt tươi cười vua dụ bách quan:
"Mau mau hãy xuống đường tìm sĩ"
Vua liền sai quan cả dò thăm
Tức thì thấy một quan tướng lạ
Dong nhan người khoắc phạ trời trên,
Liền trở lại tâu lên hoàng đế
"Có một người tướng kể lại phu"
Vua sai đem ngựa dù đi đón
Võng quạt về đến nhà quan
Quan lên giường trùm chăn quan đắp
Quân quốc gia vào chật đầy nhà
Thấy có quan phương xa tới trợ
Không biết người ra số thế nào
Có tiếng lọt đến tai hoàng đế
Vua đòi quan vào bộ lầu môn
Ẩn đâu đây chủ nhân phải nói?"
Chủ nhà liền báo vội lòng mừng
Quân tìm đến trong buồng thấy sĩ
Quan lại còn cố chối không đi:
"Tôi là kẻ muờng xa lưu lạc
Làm buồn tim hai bát cơm ăn
Không có tội với trong cung điện
Sao triều đình ra lệnh bắt quan
Làm tôi sợ đòi cơn ruột đứt"

看呀彬能果取眉孤罪跼朝希幾方呀嬾習京方要厭精保題國
 听亦改呀坏庄叭保貧眉准叭想万双判出丙南昭龟国法昼宴泰
 咱干相外叭泪立薛仙希呀裏保呼池門呂展召名批呀呀真構鄰
 白事係叭判隔麻怪怡呀秋切棠嵩殿構客跪答正了恩呀可机鄰
 連呀低室寂標希更連寂叭叭連宴望御祇官叭叭棠宴事叭
 羞眉怪方希吏弄方界敢薛羞泪啗官希更方礼户妹薛冠呀取羞
 欽保敢能希低呀能叭保告教叭奎石方獨船叭繞父叁嫩戰希棠

Khâm sai liên củ pac cạ quan:

"Bầu mì lãng sự can mà rộng

Hãn điềm đây đường sường lục bản"

Chiêu Đức quan lặc chỏm pac phười:

"Đức vua cần phán dạy khoi vãng

Đây rại rá mưa thâng chằng chặc".

Kiệu lọng vua mà rập khâu mưa

Chiêu Đức liên chỏi từ bầu ở:

"- Khoi lé cần đây tờ bản cô

Bầu dảm khâu kiệu vua mì tội

Cáo từ khoi xo chỏi hạc cạm".

Khâm sai liên au quan khâu châu

Khâu thâng quan côm bầu lạy vua

Sam tiếng vọng tung hô vạn tuế ⁽¹⁶⁶⁾

Bach quan ngự điện chấy song phương

Đức vua ngự lầu môn phán cạ:

"- Mầu pên cần khec lạ dú hầu?"

Chiêu Đức quan qui tâu bương nà:

"- Khoi lé cần khec lạ Nam Kinh

Ten họ khoi chính danh Chiêu Đức

Pô mề khoi lều mật dạ hâng

Sam pi khoi khừn son khoắc phạ

Nhờ ơn sảy son cạ phép tỉnh

Chac cạ bầu thật cả rình rự bầu

Đây chặc sự cơ cầu thực hư

Sảy sai khoi lòng dụ Tần quốc

Khâm sai liền nói thực với quan:
"Không phải có tội oan giết chém
Đây diêm hay, thiên tướng con trời!"
Quan Chiêu Đức vui cười nói rõ:
"Đức vua ra lệnh gọi, tôi vâng
Dữ lành về đến cung tất biết"
Nhìn kiệu dù vua sầm đón quan
Chiêu Đức chối không nhìn không nhận
"Tôi, người dân thân phận nghèo hèn
Đâu có dám ngồi lên vồng kiệu
Hết lời tôi xin kiếu khác đi"
Khâm sai dẫn quan về trước bệ⁽²⁶⁵⁾
Đến nơi quan bái lạy đức vua
Ba tiếng vọng tung hô vạn tuế⁽²⁶⁶⁾
Bách quan ngồi trên dưới hai hàng
Thánh đế ngự tàu môn phán dụ:
"Khanh là người khách lạ nơi nao?"
Quan Chiêu Đức quỳ tâu trước điện
"Chính quê tôi xã huyện Nam Kinh
Họ tên tôi chính danh Chiêu Đức
Bố mẹ tôi bất phúc⁽²⁶⁷⁾ chết non
Ba năm trước học nơi khoắc phạ
Tôi học thầy có cả phép tinh
Không biết phải thật tình chẳng tá
Chưa rõ thực hay giả như sao
Thầy tiến cử tôi vào Trần quốc

一 新 形 像 嗟 慕 若 慕 希 端
 定 礼 形 奏 王 嘴 国 保 蜀
 眉 法 甚 外 希 意 眉 眉 眉
 賊 神 朝 踪 每 勿 法 谓 太 叔
 送 通 廷 渭 段 匡 孟 兼 子 汀
 反 鄰 驛 家 嫁 暖 述 各 致 治
 呂 町 弄 堂 由 恩 精 廣 坤 位

x

吏 吏 人 眉 吁 紅 方 吁 人 希 有 家 許 祿
 吁 馬 民 本 眉 討 希 眉 民 職 官 止 抄 旁
 歟 赤 跡 奏 賊 各 眉 賊 眉 差 以 法 軍 健
 滋 汨 散 天 在 边 令 魏 急 相 渭 矣 鼓 招
 魏 泄 散 顏 陣 魏 得 邦 本 作 論 机 脚 郭
 边 汨 在 上 魏 府 百 境 赤 越 器 胆 隘 計
 魏 本 流 緊 王 縣 官 乱 奏 断 希 方 関 計

Nhất định mì sắc nước phàn quân
 Hầu khôi phép thần thông lồng dánh
 Hình lễ ơn triều dánh bông vua
 Bầu hình khôi tèo mùa gia dánh"
 Quan tâu vua mọi đoạn duyên do
 Tàn vương ý lạc khua dẫu toạng:
 "- Nhược mẫu rự phép rộng thuật tinh
 Tàn quốc se mẫu kiêm các thứ
 Vua bầu mì thái tử lực khôn
 Tợn tập cửa quyền môn tị vị"

*

* *

Lại cả đoạn nước Ngụy biên cương
 Bình mà thắng mừng thắng bản
 Nhân dân nì pải sản tả hoang
 Mì bốn tầu thiên nhan thượng khản
 Cạ mì sắc tái trận Ngụy vương
 Chinh thảo các biên cương phủ huyện⁽¹⁶⁷⁾
 Đức vua mì lệnh tiến bách quan:
 Cạ mì sắc Ngụy bang nhiễu loạn
 Nhân dân mì cấp bốn mà tầu
 Vua chắc sai tướng tầu pây tón?"
 Bạch quan khẫu mừa luận nã vua:
 "Mong thả phép binh cơ Chiêu Đức
 Hầu cầm quân pây tức ai quan
 Tợn lao mền lửa piàng qui kẻ"⁽¹⁶⁸⁾

Nói rằng sẽ có giặc ngoại xâm
Cho người phép thần thông về trị
Thắng là nhờ phúc chúa lộc vua
Không thắng thầy bảo về báo lại"
Chiêu Đức quan tâu mọi duyên do
Trần vương thấy ý vừa trong bụng:
"Nhiều khanh nhiều phép trọng thuật tinh
Trần quốc sẽ để khanh cai trị
Vua không có Thái tử con không
Thu xếp cửa quyền môn trị vị"

*

* *

Đoạn nói về nước Ngụy biên cương
Binh mã kéo phá mừng phá bản
Nhân dân chạy tán loạn nhà hoang
Có bốn⁽²⁶⁸⁾ báo thiên nhan khẩn cấp
Rằng: Ngụy vương phái giặc xâm lăng
Cướp các trấn biên cương phủ huyện
Đức vua ra lệnh chuyển bách quan
Rằng có giặc Ngụy bang nhiễu loạn
Nhân dân đưa cấp bốn⁽²⁶⁹⁾ vào tâu
Vua biết phái tướng nào đón giữ?"
Bách quan vào tranh cãi trước vua:
"Có thể chọn binh cơ Chiêu Đức
Cho ra đi dẹp giặc ải quan
Nhưng lo nó gian ngoan quỷ kế"

信郎顏叔亞馬王叮咛地根界分陣兵算蟠散主乃算乃家法叫昼
喚登龜重東安君動分沼立通十郎敗史如跪蔡事論陣國昼魏庄
帝其下堂猶辭謝堵信兵肘敗害與陣凌本勃良量排當位麻撲芦
奎計天孫每万拜敲咤治郎相利悅輸踪嵩施急吵奏担上似魁係
奏法桐將曾十吹叫了万運系大軍連蹀失輸告恩以齊奏肩差史
官戰鄰大逆領堂馬國平兩戰堂生堂軍赤蔡堂希官使官呼使智
各保晚論吹抗孫安軍十空交孫魏孫魏耳軍孫方百指百嘴希才

Các quan tâu thánh đế hay tin
Bầu chặc phép kể rình rự ná
Ngôi đu tường thiên hạ long nhan
Luận đại tướng Tôn Lan trọng quyền
Sôi khóp tăng mọi miền đông tây
Thống lịch sip muốn pây binh mạ
Tôn Lan khai bãi tạ quán vương
Binh mạ kéo khừn tăng động dinh
Quân quốc lều tợn tứ phân vân
Sip hà vẫn thấy quân thắng ti
Soong buồng liên tục thí chấp cần
Giao chiến hà cừm vẫn piên chái
Tôn Lan tải lợi hại sip phần
Ngụy vương quân mền hăng tục trận
Tôn Lan liên sua trận bại binh
Ngụy quân tẹ rêu tin pên toán
Kéo mà tèm tổng bản như mềng
Quân Tần sua si rềng nì sản.
Tôn Lan cáo cập khừn Tần vương
Đức vua toạng lo lường sự nầy
Bách quan khâu tâu bảy luận toan
Tướng tầu tề đảm đang trận nầy?
Bách quan tâu thượng vị quốc gia:
"Tiếng cạ mì cần mà rự phép
Vua sứ sai pây tẹ Ngụy châu
Tài trí pên đường rừ chẳng rự

Bách quan tâu: "Thánh đế hãy xem
Biết đâu phải phép tinh chẳng tá
Hay chọn quan thiên hạ biết tên
Nên sai tướng Tôn Lan quyền trọng
Cử quân binh mọi chống xa gần"
Thống lĩnh mười muôn⁽²⁷⁰⁾ quân binh mã
Tôn Lan vào bái tạ vua quan
Binh mã kéo lên đường vang động
Quân quốc đông lộn nhộn trên đường
Mười lăm ngày thấy quân đến chốn
Hai bên liền bày trận xong ngay
Giao chiến năm đêm ngày biên ải
Tài Tôn Lan đáng kể mười phân
Ngụy vương cũng chưa cần nhìn nhận
Tôn Lan liền thua trận tan binh
Bị giặc Ngụy theo chân đuổi đánh
Kéo đẩy đồng đông mạnh như ong
Quân Trần chạy tây đông tán loạn
Tôn Lan tâu báo nạn lên vua
Trần vương hoảng e thua giặc Ngụy
Gọi bách quan vào bộ luận toan:
"Tướng nào sẽ đảm đương trận ấy?"
Bách quan tâu hoàng đế quốc gia
"Tiếng rằng có quân sư biết phép
Vua thử ai đi dẹp Ngụy quân
Tài trí đến đường nào sẽ rõ

帝見官署安強君拜當認噪戶邦帝矣云東鴈堂或或兩韜憤严万
 將陞呀担操操明聖担秋外扶刻孔返代岸竟諸戎軍將六韜或凡
 新門將碩着官陞泪數難得形刻功没鳴勿通吹矣律章係老教千
 尊樓令才登凡果秋殺辞令冠項或連雷麓神進軍每云呂江制凡
 芦瀾肩巧新奏外認不肩礼製昌官法平化軍雄叫押法馬添叫
 法以弄方机狂方苗敢事弄彈英彈方使露法領將矣固軍前施秦
 肩隊方那神天胎發裸王方形如形那喧露变婉各雄軍將登坑軍

Mì phép rầu tôn hầu ngai sơn".
 Tôi khấu mùa lâu môn bệ kiến
 Đức vua mi lệnh tuyển roọng quan:
 "Chiêu Đức mi tài ngoan đảm lược
 Thần cơ khéo rự chước đẹp an
 Thiên vị hầu kê quan kê trị"⁽¹⁶⁹⁾
 Chiêu Đức tâu tấu bệ mình quân:
 Bản bạc khôi xo thâng kìn bái
 Bấu đảm nhận việc cải đảm đang
 Vương sự bắt từ nan xo nhin⁽¹⁷⁰⁾
 Đức vua mi lệnh tuyển khôi vâng
 Hình trận lẻ on bản phủ hộ
 Như đời xưa Hạng Vũ, Lưu Bang⁽¹⁷¹⁾
 Hình trận nâng thành công lẻ dầy".
 Chiêu Đức quan liên tấy giục binh
 Quan sứ phép lỗi mình tái ét
 Phí phí con lỏm pật ngân đông
 Biến hóa phép thần thông long cầu
 Thống lĩnh quân tiến khấu chư dinh
 Cac tướng hùng quân binh nhùng nhùng
 Hùng binh kéo mọi búng quân uy
 Quân quốc xấp vãn vì sí buớng
 Tướng quân phép lạ dưỡng lực thao.
 Sam muôn mạ hồng mao yên vàng⁽¹⁷²⁾
 Sùng phảo them đáng dào uy nghiêm
 Quân Tần kéo kẻ xiên kẻ vạn.

Giỏi phép ta tôn kẻ lên ngôi"
 Gọi quan đến lầu môn trước điện
 Đức vua ra lệnh chuyển bách quan:
 "Chiêu Đức có tài ngoan thao lược⁽²⁷¹⁾
 Giỏi thần cơ dẹp được Ngụy quân
 Sẽ truyền ngôi cho quan trị vì"
 Chiêu Đức tâu dưới bệ minh quân:
 "Thân bản bạc nhờ ơn hoàng đế
 Tài của tôi khôn thể đảm đang
 Nhưng vương sự từ nan lỗi đạo⁽²⁷²⁾
 Đức vua ra lệnh báo , tôi vâng
 Thắng trận được nhờ ơn tri ngộ
 Như đời Hán cao tổ diệt xâm⁽²⁷³⁾
 Thắng một trận thành công cả nước"
 Chiêu Đức quan lập tức dấy binh
 Quan thử phép lôi minh thử nhất⁽²⁷⁴⁾
 Gió hiu hiu lay lật ngọn từng
 Biến hóa phép thần thông long cầu⁽²⁷⁵⁾
 Gấp thúc quân vào thâu các dinh
 Các tướng dục quân binh các ngả
 Binh pháp dùng muôn vẻ muôn hình
 Quân quốc vây bốn phương trận địa
 Tướng quân dùng phép nhẹ lược thao
 Ba ngàn ngựa hồng mao yên nạm⁽²⁷⁶⁾
 Súng ống cùng đao kiếm oai nghiêm
 Quân Trần kéo hàng ngàn hàng vạn

是治失愚良乃稀時娘疑喘動侵幸方界慘時疆本居抗來寸敢把
 致叫地棚色陣身即棚刺雖躡如江地甲賊立史河隱狻困戲來儿
 皇城是升童王肚趾物鐘蹟陵商雖吏強吏翁乃穰雖嫩蕩懷因墮
 圣每保功助收蝦鼓如噴汎番尖蒙準史司各地燒鹽鶻荒綢吵儿
 梅筆醫宜封帝升程彬添吹駢了名泊泊煙福民赤疏伴啄幼了望
 以領敢方希定功日射跪喻及萬施敢隔边望城跪民群芽以才辭
 管幣張推葛有噴兼旗省亨期燒拾噴民才及賊人委坦賊地叁

Quan khấu lạy thánh vàng đoạn thời
Phạt lệnh quân mọi nơi kéo tấy
Hẹn vắn ná hầu chảy pên hằng
Chiêu Đức quan lặc chồm mừng tọng
Ơn vua phong chức tọng sắc lương
Câu định day hết vuông trận nấy
Quan lặc chồm đầu sẩy thân hầy
Kiếm nhật trình pây ngay tức thì⁽¹⁷³⁾
Cờ đeng bên như bì rừng rường
Tiếng tống them tiếng chuông lất phạ
Heng lộn khấu nooc tòa nần lân
Mạ cấp lừ ná lẳng cầm động
Ngồi đu lều tếm tống như xăm
Sùng pháo thec moòng nần chang hã
Sip vắn thẳng chồn lại tì phuong
Quan mùa thâm biên cương giáp giải
Dân biên tùy kéo rải sim dung
"Vạn vọng ơn đức ông lập tì
Cấp cứu dân tì nấy biên cương
Sắc Ngụy mà nhiều nhưong kha bản
Nhân dân nì tào nạn ần cư
Sam pi bạn cộc nu linh cang
Đin nhà veng vang táng khồn lai
Sắc khấu au mô vãi pây thuận
Tì phuong lều lợ khồn lai vắn
Sam pi kin tội mẩn kẻ pà.

Quan vào lạy trước điện thánh quân
 Ra quân lệnh mọi miền kéo trẩy
 Hẹn ngày không chậm trễ phép vua
 Quan Chiêu Đức mừng vui trong bụng
 "Ơn vua phong chức trọng sắc vàng
 Ta nhất định giúp vương trị quốc"
 Quan mừng thầm khúc ruột nở nang
 Quan bày kế lên đường tức khắc
 Như sao sa pháp phối cờ hồng
 Vang dậy đất tiếng chuông tiếng trống
 Nhìn móc bay hiệu lệnh vang rền
 Lửa cùng ngựa xông lên trận địa
 Chặt đầy đồng như thể bèo ao⁽²⁷⁷⁾
 Chọc màn móc rào rào đạn súng
 Mười ngày vào các trận ải biên⁽²⁷⁸⁾
 Quan về đến các miền giáp giới
 Dân biên thùý kéo đến hân hoan:
 "Vạn vọng cậy đức quan cứu sống
 Gấp giải nguy dân mọn biên cương
 Giặc Ngụy đến cướp mừng cướp bản
 Nhân dân đều tán loạn vào rừng
 Ba năm bạn chuột chim khỉ vượn
 Đất ruộng vườn hoang vắng đầy lau
 Giặc cướp hết bò trâu đi mất
 Địa phương từng chặt vật bấy lâu
 Ba năm sống những khoai những quả

慨'被'曾'襪'枋'貼'乳
 氓'哺'以'木'山'低'度
 保'賊'將'不'和'边'若
 君'賊'麻'禁'姬'边'界
 探'寸'麻'惡'吏'鼓'归
 尹'民'床'帝'希'地'首
 茂'君'床'老'希'于'肯
 祝'翁'綽'如'好'保'落
 翁'郭'令'麻'即'魏'邦
 民'出'東'沃'地'广'崗
 官'然'吟'感'動'和'保
 白'喧'吁'淪'送'者'隱
 希'許'外'床'鎮'隨'強
 許'姐'茅'安'康'庄'者
 民'事'艱'東'把'黎'渭
 吟'小'茶'安'吞'本'莫
 傳'者'呖'惠'誰'凌'束
 留'地'保'眉'恢'耕'休
 賦'魏'免'扒'搥'犴'冕
 吟'造'選'烟'大'床'用
 敬'文'艱'凌'窮'少'修
 吟'車'姑'祥'荒'麻'補
 民'徐'礼'共'素'民'翁
 民'未'前'歡'容'每'緬
 可'魏'呼'麻'徂'百'官
 賦'

Sút phà tăng sửa phả của khoong
 Dên dác khẩu lâm sơn dĩ dò
 Bấu chắc muối bấp khẩu pên rừ
 Ôn ông mà cụm hua piên chái
 Tẹt thuôn sác ac rại pây quây
 Dư dân mà rườn hây tì câu
 Tội ơn ông lau lâu tênh hua
 Chuc ông sống như pù bấu lac
 Ông vâng mệnh mà tuc Ngụy bang
 Dân dú đông ooc tăng quảng tổng"
 Quan nghìn cảm cảm động cạ sương:
 "Củ pac cạ nặm mừng dả ân
 Vua hẫu khôi mà chân biên cương
 Hẫu đin nhà anh khang chảng dá
 Dân sự nì đông pá tèo mùa
 Hạy lạc nghiệp an cư bản quán⁽¹⁷⁴⁾
 Thâu dá lo hoạn nạn lẳng lại
 Nà rẫy bấu mì vài canh tac
 Sác Ngụy mền păt cấp khả thai
 Côi tậu sự đin đai mà dùng
 Phê phẩn của lẳng cúng siêu sương
 Côi xa au tăng mừng mà pố
 Dân tầu lể cụng tổ dân ông"
 Dân tèo rườn hôn duềng mọi miễn
 Khay sự phac lệnh tuyển bach quan
 Sác Ngụy kéo mà thăng vô vạn

Chấn màn thêm quần áo đồ dùng
Đói rét vào trong rừng ẩn náu
Không biết đâu hạt gạo nhỏ to
Ơn ông về trị phủ⁽²⁷⁹⁾ biên giới
Ra phép mầu đánh đuổi giặc đi
Để dân chúng được về nhà ở
Ơn đức ông trăm họ sao quên
Chúc tụng ông vạn niên nghìn phúc
Ông vâng lệnh dẹp giặc Ngụy bang
Cứu dân thấy con đường sinh sống
Đức ông nghe trong bụng rất thương
Cất lời bảo: "Bản mường chớ lẫn⁽²⁸⁰⁾
Vua truyền ta về trấn biên cương
Đem yên vui cho mường cho xã
Dân sự ta hãy bỏ rừng già
Về lạc nghiệp tại nhà tại bản
Dân chớ lo hoạn nạn gì nhiều
Ruộng nước không có trâu cấy cấy
Giặc Ngụy lừa hết thầy trâu đi
Sẽ tạm ở các nơi đưa đến
Của cải cùng má giống thiếu chẳng
Sẽ vay ở các mường dùng tạm
Đâu cũng là dân bản dân ông"
Nghe quan nói dân mừng hớn hở
Quan phát tờ lệnh chỉ bách quan
Giặc Ngụy kéo dân sang ngàn vạn

声拍壘陣嘒嘒口分意界但數畧歸晉波象枯欲死取麻岸荒杞
 連噴獸交馬亮几隘色每命但孟三吹連馬連嘒嘒城雷樓絕大保燐
 難撐霏機作嘒法敗負根爵麻漢机着盈陣勢漢安忌通地邑得烽
 臨噴軼泪狂嘒符叁胜直大吹孟安傲然沃焉孟謹法神方坎律燐
 噴添如押省豫用帝分仍敗叫噴噴法官帝連踰將將沃法舊導連敗
 照鐘叮啞照坑在戰在啞汨魏肩昼方魏方跡羌边在用边音波漢
 帝省動空省噴官交定登柳軍儘吏能車臨郡口候儘定吏音氏孟

Dày ngìn tiếng tồn nắn liên thanh
 Tiếng chuông thêm tiếng sanh tiếng phách
 Động dinh như phạ phiet phạ đặng
 Soong bường ap thẳng căn giao trận
 Tinh ngìn tiếng chiêng tổng mạ la
 Tiếng sùng nắn lân la thục thec
 Quan xằng dùng phù phép kẻ lãng
 Giáo chiến dày sam vẫn ái khẩu⁽¹⁷⁵⁾
 Vận xằng phân thẳng thụ sắc phân
 Soong bường nhằng chực căn mọi ý
 Tục thẳng vẫn tái si lân la
 Quân Ngụy kéo khẩu mà tàn tận
 Mền mĩ tiếng Mạnh Hán, Mạnh Dư
 Lại rự phép binh cơ tam lược
 Chiêu Đức quan giả chước hết lui
 Quân Ngụy đủ ngìn vui liên túm
 Chiêu Đức liên ọc trận phong ba
 Tục lộn lẫn mạ lừa liến chạng
 Pừa mĩn tướng Mạnh Hán ngặc cò
 Nẫu pện tướng khiến nưả khoắc phạ⁽¹⁷⁶⁾
 Mền chẳng ọc phép lạ lỏi phong
 Vận dụng phép thần thông mền chắc
 Biển pền lỏm phương bắc phao mà
 Ôm ôm tóm khâu phua đại ngàn
 Phong ba liên lựt tặng bầu lỏm
 Mạnh Hán hết phảy pông mây pá

Nghe tiếng trống vang động liên thanh
Tiếng chiêng, tiếng tiền sanh, tiếng phách⁽²⁸¹⁾
Âm ầm như sấm sét khắp nơi
Hai quân giáp trận tiền giao chiến
Vang tiếng nhạc tiếng kiển ngựa la
Súng hai bên nổi ran bốn phía
Quan chưa thềm ra kể thần thông
Giao chiến ba ngày ròng trước ải
Cũng chưa phân thắng bại bên nào
Hai bên chỉ lừa nhau từng bước
Ngày thứ tư đến lúc gay go
Quân giặc Ngụy lần mò kéo tới
Tướng Mạnh Hàn với tướng Mạnh Dư
Thông thạo phép binh cơ thao lược
Chiêu Đức quan giả chước rút lui
Ngụy coi thường reo vui liền tiến
Chiêu Đức bèn ra trận phong ba
Sai gió vật lừa la voi ngựa
Mạnh Hàn liền ngheo cổ cất lời:
"Nhẹ như tiếng con trời khoắc phạ
Nên mới ra phép lạ lôi phong"
Mạnh Hàn việc cát hung đều biết
Đưa gió từ phương bắc bay sang
Ào ào đánh dội rừng đồ núi
Phong ba quan Chiêu Đức liền tan
Lại phép lừa Mạnh Hàn đốt núi

麟先也魏河尽滕塔附尔定群神轉瑞魏難突身轉王澤邕激魏撐
 嘉符也破色政盟嘉神尔卜如法变灵河保倒金定竟淦也边正帝
 火汾处床燬床深律法點雷抵变雲定漢法軍命杉伴何望雷乳妮
 被耿每良保鼓淪魏变輜素鞋吏无地孟沃魏泪安郝余吏崗驛肩
 軍連燬連了未收嶧蹂瀛淪条官陣系軍官許保謹未良愚寸驛保
 效方寸秦塔泪方良漢百寸魏方沃麓勃方法摩漢交浮方深軍瀾
 眉脂塔兵燬如脂深孟叁喫軍脂排汾新脂变空孟建甄脂破秦淦

Mì số quân bị hòa thai lẫn
 Chiêu Đức liên hết phân phù chú
 Đập thuẫn phảy mọi xứ khâu phya
 Binh Tàn tiến khúm mà phá Ngụy
 Phảy đập lẹo bầu mây cạc kha
 Mạo thăng mùi pây mà vẫn cầm
 Chiêu Đức hết nậm thúm mệnh mông
 Thúm khúm bùng Ngụy quân thai đập
 Mạnh Hán tèo biễn phép thần âm⁽¹⁷⁷⁾
 Sam pác tua ngũ dăm xả xạ
 Đut thuẫn nậm tố nà bôc ngay
 Quân Ngụy tèo sông dấy như cón
 Chiêu Đức quan lại biễn phép thần
 Bảy ooc trện phong vân biễn chuyển
 Phấn lỏm tèo đín phạ đa đoan
 Lồng rêng quân Mạnh Hán kha chap
 Chiêu Đức quan ooc phap bầu nản
 Biễn phép hẩu Ngụy quân táo tỉnh
 Soong mù bầu thăng minh toàn thân
 Mạnh Hán khiển nư bân vận chuyển
 Liên chao sư lồng bạn Long vương
 Ngược phù khúm dư muồn nậm sông
 Chiêu Đức khúm viện vọng khâu phya
 Hãn thúm thuẫn tổng nà phận pé
 Tàn quân roọng lất lý thả thai
 Nậm thúm bầu mì nơi đây tựa

Mạnh như tên bốn cõi lẫn vào
Chiêu Đức ứng mưa rào đón đánh
Dập tắt lửa mọi cánh đang lan
Binh Trần lại kéo tràn phá Ngụy
Lửa tắt im không cháy được xa
Phép hai tướng tung ra suốt buổi
Chiêu Đức làm lụt lội mệnh mông
Nước ngập trại Ngụy quân chết cả
Mạnh Hàn lại biến hóa phép cao
Ba trăm rắn hắc xà đeo kính⁽²⁸²⁾
Hút nước tràn, trại lính cạn ngay
Ngụy quân sống lại ngay tức khắc
Phép thần công Chiêu Đức dàn bày
Phong vận trận mây bay bốn phía
Mịt mù nơi trận địa mưa tuôn
Dốc hết sức Mạnh Hàn chân đạp
Chiêu Đức quan ra phép ứng ngay
Làm cho giặc Ngụy quân khủng khiếp
Hai tay không giữ được toàn thân
Mạnh Hàn lên trời trên vận chuyển
Giao thư về nhờ bạn Long vương
Rồng rắn hiện dư muôn theo sóng
Chiêu Đức liền lên tận nền cao
Nhìn nước lũ tràn vào như bể
Trần quân lo rên rĩ kêu than
Nước ngập kín hết nơi đứng đỡ

地 邑 曾 四 处 边 泓
 胎 方 呼 望 吟 者 恍
 宜 連 脫 嘆 荆 指 空
 滄 潘 寸 弟 即 耐
 杰 壺 哥 地 殊 暖
 咕 同 子 花 激 海
 群 礼 旦 乃 仍 硯
 蟠 蛇 踞 魏 耐 枯
 日 免 将 漢 低 帝
 寸 法 着 車 条 寬
 魏 王 除 則 詭 才
 倭 戰 将 秦 敵 因
 祇 漢 規 國 秦 邦 沮
 怒 呼 破 法 煉 越 高
 立 将 漢 變 錄 邊 倍
 安 增 近 哈 嘴 淫
 瀨 兜 來 高 點 色
 東 西 晚 南 地 亦
 每 瀨 如 妹 苑 吏
 吟 胎 變 敗 無 苦
 隨 方 寸 初 猓 万
 撫 哭 初 押 初 猓 寸
 孟 免 故 窠 困 寬
 寸 法 乱 踞 驟 敗 障

Khau phya tăng từ xứ pên vàng
 Chiêu Đức hô soong cảm: "Dá vàng!"⁽¹⁷⁸⁾
 Quan liên thot mặc đáng chỉ không
 Nậm thum liên bóc lỏng tức thì
 Kiệt cực thuần tâm tì dài sa
 Khẩu tổng lạng xiên va pè hải
 Cón lè tả pừa nẩy nhình rài
 Ngủ ngược phộng ni thai xuồn pán
 Pừa mìn tướng Mạnh Hán di kho
 Thuồn phép chước rừ xa tèo đày
 Ngụy vương từ tức ngậy thán khoãn⁽¹⁷⁹⁾
 "Rầu chắc tướng nước Tần tái lược
 Cản nước Ngụy khỏn địch khỏn dương
 Nậm cạ phá Tần bang thàng lên
 Rốp tướng mền phép luyện qua cao"
 Mạnh Hán biến ma ngáo pên phẩu
 Ăn hua cặn ăn chẩu ôp chẳng
 Tua khảo, lải, đáng, dăm lai sặc
 Đông tây chí nam bắc kéo mà
 Mọi tua ngòi như ma bà rại
 Khẩu thàng khốp vang bại tẩu nưa
 Chiêu Đức biến hết sưa vô vạn
 Khốp kin thuần tuyệt tận ma ngáo
 Ma mền sưa cạp tao khốp thuần
 Mạnh Hán hần thật khỏn khoãn xiêu
 Thuồn phép luồn ni tèo bại trận

Núi đồi chìm thành bể thành sông
 Chiêu Đức gọi "Chư quân !chớ hoảng!"
 Quan liền cầm thanh kiếm chỉ sang
 Bể nước cạn hóa sông tức khắc
 Nước lui dần bãi cát hiện ra
 Vực nước kể trăm sào ngàn sải
 Cạn hết dần tro bãi cát vàng
 Quân long vương tan hoang chạy trốn
 Tướng Mạnh Hàn nguy khốn càng lo
 Phép thần hết lại thu không được
 Thua hẳn quan Chiêu Đức phép mầu
 Ngụy vương ngăn: "Tài cao vô địch
 Thiên hạ không tài lực đảm đương
 Không hòng phá nước Trần đến điện
 Nó có tài thao lược quá cao
 Ngụy hóa phép chó ngao đại sự⁽²⁸³⁾
 Đầu to bằng cái đậu⁽²⁸⁴⁾ nóng hai⁽²⁸⁵⁾
 Con trắng, con hoa mai, toàn sắc
 Từ đông tây nam bắc kéo về
 Trông dữ tợn như bầy chó đại
 Vào dinh Trần cắn bậy lung tung
 Chiêu Đức ứng phép lang phép hổ
 Lang hổ trừ hết lũ chó ngao
 Nhìn thấy lũ chó sao chết cả
 Mạnh Hàn càng hoảng sợ kinh hồn
 Đã hết phép chắc phần bại trận

古軍仍壯亂風終法地孟秦既束模孟既軍叩壯保將終了天曾敵
 命魏隨方亂變既官軍漢軍沃西芽漢壯士芽方肩賊沃初下希秦
 準魏將追畔地變回竟短礼曹晉將除跟麻初礼渭將初軍國
 吹跡更藏頻聖四樓認困爵探南地用共保納得朱倭浮孟咆渡軍
 隱蹤漢遇沒康聖祖有拖隱躬齊仍保信緩色束回天保滂烹每臨當
 山計乱碌短聖祖有拖隱躬齊仍保信緩色束回天保滂烹每臨當
 林万戲沃塢坊邑草園命塢杰秦醜摩卡似手弓下他洞尹地老盛

Cổ minh chôn khâu ấn sơn lâm
 Quân Ngụy thai lộn lẫn kẻ vạn
 Nhịnh tùy tướng Mạnh Hán luồn pây
 Chiêu Đức vận phá mây pấu ooc
 Mười mooc kéo tòa khớp tồn tàng
 Mooc biên pên sáy khang sáy léc
 Chung queng pên tứ bích dân phya
 Phep quan biên lâu cả bach thảo
 Pên quân quốc nhộn nhạo bao vây
 Mạnh Hán ý khôn ni ấn minh
 Tần quân tồn sí chim kha tàng
 Ni ooc lé sáy khang te mắc
 Đông tây tăng nam bắc nhịnh Tần
 Mây nhà tùm pên cần bầu phuối
 Mạnh Hán tương rụng rời tín mùr
 Nì quá tẩr cụng tùm khe biooc
 Quân sị ni bầu lot sắc cần
 Cáp nhà mà nộp thân thục thủ
 Chiêu Đức quan tuyển hầu hồi hương
 Bầu mì khá sát thương thiên hạ
 Tương sắc lé rầu khá bầu sa
 Chung ooc mùa pù sa phắng gián
 Lêu khá tướng Mạnh Hán phanh thây
 Thiên hạ cần tồn quây mọi ti
 Tàng vua quan nước Ngụy lâm ngụy
 Hán Tần quốc quân uy đang thịnh

Cổ chạy hoài vào ẩn sơn lâm⁽²⁸⁶⁾
Ngụy quân chết kẻ muôn kẻ vạn
Mạnh Hàn cùng tỳ tướng chạy quàng
Chiêu Đức hạ phá vân cười móc
Bao đám mây đón các ngã đường
Móc biến hóa hột gang hột sắt
Vây kín quanh bốn mặt núi rừng
Quan biến phép lau rung xanh lá
Mọc nên quân nhón nháo bốn bề
Mạnh Hàn thật không dè bị hãm
Trần quân vây bốn ngã đường đi
Chạy ra lưới hột chì dày đặc
Từ đông tây nam bắc xa gần
Cây cỏ mọc thành quân đuổi đánh
Mạnh Hàn hết thể mạnh rụng rời
Chạy đau cũng như trời không thứ
Quân không còn, lừa ngựa không còn
Đánh ngậm cổ nộp thân chịu thú
Chiêu Đức truyền: "quân thả hồi hương
Ta chớ giết động mừng động bản
Tướng giặc là xử trảm không tha
Dẫn ra bãi phù sa chớ muộn
Tướng Mạnh Hàn phải chém phanh thây"
Người thiên hạ đồn đi mọi xứ
Tin đồn về nước Ngụy trung đô⁽²⁸⁷⁾
Tướng Trần giúp nhà vua hưng thịnh

味千左駐船駐還宜招者魏差地自諾使肩北尔了魏使齎貴珍礼
 根里京孰方民保榮安尋王許界乃魏肅本地自回王事金物珠每
 連路析仍官保駐數麻勤悔使秋礼秋秋律赤界乃民既帝煬駐漆每
 隱超數余判準劫魏归各不沃系役進室首連祥蹂隔吟麻魏宝駐
 命归寨闭吁秋乱王伏城及渭首矣真乃下劫直麻剔低納王貝眉
 踞边構摸詮作滄保礼家三紹攀保桑秘来分国役造臨余認琉魚
 越界乃馬軍他茫嬖退室惡首烟動王謝归滾家業归立闭策璿万

Chùa căn liên ản minh ni pây
 Xiên lý lộ xiêu quây piêu chái
 Tả kinh kỳ đền trại lâu môn
 Cửa khoong nhịnh dư muôn mô mạ
 Chiêu Đức quan phản cạ rao quân
 Cửa dân bầu chín cần tầu phạm
 Thâu bầu pây cướp loạn nậm mường
 Quan cầm điện Ngụy vương bầu chít
 Chiêu an mà qui phục lễ thôi
 Dá tồ động các nơi gia thất
 Ngụy vương hồi bắt cập tam tư
 Sai hầu sử ooc mùa chịu thú
 Địa giới xao nguyên câu khen din
 Tứ nậy lễ việc binh bầu động
 Nước Ngụy xo tiến công Tần vương
 Sử mà lợt cung môn lạy tạ
 Mì bốn mà thú hạ lai qui
 Pắc địa giới liên chia păn nước
 Nhụy tứ nậy táng chực quốc gia
 Lêu hồi dân tèo mà phục nghiệp
 Ngụy vương ni cách biệt dú quây
 Sử sự đây cầm đây lần rập
 Quí vật của Ngụy vương chịu lợi
 Trần châu thêm bảo bối lưu li
 Lẹ vật mọi của mì vô vạn

Ngụy vương lo toan định chạy xa
Tìm nơi tránh cho qua ngày tháng
Bỏ ngôi cao quyền trọng lâu môn
Bỏ của cải hàng muôn bò ngựa
Chiêu Đức quan ban bố lệnh quân:
"Của dân chớ có xâm phạm đến
Quân ta không cướp chiếm bản mường
Nghiêm cấm điện Ngụy vương không đốt
Chiêu an dân chịu phục là thôi
Chớ làm động mọi nơi than bản"
Ngụy vương càng hối hận việc xưa
Bèn sai sứ dâng thư đầu thú:
"Địa giới nguyên như cũ đã phân
Hai bên cùng dừng quân bỏ kềm
Vua Ngụy xin cống hiến Trần vương"
Sứ về đến công môn lạy tạ:
"Có bốn về chịu hạ ra hàng
Phân địa giới láng giềng hai nước"
Ngụy từ đây tự giữ quốc gia
Gọi dân trở về nhà về bản
Ngụy vương chạy tán loạn phương tây
Sai sứ báo lời ngay hối cải
Khiêng bạc vàng làm lễ cống lên
Quý vật của Ngụy quân khiêng lại
Trần châu cùng bảo bối lưu ly⁽²⁸⁸⁾
Kể không thiếu thứ gì của quý

都勞易界由皇行貢強棚叶曉都帝家叶張薛精主堆位敬量勉帝
 京納夏邊麻吏希券室動香艷通用希治過苦亮隼英許勉治夏讓特
 故秋捺麻吏希券室動香艷通用希治過苦亮隼英許勉治夏讓特
 回使次捺桑妻納差保尖橋神信党督奏功希帝女可勉盛才詔天
 望項了押儒本秋勉矣塢侍法取儒官共相王敬曹了臣帝官眉順
 宴來万馬王方王物送堪王方狗驤許室皇同每皇亮許姓方希弄
 朕貼百妥魏貼魏百官民秦貼黜法希百至能事娥希侍百躬方一

Hết yền kin hồi cổ kinh dô
 Của lai hàng sử xo nộ khoán
 Bạch vạn lều khâu án đa đa
 Bình mạ ap tèo mà piên chái
 Ngụy vương mền tèo lai, mà do
 Chiêu Đức bốn tâu vua thánh vãng
 "Ngụy vương xo nộ khoán qui hàng
 Bạch vật của sai quan tiền công"
 Quan rút binh bầu động biên cương
 Dân cảm tàng tèm hương lạy mừng
 Tần vương tuyền kiệu nằng ooc chòm:
 "-Chiêu Đức phép thần thông lạ lùng
 Bởi câu chắc tin dụng đây đo
 Phép nhiệm mền dâng vua thánh đế
 Pô hâu quan thế trị quốc gia"
 Bạch quan cụng tâu qua cảm cạ:
 "Thánh hoàng tên công khó quan Chiêu
 Tò tổng pư vua Nghiêu truyền Thuần
 Sứ mọi phè đây trợn đây tỉnh
 Nga Hoàng tăng Nự Anh công chúa
 Vua Nghiêu lều khai hâu tăng tôi
 Tuyền hâu tap nằng ngôi đại vị
 Bạch tính đây thịnh trị âu ca
 Chiêu Đức quan tài đa độ lượng
 Đức vua mi chiếu nhượng tuyền ngôi
 Nhất lệ thuận thiên thời thượng đế

Yên ẩm xong hồi cổ kinh đô
Sứ mang đủ mọi đồ về tiến
Bách vật nhiều khôn đếm khôn phân
Cho lừa ngựa áp gần biên ải
Ngụy vương mới trở lại thành đô
Chiêu Đức bỗn tâu vua Trần đế:
"Ngụy vương nay chịu lễ qui hàng
Chọn của quý đem sang tiến cống"
Quan rút binh không động biên cương
Dân trăm họ hồi hương vui vẻ
Vua Trần vương xiết kể mừng lòng:
"Chiêu Đức giỏi thần thông phép lạ
Bởi trăm mình biết biết kẻ có tài
Ra phép nghiêm không sai thánh đế
Đáng là vua cai trị quốc gia"
Bách quan cũng tâu qua lời lẽ:
"Vua nên đền công khó quan Chiêu⁽²⁸⁹⁾
Đời thường cổ vua Nghiêu truyền Thuấn⁽²⁹⁰⁾
Nơi Lịch Sơn vua ẩn rừng xanh
Nga Hoàng cùng Nhụy Anh hai ả
Vua Nghiêu truyền đem gả cả hai
Nhờ thế được yên vui thiên hạ
Trăm hạ dân xướng hạ âu ca
Quan Chiêu Đức tài to lượng lớn
Đức vua ban sớ nhượng lên ngôi
Nhất là thuận lòng trời thiên đế⁽²⁹¹⁾

民定半界營，玉節旆區鳴。聖主都嘗身，王儲克座頭。甯稍段，誓首
黎色頌，適諸望。頒反噫，喻如嘆。麻祀金，嘆秦陌。邪驟民，賊狄了。如地
世君令，秋外滑。喋頌其，詩未弄。外中掩，邪和強。默翁呼，休各安。亂渭
下駘得，來內越。利希極，吟快令。狂馬老，他渭遠。敵方哨，保寇撲。反了
和論軍，揀曾了。保令每，情盈肩。墮得難，淪蹂民。狄送句，乃留伯。僅翁
罪朝差，士將戰。凌然臥，民廊咆。適宜幾，素齊尸。解繫方，王地魏。字並
登江弄，軍宦征。凌帝每，最前臥。民臥曹，末翁佐。角耳胎，自彰賊。保僕

Soong lê hòa hạ thể lê dân"
Chang triều luận Chiêu quân đạ định
Vua sai quân tuyển lệnh ban sư⁽¹⁸⁰⁾
Quân sĩ toổng lái thu biên chái
Quan tướng tăng nội ngoại chư dinh
Chinh chiến lều pây quen rằm rập
Lẳng lẳng bầu rồi điệp tu rườn
Đầy nghìn lệnh vua bản phân bái⁽¹⁸¹⁾
Mọi cần mọi cắc cây phẳng khua
Tói dân tính ngâm thơ lượn hát
Rườn lẳng vui khoái lạc như xưa
Cần tồn mĩ lệnh vua rộng chùa
Dân biên thủy quây xầu mà du
Hãn quan tuyển mạ dù lê tún
Tăng ké eng lảo lúng puồn thân
Rọi rọi nậm tha lờng thán cạ:
"- Ông tẻ tẻ mùa vạ Tần vương
Tà se dân biên cương pac ải!"
Giắc giải cần ý cái tấi sung
Kèo rêu sống đưc ông tẻ sỏa
Chiêu Đức củ pac cạ: "Dân thâu
Tứ pừa nẩy bầu dau sâu dắc
Chưống rẫy nà cung cắc lục lan
Sắc Ngụy câu đẹp an lều đoạn
Bầu lo mền phiến loạn như xưa
Thâu dú, ông tẻ mira tì câu

Hai là thuận hạ thế lê dân"
Quan triều luận Chiêu quan cũng đáng
Vua sai người gọi tướng hồi hương
Chiêu Đức đóng ở phương biên ải
Chư tướng cùng nội ngoại chư dinh
Việc chinh chiến đã quen rã rập
Lâu ngày cũng nhớ tới quê hương
Thấy có lệnh vua ban triều gọi
Mọi người đều phấn khởi cười vui
Cùng đàn hát ngâm chơi thơ phú
Chúc bản mừng tấp nập hơn xưa
Nghe đồn có lệnh vua đòi chúa⁽²⁹²⁾
Xa gần đều nô nức biết tin
Thấy quan báo ngựa lừa sắp trẩy
Trăm họ dân chồn chồn lo buồn
Trẻ già nước mắt tuôn lưu chúa⁽²⁹³⁾
Nghe ông về quê tổ Trần vương
Từ biệt chốn biên cương trấn ải
Rủ nhau đem các loại bảo châu
Đưa lại biểu đức ông hồi giá⁽²⁹⁴⁾
Quan⁽²⁹⁵⁾ cất lời từ già lương dân:
"Giặc già hiện không còn quấy nhiễu
Các người yên lo liệu làm ăn
Giặc Ngụy đã dẹp an bốn cõi
Không còn lo loạn nổi như xưa
Các người ở ta về bản xứ

軍用希報禮兵姻消憤還呂安登天何堪世顏姑典送修當設
 調信法孔曉快揮了姑啟法界別青政結治天終在伏娘正冠定
 部民舉麻許送聘京邑君勝隔下机悟惡塵難希懷女彬旁危廣麻
 煥方吟謝保洽軍奏故明大判天神縣浩定良聖糟金域才不克娘
 官所翁肩揲地退隔朕奏希連曾法至嫁宦行排义娘嬌鏡載皇立
 重寄謂吟吟每民波坊視威棄迄等義下凡叔襁媚伴夫十千至渭
 仍煥乃若翁許所吏齊或如希地官惠希許文墮夫休願休义方休

Nhằng nhì quan chân bộ điều quân
 Trần thủ cạ phương dân tín dụng
 Nậy mùa ông cỏi phụng phép vua
 Nểu cạ mì sắc mà lê pảo
 Ông cỏi đẹp bầu hâu nhiều nhưong
 Hẩu mọi ti nặm mừng khoái lạc"
 Sáng dân thôi quan ngoạc rút binh
 Biền phép mùa Tân kinh ngài rừng
 Bươn tảng hết vắn nặng lều thăng
 Khẩu lạy tấu minh quân ngài vắng
 "-Nhờ uy vua đại thắng khai hoàn!"
 Vua Tân liên phán: "Khen phép lạ
 Tồn khop tảng thiên hạ tấu nưa
 Quan son phép thần cơ piết rụ
 Ý thấy thánh Tôn ngộ tề thiên"⁽¹⁸²⁾
 Vua hạ giá kết duyên lục á
 Hẩu kẻ quan định thóa kết tôi
 Chao quyền hành khủn ngôi trị thế
 Quan lạy báy: "Thánh đế thiên nhan
 Phua mì ngĩa tào kang chung thùy
 Khởi bạng nạng Kim Nự dạ hăng
 Nguyên phua mia khoắc bân pút sống
 Khởi xiên ngèo vạn cúng nạng sương
 Ngĩa thiên tái bất vương chính đáng
 Đức thánh hoàng sung quang ân ba"⁽¹⁸³⁾
 Khởi mùa rập nạng mà định cac

Còn có quan trấn bộ ải biên
 Quan trấn bảo, lương dân nghe lệnh
 Nay ta về sẽ phụng phép vua
 Giặc đến các người lo tâu chúa
 Quan sẽ về dẹp lũ nhiễu nhương
 Chúc dân đất biên cương an lạc"
 Dặn xong quan tức khắc rút binh
 Biến phép trở về kinh phút chốc
 Đường thẳng dòng một lúc đến nơi
 Vào trình lạy trước ngôi Trần đế
 Quỳ tâu lên trước bệ mọi đường
 Vua Trần phán: "Chào mừng phép lạ
 Tiến đồn vang thiên hạ dưới trên
 Quan học phép thần tiên thực giỏi
 Quầy phép quan Ngô Khởi Tề bang⁽²⁹⁶⁾
 Nay vua gả cho nàng công chúa
 Để cho quan có lứa có đôi
 Lại tức vị nối ngôi quyền cả"
 Quan lạy quỳ trước bệ thiên nhan⁽²⁹⁸⁾
 "Vợ chồng đạo tao khang chính sự⁽²⁹⁹⁾
 Tôi bạn nàng Kim Nữ đã lâu
 Kết nghĩa tự trên lầu bụt cả
 Thấy tôi thân nghèo khó nàng thương
 Nghĩa trời cả không lòng quên bỏ
 Đội ơn đức thánh đế quốc gia
 Tôi xin đón nàng về định thất

許榮糟事殺在牀許稱封望軍樹
補王糠家除孽方戲當秋右壯勉
功希礼室共似伴拉男皇泪方希
醫判义姻呖坤金幼天女正肩許
朱新重緣許頌女麻下規恒功直
慘杰干失院望恒晚王郎高摸
泪恩年妇全出娥醫蛇村珮賊旋

Hầu bọ công nã miác sương thắng"
Tần vương vua phán lòng mặt toọng
"- Tào khằng lễ ngĩa tọng xiên niên
Sự gia thất nhân duyên phu phụ
Việc tẩu cụng lo hầu vện toàn
Chẳng chữ cần khôn ngoan kìn dú
Chiêu Đức bạn Kim Nự hằng nga
Hầu pây rập au mà ngòi nã
Xưng dăng lễ thiên hạ vương phi
Phong hêt Hoàng nự nhi tực thí
Hoàng hậu thắng chính vị cao sang
Quan Chiêu Đức mì công tộp sắc
Tuyền ngòi vua hầu chục năm mừng

*

* *

吏選齋渭吟嘆寧ノ金冀娘
官入誠地立夫連刀女吟號
呼邑潑越王長長長玉秋沃
長遠香妹刺山上泪帝軍園
坡望花侯針密方地欣唇花
立驟每雷麻計卿厨矣徐懋
如來式音凋沕付僧馬麻出

Lại quan cạ khủn tàng rập noọng
Thôi dấp nằng việu vọng tèo mà
Trai giới them hương hoa mọi thực
Mưa pyá on mẽ pụt Lôi Âm
Côi rập nguộc kinh trâm mà các
Soi ninh khủn sơn nhạc kẻ muôn
Quan liên khủn thượng phương tực thí
Phut đeo khủn thắng tí chúa tăng
Kim Nự nguộc đảy hăn binh mạ
Ngò cạ cấn quân lạ tẩu mà
Nàng ni ooc vườn va ản dú

Cho bồ ngày nàng hết lòng thương"
Vua Trần quốc phán mừng:"Tùy dạ
Tao khang là nghĩa cả thiên niên
Việc nhà, việc nhân duyên, phu phụ
Việc việc đều lo liệu chu toàn
Mới ra kẻ lầu môn quyền quý
Chiêu Đức bạn Kim Nữ hằng nga
Vua phán hãy đưa về ra mắt
Nếu đáng người cung thất cung phi
Sê phong hoàng nữ nhi⁽³⁰⁰⁾ tức khắc
Rồi hoàng hậu thêm chức cao sang
Quan Chiêu Đức có công với nước
Vua truyền cho lên bậc ngôi cao"

*

* *

Lại nói đoạn quan hồi đón ả
Một thôi quan đã trở lại nhà
Bày biện đủ hương hoa trai giới
Đến Lôi Âm lễ tới ân nhân
Xin đón ngọc kinh trăm về các⁽³⁰¹⁾
Sai binh lên sơn nhạc kể muôn
Quan rong ruổi thượng phương không chậm
Một lúc quan đến chốn chùa hương
Kim Nữ ngó thấy phùng binh mã
Tưởng là quân xa lạ đâu về
Nàng vội chạy vườn hoa lẩn nấp

昂賢家渴汨厨分寨除呼麻番修何娘貴珠拉樓海音乃欣望妻段
 迎伴国杜以嫂拾架魁星良卷架如泪权魁麻泪連雷準係冀边
 厨官面娥珠针胡泪佳話馬花吟夫吟裝魚希拉堡乃泪已根如膏
 番命才陽番荆恹恹花嫂安園庄取戲空如赤麻吹地床樹對听别
 插似笋玉宜王恩官玉懔仍良官弄笑涓涓方官命尸竟俾喧官竟
 馬淑軍女方欣官村女厨收驢方正榮拉根船命咏如莫望取方敗
 英歡聯金船保身昂金寨娘連壯切惹外寨官敢娘被那溪望壯首

Bình mạ sắp nả chùa nghênh ngang
 Páy hân cần minh quan bặt hiền
 Chắc quân tàu phươg diện quốc gia
 Kim Nự ngược Dương Nga sây khat
 Chiêu Đức quan nả miác khẩu thâng
 Bấu hân ngược kinh trâm dẫu chùa
 Thân quan toọng mộ hổ sịp phẩn
 Tục thí quan xam thâng sây sại:
 "- Kim Nự ngược hoa đại pây tàu?"
 Sại chùa điệp dẫu châu chiềng cạ:
 "- Nằng hân nhỉnh bình mạ khừn mà
 Liện ni khừn vườn va vậy nả"
 Chiêu Đức quan chảng cạ thây tu"
 Khôi chính lè cần phua noọng á
 Ôn sây hại pây cạ thâng nằng
 Khôi rập mưa cung chang quyền qui"
 Sại páo thâng noọng nhi khôi chưa
 Quan Chiêu Đức ruòn vua mà rập
 Hân minh quan mà rập thâng rầu
 Nằng veng minh khẩu pầu liện hây
 "-Tả noọng se tỷ nầy Lôi Âm
 Ná ngợ pỉ mà thâng chôn nầy
 Duyên soong rả bân đày hẫu hân"
 Soong cần chàng đuổi cần thán vọng
 Chiêu Đức quan cạ noọng hiền thê:
 "Tứ vắn pỉ biệt ly pền đoạn

Trước chùa binh mã sắp nghênh ngang
Trông thấy bạn thân quan người cũ
Mới biết ra chàng đã trở về
Nàng Kim Nữ Dương Nga ruột đứt
Quan nhà vua Chiêu Đức tới nơi
Thấy chùa vắng bóng người ngọc nữ
Quan lo lắng trong dạ bồi hồi
Liên lên tiếng hỏi người thầy sãi:
"Kim Nữ nàng nay lại đi đâu?"
Sãi chùa cười gật đầu khê ngỏ:
"Nàng thấy đoàn binh mã tiến lên
Bèn chạy lánh ngôi bên vườn quá
Chiêu Đức quan liền báo thầy dòng⁽³⁰²⁾
"Ta đây chính là chồng Kim Nữ
Nhờ thầy ra báo ả Ngô Bươn
Ta lên đón về cung quyền quý"
Sãi báo tin ngọc nữ khôi châu:
"Quan Chiêu Đức nhà vua tìm đón"
Thấy quan lên tận chốn chùa hương
Lăn lóc vào lòng quan nàng khóc:
"Bỏ thiếp nơi cửa Phật Lôi Âm
Ngờ đâu chàng còn thăm hỏi tới!
Chắc duyên trời kết mối từ đây!"
Đôi người thương giải bày to nhỏ
Chiêu Đức quan liền bảo hiền thầy:
"Tự ngày ấy chia lìa ngọc nữ

皇朝亂賊國安功元皇元魁袂拉袂香讀叔榮容各
 聖神遊適萬進把魁公併仁方拾香乳相害罰以退雷上奧恩誦
 希法軍鼓揀賊麻貴款嫁道醫新良溪各恩呈連長奔侯侯外榮
 方使肩許辭冲唏叔肩下襟襖口在喊礼欣女尼礼敗謝冠佑嬌寸
 皇帝封弄產揀弄封弄蒙仍堯御堯審然金僧深奎細者噪夫者

Ôn đức vua thánh hoàng sương thăng
 Đầy sự phép thần thông sậy dạy
 Pừa mi quân nước Ngụy loạn bang
 Vua hầu pây biên cương tẹp sắc
 Sam pi tông dù chực ải quan
 Tẹp xong sắc mừng an dân thái
 Vua roọng mà pyá đại công lao
 Phong quyền qui ngôi cao nguyên thứ¹⁸⁴
 Vua mì lục công chúa hoàng tông
 Mong hạ giới sương thăng kê pi
 Nhằng điệp đạo nhân nghĩa khôi chua
 Pi lay nà đức vua xo chô
 Ngự khẩu hầu thấp thôi lập năng
 Pi chăng khưn hương san lay chùa
 Trai giới thêm khoong của hương hoa
 Củng lệ các tướng nha toọc bái
 Ngìn hãn toọng quan cải quyền luông
 Kim Nự chiêng sí phương sậy sại
 Tăng ni liên khâu bái dong chuông
 Tế lệ khưn thượng phương các thóa
 Sam văn tè thôi quả kéo lỏng
 Lay tạ pụt Lôi Âm tím ngoạc
 Chạ ơn pụt thượng các tăng ni
 Vâng hộ khôi háng pi hết phục
 Phua mìa khôi ơn pụt độ sinh
 Chạ thuôn sậy tụng kính các sại

Nhờ đức vua thánh để đoái thương
Cho thử phép thần thông thầy dạy
Vừa lúc quân nước Ngụy loạn bang
Vua sai trẩy biên cương dẹp giặc
Ba năm ròng trần đất ải biên
Dẹp xong loạn mừng yên dân thái
Vua triệu về thủ đãi công lao
Phong chức trọng quyền cao áo mũ
Vua có nàng công chúa hoàng tông
Định gả xuống gọi công chót đỉnh
Nhưng ta vì nhân chính⁽³⁰³⁾ khôi châu
Ta lạy trước đức vua từ chối
Đức vua bèn ngự đoái đón nàng
Ta liền đến hương san⁽³⁰⁴⁾ xin bụt
Trai giới đem gọi chút hương hoa
Tế lễ các tướng nha cửa phật"
Nhìn rõ lòng Chiêu Đức quyền cao
Kim Nữ báo ngay vào sư sãi
Tặng ni liền tạ bái đóng chuông
Báo lễ đến thượng phương các cửa⁽³⁰⁵⁾
Tế ba ngày sắm sửa quan về:
"Cúi lạy bụt sơn Khê xin xuống
Đội ơn trên bụt thượng tặng ni
Đã phù hộ nhiều thu tặng phúc
Vợ chồng tôi ơn bụt độ sinh⁽³⁰⁶⁾
Chào sư sãi tụng kinh các vị

匪魅喃數瀕棠先仙沃文安魁落花廊咬喃音醺獸屋欣數師房
 担侯九鎮各喬哥邑厨以花改高連百道傘江雷呂焉暢床孟孔寓
 數信妹東晚吟祥裝嶺前下區厨遲床床焚區岳通從泊沃糧和消
 燈得侯區戰盤瀕宮將後園节安者園新橋孟山神隨过運迂以以
 曾帝曾曾畀各各曾瀕曾令侯媛景以以然準法几叫柴帝媛拉
 寸厚寸寸畚寸寸寸寸各寸君寸吻欣響媚當尸变壯也類狹女柴
 者要者者叔者者者者者者東者景職了夫甥搖軍甥入孔柴金要

Chạ thuận tăng chuông cái đăm kinh¹⁸⁵

Nâu cảm đây tuyến tin pụt ké

Chạ thuôn tăng pụt mề cẩu nôm¹⁸⁶⁾

Chạ thuận tăng tây đông chấn điện⁽¹⁸⁷⁾

Quyền cảm nầu chực vẹn các tu

Chạy thuần các bản mô hình ảnh

Chạy thuần các tư tưởng tăng khoảng

Chạy thuần các cung tường phya biooc

Chạ thuôn tẳg sí cooc chùa tiên

Cha các tu hầu tiền khẩu ooc

Chạ thuôn tẳg vườn bioc hom van

Đông quân lệnh tiết sang cõi nớ⁽¹⁸⁸⁾

Chà thuận pụt nửa chùa cao ngời

Cảnh vật nàng chạ thôi liên piác

Mừng hân cảnh vườn miếu bạch và

Lẹo nã khâu lỏng mà đạo lảng

Phua mia khâu kiểu vàng tàn che

Linh tặng nghìn vui khoe chàng bạc

Vit se chồn sơn nhạc Lôi Âm

Quan biên phép thần thông lạ lùng

Linh tăng kẻ tùy tùng ma luồng

Dã nằng kéo quá thân tường ốc

Không nhan thấy liên ooc mà hãn

Sấy tỏ đầy ngộ căn vui vẻ

Kim Nụ nằng khẩu lay Không sư

Bà sảy rãp khâu mùa loan phóng

Chào chiêm đông, chuông cả, mõ con
Sớm hôm hây truyền tin bụi cả
Chào đức bà phật tổ ngôi trên
Chào hết thầy đông tây trấn điện⁽³⁰⁷⁾
Ngày đêm coi quyền lớn nhà chùa
Chào hết thầy bụi mo hương án
Chào chung quanh cửa đảng dọc ngang
Chào tất cả nhà chương chạm vách
Chào bốn phương ngõ ngách chùa tiên
Chào tất cả cửa con cửa đại
Chào vườn hoa ngát tỏa hương thơm
Khi có lệnh đông quân⁽³⁰⁸⁾ đưa nở
Chào hàng trên bụi cả bên ngai..."
Chào cảnh vật mọi nơi quan quán
Từ cảnh vườn phô hiện bách hoa
Từ⁽³⁰⁹⁾ sơn dã trở về dương thế
Vào kiệu vàng chồng vợ dù the
Lính tránh nhện vui khoe cười nói
Bỏ đảng sau đồng nội Lôi Âm
Quan biến phép thần thông thuật lạ
Tùy tùng⁽³¹⁰⁾ cùng binh mã, kiệu rồng
Một lúc kéo qua trường ngày ấy
Thầy Khổng môn ra thấy Chiêu quan
Thầy trò được gặp nhau vui vẻ
Kim Nữ nàng bái lại Khổng sư
Bà thầy đón vào nơi phong quế

星冠似漢俳 貴京代家慕凌如秦仙 明分秦沃君
 長時也管生 叔素等國 仰吟堯渭架正眉渭吟長
 撲章帝君沃華地耕牧 赤登窟孔糧土名順糧方
 了文了帝希榮涓扒正 吟保同至桑王眉佳稟昭
 官架外許同帝架秋蛇 驤架拉涓共方伴架曾
 恨冠乃位架乃立界師 下顏沃床切芦才象苗女
 金抱改替爺日床晏太天孔 啞以你地眉各亦金

Kim ngân qua liễu tợn khưn chiêng
 Pyá on sảy văn chương son tay:
 "Văn nầy khôi liễu đây pên cần
 Thê vị hầu vua Tần quán nước
 Pô sảy tông pô ooc sinh rà
 Pừa nầy đây vinh hoa quyền qui
 Mả rập thày mừa tí Tần kinh
 Nâu cảm xo bắt pêng son tay
 Thái sư nằng chính vậy quốc gia
 Thiên hạ mừng khầu mà nguợng mộ"
 Không nhan thày bầu rự cạ lãg
 Quan ooc rập dòng soong pì noong
 Cạ: "Mả rập thánh Không mừa Tần
 Strong siết mừa rêu căn sảy tó
 Tí tầu cụng vương thổ chính minh
 Mì tài đưc mì danh mì phận
 Cac chúng bạn tầu thuận khâm Tần
 Mả rườn sảy piem căn coi ooc
 Kim Nự tăng Chiêu Đức lương quân

Bạc vàng quan bày để trên giường
Trả ơn nghĩa văn chương ngày trước:
"Ngày nay tôi đã được nên người
Được kế vị⁽³¹¹⁾ lên ngôi Trần quốc
Đạo thầy coi như bậc mẹ cha
Nay tôi được vinh hoa quyền quý
Đến đón thầy lên chốn Trần Kinh
Hôm sớm được lời nghiêm dạy bảo
Chức Thái sư chính vị quốc gia
Thiên hạ coi thêm phần ngưỡng mộ..."⁽³¹²⁾
Thầy Khổng môn không chối được lời
Quan ra gặp đồng song bè bạn
Rằng: "Nhân ta về đón thánh sư
Bạn thân mến cùng về Trần quốc
Địa phương nào cũng đất làm ăn
Có tài đức, có tên, có phận..."
Thấy chúng bạn đều cuốn sang Trần
Đủ thầy bạn trên sân trường ốc
Kim Nữ cùng Chiêu Đức dẫn đường

第	信	良	堪	媚	諾	Kéo quân tám khúm tâng mưa nước
壯	官	念	着	妻	放	Chiêu Đức quan niệm chước trắng phòng ¹⁸⁹¹
入	涓	秦	寔	聖	帝	Phut nằng thân Tần cung thánh đế
味	根	殿	陛	禪	希	Chùa căn khâu điện bệ lạy vua
金	女	魁	殊	望	拜	Kim Nự ngược khôi chua vọng bái
秦	王	欣	慈	女	見	Tần vương hân tiết thái nự nhi
咱	娘	庄	通	知	段	Tĩnh nằng chằng thông chỉ mọi đoạn
御	口	方	嘉	判	听	Ngự khẩu đưc vua phán cạ "khan
金	女	玉	方	員	伏	Kim Nự ngược phương viên lục put
娘	伴	对	昭	方	边	Nằng bạn duôi Chiêu Đức thật pên
称	党	位	皇	来	子	Xúng đàng vị hoàng tông tử tề
要	孩	嘉	上	帝	領	Thật lục vua thượng đế ban sinh
許	娘	都	云	名	師	Hầu nằng lông pên danh dương giới
结	姻	許	史	义	世	Kết nhân hầu pên ngài thê đông
效	辜	史	明	是	尺	Sỏ quan pên minh quân thiên tử
金	女	嘉	封	許	后	Kim Nự vua phong hầu hậu ngi
娘	方	法	神	祇	變	Chiêu Đức phép thần ký biến hóa
党	於	权	天	下	治	Đàng cảm quyền thiên hạ tị an
郎	位	臣	顏	秦	皇	Tức vị tap thiên nhan Tần hoảng

Vụt chốc đến thành vương kinh đế⁽³¹³⁾

Rủ nhau vào điện bệ lạy vua

Kim Nữ ngọc khôi châu vọng bái

Trần vương coi tiết thái nữ nhi⁽³¹⁴⁾

Miệng nàng nói thông⁽³¹⁵⁾ tri mọi nhẽ

Đức vua xem ra vẻ, bèn truyền:

"Kim Nữ ngọc thơm danh con Phật

Đức vua xem ra vẻ, bèn truyền:

"Kim Nữ ngọc thơm danh con phật

Nàng bạn cùng Chiêu Đức xứng đôi

Rất xứng đáng người nơi cung thất

Chính thực là con Phật giáng sinh

Cho nàng xuống lưu tên trần giới

Kết nhân duyên ở cõi thế đông

Số quan đáng minh quân thái tử

Số nàng đáng hoàng hậu hoàng nhi

Chiêu Đức lắm phép kỳ biến hóa

Đáng cầm quyền thiên hạ trị dân

Lên ngôi thế thiên nhan Trần đế

許百蔡夫頌扒太鑒廉壯生蔡昭秦太金嘴壽安
官宜皇帝帽著早牌王方新王方固平女咆封樓得
以策壽侍袍踪歌尸保似朕眉長帝裁娘一天正享國
銘嵩聖少襪唐解杖太秋希蟬位康富專下宮受家
煥呼帝年買虞蘊凌子彬替鈴位康富專下宮受家
敗方承勉敗堯南江強上瀛嶺登物豐封西皇榮壯
嘉歲夫室。嘉舜禹夔宋帝姻祀光阜年馭東后華廣

Hầu quan khâu ngai vàng hết vua
Bách quan piem tung hô vạn tuế
Tân hoàng vua thánh đế thừa thiên
Thiên đế tuyên thiếu niên ngôi báu
Bản sửa bảo mù máu hết vua
Pất chước kiểu Đường, Ngu, Nghiêu, Thuấn⁽¹⁹⁰⁾
Thái bình ca giải huân nam phong
Tạc bia se lằng lằng chang sử
Tân vương bầu thái tử kế tông
Chiêu Đức cần lục bản thượng đế
Sinh lòng hết vua thế tu đìn
Tân vương mi minh linh kế từ
Chiêu Đức khủn tực vị đăng quang
Tân quốc đây nhân khang vật thụ⁽¹⁹¹⁾
Thái bình tới thịnh phú phong niên⁽¹⁹²⁾
Kim Nự nạng nhất chuyên đuổi mã
Tiếng tồn khop thiên hạ tây đông
Vua phong hầu chính cung hoàng hậu
Nửa lâu son hưởng thụ vinh hoa
Cương tuyên se quốc gia quây quăng

*

* *

夾呼殺戶犯相公
開駐胤根賍蓋
交治前員外賍傳
敗低立妙麻歡喜

Lại cạ đoạn họ Phạm tướng công
Khai cửa khoong au ngân cửa cái
Chao thâng rườn Viên Ngoại tái ta
Vần dây rập lửa mà hôn hi

Cho quan lên ngồi bệ vàng son..."
Bách quan bái tung hô vạn tuế
Thừa mệnh trời thánh đế Trần vương
Truyền Chiêu Đức thụ phong ngôi báu
Ban ngự bào mũ mới chức vua
Theo đời cổ Đường Ngu Nghiêu Thuấn
Thái bình ca tứ trấn phong đăng
Tạc bia lại ngàn năm sách sử
Trần vương không thái tử kế tông⁽³¹⁶⁾
Chiêu Đức con mừng bản thượng đế
Sinh hạ về hạ thế lên ngôi
Vương nhận làm con nuôi kế tự⁽³¹⁷⁾
Chiêu Đức lên tức vị đăng quang⁽³¹⁸⁾
Trần quốc vạn dân an giàu có
Nước thái bình thịnh phú phong niên⁽³¹⁹⁾
Nàng đức hạnh chính chuyên Kim Nữ
Tiếng đồn vang thiên hạ tây đông
Vua phong sắc chánh cung hoàng hậu
Nơi lầu son hưởng thụ vinh hoa
Lưu gương để nước nhà soi sáng

*

* *

Lại kể nhà họ Phạm tướng công
Bán gia tài sắm vàng lợn rượu
Đưa cho nhà Viên Ngoại bên kia
Xin cưới lấy con về kết ngãi

媚咱咻幫叫兒衙吏原罪芦州哩，甄空轉增咱坤呵前娘歡倍安越
跌保踞醜泊聚瀕低兩敗儀致暗丁吻拌過伶了如深箝膏討涎涎
女受命致社除地查蓋豈配幫罪千園地独秋渴班馬飲寒帟翠吳
金条咏熬泊戰泊審駐赤職地贖几廊冤羞哩羞梧叶鄰飢烟叫差
封玉娘帝伴保歡保燒外保开秋平寸色边歡边玉佐意羞出歡泊
像女事犯單社告妾娘員外的前赤娘幫仍外哥駐舌礼地乃帝授歡
結金歌戶兒俞爵官聖扒員逸幼金深保員庄寸一豎子可保越驀驀

Kết duyên dưới Kim Nữ hết mùa
Kim Nữ ngược tèo che bầu tinh
Hải sự nâng vầng minh ni lâm
Họ Phạm đây nghìn khôm xầu nả
Đệ đơn kiện thẳng xạ thẳng châu
Ông xạ bầu chắc tầu xet xử
Chuyển cáo pây thẳng tí tu nha
Quan nua bầu thăm ta đây rại
Kín ngăn chèn cửa cái buồng nguyên
Pắt Viên Ngoại mà cham hết tội
Viên Ngoại bầu chắc phuối đường rừ
Ngài mên khai rầy nà lục khôi
Au mà se chuộc tội ám kín
Kim ngân hàng kỷ xiên vạn pêng
Thơm nà thuồn lang viện vít không⁽¹⁹³⁾
Bầu nhằng sắc hón tôm bản nôc
Viên Ngoại pên khô dooc quả hua
Chẳng tùm pây kín xo liêng pac
Thuồn của pên khô khát lẹo khôn
Nhất thiệt ngược Ngô Bươn noọng á
Soong lẻ tả khôi mạ thơm rườn
Pừa tí ý châu hơn pỏ tán
Pừa nầy khô cơ hán lia pây
Bầu đẩy dú đin hây dưới pậu
Xiêu bạt thẳng châu tầu mừng nua
Chuồn pây thẳng nước Ngô, nước Việt

Mong được nàng Kim Nữ làm dâu
Nào ngờ nàng lại chê không nhận
Thấy nàng đi chón lẩn lâu ngày
Họ Phạm bị đấng cay khôn kể
Đệ đơn lên kêu xã kêu châu
Ông xã chẳng biết đâu xét xử
Chuyển cáo lên đến cửa quan nha
Quân không thiết thăm tra phải trái
Ăn đầy tiền đầy vải bên nguyên
Bắt Viên Ngoại đem giam làm tội.
Viên Ngoại không biết nói làm sao
Đánh phải bán ruộng ao tôi tớ
Để có vàng chuộc tội miếng ăn
Vàng bạc kể hàng ngàn vạn nén
Ruộng ao chuôm sạch bách không còn
Không còn đất một hòn ném qua
Viên Ngoại nên nghèo đói hơn người
Buộc phải đi ăn mày qua bữa
Hóa con người hết của hết khôn
Nhất là mất Ngô Bươn Kim Nữ
Hai là hết ao rẫy ruộng vườn
Ngày xưa đã giàu hơn thiên hạ
Ngày hôm nay khốn khổ trăm đường
Không được ở địa phương quê tổ
Xiêu lạc đi bán dưới mường trên
Lang thang khắp nước Ngô nước Hác

夫秋登敗蹕員取蹕出收行夫福陵方文汝婆曾生彈放理員夫被
 媚望辭過秋外帝本速帝庸媚低其弄武寸室各野鳴開溺外媚渴
 被欺泪晴每王望帝泪閣初殺吏排御掃曾后海及啼如菊壁蝶來
 袴終奏秋村吟望几処幾以味姐堂樓登藉卷宮諸鉅百軍吟以恨
 鴻坑国望本秋銖辭処希汝根立机吉臨候顏御軍病花性涓律京
 紙过大烟了通意每城底如行宴内宴以有金床会嗔至響蝶秋垂
 燒没明堆都建肩改都綠漫乙希外庭朝官女悵飲睥望希节望足

Phua mìa sũa khóa khat chia chèn
 Xo kin bại chung queng quá khóp
 Sam pi thâng Tần quốc đại minh
 Vần quá mự xo kin khôn nạn
 Luây xo mọi thôn bản lẹo đo
 Viên Ngoại pừa khầu xo bức đát
 Vần đây kin sông pat ý mĩ
 Luây bản đây kì pi mọi xỏ
 Xuất tóc thâng xầu xử thành đô
 Hãn rườn các đền vua ngọa lục
 Hàng phố căn khầu ooc như xắm
 Phua mĩa việc chùa căn hành khất
 Phuc đây lại pừa rộp yền vua
 Bôm cộ bảy dinh cơ nội ngoại
 Đúc vua ngự lâu đài yền duyên
 Vần vụ sắp song miến khầu châu
 Khop thuận tăng chư hầu bách quan
 Bà hoàng hậu dong nhan Kim Nự
 Tăng các bà cụng gự chường ngân
 Đang sí cạp chư quân hội ảm
 Đàn hát rêu chuông tồn lân la
 Phông khay như bạch va rính rính
 Nắt niu tiếng cửa tính nả vua
 Viên Ngoại chuẩn khầu mừa sân biooc
 Phua mĩa chuẩn khầu piot xo kin
 Sũa khat lỏi dẫu kinh bản hoán

Hai vợ chồng đói rách xác xơ
Ngửa tay khắp mọi nơi quanh quất
Ba năm sang Trần quốc đất lạnh
Ngày qua bữa ăn xin khốn nạn
Khắp đó đây thôn bản xa gần
Họ Viên Ngoại qua lần hành khát
Đêm ngày tìm hai bát độ thân
Lang thang đã vài năm quanh quất
Một ngày về tới đất thành đô
Thấy điện các⁽³²⁰⁾ nhà vua ngôi lục⁽³²¹⁾
Hàng phố đông tấp nập như bèo
Hai vợ chồng rủ nhau tạm trú
Tốt phúc vừa gặp gỡ yền vui
Ngoài trong khắp dinh cơ bàn cỗ
Đức vua lên lầu dự tiệc vua
Văn vũ sắp hàng đôi đông đủ
Cùng dưới trên các bộ bách quan
Đức hoàng hậu dung nhan Kim Nữ
Nơi cung đình cũng ngự bàn trên
Đang cùng với chư quân hội ẩm
Nhạc theo nhịp chiêng trống rân rã
Đua nở tựa bách hoa rính rính
Bập bùng như đèn tính trước vua
Viên Ngoại lén chui vào dưới điện
Hai vợ chồng lọt đến xin ăn
Quần áo rách trên thân tơi tả

依渴鄰害新意聖女加味伸礼保華凌躍聿許茲堯希閣緯座聖長
 巔善者併判秀秋金添來翼叻生泪塢於伯添哈登生暖樓茂皇
 煥寂泣秋愛似斯生許艷被欣殊麻困凌堯頌醺低殊漂渴充鬻青
 酌共了望在針瀕妹接寡吟艷落食叻笑仍紅題父殊縹渴充鬻青
 御伯瀕重許許希其及幼玉吟庄帝娘听子望朦將滄舳出題魁
 芳群咽欣希幼醺戰幼舞楚女平那叶女判希乃張娘牒放題殊既
 耻政聘帝芳領和傑軍餉登金訂據空金振其題娘踰吮帝娘父叻

Chiêu Đức ngự ngai vàng ngôi hân:

"-Vẫn còn câu cụng cần khô khat

Dac dên câu liễu khop dá đo

Đầy hân tua kin xo sương hải"

Đức vua toạng nhân ái phán lỏng

"-Ban au hầu kê cần thúc ý

Khẩu lầu hầu tua kê xo kin"

Bầu chắc pò mè sinh Kim Nự

Quân au cộ tiếp hầu them gia

Pêng piải cấp nựa pya lai vị

Soong kê au khẩu bị dắc thân

Kim Nự ngược ngôi hân lạc lé

Đénh bạng nà pò mữ sinh rà

Duyên lãg chẳng lạ mà thâng chôn

Khoong cạ rườn bản khôn tàng lãg?

Kim Nự ngược lạc chẳng ứ hứ

Nàng phán cạ: "Hay dú câu xam

Cộ vua liễu nhân ban them hầu

Nàng nầy kin khẩu tẩu côi pây"

Nàng chiếm mùng ngôi đây soong kê

Rọ rãng chứ pò mè sinh hây

Chệp điệp nậm tha luây dẫu cac

Đầy hân đang sũa khat niu phung

Nàng nằng dú chuông sung lầu tọa

Pò mè nằng tó nà rườn kin

Lạc chiếm ngôi thân xinh hoàng hậu

Trên ngai vàng vua ngự thấy thương:
"Ngày xưa gặp khó khăn hành khát
Lưu lạc đi xin khắp nơi nơi
Thấy ăn xin lòng tôi hắt héo"
Đức vua lòng nhân nghĩa phán truyền:
"Ban cho kẻ ăn xin vừa ý
Đủ rượu cơm mọi thức đủ mâm"
Không hề biết hai thân Kim Nữ
Quân sắp đầy bàn cỗ bùng lên
Thịt bánh lại còn thêm mỹ vị
Hai già dòn bỏ bỏ bên sườn
Nàng Kim Nữ ngồi trên nhìn trộm
"Ai coi như hai phận mẹ cha
Cớ gì lại lạc vào đến chốn
Ra thân người bần khổ đáng thương?"
Nàng Kim Nữ than thầm trong dạ
Bèn phán truyền: "Ồ lại ta coi!
Còn sai sắp cỗ mời tiếp nữa
Hãy ngồi đây thịt rượu vội gì?"
Nàng càng ngấm càng ngờ hai cụ
"Thật đúng là cha mẹ không sai!"
Thương cha mẹ nàng rơi nước mắt
Nhìn toàn thân mặc rách vá chằng
Nàng ngự chốn giường vàng lầu gác
Hai già ngồi trước mặt ngồi ăn
Nhìn trộm thấy dung nhan hoàng hậu:

主婆如金女秋偶
 边凌庄现乘泣乃
 力燥尸股趾人欽
 保年听吟凌沃百
 父婿滄他落淋京
 借裸跌臄咱番番
 吁对根仍諸胡疑
 色育落吳薛段者
 推似共同審同名
 慌娘茁南京本处
 肩姐吁边韓相親
 乃續隔西東祥濃
 敢芦韓狄于座力
 金女出差俄隔归
 保韓似父殊佛段
 魏乃父他番双親
 曉欣同部差指呼
 娘呈吟郡差指呼
 肩登似茁審希聖
 魏真如双親躬切
 呈官竟許隊以亦
 醜段娘淪他淋襪
 父妹狄似处似方
 祥似茁祥港祥港
 氣仍保作戰吏抵
 伴真双親佛歐姥

"Chùa bà như Kim Nự lục ra
 Pên lăng chẳng hiện mà thâng này?"
 Lặc điệp se đầu sây phết đặng
 Bấu ngô cạ cẳm lăng ooc pác
 Phua mĩa nặm tha lặc lẳm kinh
 Chả looc hệt mặt thỉnh phiến nà
 Cạ đuồi cẳn nhẳng chữ hồ ngi
 Đạ lia piác hăng pi đoạn dá
 Síp cẳn cụng tồg nà tồg danh
 Văng nằng dụ Nam kinh bản xứ
 Mĩ púra cạ pên chữ tương thân
 Nậy chái cách tây đông táng nước
 Hệt rử chữ lục ngược Dương Nga !
 Kim Nự dụ tềnh tòa lặc cạ:
 "Bấu chữ cẳn khô ngà cách quây
 Ké nậy pồ mễ hây đoạn dá
 Ngòi hẳn tồg tha na song sẳn"
 Nằng chiềng cẳm lang quan chỉ cạ
 "Mĩ soong cẳn dụ nà rườn kìn
 Ngòi hệt như thân sinh đẳng khời
 Chiềng quan pi hẳt tời khừn mà"
 Phuoít đoạn nằng nặm tha lẳm sủ:
 "Pồ mễ lục cẳn xư cẳn phương
 Táng cẳn dụ táng muồng táng nước
 Thại nhẳng bấu rử chẳc rại đảy
 Rầu ngòi sông thân hây vẳn ké"

"Chúa bà như Kim Nữ con ta!
Cớ sao lại hiện vào cung thất?"
Thấy con càng ruột đứt mũi cay
Không thể nói nên lời to nhỏ
Vợ chồng nước mắt rỏ ướt thân
Bèn quay mặt làm thinh không nói
Nói với nhau: "Không nhớ rõ ràng
Xa nhau đã nhiều năm nhiều tháng
Mười người cung giống dạng giống tên
Nghe nàng khắp Nam kinh bản xứ
Có phải chăng là kẻ tương thân
Lại còn cách tây đông khác nước
Sao dám nhận con ngọc Dương Nga..."
Kim Nữ ngự trên tòa thẩm nghị:
"Không phải đâu xa lạ cách quê
Ấy chính phải mẹ cha đạo cá
Xem thực ra diện mạo song thân"
Nàng thưa với người thân thỏ thẻ:
"Có hai người ngồi cửa nhà ăn
Giống y hệt hai thân của thiếp
Chàng rộng lòng gọi xét xem sao?"
Nàng nói xong lệ trào ướt áo
"Cha, mẹ, con, người xứ người phương
Mỗi người ở mỗi mường mỗi nước
Chết sống còn không biết không hay
Ai chăm sóc những ngày già yếu?"

有娘莫每意别依
 希許使唏唏望難
 踪使赤唏地望弄
 各官了堰莫呂掩
 祥似力畝恩唵舢
 希隊似望嗽凌係
 御床恨聖上庄咁
 空難出抱南埕地
 塚听免失色時望
 致指肩教奏蓄望
 空似連畝方縣本
 埕貫出地漢女峴
 外生肩狄肩足用
 弟廊膝狄坪杈訂
 押像开狄云罪禍
 狄保首外惹挹保
 寸象財惹挹伶有
 夫媚信望嗽伶望
 環岫環滋雀嗽望
 散敗行點索苗免
 被袴渴嫌岫躬身
 日乃欣聖君舜賬
 如是形望暗暖舢
 遇般戲定方準翼
 有段玉金女信麻
 敬父妹滄他記宅

Tình nàng than mọi ý piết sương
 Vua hầu sử rộng thăng soong ké
 Rèo sử mà thăng trãi nã vua
 Các quan lều ngắn ngợ lạ lũng
 Táng cần lặc ngậy toọng nãm có
 "Vua tôi cần kìn xo lẳng đường?"
 Ngự chương ngắn thánh thượng chẳng xam:
 "-Soong ké dù bắc nam quê tí
 Ruyền lẳng mền thất tí kìn xo
 Lục lan mĩ sắc tua rự bầu?"
 Soong cần liên khai tẩu nã chiềng
 "Quê quán dù tí phương huyện bán...
 Khoi sinh mĩ lục hãn nự nhì
 Rườn lang của khoong mĩ tục dụng
 Ép duyên khai lục búng quyền mền
 Lục bầu tỉnh khoi pên tội vạ
 Thuôn gia tài pây pyá bầu đo
 Phua mĩa tũn kìn xo liềng pác
 Luầy đĩn Nồng nước Hạc xo kìn⁽¹⁹⁴⁾
 Vãn bán háng dăm nòn rườn thỏ⁽¹⁹⁵⁾
 Sũn khóa khạt da rô đàng thân⁽¹⁹⁶⁾
 Pứa nầy hãn thánh quân phạt chân
 Nhớ ơn bản kìn im đau đàng
 Thói đoạn pây du phương chồn mẩu
 Tỉnh đoạn ngược Kìm Nự tũn mà
 Ưm pỏ me nặm tha rảy rảy

Nghe nàng than không thiếu lời thương
Vua sai gọi hai người hành khát
Theo sứ vào trước mặt nhà vua
Các quan đều ngẩn ngơ không hiểu
Mọi người mọi ý nghĩ khác thường
Theo sứ người khác phương tìm đến
Vua ngự trên thánh điện phán lời:
"Hai người ở khác nơi năm bắc?
Cớ sao đi hành khát xin ăn?
Còn có cháu có con chăng tá?"
Hai người quì tâu ở trước sân:
"Quê quán chốn địa phương huyện bản...
Cũng có sinh một phận nữ nhi
Có nhà cửa trâu bò đất ruộng
Ép duyên con vào chốn quyền môn⁽³²²⁾
Con không thuận gây nên tội vạ
Bán hết của đem trả nhà trai
Vợ chồng phải khắp nơi hành khát
Sang nước Nồng nước Hác xin ăn
Ngày lễ phố đêm nằm xó chợ
Quần áo rách không đủ che thân
Ngày nay thấy thánh quân phát chẩn⁽³²³⁾
Nhờ ơn trên được bữa no lòng
Rồi mai lại đi sang nơi khác"
Nghe xong Kim Nữ ngọc đứng lên
Ôm cha mẹ lệ tuôn lai láng

分恒齊分海更停
 吟乃正秋安第昧
 效生新瀕世幼官
 父妹發羅祖反審
 庄內禿羅禍以籍
 杉吹許物南床素
 父妹秋帝廷冠杉
 管許幼難巾襪袴
 許老親禿楚宮凌
 立上皇添曾太治
 席造桃祝壽双親
 出宮竜九敢通止
 圓正民天天下歐
 万方享太和哭盛
 希仁分生奎生賢
 各落強流連赤貢
 族大平保勤平文
 民詢戰耿蓄耿地
 縣敬寸耿每地貼孔
 音平獸流通漢諸

α

α 人

敗珠娘了諸家山
 庄翼吼对官每段
 赤舐几唯万家財
 齧地添獲恨但但

Phán khua tè phán hây linh đình
 Cạ: "Nầy chính lục nhìn pô mê
 Sô sinh lòng tu thê au quan
 Pô mê tham châu sang phán nà
 Cháng nội thúc tội vạ khâu đang
 Bân xui hấu bắc nam mà tó
 Pô mê lục dây ngộ ơn bân"
 Quán hấu au hái khân sửa khóa
 Hấu lạo thân thooc quá cung lằng
 Rôp thượng hoàng them tăng thái hậu
 Tiệc bản đảo chuc thâu song thân⁽¹⁹⁷⁾
 Dú cung long cùm vắn thông thả
 Quốc chính dân thiên hạ âu ca
 Vạn phương hưởng thái hòa hưng thịnh
 Vua nhân đức sinh thánh sinh hiền
 Các nước mền lưu liên mà cồng
 Tội thái bình bầu động can qua
 Dân gian chắc hết nà hết rầy
 Puôn pán thuôn mọi tí của khoang
 Tăng tâu phạ lưu thông chan chờ,

*

* *

Vắn quặng năng lều chữ gia san
 Cháng than thờ đuôi quan mọi đoạn:
 "-Rưon noọng kỷ pác vạn gia tài
 Nà rầy them khôi vãi tàn tàn

Phần cười thêm phần khóc thảm thương
Rằng: "đây chính là con cha mẹ
Sổ sinh về hạ thế lấy quan
Cha mẹ hám giàu sang bội ước
Vạ gây nên tự chuốc vào thân
Trời xui khiến khác ruộng nam bắc
Cha, mẹ, con được gặp, ghi ơn"
Vua sai khắp giầy khăn quần áo
Cho hai thân thay bộ tả tơi
Phong thượng hoàng cùng ngôi thái hậu⁽³²⁴⁾
Bày cỗ bàn mừng họ hai thân
Ngày đêm tại cung loan thông thả
Quốc chính dân thiên hạ ầu ca⁽³²⁵⁾
Vạn phương hưởng thái hòa hưng thịnh⁽³²⁶⁾
Vua có nhân sinh thánh sinh hiền
Các nước nhỏ lưu liên triều cống
Đời thái bình không động can qua⁽³²⁷⁾
Dân hoan hỉ làm ruộng cấy ruộng
Buôn bán ra khắp chốn thị thành
Nghề nghề được lưu thông tứ xứ

*

* *

Ngày nhàn nàng tính nhớ ơn riêng
Bèn than thở với chồng mọi nhẽ:
"Nhà thiếp xưa trăm vạn gia tài
Ruộng ao thêm trâu bò khôn đếm

姊效音孃枯地欽達巾母身夜佈地啗唉宗貽寨所王賈秦姆錡納
 幼眉雷錡尋每乃迫淋殊射暮凜淋庄者唐相麻庙唐首滄殊小交
 狍臂厨恨係欽欽侵落惹苦甥穎潔池邦地公姆陵茅王使刃以京
 户恨眉相殘欽乃取他功飢起劫他殿竊過相方立呈秦大欽幼秦
 前賊如父弟甥如姑僅淪諸殊罕免淪御麻使他幼添欽意希官骨涓
 愚醺究扒留信敢犯淚悞悞条殊醺希寬羞产改魁看計邦羞肢使
 押礼燂免深庄聃户殊登或庄雞魁旁策竟扒許讓使挪唐連掘許

Ép duyên rườn họ Phạm au lủ
 Lẻ lủ của gủn hủ mủ sủ
 Đủ pủ nủn mủ chủ Lủ Ấm
 Mủ pủ pủ tủn gủn của nủ
 Thủ nủ mủn tủn tủn tủn củ
 Chủ tủn kủ pủ sủ mủ tủ
 Củ vủ nủn nủ nủ nủ kủn
 Họ Phạm mủn hủ xủ bủ đủ
 Chủ lủ nủn thủ lủ rủn kủn
 Sủn rủ chủ củn ỏn mủ mủ
 Nủn rủ mủ củ kủ đủn thủ
 Chủ tủn tủn tủn củn mủ đủ
 Đủn mủ mủn củp hủ pủn hủ"
 Vủ pủủn nủn thủ lủủ lủn tủ
 Đủn vủ nủ đủn chủ chủn kủn:
 "Rủ kủn mủ ! kủn bủn đủ hủ
 Pủ sủ sủ qủ tủ Đủn tủn
 Pủn họ Phạm tủn củn tủn của
 Hủn củn ỏn đủn mủ mủ Tủn
 Nủn pủ thủn lủp lủn mủủ sủ"
 Sủ gủ pủ chủn sủ Đủn vủn
 Bủ kủ ý Tủn vủn củn mủ
 Đủn bủn vủ đủ sủ nủn Tủn
 Lủn sủ qủn pủ thủn mủ mủ
 Củ hủ củ củ kủn tủn mủn
 Hủ sủ mủ Tủn kủn chủ nủ

Thiếp bị nhà họ Phạm ép duyên
Nó đem lợn rượu tiền làm lễ
Thiếp yêu chàng trốn cửa Lôi Âm
Nó bắt mẹ đèn vàng rất nặng
Ruộng ao cha đem bán tận bờ⁽³²⁸⁾
Mới đến nỗi đó đây hành khát
Ngày đêm lòng dạ thiếp càng cay
Họ Phạm đã khéo gây vạ cá⁽³²⁹⁾”
Nàng nói xong lệ rõ ướt khăn:
"Thứ hai nhớ công ơn nhũ mẫu
Mẫu vì ta bị khổ vào thân
Vượt sương gió đêm hôm khuya khoắt
Mẫu thân yêu bị cướp giết oan
Thiếp thương tiếc sớm hôm trong dạ"
Đức vua trên điện bệ than rằng:
"Hú hồn vía! Hỡi nàng chớ khóc
Tôi cho người sang đất Đường Tông
Bắt họ Phạm tướng công đèn của
Đem cốt người nhũ mẫu về Trần
Làm ma tế lập lể thờ cúng...."
Sứ đi ngay sang chốn Đường kinh
Vào quí lạy tâu trình lệnh chủ
Vua Đường vương tiếp sứ nước Trần
Sai người dẫn quan nhân ra mộ
Đào hài cốt đem bỏ tiền sành
Sai sứ chuyển Trần kinh giao nộp

希 曾 后 没 拉 新 增
 迹 架 道 庶 穰 帝 喊
 官 娘 了 起 喫 娶 止
 械 样 柄 模 桐 扶 体
 各 朝 且 吹 榮 娶 込
 每 狄 淹 他 新 慘 込
 味 根 以 安 啞 弄 台
 施 他 速 咯 喪 吧 娘 吧

×

× ×

希 唐 宋 下 旨 羞 官
 扒 户 狄 狄 幼 辰 把 系
 内 梁 狄 把 辰 辰 户 買
 彭 墓 馬 晚 漆 户 火
 狄 户 牠 踪 使 香 秦
 把 狄 牠 金 恨 哈 躑
 狄 户 牠 僊 雀 金 肥
 粒 滄 保 職 聖 吧 哂
 自 然 祥 失 魄 欣 增
 使 許 狄 入 棺 安 壘
 槽 馬 坪 萬 降 增 歎
 損 信 許 唐 王 戢 役
 金 恨 使 事 接 每 訂
 渭 康 狄 希 展 數 治
 娘 至 許 双 親 職 啞

Vua tăng hậu ooc rắp noọc tăng
 Riệc sảy tào mà nhang trai giới
 Quan năng lều lẩn hảy nã vong
 Sửa phán tậu mạy tông phù thể
 Cac triều thần khấu tề nã vong
 Mọi cần nặm tha lỏng thâm tháy
 Chứa ăn khấu an ủi vua - nàng
 Nặm tha tồ thay tang rầy rầy

*

* *

Vua Đường tông hạ chỉ sai quan:
 Pát họ Phạm au ngàn pyá tèo
 Nội thôn nã pyá tèo họ Viên
 Chương mở má ngòi them hương hóa
 Lục họ Phạm rêu sử pây Tần
 Pyá nộ của Kim ngân còi ngoạc"
 Lục họ Phạm mềm hạc puồn sim
 Khẩu nặm bầu chắc kìn bựa tòn
 Tự nhiên hạc thất hồn hơn tăng⁽¹⁹⁸⁾
 Sử hầu cần nhập quan yên táng
 Tào mã phăng dú xàng tăng lương
 Páo tin hầu Đường vương chắc việc
 Kim ngân sử su xếp mọi mồn
 Mừa tầu nộ vua Tần điện tráy
 Vua liên trao nguộc nhi mọi ăn
 Nàng chiềng hầu soong thân chắc khảo

Hậu cùng vua đón gặp giữa đường
Đón thầy cúng phát tang trai giới
Vua, hậu đều lăn khóc trước vong⁽³³⁰⁾
Áo xo gập tằm vông phù thể⁽³³¹⁾
Các quan đều vào tế vong linh
Mọi người cũng thương tâm rơi lệ
Mọi người đều buồn bã thay nàng
Nước mắt chảy hai hàng lai láng

*

* *

Vua Đường còn truyền phán sai quan:
"Bắt họ Phạm đem vàng của cải
Cùng ruộng ai đưa trả họ nàng
Không cho thiếu khoản nào to nhỏ
Cọn họ Phạm theo sứ sang Trần
Trả xong của bạc vàng sẽ lại"
Còn họ Phạm tự thấy buồn thân
Hai bữa chẳng biết ăn cơm nước
Tự nhiên sinh hoảng hốt chết lần
Sứ liền gọi nhập quan yên táng
Đào huyệt chôn bên cạnh đường quan
Báo tin đến vua Đường được biết
Còn bạc vàng thu xếp đem theo
Trình trước điện trao tay Trần đế
Vua liền trao ngọc nữ hoàn toàn
Nàng trình đệ song thân mọi thứ

第 妹 萬 室 後 赤 赤
諸 臻 侍 敗 聖 龜 甦

Pò mè dú cung hậu chương nư

Chú tèo tuyền vắn xưa dạ quá

α

*

α

α

*

*

計 侍 尸 天 下 垠 偶
吁 疎 陰 吟 戰 解 把
侍 昭 方 金 女 送 虞
每 殷 每 迦 親 瀕 世

Kẻ tuyền se thiên hạ tân rả

Cơn quặng côi ngâm nga chải búa

Tuyền Chiêu Đức - Kim Nự nước Đường

Mọi đoạn mọi pên cương tu thế.

Cha mẹ nơi cung các giường trên
Nhớ truyện trên cùng ôm than thở

*

* *

Chiêu Đức cùng Kim Nữ kết duyên
Đời người như bóng tiên cảnh lạ
Chép truyện lưu thiên hạ gần xa
Ngày vắng đêm ngâm nga giải muộn.

Chú thích phần phiên âm:

- (1) *Viễn việc*: biện việc, hết việc.
- (2) *Lôi Âm*: tên ăn chùa sớ pụt mi tiếng thiêng ở mừng trời.
- (3) *Giới trai*: giới lễ cấm bầu het bại việc xấu xa bằng lấu lảo, sao bảo, lặc miốc...
- (4) *Thiên xá thiên khai*: vắn phạ khay vãng, vạ xá lẹo mọi tội tẩu phạ - Tức lễ vắn dây.
- (5) *Tương ngộ*: hoàn cảnh tổng căn chập căn.
- (6) *Tăng ni*: ten roọng chung cần dụ nửa chúa; tăng lễ pỏ chài; Ni lễ mẻ nhinh.
- (7) *Mường nửa*: cần thá kẻ cạ dụ nửa phạ cúng mi bán mi mừng bằng dụ tu thể.
- (8) *Thánh mậu*: rêu truyền thuyết dụ nửa pham mi mẻ giả thành; Va Vương thánh mậu.
- (8) *Tu tẩu thể đông*: ten roọng chung tỉ trần gian.
- (9) *Thiên nhan*: nả phạ, ỷ phuối nả vua.
- (10) *Song sa*: mản tu táng, ỷ phuối ăn suồm của sao, bảo.
- (11) *Phep mầu*: phep mầu nhiệm.
- (12) *Rêu bat quái*: cần lễ pỏ; ly lệ quả pỏ thuộc mùa hương cung vua. Khôn lễ mẻ.
- (13) *Nan minh*: khổ chắc rọ.
- (14) *Nghiêu cú*: bởi chữ cú. Điển tích: tới vua Nghiêu thịnh thể, mọi cần dân do im vui xử. Mi vắn nâng vua ooc hin dậm tăng cái (khang cù) hăn mọi cần dân hát vui về.
- (15) *Tứ bích*: pha trình sí cooc rườn.
- (16) *Tranh chua giao hội*: song pạng luồng chao căn cheng muối ngọc châu.
- (17) *Qui bối*: doong nửa tua tẩu. Kiểu rườn mĩ hin sáng chạm đoong tẩu.
- (18) *Đạo lả*: tổng đạo lảng, chỉ thể gian.

- (19) *Đông thiên thập ngoại*: mùa đông bươn sip.
- (20) *Chua tai*: cầm cấu, phuối cần mé nhinh đáy sao.
- (21) *Tông thân*: ỏi noọng hạ háng xầu.
- (22) *Lục minh*: lộc mệnh. pi bươn, vắn giờ cần sinh. *Trạch duyên*: Đứng lục minh se ngòi cap cần hợp pên phua mia hủ soong cần sao báo.
- (23) *Pi pây bươn tây vắn tây cải mã*, đáy sao.
- (24) *Thê hiến*: cần mia điệp, đáy hiến.
- (25) *Huấn hóa son kinh*: son tạy kin dú.
- (26) *Phong thanh*: heng lỏm, ý phuối tiếng tồn pây mọi tỉ.
- (27) *Thi lệ*: *Kinh Thi* vạ kinh kê. Soong pho sec se tạy son sư của Trung Quốc tời cón.
- (28) *Môi*: pỏ dờng, pỏ mòi.
- (29) *Giao môn*: cầm phuối hện căn.
- (30) *Thông nghị*: thông việc đòng đảng.
- (31) *Phoc*: tấn, bầu xằng chắc lằng.
- (32) *Phục hồi*: mừa pyá cầm.
- (33) *Cần tôi ké cạ*: ăn thia sống, sinh ooc dú chang tời thê gian lẻ do pỏ phạ, mề biooc định đoạt.
- (34) *Sở y*: tỉ nương tựa.
- (35) *Thiếu thốn khai nà thôm tạng mậu*: cần thá ké khai đàng cấu, khai thom nà se hệt phi hầu pỏ mề.
- (36) *Hành khắt*: pây kin xo.
- (37) *Tích cấu*: mừa dú bường Trung Quốc mì Chu Mậu Thần, rườn khô, lục pyá, pây kin xo, mề trí, chịu khô son sư sec, lằng mà dầy hệt quan.
- (38) *Thi thư*: *Kinh Thi* vạ *Kinh Thư*, sec Khổng Tử soạn ooc.
- (39) *Sư nho*: ý phuối vắn cón khô khát tọ vắn lằng châu.
- (40) *Đặng khoa*: thi độ.

- (41) *Vu môn*: tuyên cầu lẫn cạ mi tu đản sung roong hêt Vu môn (tu lỏm). Pya nuầy ái piễn luồng lẻ mền si căn đoat tèo khảm dầy tu nấy chẳng đảy.
- (42) *Tịch thượng*: nằng tềnh chường.
- (43) *Ý câu nấy cạ*: son chữ nằng chắc xiên chữ.
- (44) Tầm pây bại sảy sư nam hên đũng bựt mặc đeng khuyên ăn vòng mồn khẩu bài của học tó hêt giỏi.
- (45) *Tị vị*: khữn ngôi hêt vua tị thiên hạ.
- (46) *Nhân luân*: việc phua mĩa (Phua mĩa lẻ đạo cóc chang hả đạo của tời cần).
- (47) *Nhân tái vô song*: (Cần mi tái bầu cần rầu tắng).
- (48) *Thân xi*: xác thai (Phuồi cần đạ mắt).
- (49) *Cựu giao*: cam kết vạ căn hâng đá.
- (51) *Thượng cac*: triều đình nửa phạ.
- (52) Cầm phuồi ooc pac đá lẻ si tua mạ tó nần tẹp au hời tèo dấy.
- (53) *Tó cooc*: sống kẹ.
- (54) *Khổng môn*: tu đạo Khổng. Rườn tướng.
- (55) *Trục ly*: pha suôn, (pha rị) mạy khoang lợm xung quanh.
- (56) *Hàn Nho*: cần học tó khổ khát.
- (58) *Sự tây*: việc của đang hây.
- (59) *Bại sa*: đon rài noọc sân trường.
- (60) *Từ*: từ, ngày, hiển.
- (61) *Kệ*: cầm kệ, kinh kệ. Cầm sấm nhự của kinh phật.
- (62) *Cầm y*: sửa cầm, sửa biooc.
- (63) *Kim ngư*: pĩa kim.
- (64) *Hư kinh*: cầm phuồi mi tảo lý tời mửa hên dũng.
- (65) *Ngô Bươn*: Ngô Ban. Phuồi cần lục sao đảy sao.
- (66) *Va khô*: (Va: biooc; khô: đảy sướt). Phuồi cần mẻ nhình đảy sao. Chang bại tuyên cầu hên dũng cầm nấy.

- (67) *Xích thẳng*: xích thẳng. Mây si deng. Tuyền tôi ké lẩn: Nguyệt lao au mây si deng lẩn kha soong cần nhinh chài lục ngám sinh le định phua mia vắn lẩn cái mả.
- (68) *Thái bạch*: ten ăn dao đi bưởng tây. Bắc đầu: Ten ăn dao bưởng bắc. ý phuối tinh ruyền của soong cần nhằng cách quân cần lai.
- (69) *Nguyệt quế*: ngàu hai; Bích thiên: Phá phạ kheo.
- (70) *Yếu điệu thực nữ*: cầm thơ dú chang se kinh thi (yếu điệu thực nữ, quân tử *hảo cầu*: lục sao dây hiền. Pìoi kết duyên đuối cần quân tử).
- (71) *Tao khang*: hua khẩu piên, ý phuối phua mia sương điép cần dù mền khôn đac kìn hua piên khẩu lộn lẩn cụng bầu tá cần.
- (72) *Giáng phúc*: pioóng au phúc lỏng mà hầu.
- (73) *Cung quang*: cần tôi ké cạ nửa phạ mì cung quảng hàn, búng phạt, tiên dù.
- (74) *Thích Ca*: ten đức Phật (Thích Ca mâu ni).
- (75) *Hạ giới*: tu tấu, tu thể.
- (76) *Tân hóa*: piên hóa khỏi trần gian (thai tả mình).
- (77) *Khoắc bản*: khoắc phạ. Cần thá ké cạ nửa phạ mì lai khoắc lai thần (12 thần).
- (78) *Bách trùng*: poong mềng nhôi chang đông.
- (79) *Giải huân*: giải uần. Chài puồn.
- (80) *Ttu tấu*: ten roọng trần gian.
- (81) *Bán dạ*: chang cừn.
- (82) *Tuyền ngôn*: truyền ngôn, truyền cầm phuối.
- (83) Tích Tô Vũ pây sứ nước Hung Nô, vua nước nầy chẳng le, sai pây liệng bề. Hạng pi. Tô Vũ păt đáy tua nôộc nhận. Viết lư lẩn kha tua nhận. Nhận rêu thời tiết bên mà phương nam (rườn Hán). mì cần bấn đáy nôộc nhận, hần sư phac, vua nước Hán rập đáy Tô Vũ mà tò tèo.
- (84) *Thảo xá*: rườn tổ cửa bại học tổ son sư.
- (85) *Khao bang*: phuối cần lục sao (nả bang càng suối).
- (86) *Kiệt can*: ngần thua.

- (87) *Hồng nhan*: nà đeng đáo. phuối mùa cần dây lao.
- (88) *Thú ngi*: ngi thec dú đám lầu.
- (89) *Tràng phi*: bên pây quây.
- (90) *Thảo lư*: rườn cà.
- (91) *Thiên kim mại nhất tiếu*: slư nhor: Xiên kim dụ: cẳm khua tooc.
- (92) *Thỉnh nghiệm*: roọng khẳm nghiệm xac cần thai.
- (93) *Hóa tấc*: khoai pặng phầy. Cẩn điếu bẳng phầy mẩy lẳng kha.
- (94) *Li khuc*: li lệ khuât khuc bầu đầu.
- (95) *Ngượng ngọa*: nòn ngai.
- (96) *Quan*: tuc Chiêu Đức; Piet; Lẹo mọi cần.
- (97) Ý phuối đệ mùa thẳng tỷ mị nhiệm vụ ta xet.
- (98) *Phản tọa*: tẻo mền tội.
- (99) *Cáo trạng*: phúc tội.
- (100) *Đại ty*: cẳm tài hang boong quan chực tời cón.
- (101) *Chực câu kê*: phiềng chực chánh văn phòng (triều Lê).
- (102) *Tặng tờ*: bầu đơn.
- (103) *Sao khẩu*: bầu cam đoan, đương sự viết.
- (104) *Thậm*: lai lẳm, khê lẳm.
- (105) *phụng chỉ*: chiếu chỉ của rườn vua.
- (106) *Bồn*: bầu sư tình mùa nư.
- (107) *Ngự khẩu*: cẳm phuối của vua.
- (108) *Khâm phụng*: rẳm rẳp hêt rẻo ý kiển vua.
- (109) *Bầu thụ*: bầu chịu (bất thụ lý).
- (110) *Diêm vương*: lê điện tải hả, công minh nhất.
- (111) *Vô cô*: cần bầu mị tội.
- (112) *Lâu môn*: tu lầu, ý dụ câu nầy: rườn vua.
- (113) *Hành quyết*: thi hàng việc khả cần dù pháp trường.
- (114) *Nguộc dong nhan*: tha nả ngọc. (Chang bại tuyền thơ câu hèn đẳng cẳm nầy se phuối mùa bại cần lục sao đây sao).

- (115) *Văn Đãm*: ten cần lục sao nâng dú tới mửa đây sao mi tiền.
- (116) *Từu bôi*: chẻ lấu.
- (117) *phụng tổng*: vâng lệnh vua sống mửa.
- (118) *Lâm thân*: khẩu dang cẩu, thân dang cẩu.
- (119) *Thỉnh tụng*: xử kiện.
- (120) *Tri tuần bộ*: chức phụ rạch tuần phòng, pắt boong chan.
- (121) *Cách bích*: lăm pha.
- (122) *Chúc nhân*: cần hết mo then phười chung.
- (123) *Cũng linh*: hết bôm bàn nải khoản cần thai.
- (124) *Hiển linh*: khoản khẩu cần thai đá hiện mà. (Rèo quan niệm mê tin cần thả kẻ).
- (125) *Sai viên*: cần chậu chợ, sai khiển của quan.
- (126) *Sử bộ*: cần hết khỏi téng lên khẩu ooc hết bại việc chang rườn quan.
- (127) *Mê viên*: mé của rườn Viên ngoại.
- (128) *Phục vọng*: khẩu cần, kính mong, mong ơn.
- (129) *Trảng sinh*: sống ké, sống hâng.
- (130) Lưu Hàu Chức tước của trương Lương tới rườn Hán, Trung Quốc vẫn còn.
- (131) *Xích Tông*: xich Tông Tử, Ten cần sảy giới dạ son tạy hẩu Lưu Hán do tái tam lược phò vua Hán Cao tổ pền để nghiệp.
- (132) *Đồng môn*: pằng dạy son sư dú tướng đuổi cần.
- (134) *Soc vọng*: soc Văn xo ét; vọng văn sip hã.
- (135) *Không*: cung tàng pây.
- (136) *Bích ba*: phòng nặm kheo.
- (137) *Suông bản*: ten roong chung cần hết khỏi dú mường bản.
- (138) *Lý ngư vọng đao*: như dây piòi dú cung tàng tá, mi pya nuầy nững đao, mững hai.
- (139) *Vân la vụ vọng*: xái phả, khe phân, lỏm nooc.
- (140) *Hải biên*: lập pé.
- (141) *Liên bích*: piếng pha liễn cần, nem cần.

- (142) *Lục thao*: hóc phép thao: Văn thao, võ thao, long thao, hổ thao, báo thao, khuyến thao. Ghi chép bại sách lược an bang trị quốc của Khương Thái Công (Lã Vọng rườn Chu, Trung Quốc tới còn).
- (143) *Phù chú*: phù: Bùa phép; Chú: Cầm phù. *Phuối*.
- (144) *Kỳ binh*: binh pháp kỳ lạ, phép điều khiển quân binh.
- (145) *Nhâm độn*: cầm sư nam: Lục nhâm đại độn, kỳ môn độn giáp, tức lễ bại thần mi lai tài tám đùng binh pháp.
- (146) *Bat quái*: pet quẻ: cần, khảm, cấn, chấn, tốn, ly, khôn, đoài. Thiên tinh ứng đông phương, mộc tinh ứng quẻ chấn, Tây phương, kim tinh ứng quẻ đoài...
- (147) *Ten*: kha tả dù bường Trung Quốc.
- (148) *Dận lộ*: tải tàng.
- (149) *Dao tri*: tên cung tiên Vương mậu dù.
- (150) *Tam lược*: sách lược của Hoàng Thạch Công tới rườn Chu Trung Quốc vẫn còn.
- (151) *Ý câu phuối*: cửa cái pyá lệ ngĩa son tạy bầu mi lẳng lai.
- (152) *Hô vân hoán vụ*: roọng phả phả mà, roọng phân phân tọc.
- (153) *Suông Hán*: tên roọng cần chữa lừa nửa phạ, (rèo truyền thuyết).
- (154) *Phi đẳng*: bên pây.
- (155) *Tơ hồng nguyệt lạo*: sai sơ deng lăm nhân ruyền nhinh chái.
- (156) *Khí số*: thời vận.
- (157) *Thái tử*: lục chái tếng tap ngôi vua.
- (158) *Trí lự*: cần mi đực tài.
- (159) *Chảo thí*: tạo thời thể.
- (160) *Quốc tộ*: rèo *Khang Hy tự điển*, lễ phục lộc ngôi vua.
- (161) *Tư thiên*: ten roọng chung cần ngôi khao thiên văn, pòi đoán.
- (162) *Tức vị*: tại ngôi vua.
- (163) *Ổng đồng, lạo tằng*: ten roọng cần tu nửa chúa.
- (164) *Đào Đường*: vua Nghiêu dù Trung Quốc vẫn còn.
- (165) *Lọng quạt*: nghi thức pây tàng của boong vua quan.

- (166) *Diễn tích câu*: sam tiền tung hô vạn tuế: mì văn nạng vua Hán Vũ Đế (Trung Quốc) pây tuần thư, vua đang khừn phya, đảy ngàn nhân dân đủ tin phya hô sam cấm: "Vạn tuế" Đông nằm tin phya Tung sơ, từ từ pên lẹ, hăn nả vua lẹ càn dân hô vạn tuế.
- (167) *Chinh thảo*: dùng quân binh khi giới pây tức trận.
- (168) *Qui kế*: kí kiáo nham hiểm.
- (169) *Thiên vị*: vua tuyền ngôi hấu. Kế trị: tap việc cai trị nước.
- (170) *Ý câu nấy*: việc vua khiến khổ cặn tầu cung bầu chối,
- (171) *Hạng Vũ, Lưu Bang*: soong tướng tài giỏi ở Tam quốc.
- (172) *Hồng mao, yên vàng*: ma deng, yên kim.
- (173) *Kiểm nhật trình*: cầm bâu chia lệnh pây tàng.
- (174) *Lạc nghiệp*: vui về hê kin; *An cư*: yên ổn tí kin, tí dù.
- (175) *Ái khẩu*: tu ải đủ phiền chái.
- (176) *Khiên nua*: cung tổng mừng phạ, mừng nua, mừng bản.
- (177) *Phep thần âm*: phep thần mưa bướng âm (tẩu tôm).
- (178) *Dá vàng*: dá hoàng, đá hí, đá đau.
- (179) *Tục ngậy*: tắc ngi, lẹo kí kiáo.
- (180) *Ban sư*: quân pây tục trận hồi tèo mà.
- (181) *Phản bá*: (Phản: tèo ma; Bá: Bâu cớ). Khang cớ hồi tèo mà.
- (182) *Tôn Ngộ tể thiên*: tông Ngộ không (Chang tuyền Tây du ký).
- (183) *Ân ba*: (ân: ơn; ba: nằm soóng, phòng nằm) ơn vua cải lai.
- (184) *Nguyên thủ*: chúc vị sung nhất. Chang hàng quan của triều chính.
- (185) *Đảm kinh*: lằm sac cộn chuông.
- (186) *Pụt quan âm bỏ tát*.
- (187) *Tây đông chấn điện*: tức soong pho tượng tu rườn chúa Lôi âm.
- (188) *Đông quân*: rèo tuyền thuyết tới ké cạ Đông quân lẹ pỏ chùa ngòi việc phong biooc va mùa xuân đủ tu thế.
- (189) *Tràng phòng*: phep sư đin tỉ đủ quây mà xấu.
- (190) Đường lẹ nước của vua Nghiêu Ngu là nước vua Thuần (Đường, Nghiêu, Ngu, Thuần).

- (191) *Nhân khang*: cần mạnh rền; *Vật thụ*: của cái đầy mùa mầu.
 (192) *Phong niên*: của cái chay lồng tôm đầy mùa.
 (193) *Lang viên*: phuối chung rườn lảng
 (194) *Đin Nồng nước Hạc*: ý phuối đin nước dai, nước noóc.
 (195) *Rườn thỏ*: thiềng só thổ công.
 (196) *Dá rỏ*: tời ké mì cần rộng dả rỏ, khó khát kin xo, bầu mì sữa khóa nũng.
 (197) *Bàn đảo*: bàn kin yền tiệc mì lai mòn pủ. *Chúc thậu*: chúc thọ.
 (198) *Thất hồn*: thất hồn. Khoăn ni di phó thai.

Chú thích phần dịch nghĩa:

- (1) *Đồng châu sang trọng*: tiếng Việt dùng trong nguyên bản, đây nói hai người ở cùng một châu và đều sang trọng như nhau.
- (2) *Quyền môn cao quý*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản là người giàu sang phú quý, có quyền thế.
- (3) *Quyền vinh tài tử*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản, là người giàu sang, tài giỏi, có quyền hành.
- (4) *Ngày thiên xá thiên khai*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản nghĩa là trời mở cửa, trời xá tội, ý nói là ngày lành ngày tốt.
- (5) *Thiên đài phật ốc*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản nghĩa là nhà chùa, nhà Phật.
- (6) *Giới trai*: tiếng Việt dùng trong nguyên bản, chỉ các đồ lễ vật để cúng của, cúng phật, những thức ăn chay.
- (7) *Bạn vàng*: là bạn quý.
- (8) *Vong bái tụng kinh*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là quỳ lạy tụng kinh.
- (9) *Vô số phồ trương*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản.
- (10) *Bên bệ*: đây là bệ Phật ở trên chùa.

- (11) *Mường bản quốc mẫu*: Mường bản là tiếng Tây nghĩa là trên trời. Đây nói bà quốc mẫu ở trên thiên đình.
- (12) *Mẹ bụt quốc vương*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản chỉ bà bụt cả ở trên trời.
- (13) *Thế dương hạ giới*: đây là chỉ dưới trần gian.
- (14) *Tông đường kế tự*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản nghĩa là người nối dõi tông đường.
- (15) *Thượng phương*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là phương trên, ở đây chỉ trên trời. Theo quan niệm duy tâm thì ngày xưa vũ trụ chia làm ba cõi (tam giới). Thượng giới hay thượng phương là chỉ nhà trời, dương gian hay hạ giới là trên mặt đất, âm phủ hay long cung là ở dưới nước.
- (16) *Dương đông*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản chỉ nơi trần gian.
- (17) *Quan*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, chỉ các nhân vật nam giới trong truyện thơ Nôm Tây.
- (18) *Thiên nhan*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, chỉ nhà vua, chỉ vua nhà trời.
- (19) *Nam nữ song sa*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, song sa là cửa sổ có màn the che, là cửa sổ nhà giấy. Ở đây ý nói con nhà giàu.
- (20) *Phép hộ*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là phép hộ thân.
- (21) *Thái an*: yên ổn, thái bình.
- (22) *Nên đoạn*: nên việc có kết quả.
- (23) *Quẻ ly, quẻ càn*: Hai quẻ trong bát quái. Quẻ Ly chỉ phương nam, quẻ Càn chỉ quả đất, chỉ người phu nữ con gái.
- (24) *Quẻ Khôn*, một quẻ trong phép bát quái, chỉ trời chỉ người đàn ông, con trai.
- (25) *Trời vuông*: theo truyền thuyết người xưa cho rằng trời thì vuông.
- (26) *Kết tơ hồng*: kết nghĩa vợ chồng.
- (27) *Tiếng ngoảng*: ngoảng là loại ve rừng to gấp ba con ve sầu, kêu rất to và ngân rất dài, rất êm.

- (28) *Đời Thuần Nghiêu*: tiếng trong nguyên bản, là hai đời vua thịnh trị ở đời thượng cổ Trung Quốc.
- (29) *Giao hội*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản,
- (30) *Xuyên ngàn*: luồn rừng, tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản.
- (31) *Đôi thạch long lân*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là đôi sư tử và đôi rồng chạm bằng đá.
- (32) *Văm Đăm ngọc nữ*: tên người con gái đẹp, tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản.
- (33) *Đông thiên thập nguyệt*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là tháng mười ngày mùa đông.
- (34) *Xinh đẹp châu trai*: xinh đẹp tựa như ngọc châu, ý nói rất đẹp.
- (35) *Tông thân nội ngoại*: họ hàng thân thuộc hai bên nội ngoại, tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản.
- (36) *Ghi lục mệnh trạch duyên*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là ghi lục mệnh cho con, ngày xưa, khi con đẻ ra đầy tuổi thì cha mẹ làm lễ đầy tháng cho con và ghi lục mệnh (giờ, ngày, tháng, năm...) cho con vào một tờ giấy hoa.
- (37) *Cửa đảng*: tiếng Việt cổ, chỉ cửa sổ.
- (38) *Dưỡng dục*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là nuôi nấng dạy bảo.
- (39) *Ngã dân nằm dật*: dịch đúng nghĩa trong nguyên bản, ý nói luôn luôn nâng niu bế ẵm trên tay không bao giờ để con nằm giường, đi đứng trên sàn, nghĩa bóng là quý lắm.
- (40) *Khẩn nguyện*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là cầu xin.
- (41) *Thư trai*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản nghĩa là phòng đọc.
- (42) *Giao thụ*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là giao cho lấy về.
- (43) *Thanh nhĩ*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là xinh đẹp.
- (44) *Giáo hóa dạy kinh*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là cho học sách văn.

- (45) *Ngọc kim nữ*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, yêu quá ví như ngọc vậy.
- (46) *Nhân nghĩa*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, ở đây ý nói nàng có nhân có nghĩa.
- (47) *Kết thông gia như nhất*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là kết thân với nhau là nghĩa nặng.
- (48) *Băng nhân*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là người mối lái, người làm mối.
- (49) *Kết thân nghĩa trọng*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là lễ cưới.
- (50) *Hợp hôn gia thứ*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là lễ cưới.
- (51) *Thượng phương*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là phương trên ở đây chỉ nhà trời.
- (52) *Tư trang điền sản*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là của cải ruộng đất của riêng.
- (53) *Nhiều hạ*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là nhiều năm.
- (54) *Lệ mai thân*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là bán mình, ở đây ý nói bán để làm ma cho cha.
- (55) *Táng phụ*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là ma cho cha.
- (56) Chu Mãi Thần, con nhà nghèo, rất chăm học mãi tới năm bảy mươi tuổi mới được gọi ra làm quan (điển tích Trung Quốc).
- (57) *Đỗ Bảng nhãn*: ngôi thứ hai trong kỳ thi Hội sau Trạng nguyên.
- (58) *Khi nhân*: tiếng dùng trong nguyên bản, nghĩa là khinh người.
- (59) *Phật Hiếu Kinh*: tức là Phật Kinh Tâm. Tục truyền rằng Kinh Tâm bị nghi oan là giết chồng, kêu oan mà không giải được oan. Nàng giận thân giá trai bỏ nhà chồng đi tu. Sau lại bị Thị Mầu vu oan là có chửa với sư Kinh Tâm. Nhà sư bị đuổi ra khỏi tu, đi quỳên đạo đồ đây. Sau này vì lòng thức tâm theo đạo, nhà sư được hóa.

- (60) *Cô nhi*: là con mồ côi, tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, Khổng môn, tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là cửa khổng, chỉ trường học.
- (61) *Đăng khoa*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là thi đỗ.
- (62) *Lý ngư vượt vũ môn*: Cá chép vượt vũ môn. Tục truyền ngày xưa có con cá chép đi tu hàng ngàn năm mà không hóa rồng. "Cá chép nhảy mãi mà không vượt được nên thân chép vẫn hoàn chép. Ở đây, cá chép vượt vũ môn có bừa, ý nói chăm học Chiêu Đức sẽ có ngày thành tài.
- (63) *Thầy khóa*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, chỉ thầy đồ.
- (64) *Muôn hàng ức*: là đơn vị đếm thời cổ: chục, trăm, vạn, ức, triệu, muôn, tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản.
- (65) *Sư ông*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là thầy dạy.
- (66) *Quan quyền binh*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, quan lớn có nhiều quyền hành.
- (67) *Học một chữ hiểu trăm câu luận*: trong nguyên bản "học nhất tự tri thiên huân luận" nghĩa là học một chữ biết ngàn bài huấn bài luận.
- (68) *Phú kinh*, tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là bài phú bài văn.
- (69) *Khảo thí hành văn*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là thi làm bài văn.
- (70) *Ngự trị*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là làm vua cai trị nước.
- (71) *Ngô Bươn*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, tên người con gái xinh đẹp.
- (72) *Đạo nhân luân*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là đạo làm người.
- (73) *Bần hoạn*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là nghèo hèn vì gặp hoạn nạn.
- (74) *Ô thước*: ô thước là quạ đen.
- (75) *Thượng các*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là nhà lầu ở vùng trên, ở đây chỉ nhà của vua trời.

- (76) *Vãng lai giao kết*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là đi lại trao lời kết ước với nhau.
- (77) *Sứ đẹp vấn danh*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là có người (đi sứ) đến làm lễ ăn hỏi.
- (78) *Công khanh trường giả*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là các hàng quan, các hạng người giàu sang.
- (79) *Bao Tự*: là một cô gái đẹp ở thời Chiến Quốc (Trung Quốc) dùng sắc đẹp để làm mỗi kiếm lợi cho gia đình và làm mê hoặc Chu U Vương. Ở đây ý nói, không muốn làm con bài để nay hứa gả cho người này, mai hứa gả cho người kia để hòng kiếm lợi.
- (80) *Thạch Sùng*: là một nhà giàu thời xưa, thường khoe vàng bạc của cải với thiên hạ nhưng sau này thua cuộc anh chàng nhà nghèo tặng nô mà mất hết thiên gia tài.
- (81) *Tiền tài như phẩn thổ*: tiền tài coi như là đất vụn, không có nghĩa lý gì.
- (82) *Nhũ mẫu*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là mẹ nuôi, vú nuôi.
- (83) *Khổng môn*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là cửa Khổng, đây chỉ nhà trường học chữ nho.
- (84) *Hàn Nho*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là học trò nghèo.
- (85) *Gia san người ngọc*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, chỉ nhà ở của nàng Kim Nữ.
- (86) *Nàng kính trọng*: chỉ nàng Kim Nữ đáng kính đáng trọng.
- (87) *Quan cả*: chỉ Chiêu Đức.
- (88) *Kết trúc mai phu phụ*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là kết làm vợ chồng.
- (89) *Huyền huân*: chỉ một nàng tiên bạn của Kim Nữ.
- (90) *Hoa Khôi*: là một thứ hoa đẹp, thường người xưa dùng để chỉ một người con gái đẹp.
- (91) *Bần cô*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là nghèo và mồ côi cha mẹ.

- (92) *Đúng vũ môn hợp bạn kim ngư*: truyện Lý ngư (con cá chép) vượt cửa vũ môn. Xem chú thích 71.
- (93) *Nhất tâm minh thệ*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, rút ở câu "nhất tâm thệ hải minh sơn" nghĩa là một lòng thề non hẹn biển. Đôi trai gái yêu nhau thường chỉ non chỉ biển mà thề thốt với nhau: "Núi có thể mòn, biển có thể cạn, nhưng mối tình ta không hề phai..."
- (94) *Phong quang*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, ngày quang vinh.
- (95) *Thắc phiến*: tiếng Tày dùng trong nguyên bản, là một loài châu chấu nhỏ.
- (96) *Cẩn phong*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là gói kín cẩn thận.
- (97) *Nét bút tựa đang tuần hoa nở*: dịch đúng ý nghĩa trong nguyên bản, ý nói viết rất đẹp.
- (98) *Nghĩa tao khang phu phụ*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là vợ chồng.
- (99) *Giường hoa*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, chỉ giường của nhà giàu.
- (100) *Quan lang*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là người môi lái đàn ông.
- (101) *Ấn của*: dịch đúng ý trong nguyên bản, đây chỉ những đồ sinh lễ.
- (102) *Ngân thua*: tiếng Tày trong nguyên bản, nghĩa là bạc vàng treo cười.
- (103) *Không nhượng mười phân*: mười phân ở đây ý nói mười phần sinh lễ, không nhượng một phần nào.
- (104) *Thân sóc mong vào bản được nào*: sóc là một con vật ở rừng thuộc loài chuột, ở đây ý nói thân nhà nghèo mong vào nhà giàu thế nào được, ví như thân con sóc ở rừng mong gì vào được bản làng.
- (105) *Anh Vũ*: là cá Anh Vũ.
- (106) *Xích thẳng*: là dây đỏ, chỉ đỏ, chỉ hồng. Ý ở đây nói tới dây tơ duyên giữa Chiêu Đức và Kim Nữ.

- (107) *Thái Bạch*: là ngôi sao Thái Bạch đứng riêng một mình ở phương nam. Sao Bắc Đẩu, một chòm sao có 7 ngôi sao ở phương bắc.
- (108) Như Hồ quốc Chiêu Quân nhờ nước
- (109) *Khảm khắc*: là một loại chim rừng, giọng rất buồn thường kêu vào lúc đêm khuya.
- (110) *Các sự phòng vãn*: tiếng dùng trong nguyên bản, nghĩa là những việc học hành.
- (111) *Kinh trâm*: tiếng dùng trong nguyên bản, nghĩa đen là cái trâm cài tóc bằng gai, ở đây dùng để chỉ người con gái nhà nghèo dùng cài tóc bằng gai, ý chỉ nàng Kim Nữ.
- (112) *Thượng thiên*: tiếng dùng trong nguyên bản, nghĩa là trên trời.
- (113) *Bách hạc*: là một loài chim. Theo thuyết cổ, người tiên hay cưỡi loại chim này đi chơi.
- (114) *Hạ giới*: theo thuyết đạo Phật, ngày xưa có ba giới: thượng giới là trên trời, trung giới là mặt đất, hạ giới là dưới âm cung. Nhưng ở đây, trên trời gọi trên mặt đất là hạ giới.
- (115) *Thơ trường hận*: là một khúc dài ai oán và não nùng, tiếng dùng trong nguyên bản.
- (116) *Chốn đất thế đồng*: là chốn trần gian. Thế đồng, tiếng dùng trong nguyên bản.
- (117) *Hằng nga*: tiếng dùng trong nguyên bản, chỉ người đẹp.
- (118) *Độc kinh*: tiếng dùng trong nguyên bản, là độc sách.
- (119) *Tư lương*: tiếng dùng trong nguyên bản, nghĩa là suy nghĩ việc riêng tư thầm kín ở trong lòng.
- (120) *Truyền ngôn*: tiếng dùng trong nguyên bản, là lời truyền lại của bụt.
- (121) *Vũng dạ*: là lời khuyên của bụt trong mộng khi Chiêu Đức nằm mê.
- (122) *Tô Vũ hiền thê*: tiếng dùng trong nguyên bản, nghĩa là vợ của Tô Vũ.
- (123) *Viễn ngạn*: tiếng dùng trong nguyên bản, nghĩa là bờ xa.
- (124) *Khinh trọng*: tiếng dùng trong nguyên bản, nghĩa là nhẹ nặng.

- (125) *Bạn duyên hoa*: tiếng dùng trong nguyên bản, chỉ bạn tình, người yêu, đây chỉ nàng Kim Nữ.
- (126) *Kiếp can*: tiếng dùng trong nguyên bản, là sinh lễ bằng vàng bạc.
- (127) *Cửa gốc*: dịch đúng ý trong nguyên bản, là sinh lễ đầu tiên.
- (128) *Lão môi*: tiếng dùng trong nguyên bản, là bà mối có tuổi, ở đây chỉ bà nhũ mẫu.
- (129) *Thú nghi*: tiếng dùng trong nguyên bản, là nghi thức lễ cưới xin.
- (130) *Thảo lư*: tiếng dùng trong nguyên bản, là nhà cỏ nhà gianh.
- (131) *Không sao*: không có sao sáng.
- (132) *Poóng*: tiếng Táy, là cái bẫy vòng tết bằng lông đuôi ngựa để làm bẫy chim.
- (133) *Thi hài*: tiếng dùng trong nguyên bản, là thầy người chết.
- (134) *Họ tên nhân mạng*: tiếng dùng trong nguyên bản, là họ tên người chết.
- (135) *Lân gia trường ốc*: tiếng dùng trong nguyên bản, là hàng xóm láng giềng và trường học.
- (136) *Hội diện*: tiếng dùng trong nguyên bản, nghĩa là họp mặt.
- (137) *Không minh*: tiếng dùng trong nguyên bản, là không rõ ràng.
- (138) *Nghị vấn*: tiếng dùng trong nguyên bản, là hỏi han xem xét tra khảo.
- (139) *Nghị luận*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là bàn bạc.
- (140) *Gia nhân*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là người trong nhà.
- (141) *Cáo trạng*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản nghĩa là bản án.
- (142) *Sân bé*: là sân tòa sử kiện.
- (143) *Lời thưa lân như thể thuộc lòng*: lời rõ ràng, mạch lạc.
- (144) *Tư pháp quan*: tiếng dùng trong nguyên bản, là một chức quan chuyên xử kiện, quan tòa.
- (145) *Khúc oan gia*: tiếng dùng trong nguyên bản, gặp phải lúc hoạn nạn oan trái
- (146) *Hắc bạch*: tiếng dùng trong nguyên bản, là trắng đen.

- (147) *Cổ cùg*: dịch đúng tiếng Tây trong nguyên bản, ý nói là ngang ngạnh, khó bảo.
- (148) *Phụng chỉ*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là theo chiếu chỉ của nhà vua.
- (149) *Phụng tấu*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là tâu lên nhà vua.
- (150) *Nhà Viên*: đây chỉ nhà Viên Ngoại.
- (151) *Khảo sát thi hài*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là xem xét thân người chết.
- (152) *Sát nhân*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là kẻ giết người.
- (153) *Khâm phụng*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là làm theo lời vua.
- (154) *Đức thiên nhan*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, chỉ nhà vua.
- (155) *Mười phân*: xem chú thích 137. Mười phân không chịu, ý nói là mười phân đều không chịu một phần nào cả.
- (156) *Kẻ châu trai*: người quý như ngọc châu, ngọc trai, ở đây chỉ Kim Nữ, tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản.
- (157) *Xem cáo*: xem thông cáo, yết cáo của nhà vua.
- (158) *Từ*: đây là từ bỏ.
- (159) *Thị vệ Kim ngô*: tên một chức quan to coi kinh kỳ.
- (160) *Cơ hàn*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là đói rét.
- (161) *Vài lưng*: vài lưng bát, lưng đấu.
- (162) *Hàn đàn Nho sĩ*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là học trò nghèo.
- (163) *Chén cúc chén đào*: chén rượu ngon.
- (164) *Chén quỳnh*: Chén rượu ngon.
- (165) *Điện bệ sân hoa*: tiếng dùng trong nguyên bản, ở đây chỉ nhà vua.
- (166) *Hạ đao*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là chém đầu.
- (167) *Oan khúc*: tiếng dùng trong nguyên bản, nghĩa là đoạn oan, việc oan.

- (168) *Chế quan*: là quan Đãi chế, là một chức quan triều đình chuyên xử án, xử kiện.
- (169) *Phúc thăm*: xem xét lại, thăm tra lại.
- (170) *Quan nha thượng phẩm*: quan to trong triều.
- (171) *Thiên nhan*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, chỉ nhà vua, chỉ nhà trời, đây chỉ nhà trời.
- (172) *Phò tá*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là giúp đỡ nhà vua.
- (173) *Thiên mệnh*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là mệnh trời lòng trời.
- (174) *Bách tính muôn dân*: tiếng dùng trong nguyên bản, nghĩa là muôn dân trăm họ.
- (175) *Cung môn*: nghĩa là cửa cung vua.
- (176) *Tuần bộ*: tiếng dùng trong nguyên bản, là một hạng đi tuần tra ban đêm.
- (177) *Bãi soi*: là bãi cát.
- (178) *Nặn cốt hình nhân*: nặn một pho tượng người.
- (179) *Học văn cửa thánh*: học văn ở trường.
- (180) *Sai viên*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là người được phái được cử đi làm một việc gì.
- (181) *Trọng khinh gian chính*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là nặng nhẹ gian ngay.
- (182) *Ấn xá trường sinh*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là được xá tội sống lâu.
- (183) *Uyên ương thả cỏ*: uyên ương là một loại chim rừng. Con mái gọi là ương con trống gọi là uyên, đến tuổi đẻ trứng, hai con rủ nhau tha cỏ về làm tổ. Vì hai con trống mái này luôn luôn ở với nhau cho nên uyên ương còn được dùng tượng trưng cho đôi vợ chồng.
- (184) *Chiêu quan*: chỉ Chiêu Đức.

- (185) *Lược thao*: là các phép điều binh khiển tướng khi ra trận. Lược tao là 6 chức của Khương Thái công gồm long thao, hổ thao, văn thao, vũ thao, bảo thao, khuyến thao. Tam lược của Hoàng Thạch công đời nhà Hán gồm có Thượng lược, Trung lược, Hạ lược.
- (186) *Lưu Hẩu* chỉ Lưu Bị.
- (187) *Thiên Tử*: con nhà trời chỉ vua nhà Hán.
- (188) *Nghĩa cá*: là nghĩa lớn. Ngọc nữ chỉ nàng Kim Nữ.
- (189) *Cẩn phong*: Gói cẩn thận.
- (190) *Lời thề sơn hải*, xem thệ hải minh sơn, chú thích (123).
- (191) *Ngô Bươn*: hay *Ngô Ban* là tên một cô gái đẹp trong truyện dân gian Tày Nùng. Ngô Ban về sau này dùng để chỉ cô gái có nhan sắc.
- (192) *Phú thơ vạn đạo*: tiếng dùng trong nguyên bản, biết phú thơ vạn đường, ý nói biết thông thạo cách làm phú làm thơ.
- (193) *Nho sĩ đồng môn*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là các bạn học cùng trường.
- (194) *Hết bụng*: dịch đúng ý nguyên bản, là hết lòng hết dạ.
- (195) *Vong sự*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là quên thày.
- (196) *Cơm muối*: cơm và muối, ở miền núi, muối đất và hiếm nên rất quý. Cơm và muối ở đây ý nói là công nuôi nấng rất chu đáo, khác với ý cơm rau muối thường ngày nay.
- (197) *Bách điều*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là trăm loài chim.
- (198) *Bách trùng*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là trăm loài côn trùng.
- (199) *Bạch đàn*: mùi xạ, mùi lan là mùi hương bạch đàn, mùi xạ hương, mùi hoa lan.
- (200) *Mùng một*: rằm lên điện thắp hương, theo phật thì cứ ngày mùng một ngày rằm, tháng hai lần người ta lên chùa thắp hương cầu phật.
- (201) *Mường thiên*: tiếng dùng trong nguyên bản, chỉ nhà trời.

- (202) *Nam thanh nữ tú*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là trai gái xinh đẹp.
- (203) *Hải yên*: tiếng dùng trong nguyên bản, nghĩa là biển rộng.
- (204) *Suông bản*: tiếng Tày chỉ các nàng tiên nga trên trời.
- (205) *Suông nàng*: tiếng Tày trong nguyên bản, chỉ các nàng tiên nga trên trời.
- (206) *Thuyền hương*: tiếng dùng trong nguyên bản, chỉ thuyền của các nàng tiên, thuyền thơm.
- (207) *Suông hán*: tiếng Tày trong nguyên bản, chỉ các nàng tiên nga trên trời.
- (208) *Mường trên*: chỉ trên trời.
- (209) *Lý ngư*: cá chép. Truyện cá chép vượt vũ môn, xem chú thích 71.
- (210) *Bích ba*: tiếng dùng trong nguyên bản, là sóng biển.
- (211) *Vân la vũ võng*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản.
- (212) *Hải biên*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản.
- (213) *Bích thiên*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là trời xanh, trời thăm.
- (214) *Bích san*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là rừng xanh rừng thăm.
- (215) *Phổ Tam quang*: là một phố ở trên trời (theo đạo Phật).
- (216) *Tường liên bích*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là tường liền vách.
- (217) *Đồ bản*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là các bức tranh.
- (218) *Bách vật*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là trăm thứ đồ vật.
- (219) *Bách bộ*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là đi trăm bước chân, nghĩa rộng thông thường là đi bộ thông thả.
- (220) *Chấn chiên*: chấn lông cừu, tiếng dùng trong nguyên bản.
- (221) *Hát hội*: tiếng dùng trong nguyên bản, là phường hát.
- (222) *Ngáy về*: là ngáy chết, ngáy về trời.

- (223) *Thượng các*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản là nhà ở trên trời.
- (224) *Trăm phường*: là trăm phố phường.
- (225) *Thích Ca*: là phật Thích Ca.
- (227) *Bụt lương*: là bụi cỏ. Tiếng Tây dùng trong nguyên bản.
- (228) *Trời tỏ*: là trời sáng.
- (229) *Kiểm trận hãm quân*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là vây trận địa giữ quân binh.
- (230) *Đặng vân hoán vũ*: tiếng Hán Việt trong nguyên bản, nghĩa là cuổi mây gọi mưa.
- (231) *Hương viên*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là vượt hoa thơm.
- (232) *Giao ca*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là cùng hát.
- (233) *Thảo lăng*: các loài cỏ dại trong rừng.
- (234) *Nhâm độn*, tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là các phép bói toán.
- (235) *Thiên tinh*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là các vì sao trên trời.
- (236) *Trị bang tế thế*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là cai trị nước và chăm lo đời sống cho nhân dân.
- (237) *Dương Nga*: tiếng dùng trong nguyên bản, tên người con gái đẹp thời xưa. Truyện thơ Nôm Tây thường dùng Dương Nga để chỉ các cô con gái đẹp, ở đây chỉ nàng Kim Nữ.
- (238) *Anh tuấn sĩ lương*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là người học trò hiền hậu đẹp đẽ.
- (239) *Nhà sang*: là nhà giàu có.
- (240) *Chờ khách*: chỉ chờ Chiêu Đức, *Thân đàn* là một mình, tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản.
- (241) *Ba trăm*: là ba trăm lạng bạc vàng.
- (242) *Mai nhân*: là người làm mối.
- (243) *Trầu quả*: là trầu không và quả cau.

- (244) *Khôn thừa*: là khó thừa, khó nói.
- (245) *Sóng Tiêu Tương*: sóng sông Tiêu Tương (sông ở Trung Quốc).
- (246) *Bái chúc*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là lạy cầu, lạy chủ.
- (247) *Dao tri*: tiếng Hán trong nguyên bản, là động tiên.
- (248) *Thiên mẫu*: tiếng dùng trong nguyên bản, là bà mẹ trời, là bụt cả.
- (249) *Sơn dã*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là nơi thôn ở, nơi núi rừng.
- (250) *Thiên môn*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là cửa trời.
- (251) *Tập huấn*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là học tập và huấn luyện.
- (252) *Đạo thầy*: thầy đạo sĩ, tiếng dùng trong nguyên bản.
- (253) *Hô vân hoán vũ*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là gọi mây gọi mưa.
- (254) *Thế dương*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là cõi trần gian, thế gian.
- (255) *Chữ vương*: là chữ vua.
- (256) *Khoắc phạ*: tiếng Tày, chỉ trên trời, nhà trời.
- (257) *Không suốt*: là không thông suốt, không lọt tời nhau, dịch đúng ý trong nguyên bản.
- (258) *Nguyệt lão mong được gặp tơ hồng*: duyên tơ hồng là nói về trai gái kết đôi vợ chồng đã định sẵn do vị tiên Nguyệt Lão lấy sợi chỉ hồng buộc hai duyên số với nhau. Truyện cũ kể rằng: Vi Cố, một tướng giặc đi trên đường gặp một thầy bói, bày trước mặt những sợi chỉ đỏ (xích thẳng hay tơ hồng). Vi Cố hỏi, thầy bói nói rằng đó là sợi chỉ đỏ buộc số phận trai gái lấy nhau. Vi Cố hỏi: thầy đoán sau này tôi sẽ lấy ai làm vợ? Nhân lúc ấy có một người đàn bà công đưa con gái nhỏ đi qua, thầy bói chỉ người đó nói: ông sẽ lấy người này làm vợ, Vi Cố nổi cơn giận rút gươm chém thiếu phụ và đâm cô gái nhỏ. Khi quay lại định giết thầy bói nói vậy thì thầy bói đã biến đi đâu mất. Đứa trẻ mồ côi nọ được một viên thổ quan đem về nuôi ngày càng khôn lớn.

Một thời gian sau Vi Cố trở về vùng quê đó hoành hành, cướp bóc. Viên thổ quan dùng kế mỹ nhân để mua chuộc. Viên quan bèn gả cô con gái nuôi cho Vi Cố. Nhân một ngày nhàn rỗi, Vi Cố có hỏi vợ tại sao trên mi mắt vợ lại có gắn nọ hoa bạc. Vợ kể lại câu chuyện hồi nhỏ bị một tướng cướp giết chết mẹ mình và mũi kiếm đâm phải mi mắt mình, nay phải gắn nọ hoa bạc để che vết sẹo. Vi Cố nhớ lại truyện cũ của mình gặp thầy bói (tức là Nguyệt lão với những sợi tơ hồng) và người thiếu phụ cũng cô con gái nhỏ. Từ đó có chuyện "Nguyệt Lão xe tơ" hoặc câu chuyện "duyên tơ hồng".

- (259) *Yên thái*: thái bình, yên ổn,
- (260) *Phong suy*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là gió thổi.
- (261) *Trần chúa*, tiếng Hán Việt, dùng trong nguyên bản, là vua nước Trần.
- (262) *Cung quán*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, chỉ cung vua.
- (263) *Tư thiên*: là một chức quan chuyên ngắm sao trên trời mà đoán việc nước.
- (264) *Cản vi thiên*: là trông ở trời, ý nói trông chờ ở người trên nhà trời xuống giúp dẹp giặc.
- (265) *Khâm sai*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là chức quan sai của nhà vua.
- (266) *Ba tiếng vọng tung hô vạn tuế*: ở câu "tung hô vạn tuế giả tam" nghĩa là tung hô vạn tuế ba lời. Ngày xưa Hán Vũ đế lên tuần thư ở trên núi, nhân dân ra đón mừng và tung hô vạn tuế chúc mừng vua ba lần. Từ đó, chúc mừng vua, lệ chỉ hô vạn tuế ba lần.
- (267) *Bất phúc*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là không có phúc.
- (268) *Bổn*: tiếng dùng trong nguyên bản, là bản bói của các quan địa phương tâu lên vua.
- (269) *Cấp bổn*: tiếng dùng trong nguyên bản, là bản báo gấp và cần kíp.
- (270) *Mười muôn*: muôn là một đơn vị đến thời xưa (chục, trăm, vạn, ức, triệu rồi đến muôn).

- (271) *Thao lược*: thao là mẹo lược cả các tướng giúp vua giữ nước, Thao có sáu loại, thao của tướng Khương Thái Công là văn thao, võ thao, long thao, hổ thao, báo thao, khuyển thao, Khương Thái Công dùng mẹo lược thao giúp vua Văn Vương đánh thắng vua Trụ nhà Thương dựng lên cơ nghiệp nhà Chu. Lược cũng là mẹo luật mưu chước nói chung. Tướng Chương Lương học được tam lược là thượng lược, trung lược, và hạ lược với ông Hoàng Thạch Công, đem giúp vua Hán Cao Tổ giúp Tần diệt Sở trong năm năm trời, dựng lên cơ nghiệp đế chế.
- (272) *Vương sự từ nan lỗi đạo*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, vương sự là việc vua, từ nan là ngại khó mà chối từ, đây nói, chối việc của vua là lỗi đạo.
- (273) *Diệt xâm*, tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là diệt giặc ngoại xâm.
- (274) *Phép lôi minh*: tiếng dùng trong nguyên bản, là phép, sấm kêu, sấm nổ.
- (275) *Long cầu*: tiếng dùng trong nguyên bản, là phép rồng và chó.
- (276) *Yên nam*: yên ngựa nam bạc, nam vàng
- (277) *Chật đầy đồng như thế bèo ao*: chật lắm, nhiều lắm. Đây là lỗi so sánh, vì von của dân tộc Tày Nùng.
- (278) *Ái biên*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là bờ cõi, ở nơi giáp giới của hai nước.
- (279) *Trị phủ*, tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là cai trị và phủ hộ, là giúp đỡ.
- (280) *Chớ lẫn*: chớ lẫn tránh.
- (281) *Chiêng: tiền: sanh: phách*: là các loại nhạc cụ thường dùng trong các đội quân ngũ khi ra trận, hoặc làm hiệu lệnh thúc quân, hoặc làm hiệu lệnh rút quân.
- (282) *Hắc xà đeo kính*: là rắn đeo kính, chỉ rắn hổ mang.
- (283) *Chó ngao*: một loại chó ta và dữ, biết săn thú săn chim. Nước ta hiện nay ở vùng Bảo Lộc và Đồng Văn còn có loại chó ấy.

- (284) *Cái dậu*: là một thứ đồ dùng để đựng thóc, chứa thóc của người dân tộc Tày Cao Bằng.
- (285) *Nóng hai*: đan theo hoa hai nan một.
- (286) *Sơn lâm*: núi rừng.
- (287) *Trung đô*: là kinh đô nước Ngụy.
- (288) *Bảo bối lưu ly*: là một thứ ngọc quý.
- (289) *Quan Chiêu*: chỉ Chiêu Đức.
- (290) *Vua Nghiêu vua Thuấn*: là hai vị minh quân đời thượng cổ Trung Quốc. Vua Nghiêu truyền ngôi cho vua Thuấn vì thấy Thuấn là người tài giỏi, có uy, có đức chín khôi truyền ngôi cho con.
- (291) *Thiên đế*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là vua nhà trời.
- (292) *Chúa*, ở đây chỉ Chiêu Đức, dân biên cương coi Chiêu Đức như là một vị chúa.
- (293) *Lưu chúa*: lưu Chiêu Đức.
- (294) *Hỏi giá*: lên xe ngựa về triều.
- (295) *Quan*: chỉ Chiêu Đức.
- (296) *Ngô Khởi*: là một vị tướng nước Tề, thời chiến quốc, (Trung Quốc) có nhiều phép cao tài lạ, đánh đâu được đấy, giúp vua Tề giữ nước nhà được yên ổn, thái bình một thời.
- (298) *Thiên nhan*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản. Ngày xưa vua Tấn Văn Công vào châu vua nhà Chu. Vua nhà Chu cho miễn lễ nhưng Tấn Văn Công vẫn giữ lễ nói rằng: "Thiên uy bất vi nhân chí xích" (nghĩa là uy trời không thể trái mặc dù gần gũi nhau luôn). Tiếng thiên nhan bắt đầu có ý nghĩa từ đây để chỉ nhà vua.
- (299) *Chính sự*: việc ngay, việc đúng. Đạo tao khang, tao khang nghĩa đen là tấm cán. Đạo tao khang là nói đạo vợ chồng. Ngày xưa Tống Hoàng có trả lời câu hỏi của vua Hán Quang Vũ rằng: tôi nghe nói người bạn nghèo hèn cũng không thể quên người vợ đối khó cùng ăn tấm cám cũng không thể bỏ nhau được. Nghĩa tao khang hay đạo tao khang bắt đầu dùng từ đây. Đạo tao khang chính sự, tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản.

- (300) *Hoàng nữ nhi*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là con gái vua.
- (301) *Kính trâm*: trâm cài tóc bằng gai nhọn. Ngày xưa người con gái lấy gai nhọn hay trâm cài tóc, được người khen ngợi là giản dị và có vẻ đẹp hồn nhiên. "Kính trâm" được dùng chỉ người con gái có sắc và đáng quý, ở đây chỉ Kim Nữ.
- (302) *Thầy dòng*: ở đây chỉ các sư sãi ở chùa Lôi Âm.
- (303) *Nhân chính*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, lòng ngay và lòng nhân.
- (304) *Hương san*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là núi thơm, đây chỉ chùa Lôi Âm.
- (305) *Thương phương*, xem chú thích 15.
- (306) *Độ sinh*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là nuôi sống, cứu sống.
- (307) *Trần điện*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là giữ điện, giúp các cung điện trong nhà chùa.
- (308) *Đông quân*, là chúa các loài hoa.
- (309) *Từ*: từ bỏ, rời.
- (310) *Tùy tùng*, tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là những người đi theo.
- (311) *Kế vị*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là nối ngôi.
- (312) *Ngưỡng mộ*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là yêu mến và khâm phục.
- (313) *Thành vương kính đế*: lấy đúng trong nguyên bản, là thành phố của nhà vua, kinh đô của nhà vua.
- (314) *Tiết thái nữ nhi*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản.
- (315) *Thông tri*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là hiểu biết rộng.
- (316) *Kế tông*: là nối dõi tông đường, tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản.

- (317) *Kế tự*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là nói dối để trông nom việc thờ cúng trong nhà.
- (318) *Đăng quang*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là lên ngôi vua.
- (319) *Phong niên*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, nghĩa là năm được mùa.
- (320) *Điện các*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản là nhà ở của vua.
- (321) *Ngôi lục*: là ngôi xanh, ngôi phủ rêu xanh.
- (322) *Quyền môn*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là cửa có quyền, chỉ nhà quan có quyền có cửa.
- (323) *Phát chẩn*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là bố thí cho người nghèo, người ăn xin.
- (324) *Phong Thượng hoàng cùng ngôi Thái hậu*: Thái Thượng hoàng là bố vua, Hoàng Thái hậu là mẹ vua. Chiêu Đức quý trọng và coi hai bố mẹ nàng Kim Nữ như bố mẹ đẻ của mình mà phong tước như cha mẹ mình vậy.
- (325) *Âu ca*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản, là hát vui.
- (326) *Thái hòa hưng thịnh*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản.
- (327) *Can qua*: đánh nhau, chiến tranh.
- (328) *Tận bờ*: bán hết ruộng.
- (329) *Vạ cả*: là vạ lớn.
- (330) *Trước vong*, là trước vong linh.
- (331) *Phù thế*: tiếng Hán Việt dùng trong nguyên bản. Theo *Thọ mai gia lễ* thì khi cha mẹ mất, con cái nhìn đói nhìn khát đến nỗi mệt lả đi, không đứng dậy được. Muốn đi đứng con cái phải chống gậy. Bố chết thì con chống gậy tre, mẹ chết thì con chống gậy vông, ở đây Chiêu Đức Kim Nữ tế như mẫu vào hàng tế mẹ.

MỤC LỤC

Nho Hương	7
Nho Hương người anh hùng áo vải trong trí tưởng tượng của nhân dân	7
Nguyên bản chữ Nôm Tày, phiên âm, dịch nghĩa.....	21
Chú thích	129
Chiêu Đức	147
Cái chí lớn, mối tình đẹp trong <i>Truyện Chiêu Đức</i>	149
Nguyên bản chữ Nôm Tày, phiên âm, dịch nghĩa	171
Chú thích phần phiên âm	381
Chú thích phần dịch nghĩa	390
Mục lục	397

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI

NHO HƯƠNG - CHIÊU ĐỨC

Chịu trách nhiệm xuất bản

Vi Quang Thọ

Chịu trách nhiệm biên soạn

Trịnh Khắc Mạnh

Sửa bản in

Trần Thu Hương - Hoàng Phương Mai

Trình bày bìa

Lê Huy

In 500 cuốn tại nhà in

Công ty Mỹ thuật trung ương - Bộ Văn hóa Thể thao và Du lịch

Số đăng ký kế hoạch xuất bản: 1049 - 2008 / CXB / 15 - 60 KHXH

Ngày 20 tháng 11 năm 2008

NHO HƯƠNG CHIÊU ĐỨC

Tổng tập truyện thơ Nôm t3

2304090000071

90,000

Giá: 90.000đ